

**Regionalni razvojni program
za obdobje 2014-2020 v razvojni regiji
Jugovzhodna Slovenija**

Novo mesto, 31. december 2014

Območje priprave Regionalnega razvojnega programa – razvojna regija Jugovzhodna Slovenija z občinami:

Mestna občina Novo mesto,
Občina Črnomelj,
Občina Dolenjske Toplice,
Občina Kočevje,
Občina Kostel,
Občina Loški Potok,
Občina Mirna,
Občina Mirna Peč,
Občina Metlika,
Občina Mokronog-Trebelno,
Občina Osilnica,
Občina Ribnica,
Občina Straža,
Občina Semič,
Občina Škocjan,
Občina Šentjernej,
Občina Šmarješke Toplice
Občina Sodražica,
Občina Šentrupert,
Občina Trebnje,
Občina Žužemberk.

Izdellovalec: Razvojni center Novo mesto d.o.o.
Regionalna razvojna agencija za JV Slovenijo
<http://www.rc-nm.si/>

Vodja priprave: mag. Mojca Špec Potočar

**Namestnik
vodje priprave:** Igor Vizjak

**Sodelujoči
(odbori RRS):** Odbor za človeške vire
Odbor za, infrastrukturo, okolje in prostor
Odbor za gospodarstvo
Odbor za razvoj podeželja in kmetijstvo
Odbor za turizem in dediščino

Razvojni svet regije JV Slovenija

Mnenje MGRT o skladnosti RRP JV SLO 2014-2020

Sklep RRS o sprejemu RRP JV SLO 2014-2020

KAZALO VSEBINE

1. UVODNA IZHODIŠČA	11
1.1. VSEBINSKI OKVIR PRIPRAVE RRP JVS 2014-2020	11
1.1.1. PREDMET IN NAMEN PRIPRAVE RRP	12
1.1.2. IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO VSEBINSKEGA OKVIRA RRP	12
1.1.3. PROGRAMSKA IZHODIŠČA IN EKONOMSKI OKVIR NA NACIONALNI RAVNI ZA PRIPRAVO RRP 14	
1.1.4. NAMEN IN CILJ RRP	14
1.1.5. METODOLOGIJA PRIPRAVE RRP	15
1.1.6. VSEBINSKA PODROČJA PRIPRAVE RRP	15
1.1.7. USKLAJEVANJE Z OSTALIMI RAZVOJNIMI DOKUMENTI.....	16
1.1.8. PREDPISANI POSTOPKI PRIPRAVE RRP	17
1.2. ORGANIZACIJA IN ČASOVNI OKVIR PRIPRAVE	18
1.2.1. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PRIPRAVE RRP	18
1.2.2. NALOGE ORGANIZACIJ, SODELUJOČIH PRI PRIPRAVI RRP.....	19
1.2.3. POSTOPEK SPREJEMANJA RRP	20
1.3. PREDSTAVITEV REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA.....	21
1.4. OCENA IZVAJANJA RRP 2007 – 2013	22
1.4.1. USPEŠNOST IZVAJANJA RRP 2007-2013.....	22
1.4.2. GOSPODARSTVO.....	22
1.4.3. ČLOVEŠKI VIRI IN DRUŽBENA BLAGINJA.....	22
1.4.4. OKOLJE, PROSTOR IN INFRASTRUKTURA	22
1.4.5. RAZVOJ PODEŽELJA	23
1.4.6. TURIZEM IN DEDIŠČINA	25
2. STRATEŠKI DEL RRP ZA REGIJO JV SLO 2014-2020	32
2.1. ANALIZA REGIONALNIH RAZVOJNIH POTENCIALOV, OPREDELITEV KLJUČNIH RAZVOJNIH OVIR IN PREDNOSTI REGIJE, VKLJUČNO S POLOŽAJEM REGIJE V MEDNARODNEM PROSTORU.....	32
2.1.1. POLOŽAJ REGIJE JV SLO V MEDNARODNEM PROSTORU	32
2.1.2. OKOLJE, PROSTOR, INFRASTRUKTURA	34
2.1.3. DEMOGRAFSKA SLIKA	45
2.1.4. KONKURENČNOST IN TRG DELA	47
2.1.5. POSLOVNO OKOLJE	52
2.1.6. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE	62
2.1.7. ZDRAVSTVENO VARSTVO IN SOCIALNA VKLJUČENOST	68
2.1.8. KULTURA	71
2.1.9. ŠPORT IN REKREACIJA	72
2.1.10. ŽIVLJENJSKA RAVEN, BLAGINJA.....	73
2.1.11. NEVLADNE ORGANIZACIJE (NVO).....	76
2.1.12. SODELOVANJE REGIJE V ČEZMEJNIH IN MEDNARODNIH PROJEKTIH.....	77
2.2. ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, NEVARNOSTI, PRILOŽNOSTI ZA RAZVOJ JUGOVZHODNE SLOVENIJE.....	79
2.2.1. IDENTIFIKACIJA POTENCIALOV ZA RAZVOJ REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA.....	79

2.2.2.	SWOT ANALIZA REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA	81
2.2.3.	SWOT ANALIZA – GOSPODARSTVO.....	88
2.2.4.	SWOT ANALIZA – ČLOVEŠKI VIRI IN BLAGINJA	93
2.2.5.	SWOT ANALIZA – INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN PROSTOR.....	102
2.2.6.	SWOT ANALIZA – KMETIJSTVO IN PODEŽELJE.....	108
2.2.7.	SWOT ANALIZA – TURIZEM IN DEDIŠČINA.....	112
2.3.	VIZIJA IN STRATEŠKI RAZVOJNI CILJI REGIJE	116
2.4.	OPREDELITEV IN UTEMELJITEV RAZVOJNE SPECIALIZACIJE REGIJE	119
2.5.	OPREDELITEV IN OPIS RAZVOJNIH PRIORITET REGIJE S KVANTIFICIRANIMI KAZALNIKI IN NAVEDBO VIROV PODATKOV ZA SPREMLJANJE KAZALNIKOV	121
2.5.1.	PODROBNEJŠI OPIS PRIORITET TER OPREDELITEV CILJNIH VREDNOSTI KAZALNIKOV.....	126
2.6.	SKUPNA OKVIRNA FINANČNA OCENA VREDNOSTI RRP.....	129
2.7.	OPREDELITEV IN PODROBEN OPIS UKREPOV PO PROGRAMIH.....	134
2.7.1.	UKREPI V OKVIRU PROGRAMA 1: GOSPODARSTVO	134
2.7.2.	UKREPI V OKVIRU PROGRAMA 2: ČLOVEŠKI VIRI IN BLAGINJA	158
2.7.3.	UKREPI V OKVIRU PROGRAMA 3: INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN PROSTOR	167
2.7.4.	UKREPI V OKVIRU PROGRAMA 4: KMETIJSTVO IN PODEŽELJE	185
2.7.5.	UKREPI V OKVIRU PROGRAMA 5: TURIZEM IN DEDIŠČINA	193
2.8.	SISTEM SPREMLJANJA, VREDNOTENJA IN ORGANIZIRANOSTI IZVAJANJA RRP	200
2.9.	SISTEM INFORMIRANJA IN OBVEŠČANJA JAVNOSTI O NAČRTOVANJU IN IZVAJANJU RRP	202
3.	PROGRAMSKI DEL.....	204
3.1.	PREDSTAVITEV PROGRAMOV TER OPREDELITEV KAZALNIKOV NA RAVNI SPECIFIČNIH CILJEV V OKVIRU POSAMEZNEGA PROGRAMA	204
3.1.1.	GOSPODARSTVO.....	204
3.1.2.	ČLOVEŠKI VIRI IN BLAGINJA.....	209
3.1.3.	INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN PROSTOR.....	216
3.1.4.	KMETIJSTVO IN PODEŽELJE	223
3.1.5.	TURIZEM IN DEDIŠČINA.....	229
3.2.	PREDSTAVITEV NAJPOMEMBNEJŠIH REGIJSKIH PROJEKTOV:.....	236
3.3.	PREDSTAVITEV SKUPNIH REGIONALNIH PROJEKTOV NACIONALNEGA POMENA.....	244
3.4.	ČEZMEJNO SODELOVANJE REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA.....	248
3.4.1.	EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE	248
3.4.2.	MAKROREGIONALNE STRATEGIJE	248
PRILOGE	250

KAZALO TABEL

Tabela 1: Aktivnosti za pripravo RRP	15
Tabela 2: Nastanitvene kapacitete, prihodi in prenočitve gostov v letih 2008 – 2013	29
Tabela 3: Teritorialne enote in hišne številke po občinah, Slovenija, 2014	36
Tabela 4: Dolžina državnih cest v Jugovzhodni Sloveniji za leto 2011	40
Tabela 5: Prebivalci stari več kot 15 let po stopnji izobrazbe v letu 2013	45
Tabela 6: Bruto dodana vrednost – struktura (v %) po dejavnostih, 2012	48
Tabela 7: Stopnja registrirane brezposelnosti po regijah	49
Tabela 8: Stopnja registrirane brezposelnosti po občinah	50
Tabela 9: Povprečna mesečna plača za 04/2014 v EUR.....	51
Tabela 10: Razvrstitev gospodarskih družb po območjih Jugovzhodne Slovenije	54
Tabela 11: Gopsodarski kazalniki JV SLO glede na Slovenijo, 2011	54
Tabela 12: Delež izdatkov za raziskovalno-razvojno dejavnost v poslovnem sektorju po virih financiranja, Bruto domači izdatki za R&R, regije, 2013	55
Tabela 13: Gozdnatost v letu 2012	56
Tabela 14: Prebivalci, stari 15 let in več, po doseženi izobrazbi, 2013.....	64
Tabela 15: Študentje po stalnem bivališču, 2011/2012.....	65
Tabela 16: Število upravičencev do denarne socialne pomoči, november 2011	70
Tabela 17: Regionalni BDP in BDP na prebivalca v letu 2012 ter razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca v letu 2011.....	74
Tabela 18: Predstavitev prioritet, področij in ukrepov regije Jugovzhodna Slovenija	121
Tabela 19: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP JV SLO 2014-2020 na ravni prioritet in ukrepov regije Jugovzhodna Slovenija	124
Tabela 20: Kazalnik prioritete 1 za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP	126
Tabela 21: Kazalnik prioritete 2 za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP	127
Tabela 22: Kazalnik prioritete 3 za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP	128
Tabela 23: Kazalnik prioritete 4 za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP	128
Tabela 24: Okvirna finančna ocena vrednosti predloga RRP JV SLO 2014-2020 (v EUR)	130
Tabela 25: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.1.1	134
Tabela 26: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.1.2	136
Tabela 27: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.2.1	138
Tabela 28: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.2.2	139
Tabela 29: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.2.3	141
Tabela 30: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.3.1	142
Tabela 31: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.4.1	143
Tabela 32: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.4.2	144
Tabela 33: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.4.3	145
Tabela 34: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.5.1	147
Tabela 35: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.5.2	149
Tabela 36: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.6.1	150
Tabela 37: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.6.2	151
Tabela 38: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.7.1	153
Tabela 39: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.7.2	154
Tabela 40: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.8.1	155
Tabela 41: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.8.5	158
Tabela 42: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 2.1.1	160
Tabela 43: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 2.2.1	163
Tabela 44: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 2.3.1	166
Tabela 45: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.1.1	169
Tabela 46: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.1.2	170
Tabela 47: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.1.3	170
Tabela 48: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.2.1	173
Tabela 49: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.2.2	175
Tabela 50: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.2.3	176
Tabela 51: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.2.5	177
Tabela 52: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.3.1	178
Tabela 53: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.3.2	179
Tabela 54: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.3.3	180
Tabela 55: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.3.4	181

Tabela 56: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.4.1	183
Tabela 57: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.5.1	184
Tabela 58: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.1.1	185
Tabela 59: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.2.1	187
Tabela 60: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.4.4	189
Tabela 61: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.7.1	191
Tabela 62: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.7.1	192
Tabela 63: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.1.1	193
Tabela 64: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.1.2	194
Tabela 65: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.2.1	196
Tabela 66: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.3.1	197
Tabela 67: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.3.2	198
Tabela 68: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.3.3	199
Tabela 69: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.1	205
Tabela 70: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.2	206
Tabela 71: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.3	206
Tabela 72: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.4	206
Tabela 73: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.5	207
Tabela 74: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.6	207
Tabela 75: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.7	208
Tabela 76: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.8	208
Tabela 77: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.9	209
Tabela 78: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.1	213
Tabela 79: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.2	214
Tabela 80: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.3	216
Tabela 81: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.1	220
Tabela 82: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.2	221
Tabela 83: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.3	221
Tabela 84: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.4	222
Tabela 85: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.1	224
Tabela 86: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.2	225
Tabela 87: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.3	225
Tabela 88: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.4	226
Tabela 89: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.4	227
Tabela 90: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.5	228
Tabela 91: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.6	228
Tabela 92: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.1	232
Tabela 93: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.2	233
Tabela 94: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.3	235
Tabela 95: Predstavitev ključnih elementov najpomembnejših regijskih projektov Jugovzhodne Slovenije za obdobje 2014-2020 (po programih)	236
Tabela 96: Predstavitev ključnih elementov skupnih regionalnih projektov nacionalnega pomena za obdobje 2014-2020.....	244

KAZALO SLIK

Slika 1: Spremembe območij Natura 2000, julij 2014	35
--	----

KAZALO GRAFOV

SEZNAM KRATIC

AJPES	Agencija RS za javnopravne evidence in storitve
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BDP	Bruto domač proizvod
BDV	Bruto dodana vrednost
CERO	Center za ravnanje z odpadki
CIK	Center za izobraževanje in kulturo
CIS	Centralni informacijski sistem
CRPOV	Celostni razvoj podeželja in obnova vasi
CSD	Center za socialno delo
ČV	Človeški viri
DPN	Državni prostorski načrt
DRPi	Državni program razvojnih prioritiet in investicij
EKSRP	Evropski sklad za razvoj podeželja
ESRP	Evropski sklad za ribištvo in pomorstvo
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
ETS	Evropsko teritorialno sodelovanje
EU	Evropska unija
GIZ	Gospodarsko interesno združenje
GZDBK	Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine
IKT	Informacijsko-komunikacijska tehnologija
JP	Javno podjetje
KGZ	Kmetijsko gozdarski zavod
KMG	Kmetijsko gospodarstvo
KS	Kohezijski sklad
LAS	Lokalna akcijska skupina
LTO	Lokalna turistična organizacija
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MKO	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje
MMP	Mednarodni mejni prehod
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MSP	Mala in srednje velika podjetja
NUTS	Nomenklatura teritorialnih enot za statistiko (EUSTAT)
NVO	Nevladna organizacija
OE	Območna enota
OP	Operativni program
OPN	Občinski prostorski načrt
ORP	Območno razvojno partnerstvo
R&R	Raziskovalno-razvojni / Raziskave in razvoj
RDO	Regionalna destinacijska organizacija
RRP JV SLO	Regionalni razvojni program Jugovzhodne Slovenije
RTP	Razdelilno transformatorska postaja
SKTE	Standardna klasifikacija teritorialnih enot
SRS	Strategija razvoja Slovenije

SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UE	Upravna enota
UMAR	Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
UNWTO	Svetovna turistična organizacija
VFO	Večletni finančni okvir
ZIK	Zavod za izobraževanje in kulturo
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

1. UVODNA IZHODIŠČA

1.1. Vsebinski okvir priprave RRP JVS 2014-2020

Podlage, ki so pravni temelj za izdelavo Programa priprave in Regionalnega razvojnega programa, so predvsem Uredba o regionalnih razvojnih programih (Ur.l. RS št. 69/2012) in usmeritve Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT).

V Sloveniji se izteka veljavnost trenutno aktualnega krovnega dolgoročnega dokumenta razvojnega načrtovanja Strategije razvoja Slovenije (SRS), ki je bila sprejeta za obdobje 2005 - 2013. Zaradi finančne in gospodarske krize po letu 2008 se je SRS prilagodila z Izhodno strategijo 2010 – 2013. Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna (Ur.l. RS 54/2010) pa opredeljuje sestavine in način priprave razvojnih dokumentov v Sloveniji. Program priprave za regijo je eden od elementov v verigi programa na nacionalni ravni.

Slovenija se tako na nacionalni kot na EU ravni sooča s pripravo ključnih strateških in izvedbenih dokumentov za obdobje 2014 - 2020. Na nacionalni ravni moramo pripraviti novo Strategijo razvoja Slovenije ter njen izvedbeni dokument Program državnih razvojnih prioritet in investicij. Na EU ravni pa bodo države članice v luči aktualnih pogajanj za novi večletni finančni okvir (VFO) in zakonodajni sveženj za sklade Skupnega strateškega okvirja ter upoštevanju nacionalnih in regionalnih potreb pripravile partnerske sporazume ter operativne programe.

Na podlagi Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur.l. RS, št. 20/11 in 57/12) je bil predpisan in vzpostavljen strateški in programski okvir regionalnega razvoja na državni in regionalni ravni. Izteka se programsko obdobje druge generacije regionalnih razvojnih programov (2007 - 2013).

Vseh dvanajst razvojnih regij je pred nalogo, da smiselno ovrednoti dosežene rezultate iz dosedanjega programskega obdobja in z novim programom uskladi cilje na področju gospodarskega, socialnega, izobraževalnega, podeželskega, prostorskega, okoljskega in kulturnega razvoja, ter skupaj z državo in drugimi partnerji določi instrumente in vire za njihovo uresničevanje. Aktivno vlogo pri izvedbi navedenega so zavzeli tudi nosilci razvoja v regiji. Njihov pristop pa sloni na izkušnjah izvajanja operacij prvega programskega obdobja in tudi predpristopnega izhodišča.

Predlagani RRP za obdobje 2014 - 2020 v razvojni regiji JV Slovenija ima namen opredeliti območje, vsebine in način priprave RRP-ja, postopke obravnave gradiv v strokovni in širši javnosti, opredeliti nosilca in vloge ostalih razvojnih organizacij v postopku priprave in način usklajevanja ter povezovanja z ostalimi razvojnimi dokumenti v regiji in na nivoju države in tako določiti skupne, velike naložbe za kasnejši podpis dogovora za razvoj regije JV Slovenije z MGRT in tako določiti prioritete za posamezna področja in hkrati zagotoviti nosilce posameznih projektov ter zaprto finančno konstrukcijo.

1.1.1. PREDMET IN NAMEN PRIPRAVE RRP

Regionalna politika je v preteklih letih vzpostavila t.i. razvojna partnerstva v vseh statističnih regijah, ki so v novem zakonu o skladnem regionalnem razvoju preoblikovane v razvojne regije. Pripravljeni so bili regionalni razvojni programi z izvedbenimi načrti s ključnimi regionalnimi projekti, ki presegajo občinsko raven. Zaradi neusklajenosti izvedbenih delov s sredstvi državnih proračunov in sredstvi iz naslova strukturnih instrumentov EU je bila njihova implementacijska sposobnost omejena.

Regija Jugovzhodna Slovenija v preteklem obdobju do leta 2009 ni izkazovala velikih razvojnih problemov kot celota, kasneje je izstopalo problemsko območje Pokolpje, in zato je bilo ustanovljeno območno razvojno partnerstvo s programom ukrepov vlade. Regija se je po statističnih kazalcih razvitosti in indeksu razvojne ogroženosti uvrščala na šesto do sedmo mesto med dvanajstimi regijami v Sloveniji. V obstoječem RRP je bilo podrobno analizirano stanje, vzroki in nakazane možnosti, da regija naredi pomembne premike na področju gospodarskega prestrukturiranja, tehnološkega razvoja izobraževanja, razvoja turizma in izboljšanja kvalitete življenja pod dobrim sloganom: »Regija znanja in enakih razvojnih možnosti!«. V prvi vrsti je bilo ugotovljeno, da obstajajo potenciali za to ter da je od aktivnosti institucij ter podjetij odvisno, ali jih bomo izkoristili. Med ključnimi pogoji za krepitev nadaljnega razvoja je poleg inovativnega pristopa tako na regionalni kot državni ravni večja in ciljna finančna pomoč države in EU sredstvi ter prepoznane priložnosti za izkoriščanje.

Za uspešno uresničevanje regionalne razvojne politike v naslednjem programskem obdobju bo pomembno upoštevanje razvojnih prioritet in specifik regij v sektorskem načrtovanju DRP in v posameznih resorjih (izvajalcev ukrepov na državni ravni), da v fazi implementacij posameznih ukrepov na nivoju regije pristopajo celovito sočasno in skladno v cilju integracije in celovitega reševanja ključnih regionalnih razvojnih problemov. Ključnih razvojnih premikov na nivoju regije prav gotovo ne bo mogoče narediti s parcialnimi razpisi po različnih resorjih, ki iz različnih vidikov ciljajo na iste potencialne regijske nosilce, pri tem pa postavljajo izključujoče pogoje, ki ne sledijo ciljem skupne regionalne politike. Pri reševanju razvojnih problemov bo tako v luči DRP potreben programski pristop, kjer bodo posamezni nosilci celovito obravnavani, tako z vidika prostorskih pogojev, tehnološke opreme, potrebnih znanj in človeških virov.

Trenutna splošna globalna kriza, ki se posebej odraža v spremenjenih ekonomskih pogojih gospodarskih subjektov na področju nastopanja na trgu, ohranjanju obstoječih delovnih mest, financiranju tehnološkega prestrukturiranja in novih naložb, zahteva načrten pristop k odpravljanju trenutnih razmer.

1.1.2. IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO VSEBINSKEGA OKVIRA RRP

RRP je temeljni programski dokument na regionalni ravni, ki opredeljuje razvojne prednosti razvojne regije, določi razvojne prioritete regije in vsebuje finančno ovrednotene programe spodbujanja razvoja v razvojni regiji. RRP se uresničuje z dogovorom o razvoju regije, ki se pripravi za štiriletno obdobje. Priprava RRP bo predvidoma potekala v povezavi s programiranjem na nacionalni in regionalni ravni.

Hkrati s pripravo nacionalnih strateških dokumentov bo po enaki metodologiji, kot je predvidena za pripravo nacionalnih dokumentov, potekala tudi priprava:

- regionalnih razvojnih programov, ki jih usmerjajo in koordinirajo regionalne razvojne agencije,
- čezmejnih programov teritorialnega sodelovanja (skladno z načeli ETS).

Regionalni razvojni programi so temeljni, vsebinski dokumenti, ki bodo na podlagi ocene stanja v regiji in identificiranih razvojnih potencialov opredelili investicijska področja, v katera se bo vlagalo v naslednjem programskem obdobju z namenom, da se dosežejo specifični cilji, opredeljeni na nacionalni ravni. Na ta način bo torej zagotovljeno, da bodo regionalni razvojni programi eden od stebrov za doseganje skupnih ciljev. Poleg specifičnih ciljev, ki bodo določeni na nacionalni ravni in h katerim bodo morale prispevati tudi regije z izvajanjem svojih regionalnih razvojnih programov, pa morajo regije, kjer je to mogoče, opredeliti tudi posebne cilje, ki izhajajo iz njihovih specifičnih (regionalnih razvojnih potencialov) oziroma, ki so predmet t.i. pametne specializacije regij. Ključne zakonske, podzakonske in ostale strokovne podlage, ki so bile upoštevane pri pripravi RRP, so:

- Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur.l. RS, št. 20/11 in 57/12), ki določa način medsebojnega usklajevanja države in občin pri načrtovanju regionalne politike in izvajanju nalog regionalnega razvoja in opravljanje razvojnih nalog v regiji ter ukrepe regionalne politike;
- Podzakonski predpisi s področja regionalnega razvoja:
 - Pravilnik o regionalnih razvojnih agencijah (Ur.l. RS, št. 3/13);
 - Uredba o regionalnih razvojnih programih (Ur.l. RS, št. 69/12);
 - Uredba o izvajanju ukrepov endogene regionalne politike (Uradni list RS, št. 24/11 in 16/13);
- Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna (Ur.l. RS, št. 54/10), ki določa obvezne sestavine in način priprave razvojnih dokumentov v RS;
- Informacija o pripravi Strategije razvoja Slovenije 2014-2020, MGRT, junij 2012 (sklep Vlade RS št. 30000-6/2012/9 z dne 14. 6. 2012)
- Priprava strateških dokumentov za obdobje 2014-2020, MGRT, junij 2012;
- Strategija razvoja Slovenije 2014-2020 (osnutek, avgust 2013);
- Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 (delovna različica, 24. april 2014) ter
- Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020 (delovna verzija, 3. april 2014);
- Strategija pametne specializacije 2014-2020 (končni osnutek, november 2013);
- Stališče služb Komisije o pripravi sporazuma o partnerstvu in programov v Sloveniji za obdobje 2014–2020 (30. 10. 2012);
- Ostali strateški dokumenti države in akcijski načrti, ki bodo opredeljevali posamezna resorska področja in prioritete.

Regionalni razvojni program je institucionalno opredeljen v 13. členu Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, kot temeljni dokument razvojne regije, s katerim se uskladijo razvojni cilji v regiji ter določijo instrumenti in ocenijo viri za njihovo uresničevanje.

1.1.3. PROGRAMSKA IZHODIŠČA IN EKONOMSKI OKVIR NA NACIONALNI RAVNI ZA PRIPRAVO RRP

Programsko obdobje za izvajanje regionalne politike je enako obdobju vsakokratne finančne perspektive EU in je določeno s Strategijo razvoja Slovenije ter zakonodajo EU.

Regionalna politika se načrtuje z medsebojno usklajenimi dokumenti:

- strategija razvoja Slovenije,
- državni strateški prostorski akt,
- program državnih razvojnih prioritet in investicij,
- programski dokumenti na mednarodni in državni ravni,
- regionalni razvojni program,
- dogovor za razvoj regij.

1.1.4. NAMEN IN CILJ RRP

Osnovni namen priprave RRP za razvojno regijo JV Slovenija je uskladiti razvojne cilje na področju gospodarskega, socialnega, prostorsko – okoljskega, podeželskega in kulturnega razvoja v razvojni regiji JV Slovenija, ter določiti instrumente in vire za njihovo uresničevanje usklajeno s tematskimi nacionalnimi in EU prioritetami, ki so:

- povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij,
- krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij,
- zaposlovanje mladih,

v manjši meri pa tudi:

- spodbujanje trajnostnega prometa in odpravo ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah,
- povečanje dostopnosti do informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter njihove uporabe in kakovosti in
- izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava.

Pomembno je, da se regija v novem programskem obdobju 2014-2020 razvojno specializira in da se financirajo regijski projekti, ki vključujejo ustrezne nosilce.

Cilji RRP so predvsem:

- Identificirati in oblikovati najbolj perspektivne projektne predloge, ki bodo doprinesli razvoju regije (s posebnim poudarkom na poenotenju v delu, ki se nanaša na opredelitev ključnih vidikov – razvojnih prioritet, programov, ukrepov in projektov regionalnega razvoja);
- Integrirati interese ključnih subjektov v regionalni razvoj;
- Identificirati pričakovan razvoj in pripravo na pričakovane spremembe;
- Povezati razvojno in prostorsko načrtovanje v regiji;
- Sistematično povezati nosilce v regiji z namenom izvajati skupne razvojne projekte.

1.1.5. METODOLOGIJA PRIPRAVE RRP

V postopku priprave RRP se bo sledilo prioritetam in načelom skladnega regionalnega razvoja, še zlasti pa v:

- spodbujanju podjetništva in konkurenčnosti,
- spodbujanju razvoja, raziskav in inovativnih aktivnosti in investicij v podjetjih,
- zniževanju stopnje brezposelnosti in povečevanju zaposlenosti, usposabljanju in vseživljenjskemu učenju,
- preprečevanju nastajanja novih območij z večjimi razvojnimi problemi,
- ohranjanju poseljenosti na celotnem območju regije ob upoštevanju policentričnega sistema poselitve z vlaganjem v infrastrukturo na področju prometa, energetike, prostora in informacijske družbe,
- pospeševanju razvoja okolju prijaznega gospodarjenja z viri ter varovanju naravnih dobrin, naravnih vrednot in kulturne dediščine ter drugega javnega dobra,
- ohranjanju in razvijanju socialnega in zdravega okolja.

Pri pripravi RRP bo:

- upoštevano načelo razvojnega partnerstva,
- upoštevano načelo enakih možnosti vseh zainteresiranih skupin (moških, žensk, brezposelnih, mladih, ...),
- upoštevano načelo javnosti dela,
- zagotovljena aktivna participacija članov Sveta regije JV Slovenija, Regionalnega razvojnega sveta, odborov, območnega razvojnega partnerstva, idr.

1.1.6. VSEBINSKA PODROČJA PRIPRAVE RRP

RRP je sestavljen iz strateškega in programskega dela.

Strateški del RRP vsebuje: analizo regionalnih razvojnih potencialov in stanja, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, razvojne cilje, prioritete in ukrepe regije v programskem obdobju ter usmeritev za določitev razvojne specializacije regije. V strateškem delu RRP je prav tako predstavljena okvirna finančna ocena vrednosti RRP ter sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja RRP glede na nosilce in partnerstva.

Programski del RRP vsebuje: programe za spodbujanje razvoja v regiji s časovnim in finančnim ovrednotenjem, opredelitev najpomembnejših regijskih projektov, regionalnih projektov nacionalnega pomena ter projektov čezmejnega sodelovanja.

Ključne aktivnosti za pripravo RRP so sledeče:

Tabela 1: Aktivnosti za pripravo RRP

Zap.št.	Aktivnost
1.	Strateški del RRP: <ul style="list-style-type: none">• Izvedena analiza stanja v regiji• Opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije

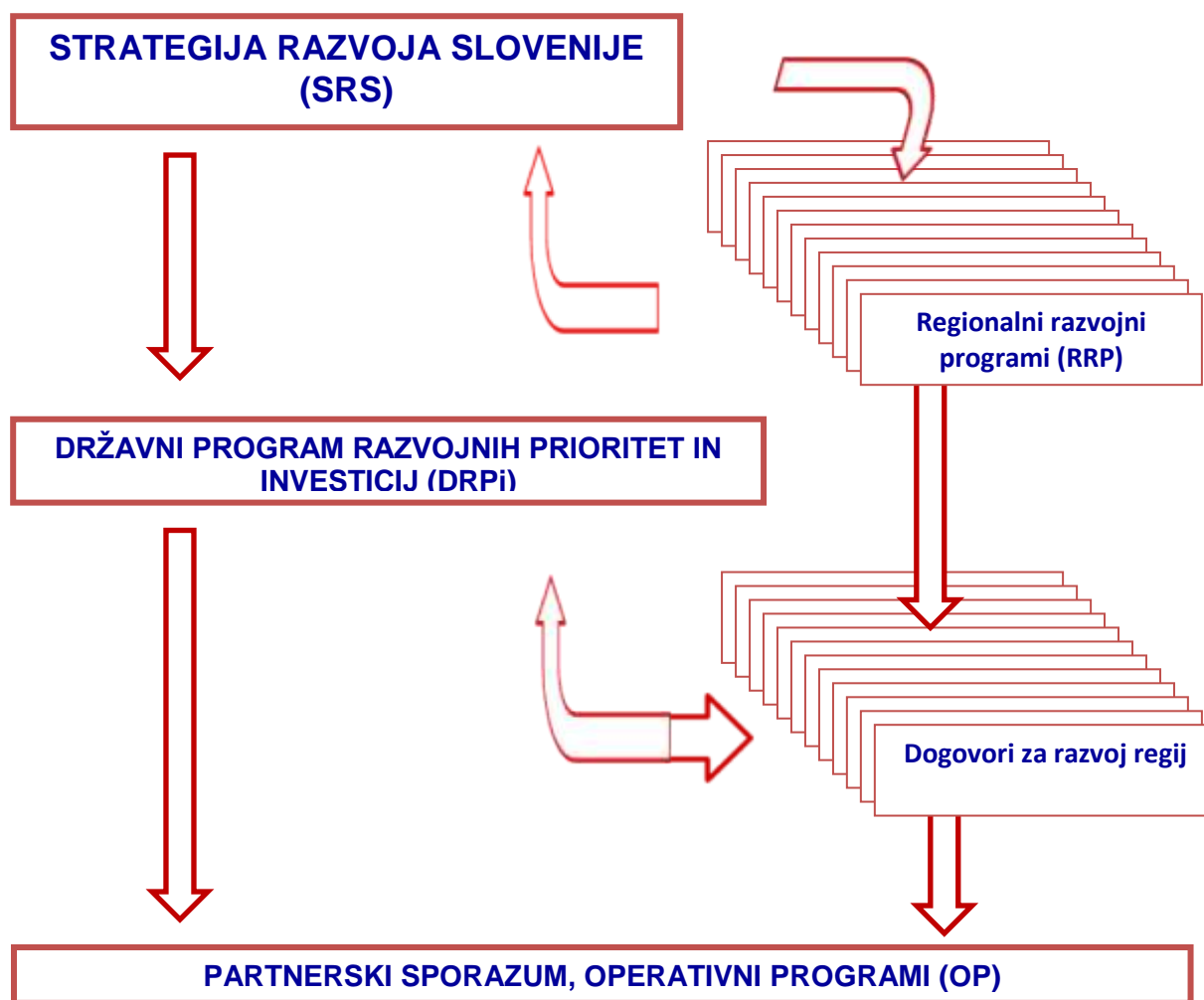
	<ul style="list-style-type: none"> • Opredelitev vizije regije • Opredelitev razvojnih ciljev in prioritete regije v programskem obdobju • Določitev razvojne specializacije regije in specifičnih ciljev • Identificirani potenciali • Določena investicijska področja in rezultati • Oblikovanje kazalcev za spremljanje RRP 2014-2020 • Oblikovanje razvojnih partnerstev • Določitev sistema spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja RRP
2.	<p>Programski del RRP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opredelitev programov za spodbujanje razvoja v regiji s časovnimi in finančnimi ovrednotenjem • Operacionalizacija razvojnih pobud • Strateška presoja skladnosti programov in projektov • Nabor ukrepov s kazalniki za vsako od investicijskih področij RRP 2014-2020
3.	Javno finančni okvir za izvajanje RRP 2014-2020
4.	Izvedbena struktura in nadzor RRP 2014-2020
5.	Priprava in izvedba delavnic
6.	Priprava in izvedba predstavitvene brošure v slovenskem in angleškem jeziku
7.	Priprava in izdelava zgoščenke
8.	Opredelitev sistema informiranja in obveščanja javnosti

1.1.7. USKLAJEVANJE Z OSTALIMI RAZVOJNIMI DOKUMENTI

Priprava RRP predstavlja programiranje celotne razvojne politike razvojne regije JV Slovenija in zahteva usklajenost posameznih aktivnosti z aktivnostmi priprave nacionalnih dokumentov. Cilj je doseči vključitev regionalnih investicijskih pobud v regiji na projektni ravni v nacionalno medsektorsko načrtovanje.

Vključitev nabora regionalnih projektov bo potekala v naslednjih korakih:

- pridobitev strokovnih podlag za pripravo pobud;
- priprava predloga enotne sheme;
- strokovni razgovori s ključnimi nosilci v regiji za verifikacijo in dopolnitev predloga izpolnitve enotne sheme;
- koordinacija pri usklajevanju med nacionalno in regionalno ravni.

1.1.8. PREDPISANI POSTOPKI PRIPRAVE RRP

Samo načrtovanje in priprava RRP ter usklajevanje regionalne z nacionalno ravno predvideva štiri korake, ki so s strani države že terminsko opredeljeni, z zelo kratkimi roki in glede na predpisane postopke v regiji težko izvedljivi, zato je skladno z zamikom sprejemanja strateških ciljev tudi zamik pri opredeljevanju regionalnih prioritet in posameznih vsebin.

V prvi fazi oz. koraku 1 se je pripravila analiza stanja v regiji, identificirati potenciale, opredeliti specifične cilje, opredeljene cilje povezati s specializacijo regije, določiti investicijska področja ter rezultate.

V drugi fazi oz. koraku 2 se je identificiral nabor investicijskih področij z operativnimi viri in rezultati.

V tretji fazi oz. koraku 3 se je izdelal identificiran nabor ukrepov, s kazalniki, za vsako od investicijskih področij RRP.

V zadnji fazi oz. koraku 4 se bodo na podlagi doseženih usklajevanj in dokumentov, ki bodo nastajali na nacionalni ravni, pripravili prvi delovni osnutki RRP 2014-2020, ki se bodo v letu 2014 tudi dopolnjevali in usklajevali skladno z usmeritvami resorjev.

Ključni problem je, da se RRP pripravlja brez znanega finančnega okvirja posameznih ukrepov na nacionalnem in medresorskem nivoju. Potrebna bo aktivnejša vloga sodelovanja vseh ministrstev in tako omogočeno medresorsko usklajevanje in celovit pristop. Hkrati pa je težava tudi v tem, da ni znanih potrebnih dejstev za določitev posameznih prioritete po posameznih ukrepih ali pa regijskih potreb ni možno uvrstiti v posamezne prioritete. Predvsem gre tu za potrebe po kohezijskih sredstvih in infrastrukturi za vodovod, kanalizacijo, meteorne vode, da ne omenjamo potrebna sredstva za prometno infrastrukturo.

V prvi fazi, ki se je zaključila do konca poletja 2013, so se na podlagi ocene stanja v regiji in identificiranih razvojnih potencialov, opredelila investicijska področja, v katera se bo vlagalo v regiji v naslednjem programskem obdobju z namenom, da se bo doseglo specifične cilje in cilje specializacije. V drugi fazi se je preverja skladnost ciljev z investicijskimi področji na nacionalni in regionalni ravni. Identificiranim razvojnim področjem se opredeljuje višina potrebnih sredstev ter pričakovani rezultati. Druga faza je bila zaključena do konca leta 2013. V mesecu januarju 2014 se je izvajala tretja faza, v okviru katere se je za vsako izbrano investicijsko področje določilo povezavo s tematskimi cilji na EU in nacionalni ravni. Izbranim investicijskim področjem se je določilo izvedbene ukrepe in projekte, ter opredelilo kazalnike s ciljnimi vrednostmi. Na podlagi usklajevanj in prehodnih dokumentov, ki so jih pripravile posamezne delovne skupine in kasneje preimenovane v posamezne odbori RSR, se je v letos v zadnji, zaključni fazi, izdelal neformalni osnutek RRP 2014-2020.

1.2. Organizacija in časovni okvir priprave

1.2.1. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PRIPRAVE RRP

Projektne skupine in odbori bodo sestavljeni iz institucij, ki izvajajo naloge in so specializirani za posamezna področja, kot so človeški viri, gospodarstvo, okolje in prostor z infrastrukturo, podeželje s kmetijstvom in turizem, človeški viri ter sociala. Področje in člane skupin se bo po potrebi tudi razširilo ali pa specializiralo glede na izkazane potrebe oz. razvojno specializacijo regije.

Pripravo RRP za regijo JV Slovenija se že izvaja projektno; in sicer:

- **vodja priprave RRP**: mag. Mojca Špec Potočar,
- **svetovalec priprave**: Igor Vizjak.
- **člani priprave RRP** s strani Razvojni center Novo mesto so zaposleni v regionalni razvojni agenciji.
- **širšo projektno skupino** sestavljajo člani odborov in institucij po posameznih prioritetenih vsebinskih področjih ter tudi eksperti oz. veščaki po posameznih vsebinskih področjih.

Člani Priprave RRP 2014-2020 razvojnih partnerjev v regiji so predstavniki razvojnih institucij, in sicer po področjih:

- **Človeški viri:** Razvojno izobraževalni center, zavod za zaposlovanje, študentski zavodi, nevladne organizacije, fakultete, višje in visokošolske institucije, univerzitetno raziskovalno središče, predstavniki občin, idr.
- **Gospodarstvo:** Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine, območne obrtno podjetniške zbornice, predstavniki gospodarskih ustanov in predstavniki občin, idr.
- **Podeželje s kmetijstvom:** kmetijsko gozdarska zbornica, zavod za gozdove, člani LAS, Center biotehnike in turizma-Kmetijska šola in institucije, fakulteta za podeželje in turizem,
- **Turizem, naravna in kulturna dediščina:** kmetijsko gozdarska zbornica, zavod za gozdove, Center biotehnike in turizma-Kmetijska šola in institucije, fakulteta za podeželje in turizem, zavod za turizem LTO, RDO, predstavniki občin, idr.
- **Okolje in prostor:** CEROD; komunalna podjetja, institucije, ki načrtujejo prostorsko ter infrastrukturno izvajanje, predstavniki občin, idr.,
- **Sociala in kakovost življenja:** socialne, zdravstvene institucije, humanitarne organizacije, zavodi, predstavniki občin, razvojno izobraževalni center kot center vseživljenskega učenja, idr.

Glede na opredeljena področja so bile izvedene in formirane delavnice in delovne skupine, v katerih so predstavniki regionalne razvojne institucije, podporne območne razvojne institucije ter ostali predstavniki institucij ter občin. V vse skupine in odbore se vključuje razvojni management iz problemskega območja Pokolpja.

Sodelovanje posameznih predstavnikov razvojnih institucij in občin v delovnih skupinah je izvajano v skladu z njihovimi nalogami v javnem interesu, saj dodatnih finančnih sredstev ni predvidenih.

1.2.2. NALOGE ORGANIZACIJ, SODELUJOČIH PRI PRIPRAVI RRP

Naloge organizacij sodelujočih pri pripravi RRP so:

- **Regionalna razvojna agencija za regijo JV Slovenija, d.o.o.:** vodenje priprave RRP, koordinacija vseh aktivnosti za pripravo RRP, vzpostavljanje razvojnih partnerstev, pravočasen sprejem ustreznih odločitev, priprava poročil, strokovna in vsa administrativna, tehnična in druga opravila za pravočasen sprejem RRP 2014-2020, seznanjanje javnosti, promocija in priprava informacijskih gradiv in publikacij;
- **Odbori Regionalnega razvojnega sveta:** aktivno sodelovanje pri pripravi področnih programov in projektov ter njihovih prioritet;
- **Razvojni svet regije JV Slovenija:** potrditev RRP kot celovitega razvojnega dokumenta ter sklenitev dogovora za razvoj regije;
- **Svet regije JV Slovenija:** potrditev predloga RRP 2014-2020;
- **Razvojni partnerji v regiji** (regijske institucije, nevladne organizacije, iniciative) sodelujejo pri pripravi regijskih programov, predlaganju prioritet in pri izvedbi delavnic;

- **Državne institucije** preko imenovanih delovnih skupin za razvojno načrtovanje na vladni ravni s umeščanjem regijskih razvojnih programov in določanju regijskih prioritet v nacionalne strateške dokumente in programe;
- **Najširša javnost** sodeluje s predlogi prioriteten regijskih programov in projektov ter z mnenji in stališči o posameznih programih in projektih.

1.2.3. POSTOPEK SPREJEMANJA RRP

Priprava in sprejem poteka po fazah in sicer:

- Svet regije JV Slovenija (Razvojni svet regije še ni konstituiran) potrdi Program priprave RRP;
- Postopek priprave RRP in njegovo usklajevanje na regionalni in nacionalni ravni;
- Svet regije JV Slovenija potrdi predlog RRP kot celovit razvojni dokument,
- Pridobitev mnenja in sklenitev dogovora o razvoju regije s pristojnim ministrstvom – MGRT.

Zaradi že podanih terminskih rokov resornega ministrstva MGRT za pripravo strateških dokumentov razvojnega načrtovanja tako na nacionalni kot na regionalni ravni se mora časovni načrt priprave prilagoditi naslednjim okvirnim rokom, ki se stalno spreminjajo in predstavljajo;

1. **mejniki: izdelan strateški del in identificiran nabor investicijskih področij (do novembra 2013)**
2. **mejniki: identificiran nabor ukrepov za vsako od investicijskih področij RRP (do decembra 2013) in**
3. **mejniki: oblikovanje delovnega osnutka RRP 2014-2020 (spomladi 2014).**

S strani MGRT predlagana časovnica za pripravo dokumentov je usklajena s procesom priprave dokumentov na nacionalni ravni ter naj bi upošteval časovni zamik na regionalni ravni.

Ocenjujemo, da sam postopek priprave in sprejemanja RRP zahteva daljši časovni okvir, kot je sedaj predpisan, in predlagamo optimalnejši časovni okvir priprave, osnovan na dveh mejnikih:

1. mejnik: **izvedena analiza stanja, opredeljeni specifični cilji, identificirani potenciali in določena investicijska področja z rezultati ter opredeljenimi viri** (predvidoma v roku 7 mesecev od začetka priprave RRP - jesen 2013),
2. mejnik: **identificiran nabor ukrepov s kazalniki za vsako od investicijskih področij** (predvidoma v roku 3 mesecev pa izdelavi strateškega dela - konec leta 2013).

Glede na seznanitev sveta regije JV Slovenije v oktobru 2012 o poteku aktivnosti s strani države RS je ugotovljeno, da bo priprava RRP za regijo potekala z zamikom, saj celovitih

smernic s strani ministrstev še ni do sedaj. Terminski plan izvedbe priprave RRP se bo ustrezno prilagajal aktivnostim ministrstev tako, da bo zajemal celovit obseg nalog in prioritet. V letu 2014 poteka usklajevanje z osnutki OP in Partnerskega sporazuma, spremlja se razvoj pametne specializacije za Slovenijo in ugotavlja posamezna prioriteta področja, ki bodo možni povezovalci inter- in intraregijsko.

Priprava nacionalnih dokumentov je v izdelavi in časovni roki za pripravo RRP na regionalni ravni so zelo kratki. Aktivnosti za analizo stanja in realizacije dosedanjega programskega obdobja so v teku. Zainteresirana javnost je seznanjena z namenom pristopa k pripravi novih programskih dokumentov in tudi potrebnosti sodelovanja vseh pri pripravi le-teh.

RRP za regijo JV Slovenija za novo programsko obdobje 2014-2020 vključuje temeljna izhodišča sedanjega programskega dokumenta regije ter upošteva razvojno specializacijo regije, ki temelji predvsem na velikih gospodarskih družbah in analizi trenutnega stanja v regiji. Temeljni cilj zagotavljanja dviga kvalitete življenja v regiji in enakomernega razvoja regije bo upoštevan v vseh področjih programa in načrtovanih investicijah oz. operacijah. Z zagotavljanjem javno-zasebnega partnerstva in aktivnim pristopom k razvoju regije, bo regija JV Slovenija ohranila mesto po stopnji razvitosti in nudila možnosti razvoja tržnih niš in ohranjanje prednosti razvojne regije ter ustvarjanje izvoza in novih delovnih mest.

Glede na dejstva, da do julija 2014 še ni sprejeta Strategija razvoja Slovenije, Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020, niti ni sprejet Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020, ne morejo regije določiti razvojnih prioritet niti ne natančnejših virov financiranja. Ravno tako ni sprejet Program razvoja podeželja, niti program čezmejnega sodelovanja z vsemi ustreznimi akcijskimi načrti in politikami (kot npr. prometna, človeški viri, infrastrukturna, idr.).

Analiza dosedanjega dela in črpanja evropskih kohezijskih sredstev je osnova za nadaljnje ukrepe in sestave strategije razvoja po regijah in širše, na državni ravni, kar pa bo možno po sprejetju v prejšnjem odstavku navedenih strateških dokumentih.

1.3. Predstavitev regije Jugovzhodna Slovenija

Jugovzhodna Slovenija je na ravni NUTS 2 razvrščena v Vzhodno Slovenijo in je z 2.675 km² po površini največja slovenska regija ravni NUTS 3. Predstavlja 13,19 % ozemlja Slovenije. Več kot $\frac{3}{4}$ površine regije je poraščene (gozdnote). Kmetijske površine zavzemajo 20 %, pozidane površine 1,8 %, ceste in železnice pa 1 % površine regije (Statistični urad Republike Slovenije, Slovenske regije v številkah, 2012).

Geografsko, pa tudi sociološko, je Jugovzhodna Slovenija razdeljena na ožjo Dolenjsko, Belo krajino in Kočevsko-ribniško. Prostorsko je Jugovzhodna Slovenija zelo raznolika. Z izjemo Novega mesta in nekaterih večjih urbanih središč (Kočevje, Ribnica, Trebnje, Črnomelj, Metlika) prevladujejo podeželska naselja in raznolika tradicionalna kulturna krajina ter na Kočevskem naravno ohranjena, pretežno gozdna območja. Regijo zaznamujejo naravni potenciali (termalna voda, kmetijska zemljišča in les ter krajinska pestrost in razmeroma neonesnaženo okolje), pa tudi precejšnja odmaknjenost nekaterih delov regije (Bela krajina,

Kočevsko-ribniška) od glavnih prometnih tokov ter meja z Republiko Hrvaško, ki je tudi zunanja meja EU. Kot velja za celoten slovenski prostor, je tudi v Jugovzhodni Sloveniji pomanjkanja stavbnih zemljišč.

V JV Sloveniji prevladuje urbano-industrijski tip strukture regionalnega razvoja, kjer na 37 % teritorija prebiva 47 % prebivalstva in je večina vseh delovnih mest. To je povezano z intenzivnimi dnevnimi migracijami (Regionalna zasnova prostorskega razvoja Jugovzhodne Slovenije, Acer d.o.o., maj 2006).

Glede na posebne razvojne težave, povezane z demografskimi problemi, visoko brezposelnostjo, problematiko dostopnosti in obsežnimi območji Natura 2000 ter premalo izkoriščeno obmejno lego in naravnih danosti so občine Metlika, Črnomelj, Semič, Kostel, Kočevje, Osilnica in Loški Potok vzpostavile Območno razvojno partnerstvo Pokolpje (ORP Pokolpje), v katerem se izvajajo posebni ukrepi razvojne podpore (v skladu s Programom spodbujanja konkurenčnosti in ukrepov razvojne podpore Pokolpju v obdobju 2011–2016).

1.4. Ocena izvajanja RRP 2007 – 2013

1.4.1. Uspešnost izvajanja RRP 2007-2013

1.4.2. Gospodarstvo

1.4.3. Človeški viri in družbena blaginja

1.4.4. Okolje, prostor in infrastruktura

Po podatkih SURS so bila sredstva namenjena za investicije v varstvo okolja kot delež od regionalnega BDP v celotnem obdobju 2007 – 2011 v kohezijski regiji vzhodna Slovenija višja od slovenskega povprečja. Prav tako je bil v tem obdobju, z izjemo leta 2008, delež sredstev namenjenih za investicije v varstvo okolja glede na vse investicije v kohezijski regiji vzhodna Slovenija v tem obdobju precej nad slovenskih povprečjem. Tudi glede na razmerje med skupnimi investicijami v varstvo okolja so bile v tem obdobju v kohezijski regiji vzhodna Slovenija investicije sistematično višje od tistih v kohezijski regiji zahodna Slovenija. Pretekla vlaganja sredstev KS in ESRR v okoljsko infrastrukturo so bistveno izboljšala stanje na tem področju. Ne glede na to, pa so v obeh regijah potrebe še velike, predvsem v segmentu, ki se nanaša na izpolnjevanje EU predpisov, saj se bo morala v nasprotnem primeru Slovenija soočiti s tožbami zaradi kršitev pravnega reda EU.

Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda v regiji so bile v tem obdobju izvedene večje investicije in sicer v vseh treh subregijah, in sicer:

- v subregiji Bela krajina hidravlična izboljšava vodovodnih sistemov vključno z odvajanjem in čiščenjem odpadnih voda,
- v okviru reševanje problematike čiščenja odpadnih voda pa se je v okviru projekta porečje reke Krke zagotavljajo sredstva za čistilne naprave večjih kapacitete in sicer v Kočevsko Ribniški ter Dolenjski subregiji.
- v okviru reševanje problematike čiščenja odpadnih voda pa se je v okviru projekta porečje reke Krke zagotavljajo sredstva za čistilne naprave večjih kapacitete in sicer v Kočevsko Ribniški ter Dolenjski subregiji.
- poleg navedenih sklopov realiziranih projektov so preko RRP bili financirani manjši vodooskrbni sistemi ali delov sistemov, ki so izboljšali situacijo povečini na celotnem območju regije.

1.4.5. Razvoj podeželja

Večina območja JV Slovenije predstavlja podeželja. Celovit razvoj podeželja se je v prejšnjih obdobjih izvajal s pomočjo različnih programov, najaktivnejši program je bil Po poteh dediščine. V programskem obdobju se je v Sloveniji pričel izvajati program Leader. Program predstavlja nov pristop k razvoju podeželja z aktivnim vključevanjem lokalnega prebivalstva. Ukrep Leader sta v regiji JV Slovenija izvajali dve lokalni akcijski skupini - LAS Dolenjska in Bela krajina in LAS po poteh dediščine od Idrijce do Kolpe, ki je s svojim delovanjem posegla tudi na območje drugih regij. Lokalni akcijski skupini sta izvajali različne projekte, po principu »od spodaj navzgor«. Projekti so po svoji vsebini prispevali k uresničevanju lokalnih razvojnih potreb. Te so bile evidentirane v lokalnih razvojni strategiji, ki je osnovni strateški dokument lokalne akcijske skupine.

Strateški cilji LAS v obdobju 2007 – 2013, so bili strnjeni v naslednjih tematskih sklopih:

1. Ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih ter izboljšava obstoječih delovnih mest.
2. Povečanje vključevanja prebivalcev LAS v vseživljenjske oblike izobraževanja.
3. Razvoj in popestritev turistične ponudbe in infrastrukture.
4. Izboljšanje kvalitete življenja na podeželju.
5. Ohranjanje okolja s poudarkom na ohranjanju naravne in kulturne dediščine.

V okviru LAS DBK je bilo v programskem obdobju 2007 -2013 izvedenih 50 projektov. Izvajanje lokalne razvojne strategije je bilo usmerjeno v manjše število projektov, višje vrednosti. Najnižja vrednost projekta (upravičeni stroški) je znašala 20.000,00€, najvišja vrednost 120.000,00€. Najnižja vrednost projektov je bila v primerjavi s projekti, ki so jih izvajale ostale LAS v Sloveniji sorazmerno visoka, odločitev je utemeljena z dejstvom, da se je na takšen način LAS želele izogniti drobljenju projektov. Večji projekti imajo tudi širši vpliv na območje tako z vidika geografske pokritosti, kot raznolikosti deležnikov vključenih projektih. V skladu z razpisnimi pogoji mora biti v izvedbo projektov vključeni vsaj trije partnerji, ki morajo izpolnjevati vsa 4 načela partnerstva, zato je tudi finančna realizacija takšnega projekta lažja.

Prvi projekti (NIP 2008, NIP 2009) so bili usmerjeni v izvedbo mehkih vsebin. Vključevali so organizacijo sejmskih prireditev, delavnic, različnih dogodkov, razvoj novih turističnih produktov – turizem v zidanicah). Temu primerni so bili tudi kazalniki (št. dogodkov, št.

obiskovalcev). Ti so zato zelo podrobni in je težko ugotoviti njihov vpliv na lokalno razvojno strategijo. Problematika projektov z mehko vsebino je v tem, da pogosto ti nimajo dolgoročnega vpliva na trajnost projektov. Učinki so se pokazali le pri projektih, predmet katerih je razvoj nekega novega produkta (turizem v zidanicah). Ostali projekti so se v najboljšem primeru osredotočili na ohranjanju prireditev, ki se trudijo, da bodo postale tradicionalne .

Razpršenost projektov po vsebini je zelo velika, kar je tudi razumljivo, saj morajo prispevati k uresničevanju 5 strateških ciljev zajetih v Lokalni razvojni strategiji. Pogreša se povezave med projekti, predvsem z vidika vsebinskega mreženja. Zaradi premajhne specializacije je učinek manjši. Odločitev LAS za takšno raznolikost projektov, temelji na odločitvi LAS, da izvajanje programa Leader čim bolj razprši v okolju in s tem poveča prepoznavnost programa.

K uresničevanju strateškega cilja 1 Lokalne razvojne strategije prispeva 5 projektnih predlogov. Z izvedbo projektov niso bila neposredno ustvarjena nova delovna mesta. Slaba realizacije je posledica nezainteresiranosti podjetnikov za mreženje, nepoznavanju programa Leader, v neki meri pa tudi v razpisanih sredstvih ukrepa 312 – Podpora ustanavljanju in razvoju mikrapodjetij. Podjetniki so se s svojimi investicijami usmerjali na razpisana sredstva tega ukrepa, ki je omogočal višjo vrednost investicije, ni bilo potrebno partnersko sodelovanje.. Kar je smiselno in jih na prijavo na ta ukrep usmerjal tudi LASDBK.

Kljub izvedbi projektnih vsebin na temo oblikovanja razvojnih institucij, ki bodo v prihodnje predstavljale razvojni potencial za oblikovanje in izvedbo podeželskih vsebin. Na območju LASDBK še vedno ni vzpostavljene razvojne institucije, ki bi upravljala s podeželjem kot celoto.

Večina projektov je opredeljenih kot inovativnih, k temu je prijavitelje spodbujal tudi LAS DBK, vendar so ti projekti inovativni z vidika območja LAS (da na območju LAS DBK ni bilo zaslediti še takšnih vsebin), manj pa so inovativni z vidika dejanskega ustvarjanja nove dodane vrednosti tako z vidika SLO kot EU.

Iz rezultatov projektov je razvidno, da so bile pri izvedbi vsebin pa tudi v nadaljevanju kot koristniki rezultatov izvedenih projektov, različne ciljne skupine. Vendar je opaziti premajhno zastopanost mladih pri izvedbi projektnih vsebin (podeželske mladine), starejših (razne projekta Mladi za mlade po srcu), ranljivih ciljnih skupin (razen projekta Delovno rekreacijski center) in romov. Zlasti slednja ciljna skupina je še zlasti pomembna, ker je na tem območju romska problematika zelo občutljiva. Ena izmed pripomb EK na pripravljene strateške nacionalne dokumente za naslednjo finančno perspektivo) se je nanašala prav na pomanjkanje projektov, ki vključujejo problematiko romov na Dolenjskem.

LAS DBK je za izvedbo razpisov Leader (2011., 2012 - I.faza, 2012-II.faza) sprejel sklep, da višino sofinanciranja projektov iz sredstev Leader omeji glede na vsebino (investicijski projekti projekti – upravičeni stroški do 120.000,00€; od tega mora biti vrednost investicije najmanj 70%; kombinirani projekti - upravičeni stroški do 80.000,00€: od tega mora biti vrednost investicije v projektu nižja od 70% upravičenih stroškov projekta, vendar vrednost vključenih investicij ne sme biti nižja od 40%); neinvesticijski projekti - v kateri vrednost investicije ne sme presegati 40% upravičenih stroškov in za projekte izključno mehke

vsebine. Odločitev za izdelane stopnje financiranje je bila posledica izredno visoke vrednosti projektov mehke vsebine, ki pa niso dosegli ekonomskega učinka, glede na višino vloženih sredstev. Odločitev ni vplivala na zmanjšanje projektov z neinvesticijsko vsebino.

Pri izvajanju programa Leader na območju LAS DBK, so nastale nove blagovne in tržne znamke. V okviru projekta (Trajnostni razvoj občine Šmarjeta - tržna znamka Prid puj; Podeželski šopek - Dobrote Dolenjske – tržna znamka Dobrote Dolenjske) Glede na to, da so sofinanciranje iz istega vira, ni smiselno, da si znamke konkurirajo. Tudi sama ponudba izdelkov je premajhna, da bi opravičila oz. zadostila potrebam obeh tržnih znamk.

1.4.6. Turizem in dediščina

Na področju turizma in dediščine si je regija v programskem obdobju 2007-2013 zastavila več ciljev:

- povezovanje turizma z varstvom narave, kmetijstvom in gozdarstvom,
- oblikovanje produktov z naravoslovno, kulturno in dediščinsko vsebino,
- boljše izkoriščanje potencialov za razvoj ustreznih oblik turizma,
- zagotavljanje razvojnih možnosti in kakovosti bivanja na območjih varstva narave,
- ohranjanje kakovosti območij varstva narave,
- usposobljenost človeškega potenciala za razvoj turizma,
- profesionalna organiziranost in marketing v obliki partnerstva javnega, zasebnega in nevladnega sektorja,
- razvoj raziskovalno – izobraževalnega turizma.

Za uresničevanje ciljev je določila statistične kazalnike za spremljanje rasti:

1. dvig BDP-ja iz turistične dejavnosti,
2. podaljšanje povprečne dobe bivanja obiskovalcev,
3. povečanje števila nočitev,
4. povečanje števila turističnih nastanitvenih objektov, sob in ležišč.

Regija je oblikovala cilje na področju turizma in dediščine še v obdobju gospodarske rasti in ni predvidela pojava in posledic finančne (gospodarske) krize, ki se je v Sloveniji začela nekoliko kasneje kot nepremičninska in finančna kriza v svetu. Leto 2008, ko se je začela finančna in nepremičninska kriza, je bilo za slovenski turizem do takrat najuspešnejše (8,5% delež v BDP). Recesija je prizadela Slovenijo bolj kot večino drugih sosednjih držav in se je nadaljevala tudi v začetku novega programskega obdobja. Njen vpliv na slovenski realni sektor je bil velik (padec družbenega produkta za 22%) in se je odrazil tudi na padcu blaginje prebivalstva. Posledice so prizadele tudi turizem. Spremenile so navade turistov. Ti se odločajo za krajše počitnice in bližnje destinacije. Manj je investicij. Bruto investicije v nova osnovna sredstva so se v regiji v letu 2011 v primerjavi z letom 2008 zmanjšale za skoraj 40%, investicije v nove zmogljivosti za več kot polovico, zmanjšale pa so se tudi investicije v vzdrževanje obstoječih zmogljivosti (vir: www.stat.si). Kriza je bolj vplivala prizadela, ki so odvisne od gostov iz bolj oddaljenih držav. UNWTO je ugotovila rahlo negativno turistično povpraševanje, elemente konjunkturne in strukturne krize, pozitiven vpliv turizma na razvoj gospodarstva, nujnost prilagajanja novonastalim razmeram, večjo »odpornost« stalnih gotov, pričakovan padec povprečne dobe bivanja in potrošnje, prednost destinacij z ustreznim razmerjem »value for money«, stroškovno učinkovitost ponudnikov, potrebo po učinkoviti povezanosti ukrepov zasebnega in javnega sektorja ter generiranje prometa na manj oddaljenih trgih s posebnim poudarkom na domačem trgu. Med glavnimi motivi za potovanje so bili oddih & rekreacija (36%), 54% turistov je obiskalo »znane« destinacije, 35% jih je

dalo prednost nastajajočim – netradicionalnim destinacijam, 42% letnim pred zimskimi počitnicami, 23% turistov je varčevalo na račun potovanj izven sezone. Statistika Slovencev je podobna. (vir: Zapisnik razprave na temo: Turizem in mednarodna finančna kriza – nabor ukrepov in aktivnosti, MGRT, 21.4.2009). Kljub krizi ostaja turizem ena najpomembnejših gospodarskih panog. V letu 2012 se je število turistov povzpelo v svetu na milijardo, še naprej raste in nič ne kaže, da bi se ta rast v prihodnje umirila oz. zaustavila (vir: UNWTO, 2013,3). To dokazujejo tudi prihodi in prenočitve turistov v Sloveniji v letu 2013, ko je Slovenija zabeležila 3,4 milijona turistov in 9,6 milijona prenočitev, največ do sedaj (www.stat.si/tema_ekonomsko_turizem.asp). JV Slovenija je zabeležila najboljši obisk v letu 2011 (113.215 obiskov), nato pa je obisk pričel padati. V letu 2013 je bil manjši za skoraj 5%, število prenočitev pa za 4%.

Za doseg ciljev na področju turizma in dediščine je regija izvajala v programskem obdobju 2007 - 2013 ukrepe za:

1. izboljšanje dostopnosti do objektov in območij naravne in kulturne dediščine, dvig kakovosti turistične infrastrukture in stanja objektov kulturne dediščine.

Na območju regije obvestilna turistična signalizacija ni bila poenotena. Regija je sledila trendu uporabe sodobnih komunikacijskih sredstev. Izboljšana je bila informiranost (tekmovanje na področju informacij je eden izmed 10 razvojnih trendov v turizmu) o destinaciji in njeni ponudbi z uporabo IKT tehnologij in storitev. Vzpostavljen je bil spletni in mobilni portal regijskih pohodniških (440 km), kolesarskih (540 km), vodnih (112 km) in jahalnih poti (preko 300 km), ki vključujejo v ponudbo naravno in kulturno dediščino ter drugo turistično ponudbo – www.slovenia-heritage.net in <http://activeslovenia.mobi>. Vzpostavljen je bil destinacijski portal – www.visitdolenjska.eu. Izvedenih je bilo več spletnih aplikacij, kot je bilo načrtovano. V naravi so bile označene le digitalizirane pohodniške poti. V naravi je bilo postavljenih 665 oznak, izdelanih v sodelovanju z ZRSVN, OE Novo mesto (načrtovana je bila postavitve 150 signalizacijskih oznak). Vse ostale tematske poti (vodne, kolesarske in jahalne) so bile digitalizirane in predstavljene na spletnem in mobilnem portalu. Digitaliziranih je bilo tudi več turističnih znamenitosti, kot je bilo načrtovanih. Da bi čim bolj približali turistično ponudbo povpraševanju, so bile regijske tematske poti nadgrajene še z lokalnimi v okviru projekta Aktivna e-Dolenjska (skupaj preko 2000 km tematskih poti) in razviti IKT storitev, ki omogoča potencialnim gostom samostojno načrtovanje aktivnosti in obisk turističnih znamenitosti. Razviti so bila programska orodja za vzdrževanje in razvoj tematskih poti ter vzpostavljen uredniški sistem. Dostopnost naravne in kulturne dediščine in ostale turistične ponudbe je bila povečana na okolju prijazen način. Razviti je bila turistična ponudba za aktivno preživljanje prostega časa in počitnic za dnevne goste in obiskovalce, vikend goste, pa tudi za daljše počitnice ali dopust. Poudarek pri oblikovanju turistične ponudbe je bil dan doživljajski ponudbi. Regija ni, razen postavitve omrežja tematskih pohodniških, kolesarskih, vodnih in jahalnih poti, izgradnje odsekov kolesarskih poti hkrati z izgradnjo posameznih cestnih odsekov in organiziranja javnega prometa v Novem mestu, izvajala drugih večjih aktivnosti za izboljšanje trajnostne mobilnosti, kot posodobitev železnice ali izboljšanje javnega potniškega prometa. Regija, razen posameznih lokalnih skupnosti, še vedno ni zadovoljivo opremljena z urbano infrastrukturo in opremo. Slabe so možnosti za sprejem mobilnih gostov z avtodomi, število katerih raste. Še vedno niso označene vse lokacije (stara mestna jedra) kulturne dediščine v okviru projekta Po poteh dediščine. V preteklem programskem obdobju je bila povečana zlasti uporaba sodobnih orodij tržnega komuniciranja (interneta). JV Slovenija se je prvič predstavila domači in tuji javnosti kot regijska destinacija s petimi nosilnimi produkti: Zdravje in sprostitve, Aktivne počitnice, Po poteh dediščine, Turizem v zidanica ter Kulinarika in vino. Glede na to, da je bila vzpostavljena regijska destinacijska organizacija (RDO) šele proti koncu programskega obdobja, se je to odrazilo zlasti na zagotavljanju trajnosti turističnih regijskih projektov, pa tudi njihovem razvoju. Z razvojem svojstvenega (inovativnega) produkta Turizem v zidanica

je bila prepoznana potreba po rezervacijskem sistemu, ki bo upošteval tudi druge nestandardne namestitvene kapacitete, drugačne od tradicionalnih namestitvenih kapacitet, kot so hoteli, moteli, turistične sobe, turistične kmetije, Kot pomembnejša naloga je v preteklem programskem obdobju izpadla vzpostavitev javnega, privatnega in nevladnega partnerstva na ravni turistične destinacije, saj je v začetku programskega obdobja prenehal Koordinacijski odbor projekta Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine, ki je uspešno deloval več kot 10 let. Tako ostaja vzpostavitev partnerstva ena od pomembnejši nalog RDO v novem programskem obdobju.

2. povečanje raznovrstnosti in kakovosti turistične ponudbe in storitev

S projektom Obnova tradicionalne stavbne dediščine na podeželju za stacionarni turizem so bile v okviru LAS Dolenjska in Bela krajina preverjene možnosti za razvoj novega turističnega produkta z vidika potencialnih nosilcev - lastnikov objektov, strokovnjakov s področja kulturne dediščine, ekonomike in finančnih spodbud za realizacijo investicij. V projekt je bilo vključenih pet enot kulturne dediščine na Dolenjskem in v Beli krajini (Črešnjevca pri Semiču – Škofova domačija, Hrastje pri Šentjernejju – Graščina Vrhovo, Krasinec – Fortunov mlin, Pusti Gradec – Mlinarjeva hiša in gospodarsko poslopje, Vavta vas – Dularjev mlin. Izvedba je zastala predvsem zaradi nespodbudnega finančnega okolja za realizacijo obstoječe stavbne dediščine pred novogradnjami, delno pa tudi zaradi zaostrenih gospodarskih razmer. V turistično ponudbo pa so bile uspešno vključene zidanice. Ustanovljen je bil konzorcij lastnikov zidanic, evidentiran je bil njihov interes, odpravljene so bile administrativne ovire za vključevanje zidanic v turistično ponudbo. Z zidanicami na Dolenjskem in v Beli krajini, ki so vključene v turistično ponudbo, so se prenočitvene zmogljivosti destinacije povečale za 213 novih ležišč. Produkt je inovativen (drugačen) in zanimiv zlasti za tuje goste (povečini francoske, nemške, skandinavske, pa tudi druge). Od skupno 531 gostov v letu 2013, je bilo 397 tujih in 134 domačih. Tuji turisti so bivali v zidanicah daljši čas, povprečno 7,4, domači pa 2,3 noči. Od skupaj 3.226 nočitev v zidanicah so jih tuji gostje ustvarili dobrih 90%. Število nočitev v zidanicah je v porastu. V letu 2010, ko se zidanice pričele tržiti kot turistični produkt, je bilo realiziranih 591 nočitev. Povečuje se tudi njihova zasedenost. Ugodni trendi se nadaljujejo tudi v začetku 2014. V prvem četrtletju je zabeleženih že 120 rezervacij. Regija ima še veliko možnosti za povečanje »drugačnih« nastanitvenih kapacitet (gozdarske kočice, vikendi, počitniška stanovanja, obnovljena stavbna dediščina, ki ne služi več svojemu namenu, izpraznjena mestna in trška jedra,...). Na demografsko ogroženem območju Loškega Potoka so bile zgrajene prve nastanitve turistične kapacitete v tem delu regije (KTC Hotel, 2012) in vzpostavljen turistično informativni center.

Cilja regije v letu 2013, 200.000 nočitev domačih gostov in 100.000 nočitev tujih gostov, sta bila presežena. Od 2008 do 2013 je imela regija 2.274.207 nočitev oz. povprečno letno 379.035, od tega v letu 2013 233.689 nočitev domačih gostov in 139.971 nočitev tujih gostov oz. povprečno letno v obdobju 2008 do 2013 239.586 nočitev domačih gostov in 139.449 nočitev tujih gostov (vir: www.stat.si).

Povezovanje turizma z varstvom narave, kmetijstvom in gozdarstvom poteka že vse od izvajanja programov celostnega razvoja podeželja in obnove vasi (CRPOV, 1993 – 2003), projektov Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine (1996 – 2008) in Od Idrijce do Kolpe. Nadaljevalo se je tudi v programskem obdobju 2007 – 2013. Vzpostavljena je bila Lokalna akcijska skupine Dolenjske in Bele krajine in Lokalne akcijske skupine Od Idrijce do Kolpe (2008). Razvojni strategiji obeh LAS-ov vključujeta kot pomembno vsebino biotsko raznovrstnost, Naturo 2000, naravno dediščino, kulturno dediščino, kulturno krajino, tradicijo, turizem, prireditve, dediščino kot razvojno možnost in prepoznavata kot razvojne prioritete sonaraven razvoj ter dopolnilne in dodatne dejavnosti v kmetijstvu in gozdarstvu. Med temi je pomembnejši turizem z »zelenimi produkti«. Velik del projektov, financiranih s sredstvi LEADER, je vključeval iniciative povezane s turizmom. Regijski turistični projekti

(Regijske mreža tematskih poti – Heritage Trails net, Aktivna e-Dolenjska, Celostna in celovita turistična ponudba regije – Dolenjska.eu, Izvedba aktivnosti regijskih destinacijskih organizacij, Park kozolcev, Kolpa destinacija odličnosti,) pa so vključevali aktivnosti za trajnostni razvoj podeželja. Kljub temu, da predstavljata naravna in kulturna dediščina vedno pomembnejši del turistične ponudbe, pa so, razen Krajinskih parkov Kolpa in Lahinja, varovana območja narave (Natura 2000), vključno s kulturno dediščino gostom še vedno preslabo predstavljena in interpretirana.

Preseženo je bilo načrtovanih najmanj 50 novih turističnih programov. Samo v okviru projektov Regijska mreža tematskih poti – Heritage Trails Net je bilo razvitih 20 glavnih pohodniških poti, 12 kolesarskih poti, 9 jahalnih poti, 6 vodnih poti in 17 različno dolgih turističnih paketov aktivnih počitnic, ki vključujejo tudi 100 lokacij naravne in kulturne dediščine in 148 ponudnikov turističnih storitev (prenočitve, gostinske storitve, servisne storitve in ostala ponudba). V okviru projektov Celostna in celovita turistična ponudba regije – Dolenjska.eu in Izvajanje aktivnosti regijske destinacijske organizacije je bilo razvitih 5 nosilnih destinacijskih produktov oz. 8 glavnih turističnih programov. Glavni turistični programi so bili prilagojeni potrebam posameznih ciljnih skupin in različni dolžini bivanja. Vzpostavljena je bila nova kvalitetna doživljajska ponudba (Park kozolcev, Matjaževa domačija, Rudolfov splav, Veseli Janez, ...).Regija ima primerno in obsežno turistično ponudbo, ki pa je še vedno preveč razpršena, slabo povezana in premalo predstavljena širši javnosti in ciljnim trgom. Aktivnosti regije kot turistične destinacije so bile zato usmerjene v povezovanje ponudbe in ponudnikov ter povečanje njene prepoznavnosti (nosilni destinacijski produkti, destinacijski portal, RDO) na domačem in tujih trgih. Merjeno s številom všečkov (laikov) na socialnem omrežju Facebook je regija v primerjavi z drugimi slovenskimi destinacijami še vedno slabo prepoznana: Ljubljana 69.075, Maribor 10.010, SLO ALPS 5.036, Koroška 1.443, Dolenjska 430, Zeleni Kras 156, Celje 123, Posavje 85 všečkov (maj 2014).

3. izboljšanje organiziranosti in sodelovanje javnega, zasebnega in nevladnega sektorja pri razvoju turistične destinacije

V regiji delujejo v turizmu različni deležniki: turistično gospodarstvo (zasebni sektor), lokalne skupnosti in institucije, ki izvajajo javne storitve in spodbujajo turizem (javni sektor) in številna društva ter civilne iniciative (nevladni sektor). Posebej v sedanjih razmerah (padanja oz. vračanja nizke ponovne gospodarske rasti) je za učinkovito delovanje v turizmu povezovanje zasebnega in javnega, pa tudi nevladnega sektorja, nujno. V letu 2008 je prenehal sporazum deležnikov projekta Po poteh dediščine Dolenjska in Bela krajina. Po več kot 10-tih letih je prenehal delovati Koordinacijski odbor projekta, ki je povezoval predstavnike turističnega gospodarstva, lokalnih skupnosti, javnih, strokovnih in nevladnih organizacij v učinkovito lokalno akcijsko skupino. Do vzpostavitve RDO JV Slovenije v letu 2012 v regiji na področju turizma ni bilo razvojnega partnerstva. V okviru posameznih projektov so delovala projektna partnerstva. V procesu ustanavljanja RDO JV Slovenije je bila vzpostavljena kompetentna delovna skupina, ki je vključevala predstavnike turističnega gospodarstva, javnega sektorja in nevladnih organizacij. RDO JV Slovenije je bila vzpostavljena v okviru RC Novo mesto d.o.o. šele proti koncu programskega obdobja. Začela je z izvajanjem aktivnosti regionalne destinacijske organizacije. Izdelala strategijo RDO (julij 2012), razširila in posodobila obstoječo ponudbo in nadaljevala s trženjskimi in promocijskimi aktivnostmi (2012 – 2013). Vzpostavljena je bila funkcija destinacijskega vodje (koordinatorja), ni pa še vzpostavljeno upravljanje z destinacijo in organizirano izvajanje vseh destinacijskih funkcij: promocijske, distribucijske, razvojne in operativne. Učinkovito

delovanje RDO in vzpostavitev učinkovitega destinacijskega managementa ostajata tako ključni nalogi na področju razvoja turizma v regiji v novem programskem obdobju.

Pomembnejši regijski projekti, izvedeni v obdobju 2007 – 2013:

V obdobju 2007 – 2013 so bili na področju turizma in dediščine izvedeni naslednji večji projekti, katerih skupna vrednost je presegala 4,8 mio EUR:

1. Regijska mreža tematskih poti – Heritage Trails Net,
2. Aktivna e-Dolenjska,
3. Geografske in turistične označbe na območju Nature 2000,
4. Park Kozolcev,
5. Rokodelski center Ribnica,
6. Svet Kolpe,
7. Izvajanje aktivnosti regijskih destinacijskih organizacij (RDO),
8. Celostna in celovita turistična ponudba regije – Dolenjska.eu.

Skupna vrednost navedenih projektov je presegla 4,8 mio EUR. Pri tem je bila lastna udeležba 37% skupne vrednosti, državna in EU razvojna sredstva pa so sodelovala s 63% vrednosti. V obdobju 2008-2013 je regija ustvarila 2.6 mio nočitev in 2,63 mio EUR turistične takse. Turistična taksa zbrana v regiji v letih 2008-2013 je predstavljala tako 55% investiranih sredstev v regijske projekte in je bila 45% večja od sredstev lastne udeležbe partnerjev v celovitih regijskih projektih s področja turizma, ki vključuje tudi dediščino. Ocenjujemo, da je bilo v turistično dejavnost, ob upoštevanju tudi lokalnih projektov, vloženih več sredstev kot so znašala sredstva turistične takse.

Doseganje kazalnikov:

Po oceni Svetovnega turističnega in potovalnega sveta (WTTC) ustvarja turizem v Sloveniji 12% BDP (vir: www.mgrt-gov.si, Direktorat za turizem in internacionalizacijo). Glede na leto 2004 se je BDP/prebivalca v JVS povečal v letu 2011 bolj (indeks = 1,36) kot v Sloveniji (indeks = 1,34) in je znašal 16.315 EUR, kar je 92,6% slovenskega BDP/prebivalca (vir: Slovenske regije v številkah, www.stat.si). Glede na to, da uradna statistika ne prikazuje deleža turizma v regijskem BDP, lahko le ocenjujemo, da se je udeležba turizma v BDP v opazovanem obdobju povečala, kot se je povečala v Sloveniji.

Načrtovano povprečno število nočitev gostov je bilo v regiji kot destinaciji višje od izhodiščne vrednosti (2,1 nočitev, Izvedbeni načrt RRP 2004) in višje od ciljne vrednosti (3,0 nočitve, RRP JV Slovenije 2007-2013) v celotnem obdobju 2008 – 2013 (leto 2007 ni upoštevano zaradi spremenjenega načina spremljanja statističnih podatkov). Povprečna doba bivanja v Termah Krka d.o.o. je bila v letu 2012 5,62 dni v letu 2013 pa 5,29 dni. Terme Krka d.o.o. so v letu 2012 beležile 238.950 (ni upoštevan Strunjan) ali 62,4% vseh nočitev regije (vir: Terme Krka d.o.o.). Nastanitvene kapacitete so se v opazovanem obdobju 2008-2013 v regiji kot destinaciji povečevale, razen v zadnjem letu spremljanja, ko se je število teh nekoliko zmanjšalo.

Tabela 2: Nastanitvene kapacitete, prihodi in prenočitve gostov v letih 2008 – 2013

Zap. št.	Leto	Vsa ležišča	Prihodi	Prenočitve	Dolžina bivanja
1.	2008	5.214	98.621	365.396	3,70
2.	2009	5.327	104.303	381.427	3,65
3.	2010	5.430	108.387	381.204	3,51
4.	2011	5.728	113.215	389.591	3,44

5.	2012	5.759	111.143	382.929	3,44
6.	2013	5.303	107.910	373.660	3,46

Vir: SURS, 2014.

Projekt Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine, ki se je izvajal v regiji več kot 10 let in je konec leta 2008 prenehal, ni le uvrstil regije na turistični zemljevid Slovenije, temveč je izpostavil dediščino kot dragocenost, odgovornost, privlačnost za kraj, življenje, delo in obisk ter njen učinek »prelivanja« na turizem. Izpostavil je njeno dragocenost in hkrati odgovorno ravnanje z dediščino, njeno kohezijsko močjo s spodbujanjem medsebojnega razumevanja, občutka identifikacije in pripadnosti, dialoga med kulturami in generacijami ter kot vir inovativnih pristopov za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Vzpostavil je javno, privatno in nevladno partnerstvo, ki je delovalo ves čas trajanja projekta in se je z njim tudi širilo. S prenehanjem projekta je prenehal tudi koordinacijski odbor. Razdelitev dediščine projekta med različne deležnike se je odrazila na slabši učinkovitosti upravljanja in zagotavljanja trajnosti občutljivega dediščinskega turističnega produkta. So pa bile izkušnje in praksa projekta uspešno prenesena v več drugih domačih in tujih okolij. Prav projekt Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine je spodbudil večino kasnejših regijskih turističnih projektov, ki vključujejo dediščino. Zaradi pozitivnih izkušenj s projektom se je turizem, ki vključuje dediščino, utrdil tudi kot specifična razvojna prioriteta (program) v minulem in se nadaljuje tudi v novem programskem obdobju.

Vpliv turizma in dediščine na razreševanje razvojnih problemov regije, je bil v programskem obdobju 2007-2014 zaznan:

- kot dejavnost, ki je prispevala k zmanjševanju razvojnih razlik v regiji, ki so se v pogojih gospodarske krize še poglobljale,
- kot kohezijski program, ki je povezal regijo v turistično destinacijo, turistično ponudbo v pet glavnih turističnih produktov in postavil regijo na turistični zemljevid Slovenije tudi kot turistično destinacijo, za preseganje razdrobljenosti ponudbe in organiziranosti pa je bila vzpostavljena regijska destinacijska organizacija (RDO),
- po boljši prepoznavnosti regije, z oblikovanjem celostne grafične podobe destinacije, izvedbo začetnih aktivnosti trženja destinacije in njenih identitet ter inovativnimi turističnimi produkti in projekti (turizem v zidanicah, Regijska mreža tematskih poti na spletu, Aktivna e-Dolenjska, Park kozolcev, Matjaževa domačija, Veseli Janez, Rudolfov splav, itd.),
- po vzpostavljanju pogojev in možnosti za trajnostno revitalizacijo podeželja, z izvedbo celovitih regijskih turističnih projektov in odpiranjem možnosti za revitalizacijo podeželja (tematske poti, revitalizacija stavbne dediščine),
- po izboljšanju javne turistične infrastrukture, zlasti z uporabo sodobne IKT tehnologije in predstavitve destinacije in njene ponudbe na svetovnem spletu (projekti Po poteh dediščine, Regijska mreža tematskih poti na spletu, Aktivna e-Dolenjska, destinacijski portal).

Hkrati s pozitivnimi učinki pa je zaznanih tudi več razvojnih izzivov in vrzeli, ki predstavljajo izhodišča za načrtovanje, ravnanje in aktivnosti v okviru programa »Turizem in dediščina« v novem in naslednjih programskih obdobjih:

- odsotnost razvojnega partnerstva deležnikov, ki v regiji upravljajo s turizmom, iz javnega, zasebnega in nevladnega sektorja ter delegiranja glavnih poslovnih funkcij,
- pomanjkljiva usposobljenost za načrtovanje in izvajanje celovitih regijskih naložb in projektov,
- premajhen vpliv turističnih ponudnikov na izvedbo aktivnosti oz. pomanjkanje interesa za sodelovanje,
- nezadostna prepoznavnost regije kot turistične destinacije,

- pomanjkljiva identifikacija z regijo kot turistično destinacijo,
- nezadostno povezovanje s sorodnimi programi (podeželje, kmetijstvo, gozdarstvo, kultura),
- dajanje prednosti infrastrukturi pred programi (vsebinami) in kvalitetno interpretacijo, novogradnjam pred revitalizacijo stavbne dediščine, novim produktom pred vzdrževanjem in razvojem že obstoječih,
- pomanjkljiva priprava in dostopnost lokacij dediščine za obisk, dajanje prednosti tradicionalnim kazalnikom turističnih učinkov pred kazalniki, ki se kažejo v novih storitvah (zlasti na podeželju), podjetništvu, varovanju in ohranjanju narave in biodiverzitete, zaposlovanju (brezposelnih in ranljivih skupin), vključevanju znanja in inoviranju turistične ponudbe.

2. STRATEŠKI DEL RRP ZA REGIJO JV SLO 2014-2020

2.1. Analiza regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, vključno s položajem regije v mednarodnem prostoru¹

2.1.1. POLOŽAJ REGIJE JV SLO V MEDNARODNEM PROSTORU

Teritorialno razdelitev držav članic EU, tudi Slovenije, urejata uredbi ES št. 1059/2003 in 31/2011 po enotnih kriterijih standardnih klasifikacij na prvih treh ravneh, imenovanih NUTS 1 (celotna Slovenija), NUTS 2 (Vzhodna in Zahodna Slovenija) in NUTS 3 (12 statističnih regij). Klasifikacija NUTS, ki je v veljavi od 1.1.2012 do 31.12.2014, deli gospodarski prostor Evropske unije na 98 regij ravni NUTS 1, 273 regij ravni NUTS 2 in 1324 regij ravni NUTS 3.

Povprečna velikost regij EU = 27 ravni NUTS 1 je 45.000 km², ravni NUTS 2 16.300 km² in ravni NUTS 3 3.400 km². V Sloveniji je povprečna površina ravni NUTS 1 20.273 km² (celotna Slovenija), ravni NUTS 2 10.137 km² (Vzhodna in Zahodna Slovenija) in ravni NUTS 3 1.689 km² (12 statističnih regij).

Jugovzhodna Slovenija je na ravni NUTS 2 razvrščena v Vzhodno Slovenijo, skupaj s statističnimi regijami Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Zasavska, Spodnjeposavska in Notranjsko-kraška. Vzhodna Slovenija obsega 12.212 km² in predstavlja 60,62% ozemlja Slovenije. Ima 1.079.655 prebivalcev ali 52,40% vseh prebivalcev Slovenije (Vir: SI-STAT, julij 2014). Vzhodna Slovenija, kjer je skoncentriranih več razvojnih problemov, je v letu 2013 dosegla 82,7%, Zahodna Slovenija pa 119,5% domačega BDP. V Zahodni Sloveniji narašča prebivalstvo hitreje, ugodnejši je indeks staranja, višja je izobrazbena raven prebivalstva, višja je stopnja delovne aktivnosti in nižja stopnja brezposelnosti. Višje so plače, višji je delež storitvenih dejavnosti, višji pa so tudi izdatki za razvojno raziskovalno delo (Vir: Program državnih razvojnih prioritet in investicij Republike Slovenije za obdobje 2014-2017, prvi osnutek, marec 2013).

Slovenija uporablja standardno klasifikacijo teritorialnih enot od ravni NUTS 3 naprej (Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot, Uradni list RS, št. 9/2007), ki ureja razdelitev teritorija Republike Slovenije za potrebe statistike na ravneh, nižjih od NUTS 3 in sicer: SKTE 4 upravne enote, SKTE 5 občine, SKTE 6 krajevne skupnosti, vaške skupnosti in četrtne skupnosti, SKTE 7 naselja in SKTE 8 prostorski okoliš.

Na ravni SKTE 4 je Jugovzhodna Slovenija razdeljena na 6 upravnih enot: UE Ribnica, UE Kočevje, UE Črnomelj, UE Metlika, UE Novo mesto in UE Trebnje, na ravni SKTE 5 pa na 21 občin: Črnomelj, Dolenjske Toplice, Kočevje, Kostel, Loški Potok, Metlika, Mirna, Mirna Peč, Mokronog –Trebelno, Novo mesto, Osilnica, Ribnica, Semič, Sodražica, Straža, Šentjernej, Šentrupert, Škocjan, Šmarješke Toplice, Trebnje in Žužemberk.

¹ OPOMBA: V poglavju so predstavljeni ključni izsledki analize regionalnih razvojnih potencialov, podrobnejša analiza se nahaja v prilogi 1 tega dokumenta.

Novo mesto je ena izmed osmih slovenskih mestnih občin. Novo mesto je regijsko, gospodarsko in upravno središče nacionalnega pomena.

Na NUTS 3 je bila leta 2011 v Jugovzhodni Sloveniji ustanovljena 21. občina Mirna. Ker podatki v tej analizi za občino Mirna niso prikazani ločeno, je še vedno upoštevana kot sestavni del občine Trebnje.

Jugovzhodno regijo sestavljajo tri funkcionalno zaokrožena območja: Kočevsko-ribniško, Bela Krajina in Osrednje Dolenjska.

Na osrednjem Dolenjskem le občina Novo mesto izstopa po vsestranski stopnji razvitosti kazalcev regionalnega razvoja (kjer je v relativnih razmerjih najugodnejša gospodarska struktura, povezana s trgovino delovne sile). V Novem mestu, ki je pomembno zaposlitveno središče so tudi prisotne težnje po koncentraciji in urbanizaciji, oblikuje se močno urbanizirano obmestje. Novo mesto je ena izmed osmih slovenskih mestnih občin, ki predstavlja je regijsko, gospodarsko in upravno središče nacionalnega pomena. Ostale občine (predvsem Škocjan in Šentjernej) so na ravni povprečne in podpovprečne razvitosti. Škocjan, Trebnje in Suha krajina imajo obsežna območja depopulacije in odmiranja prebivalstva.

Belokranjske občine so na ravni povprečne razvitosti med katerimi je občina Metlika najbolj razvita, in skupaj z občino Semič predstavljata pomembni zaposlitveni središči. Le črnomaljska občina ima obsežnejša depopulacijska območja.

Kočevsko – ribniška subregija je sicer uvrščena v obravnavano regijo, čeprav gravitira proti Ljubljani. Občini Kočevje in Ribnica sodita v skupino povprečno razvitih slovenskih občin, le Osilnica in Kostel, pri katerih so hkrati opazne izrazite depopulacijske težnje, sta izrazito podpovprečno razviti.

Glede na posebne razvojne težave, povezane z demografskimi problemi, visoko brezposelnostjo, problematiko dostopnosti in obsežnimi območji Natura 2000 ter ne v zadostni meri izkoriščeni obmejni legi in naravnih danosti so občine Metlika, Črnomelj, Semič, Kostel, Kočevje, Osilnica in Loški Potok vzpostavile Območno razvojno partnerstvo Pokolpje (ORP Pokolpje), v katerem se izvajajo posebni ukrepi razvojne podpore. V tem pogledu so prednostne naloge: izboljšanje prometne dostopnosti do večjih središč oz. metropole, razvoj lokalnih oskrbnih in zaposlitvenih središč, nudenje cenejših parcel za gospodarske dejavnosti in za poselitev, razvoj podjetništva, prestrukturiranje kmetijstva, turizem in čezmejno sodelovanje.

Jugovzhodno regijo sestavljajo tri funkcionalno zaokrožena območja: Kočevsko-ribniško, Bela Krajina in Osrednje Dolenjska.

Na osrednjem Dolenjskem le občina Novo mesto izstopa po vsestranski stopnji razvitosti kazalcev regionalnega razvoja (kjer je v relativnih razmerjih najugodnejša gospodarska struktura, povezana s trgovino delovne sile). V Novem mestu, ki je pomembno zaposlitveno središče so tudi prisotne težnje po koncentraciji in urbanizaciji, oblikuje se močno urbanizirano obmestje. Novo mesto je ena izmed osmih slovenskih mestnih občin. Novo mesto je regijsko, gospodarsko in upravno središče nacionalnega pomena. Ostale občine (predvsem Škocjan in Šentjernej) so na ravni (pod)povprečne razvitosti. Škocjan, Trebnje in Suha krajina imajo obsežna območja depopulacije in odmiranja prebivalstva.

Belokranjske občine so na ravni povprečne razvitosti med katerimi je metliška občina najvišje ovrednotena. Metlika in Semič sta pomembni zaposlitveni središči. Le črnomaljska občina ima obsežnejša depopulacijska območja.

Kočevsko – ribniška je sicer uvrščeno v obravnavano regijo, čeprav gravitira proti Ljubljani. Kočevska in ribniška občina sodita v skupino povprečno razvitih slovenskih občin, le Osilnica in Kostel, pri katerih so hkrati opazne izrazite depopulacijske težnje, sta izrazito podpovprečno razviti.

Glede na posebne razvojne težave, povezane z demografskimi problemi, visoko brezposelnostjo, problematiko dostopnosti in obsežnimi območji Natura 2000 ter ne v zadostni meri izkoriščeno obmejno lego in naravnih danosti so občine Metlika, Črnomelj, Semič, Kostel, Kočevje, Osilnica in Loški Potok vzpostavile Območno razvojno partnerstvo Pokolpje (ORP Pokolpje), v katerem se izvajajo posebni ukrepi razvojne podpore. V tem pogledu so prednostne naloge: izboljšanje prometne dostopnosti do večjih središč oz. metropole, razvoj lokalnih oskrbnih in zaposlitvenih središč, nudenje cenejših parcel za gospodarske dejavnosti in za poselitev, razvoj podjetništva, prestrukturiranje kmetijstva, turizem in čezmejno sodelovanje

2.1.2. OKOLJE, PROSTOR, INFRASTRUKTURA

Velikost:

Povprečna velikost slovenske statistične regije je 1.689 km². Najmanjša statistična regija meri 264 km², največja, Jugovzhodna Slovenija, pa 2.675 km². Slovenske statistične regije ravni NUTS 3 so v primerjavi z evropskimi (EU=27) po povprečni velikosti najmanjše. Povprečna velikost evropske regije na ravni NUTS 3 je 3.400 km² in ima 384.000 prebivalcev. Razlike med regijami na ravni NUTS 3 v EU=27 so velike, saj meri najmanjša le 13 km² (Španija), največja pa 106.012 km² (Švedska). Regija ima na ravni NUTS 3 EU=27 najmanj 10.000 (Španija) in največ 6.121.000 prebivalcev (Španija) (Vir: Zbirka Delovni zvezki UMAR, Delovni zvezek 5/2012, let, XXI).

Okolje:

V prostorskem razvoju in okolja Jugovzhodne Slovenije se pomembno odražajo spremembe gospodarskih in družbenih razmer, ki so se v zadnjih dvajsetih letih dogajale v Sloveniji. Opazen je zlasti vpliv sprememb na področju lastništva zemljišč, trga dela, razvoja tehnologij, pa tudi zagotavljanja zdravega življenjskega okolja in ohranjanja narave ter prostorske možnosti za bivanje in gospodarski razvoj. Stanje okolja v regiji je ugodno, saj posamezne sestavine ne odstopajo od povprečnih slovenskih razmer.

Za pretežni del regije je značilna dokaj visoka stopnja naravne ohranjenosti in veliko število naravnih vrednot. Na nekaterih območjih, zlasti na kočevsko-ribniškem in v Beli krajini ter ob vodotokih in na pobočjih Gorjancev in Kočevskega Roga je visoka stopnja biotske raznovrstnosti in veliko naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij in habitatnih tipov, izmed katerih je bil večji del v letu 2004 vključen v območje Natura 2000. Vlada RS je leta 2013 z Uredbo določila spremembe v omrežju Natura 2000, ki je bilo nato spremenjeno januarja 2014 (MKO, Natura 2000, julij 2014).

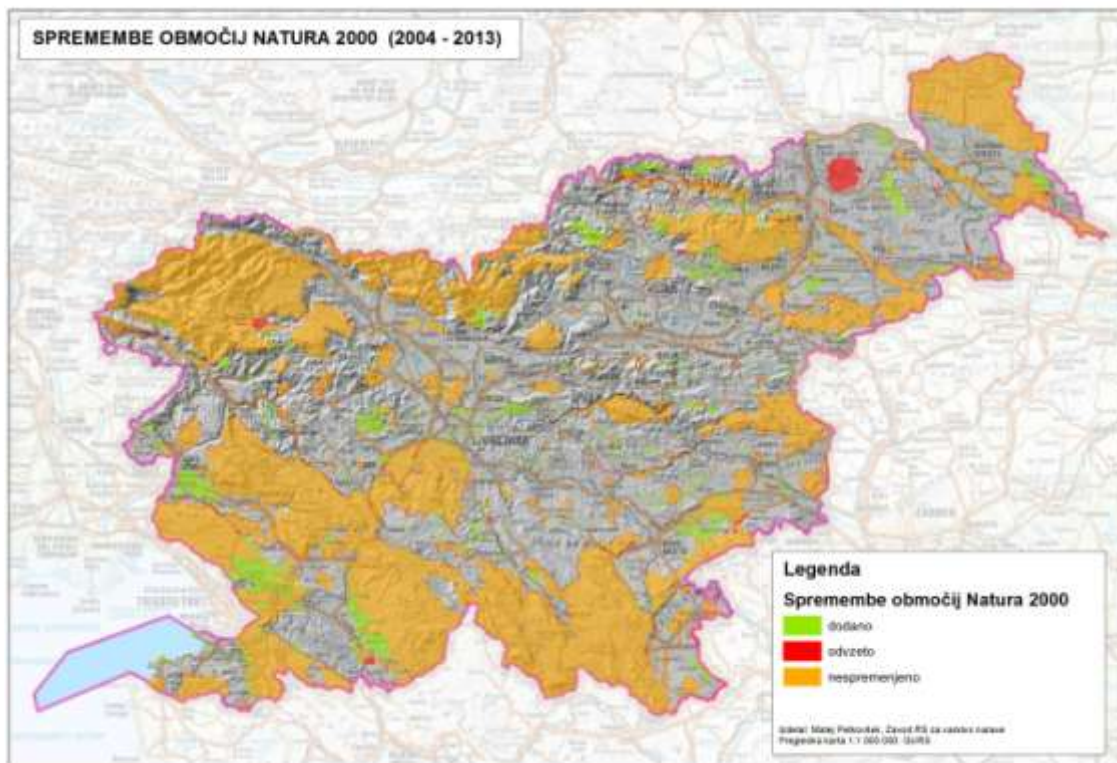
Natura 2000 obsega v SLO 354 območij, od tega 323 območij na podlagi direktive o habitatih in 31 območij na podlagi direktive o pticah. Območja se pretežno prekrivajo. Območja Nature

2000 obsegajo 37% površine SLO. Vse občine JV Slovenije so vključene v varstveno območje Natura 2000. Območje Natura 2000 vključuje skoraj celi občini Kostel in Osilnica (99,9%) in se razprostira na več kot polovici območja občin Dolenjske Toplice, Kočevje, Loški Potok, Semič in Šentjernej. Veliko, več kot 40% površine, je območje Natura 2000 še v občinah Črnomelj in Ribnica (MKO, Natura 2000, julij 2014).

Posebna varstvena območja Jugovzhodne Slovenije v Naturi 2000 so:

- **Bela krajina:** Kočevsko – Kolpa, Bela krajina, Dobličica, Stobe – Breg, Gradac, Metlika, Bezgovka, Petrišina jama, Gornji kal, Lahinja, Kolpa, Veliko Bukovje, Kočevsko, Gorjanci Radoha,
- **Ožja Dolenjska:** Krakovski gozd – Šentjernejsko polje, Kočevsko-Kolpa, Temenica, Toplica, Krakovski gozd, Kotarjeva prepadna, izvir Sušice, Vejar, Vrhtrebnje – Sv. Ana, Šumberk, Mirna, Gabrje – Brusnice, Čatež, Bobnova jama, Koprivnica, Slugova jama, Petanska jama, Ajdovska planota, Radulja, Krka, Kočevsko, Gorjanci – Radoha, Žerjavinski potok,
- **Kočevsko – ribniško:** Kočevsko – Kolpa, Mateča voda in Bistrica, Ribniška dolina, Rinža, Dolenja vas pri Ribnici, Kočevsko.

Slika 1: Spremembe območij Natura 2000, julij 2014

Vir: MKO, Natura 2000, julij 2014

Posebej sta zavarovani območji Krajinskega parka Kolpa in Krajinskega parka Lahinja v Beli krajini. Leta 2011 je bilo v Sloveniji evidentiranih 194 degradiranih območij. (Vir: Na območju Jugovzhodne Slovenije so degradirana območja redka in so predvsem posledica vojaških, industrijskih in transportnih dejavnosti (ARSO, 2014).

Velik del regije je vododeficitaren, zlasti Suha krajina in Bela krajina. Viri podzemne pitne vode kažejo veliko prostorsko in časovno variabilnost, predvsem zaradi hidroloških suš. Kritične so izgube pitne vode, ki so se v Sloveniji v letu 2011 glede na leto 2010 povečale za 6%. Na območju Komunale Novo mesto so izgube pitne vode v letu 2011 predstavljale 1.093.134 m³ načrpane vode in so se v letu 2012 glede na predhodno leto zmanjšale na 21,95%, kar je za 1,19 odstotnih točk manj v primerjavi z letom 2011. Po posameznih občinah so zelo različne, največje v Žužemberku, kar 46,79% (Letno poročilo JP Komunala Novo mesto d.o.o. za leto 2012, junij 2014).

Ocenjena škoda zaradi elementarnih nesreč v letu 2011 je znaša v regiji 2,41% ocenjene škode zaradi elementarnih nesreč, ki so prizadele Slovenijo. Regija je v letu 2010 izvedla 4.174 investicij v okolje oz. 3,85% vseh investicij, ki so bile izvedene v državi (SI-STAT, Slovenske regije v številkah, 2013).

Prostor:

Jugovzhodna Slovenija ima med vsemi statističnimi regijami največ naselij – od 6.034 naselij, kolikor jih je v Sloveniji, je v Jugovzhodni Sloveniji 1.051 naselij. To uvršča regijo po komunalni, prometni in informacijski infrastrukturi med zahtevnejše slovenske regije (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Tabela 3: Teritorialne enote in hišne številke po občinah, Slovenija, 2014

Občine JVS	Površina km ²	Število naselij	Število hišnih številk
Črnomelj	339,7	122	4.764
Dolenjske Toplice	110,2	29	1.333
Kočevje	555,4	86	3.816
Kostel	56,1	54	561
Loški Potok	134,5	17	808
Metlika	108,9	59	2.808
Mirna	31,3	22	1.044
Mirna Peč	48,0	28	1.069
Mokronog-Trebelno	73,4	43	1.491
Novo mesto	235,7	98	9.659
Osilnica	36,2	19	219
Ribnica	153,6	64	2.678
Semič	146,7	47	1.487
Sodražica	49,5	23	849
Straža	28,5	11	1.330
Šentjernej	96,0	58	2.493
Šentrupert	49,1	25	1.162
Škocjan	60,4	39	1.343
Šmarješke Toplice	34,2	24	1.489
Trebnje	163,3	131	4.526
Žužemberk	164,3	51	2.157

Vir: SI-STAT, julij 2014

Občinski prostorski načrt (OPN) je sprejet v 8 občinah Jugovzhodne Slovenije (Črnomelj, Dolenjske Toplice, MO Novo mesto, Šentjernej, Mirna Peč, Loški Potok, Sodražica in

Straža), v dveh občinah je v fazi predloga, v ostalih občinah pa je v fazi osnutka. OPN-je je od 212 slovenskih občin sprejelo le 39 občin.

V regiji je še vedno neurejena večina romskih naselij (Novo mesto, Škocjan, Trebnje, Žužemberk, Kočevje, Semič, Črnomelj in Metlika).

V primerjavi z večino drugih statističnih regij je kmetijstvo v povezavi z gozdarstvom v Jugovzhodni Sloveniji še vedno pomembna dejavnost. Obe dejavnosti sta z dopolnilnimi dejavnostmi ter naravno in kulturno dediščino pomembni zlasti za trajnostni razvoj podeželja. Na podeželju je porast oskrbnih in storitvenih dejavnosti, kar se odraža tudi na morfoloških značilnostih. Večina podeželskih naselij (vasi) izgublja avtohtono podobo in identiteto. Na podeželju je porast sekundarnih bivališč brez ustrezne infrastrukture. To velja zlasti za vinorodna območja Bele krajine in ožje Dolenjske.

Dediščina (naravna, kulturna in živa) je prisotna na območjih vseh lokalnih skupnosti Jugovzhodne Slovenije. Zato ni slučaj, da je bila s projektoma Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine in Od Idrijce do Kolpe prepoznana kot neizkoriščena možnost za oživitev podeželja in s trajnostnega turizma v regiji.

Jugovzhodna Slovenija meji na Republiko Hrvaško. Državna meja je hkrati tudi zunanja evropska (schengenska) meja. Na območju Jugovzhodne Slovenije, v Beli krajini in na Kočevskem so trije mejni prehodi za mednarodni promet (Vinica, Metlika, Obrežje), deset mejnih prehodov za obmejni promet (Nova vas ob Sotli, Stara vas – Bizeljsko, Rakovec, Planina v Podbočju, Radovica, Krmačina, Božakovo, Krasinec, Žuniči in Sodevci) in mejna prehoda za mednarodni železniški prehod Metlika in Dobova. (Vir: MNZ, Policija, Predstavitev slovenskih meja in mejnih prehodov na zunanji schengenski meji, junij 2014).

Mappa del territorio (mod. RES) su scala 1:500.000 per informazioni o allegato di lavoro mod. mod. RES su scala 1:500.000, si veda pag. 13.07.2021 per altre informazioni. 20.07.2021 per le informazioni e altri dati, visitate il sito web.

Karta št.4

ZASNOVA POLICENTRIČNEGA URBANEGA SISTEMA IN RAZVOJ ŠIRŠIH MESTNIH OBMOČIJ

Vir: MOP

Infrastruktura:

Prometna in informacijska infrastruktura

Prometna infrastruktura pomeni podporo razvoju urbanega sistema, zaradi zagotavljanja ustrezne povezanosti med območji in urbanih središči ter zagotavljanja dostopnosti prebivalstva in gospodarstva do storitev. Zato se cestno, železniško in letalsko omrežje načrtuje v usklajeno s potrebami urbanih območij. Pomembne so prometne povezave med mesti in njihovimi zaledji ter mesti in obrobni, manj razvitimi območji regije, kar je eden od pomembnih dejavnikov policentričnega razvoja, ki prispeva h krepitvi konkurenčnega položaja teh regij ter s tem k socialni, ekonomski in prostorski koheziji.

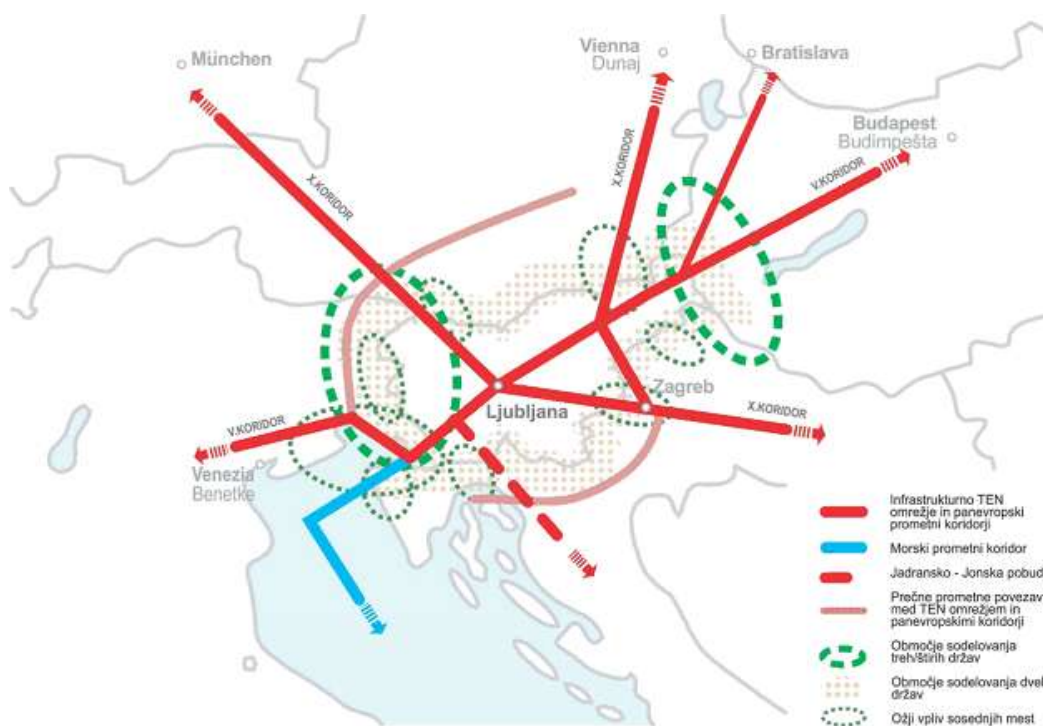
Da bi v največji možni meri zmanjšali negativne vplive cestnega motornega prometa na prostorski razvoj in okolje, je treba prednostno razvijati železniški promet in javni potniški promet ter poudarjati razvoj vseh oblik nemotoriziranega prometa (kolesarski, peš promet). Zagotoviti je treba celovitost prometnega sistema z intermodalnim funkcionalnim povezovanjem vseh načinov prevoza potnikov in transporta blaga.

Jugovzhodna Slovenija je z dograditvijo kraka avtoceste slovenskega avtocestnega križa Ljubljana – Bregana dobila ustrezno cestno povezavo z osrednjoslovensko regijo, Ljubljano kot nacionalnim središčem in regijami ter regijskimi središči ob slovenskem avtocestnem križu ter z zahodno EU. Še naprej pa ostajajo neustrezne prečne cestne povezave v smeri proti zasavski in savinjski regiji (tretja A razvojna os in posodobitev železnice), povezave Kočevsko-ribniškega z Osrednjo Slovenijo (5. Razvojna os in posodobitev železnice) in Ljubljano kot upravnim središčem tega dela regije in nacionalnim središčem ter cestne

povezave Bele krajine z regijskim in nacionalnim središčem in avtocesto Zagreb – Split (Reka) na hrvaškem, ki predstavlja najkrajšo pot turistov iz zahodne EU na Jadran in prometnih tokov proti zahodni Bosni in Hercegovini.

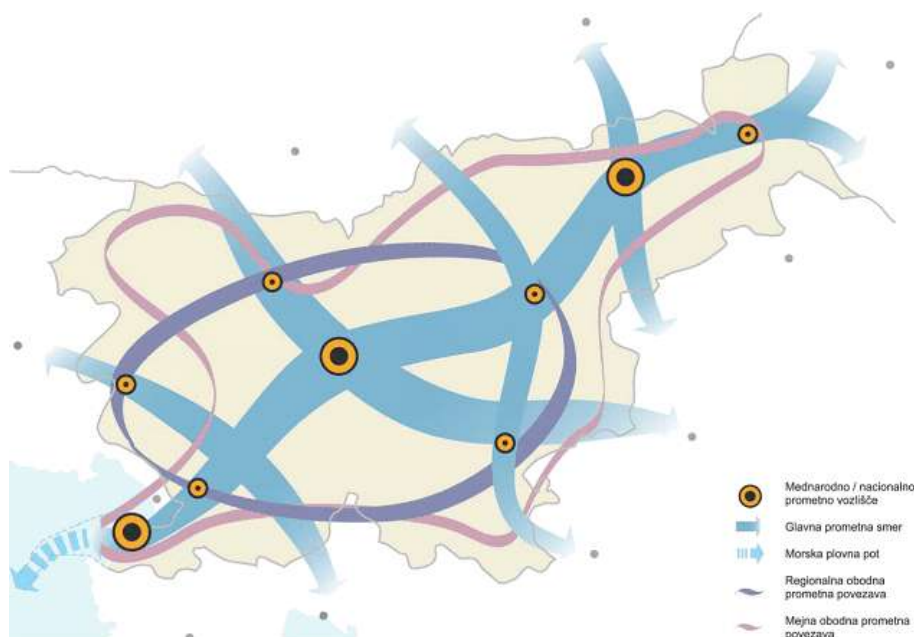
Urbani razvoj regije pospešujemo zlasti v naseljih ob desetem koridorju (V Novem mestu se oblikuje močno urbanizirano obmestje, Trebnje). Sekundarna razvojna os regije poteka med savinjsko regijo in Hrvaško, torej od Radeč do Novega mesta, Metlike, Črnomlja in Vinice, kjer se priključi na os Reka–Zagreb. Druga, podobna razvojna os, je kočevska smer od Ribnice, Kočevja do Petrine. Ob koridorju E10 se lahko razvijejo (ob priključkih na avtocesto) nekatere specializirane cone (trgovske, gospodarske, regionalni logistični center,..). Kraji na naštetih oseh se pospešeno razvijajo, še zlasti ob cestnih priključkih in železniških postajah (npr. Semič). Drugi kraji imajo značaj lokalnih oskrbnih središč agrarnega zaledja (npr. Mokronog, Žužemberk, Ribnica na Dolenjskem, Šentjernej s Kostanjevico na Krki). Glede na ločenost od novomeške gravitacije ima Kočevje vlogo subregionalnega središča.

V Jugovzhodni Sloveniji je bilo leta 2011 848,7 km državnih cest oz. 12,6% vseh državnih cest v Sloveniji.

Karta št.2 SLOVENSKI INTERESI V MEDNARODNEM POVEZOVANJU

VIR: SPRS

Mejnina med RS in RH je prevzeta po pogodbi o skupni državni meji med RS in RH (priloga 1), ki sta ga 16.07.2001 podpisali obe vladi, 20.12.2002 pa je bil spremljen s sklenjenimi dogovorimi uslugami.

Karta št.5 ZASNOVA PROMETNIH POVEZAV

VIR: SPRS

Tabela 4: Dolžina državnih cest v Jugovzhodni Sloveniji za leto 2011

Državne ceste	JVS km	SLO km	JVS : SLO %
Avtoceste, AC	52,7	675,2	7,8
Hitre ceste, HC	0,0	92,8	0,00
Hitre ceste, H1HC	0,0	0,0	0,0
Glavne ceste, I - G1	0,0	354,4	0,00
Glavne ceste, II - G2	88,2	462,2	19,08
Regionalne ceste, I - R1	171,9	947	18,15
Regionalne ceste, II - R2	110,90	1.373,0	8,08
Regionalne ceste, III - R3	283,7	2186,70	12,97
Regionalne turistične ceste, RT	141,5	636,9	22,22
Skupaj	848,7	6728,3	12,38

Vir: SI-STAT, julij 2014

Na območju Jugovzhodne Slovenije je bilo po podatkih statističnega urada v letu 2011 2.807,0 km občinskih cest, in sicer (vir: SI-STAT, julij 2014):

- lokalnih cest, LC 1053,1 km
- glavnih mestnih cest, LG 7,3 km
- zbirnih mestnih cest, LZ 33,0 km
- mestnih (krajevni)h cest, LK 43,4 km
- javnih poti, JP 1670,2 km
- javnih poti za kolesarje, KJ 0,0 km

Dobre notranje cestne povezave so pomembne zaradi velike dnevne migracije tako medregijske kot tudi v okviru regije. Možnosti zaposlovanja so večje v večjih gospodarskih

lokalnih in regionalnih središčih. Prav tako so boljše cestne povezave pomembne za tranzit turistov do Jadrana, kar povečuje tudi možnosti za razvoj turizma v regiji.

V letu 2013 je bilo v regiji v cestnem blagovnem prevozu naloženo in razloženo 3.322.000 ton blaga (7,8% vsega naloženega in razloženega blaga v Sloveniji), narejenih 158,3 mio tonskih kilometrov in 563.000 voženj (Vir: SI-STAT, julij 2014). Razen lesa regija nima pomembnejše lastne surovine. V regiji prevladuje predelovalna industrija. Večino prihodkov regije je ustvarjenih z izvozom. Zato je dobra dostopnost regije in izboljšanje njenih notranjih cestnih povezav ključnega pomena za gospodarski razvoj in tuje naložbe.

Če so se cestne prometne povezave regije z dograditvijo avtocestnega križa izboljšale, pa je železniško omrežje zastarelo in pomanjkljivo. Posodobitev železniškega omrežja Ljubljana – Novo mesto – Metlika, Grosuplje – Kočevje in Trebnje - Sevnica je pomembna zlasti zaradi potniškega prometa, izboljšanje javnega prometa in blagovnega transporta (povečanje hitrosti, osnih obremenitev, avtomatizacija prehodov). Ostali gospodarsko pomembnejši deli Slovenije (Gorenjska, Štajerska, Primorska) so bili v javnem potniškem prometu že posodobljeni s sodobnejšimi vlakovnimi kompozicijami, medtem ko ta posodobitev v Jugovzhodni Sloveniji ni bila izvedena, kar se odraža tudi na skromnem potniškem železniškem prometu in povečanem onesnaževanju okolja zaradi logističnih potreb gospodarstva in povečanega osebnega prometa. Največ blaga se v Jugovzhodno Slovenijo pripelje in odpelje v cestne prometu.

Regija nima urejenih kolesarskih poti in ni navezana na kolesarsko omrežje. V zadnjem času se kolesarske steze gradijo ob graditvi regionalnih ali občinskih cest in se s temi odseki tudi končajo. To je vsekakor premalo, glede na to, da regija razvija kot turistični produkt aktivni oddih, ki vključuje tudi kolesarjenje.

EU poudarja pomen širokopasovnih povezav za spodbujanje družbene vključenosti in konkurenčnosti in postavlja za cilj do leta 2020 da bodo imeli vsi prebivalci dostop do svetovnega spleta. Širokopasovno omrežje omogoča tudi enakomernejši regionalni razvoj (razvoj podeželja). Leta 2013 smo imeli v Sloveniji 24,8 širokopasovno povezavo na 100 prebivalcev, kar je manj kot v povprečju EU (28,8 širokopasovnih povezav na 100 prebivalcev). Z osebni računalniki je razpolagalo 76% gospodinjstev, z dostopom do interneta pa 74%, kar nas uvršča med srednje razvite države EU (EUROSTAT, julij 2014).

Komunikacijsko infrastrukturo sestavljajo telefonsko, podatkovno in IP omrežje ter radiodifuzno omrežje. Najpomembnejše je telefonsko omrežje. Konec leta 2009 je bilo v Sloveniji 800.000 klasičnih in ISDN priključkov. Gostota telefonskih priključkov na 100 prebivalcev je znašala 40%. Razširjenost mobilnega telefonskega omrežja je večja. Radio in TV ali vsaj radio ima vsako slovensko gospodinjstvo. Razširjena in kvalitetna informacijska infrastruktura je nepogrešljiva za razvoj storitev, konkurenčno poslovanje in je povezana z vedno več osebami in delovnimi mesti.

Oskrba s pitno vodo

Slovenija je ena izmed vodno najbogatejših držav v EU. V letu 2009 je zagotavljala 81 m³, porabljenih pa je bilo 60 m³ vode na prebivalca. Več kot pol vode so porabila gospodinjstva (42 m³ vode na člana gospodinjstva). Največ pitne vode se porabi v velikih mestih: Ljubljana 60 m³, Velenje 54 m³, Nova Gorica 43 m³, Murska Sobota 41 m³, Novo mesto in Ptuj 38

m³ na člana gospodinjstva. Hkrati ustvari Novo mesto približno 30 m³ odpadne vode na prebivalca, kar je enkrat manj kot npr. Ljubljana in manj kot v Maribor, Kranj, Celje, Murska Sobota in Nova Gorica (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Pokritost prebivalcev regije s pitno vodo je več kot 90%, na območju Komunale Črnomelj 94% in na območju Metlika pa 99%. Na nekaterih slabše poseljenih območjih regije so poleg centralnih vodovodnih sistemov tudi lokalni vodovodi, s katerimi ne upravljajo komunalna podjetja, ki sicer oskrbujejo prebivalstvo z vodo. Značilnost kraških izvirov pitne vode je, da na kvaliteto pitne vode močno vplivajo površinske vode in padavine. Kjer so bili ti vodni viri nadomeščeni z vrtinami do dolomitnih vodonosnikov, se je vpliv površinskih voda zmanjšal oz. odpravil.

Po podatkih Zavoda za zdravstveno varstvo Novo mesto je največja pomanjkljivost vodooskrbe neurejenost varstvenih pasov okoli virov pitne vode oz. neustrezen nadzor nad izvajanjem predpisanih režimov.

Čiščenje in odvajanje odpadnih vod

Komunalna infrastruktura ne sledi potrebnih standardov opremljenosti in potrebam gospodarskega razvoja regije. Sistemi za odvajanje in čiščenje odpadnih vod v večjem delu regije ne obstajajo. Problematika je zahtevna zaradi razpršenosti poselitve, kar zmanjšuje okoljsko vrednost regije.

Z Regionalno zasnovano prostorskega razvoja Jugovzhodne Slovenije je predvideno, da se bodo sistemi odvajanja in čiščenja odpadnih voda vezali na posamezna porečja, predvidena je izgradnja čistilnih naprav za vsa večja naselja, na območjih razpršene poselitve ter po preverjanju ogroženosti okolja čiščenje odpadne vode prek kontroliranih lokalnih in individualnih sistemov.

Samo v porečju Krke je predvidenih (potrebnih) 226 čistilnih naprav, večinoma manjših. Celoten projekt odvajanja in čiščenja odpadnih vod v porečju reke Krke je razdeljen na tri faze skupin projektov, ki so tehnično in finančno neodvisne. V prvi fazi je izgradnja čistilne naprave v Novem mestu in hidravlične izboljšave kanalizacijskega omrežja, ki bo zaključen predvidoma do leta 2015. V drugi fazi bo urejeno odvajanje in čiščenje odpadnih voda v porečju Krke v občinah Kočevje (izgradnja kanalizacijskega omrežja), Ribnica (izgradnja čistilne naprave) in Šentjernej (izgradnja kanalizacijskega sistema). Druga faza naj bi se zaključila do leta 2015.

Ocenjuje se, da je v regiji priključeno na sistema za čiščenje odpadnih približno 1/3 prebivalcev. Stanje je ugodnejše na območju ožje Dolenjske, v ostalih delih regije pa je slabo, saj razen lokalnih središč in naselij kanalizacijskih sistemov in prečiščevanja odpadnih vod še ni.

Oskrba z energijo

Zagotavljanje oskrbe regije z energenti poteka v dveh smereh, z zagotavljanjem kvalitetne oskrbe z električno energijo ter z zagotavljanjem drugih virov energije za gospodinjstva in tehnološke potrebe. Pomemben vir energije, ki pa še ni dovolj raziskan, je geotermalna energija, ki je pomemben energent zlasti v turizmu (krška udorina, med Dolenjskimi

Toplicami in Čatežem). Na podlagi raziskav Geološkega zavoda Slovenije je ugotovljeno, da je na nekaterih območjih v regiji, možna izraba geotermalne energije tudi za potrebe toplotnih črpalk.

Glede na gozdnatost regije je uporaba obnovljivih virov energije, predvsem lesne biomase, preskromna. Sistemi za daljinsko ogrevanje na lesno biomaso so redki. Pri zgoščenem odjemu delujejo že na Kočevsko-ribniškem.

Na delu regije je urejeno plinovodno omrežje. Sprejetih je nekaj državnih lokacijskih načrtov za nadaljevanje omrežja, kar se bo izvedlo v naslednjem programskem obdobju, v kolikor se ne bo pokazalo, da je zagotovitev ogrevanja z alternativnimi viri ugodnejše in manj škodljivo za okolje.

Regija je energetska nehomogena, tako po virih kot po porabi energije.

Zaradi zaostrovanja gospodarskih in energetskih razmer potrebuje regija oz njeni povezani deli energetska zasnovu, ki bi spodbujala k varčni in učinkoviti rabi tudi gospodinjstva (biomasa, zamenjava plinskega olja z ekološko čistejšimi viri energije, izkoriščanje sončne energije, sanacija energetske potratnih stanovanjskih objektov, energetska varčna gradnja).

Delež obnovljivih virov energije je bil v bruto rabi končne energije v letu 2011 na nacionalnem nivoju 18,8%. Največ obnovljivih virov je bilo porabljenih za proizvodnjo toplote in hlajenje (56%), za električno energijo (40%), najmanj pa za promet (4%) (Vir: ARSO – KOS, julij 2014).

Ravnanje z odpadki

Z javnim odvozom je bilo leta 2012 v Jugovzhodni Sloveniji zbranih 38.603 ton odpadkov, kar predstavlja 5,75% komunalnih odpadkov, zbranih v Republiki Sloveniji. Za primerjavo, pred desetimi leti (leta 2002) je bilo teh odpadkov v regiji 17 odstotnih točk več (SI-STAT, julij 2014).

V Jugovzhodni Sloveniji je bilo leta 2012 odpadkov iz proizvodnih in storitvenih dejavnosti 178.904 ton ali 4,42% teh odpadkov na ravni države. Količina teh odpadkov se je v primerjavi z letom 2002 zmanjšala za 0,15 odstotne točke. Nenevarnih je bilo 95,17% odpadkov, nevarnih pa 4,83%, kar je nekoliko več kot v povprečju v Sloveniji (3,07%) (SI-STAT, julij 2014).

Povprečna količina zbranih odpadkov z javnim odvozom je bila v letu 2012 252 kg na prebivalca regije, povprečno v Sloveniji pa 327 kg na prebivalca. Odlaganje odpadkov ima velik negativni vpliv na tla, vodo (podtalnico) in na ozračje, zato je tehnična opremljenost odlagališč odpadkov zelo pomembna. V Sloveniji je delež razgradljivih bioloških odpadkov v komunalnih odpadkih previsok.

CEROD ravna z odpadki na območju Bele krajine in ožje Dolenjske (brez trebanjskega območja) ter dela Posavja (160.000 prebivalcev) in odpadke deponira. Odlagališče ima kapaciteto preko 1 mio m³, kar zadostuje za potrebe odjema za 25 do 30 let. Dograjen bo do leta 2015. Dograditev II. faze obsega izgradnjo obrata za mehansko-biološko obdelavo odpadkov (MBO), čistilne naprave za izcedne vode, izgradnjo infrastrukture za izrabo plina iz

odlagališča za proizvodnjo električne energije, vzpostavitev centralnega informacijskega sistema (CIS) ter zunanjo ureditev. Ocenjena vrednost II. faze je 32,55 mio EUR. Država in Kohezijski sklad EU sodelujeta z 68,57% sredstev, 14 občin investitorj pa z razliko potrebnih sredstev za dokončanje II. faze CEROD.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju infrastrukture, okolja in prostora

RAZVOJNE PREDNOSTI – INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN PROSTOR

- ❖ razmeroma čisto, neonesnaženo okolje
- ❖ veliko naravnih potencialov (les, termalna voda, vodni viri, krajinske vrednosti)
- ❖ veliko naravnih vrednot in kulturne dediščine kot potencialov za razvoj turizma in blagovnih znamk na področju kmetijstva
- ❖ številne prvine prepoznavnosti regije in njenih delov (Kočevski gozdovi, drobna strukturiranost kmetijskih krajin, Kolpa, Krka, arhitektura, dediščinski objekti)
- ❖ potek avtoceste prek regije
- ❖ gozdnatost regije (gozdnate je ¾ površine regije)
- ❖ okoljska in naravna ohranjenost regije
- ❖ umeščenost južnega dela 3 razvojne osi
- ❖ navezanost na slovenski avtocestni križ
- ❖ izboljšanje zanesljivosti in oskrbe regije z električno energijo
- ❖ območja za servisne in logistične storitve ob avtocesti Ljubljana – Bregana in priključkih nanjo

RAZVOJNE OVIRE – INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN PROSTOR

- ❖ neugodna infrastrukturna opremljenost (pomanjkljiva, dotrajana)
- ❖ velika ranljivost kraškega sveta za onesnaženja
- ❖ območja depopulacije in opuščanja kmetovanja
- ❖ razpršena pozidava
- ❖ prevelika gostota pozidave, neustrezne namembnosti objektov na vinogradniških območjih in posledično razvrednotenje krajinskih kakovosti
- ❖ premajhna ozaveščenost glede racionalne rabe naravnih dobrin in energentov ter varovanja okolja
- ❖ lastniška razdrobljenost naravnih virov (kmetijskih zemljišč in kmetij, gozdov na dolenskem in belokranjskem delu).
- ❖ obsežna območja varstva narave
- ❖ vododeficitarna območja (Dolenjski kras ima skromne količine podzemnih voda) in hkrati 30% izgube pitne vode pri prenosu do uporabnikov
- ❖ odmaknjenost delov regije od glavnih prometnih tokov – neustrezne prečne cestne povezave v smeri sever – jug (projekt 3. In 3.a razvojne osi) niso zadostne glede na potrebe dnevnih migracij in blagovnega prometa, slabe prečne povezave regije z večino regij in upravnim središčem Jugovzhodne Slovenije
- ❖ neustrezne prometne razmere v številnih naseljih zaradi poteka glavnih prometnih poti skozi središča
- ❖ zastarela in neprimerna železniška infrastruktura ne more zagotavljati potreb po sodobnem javnem potniškem prometu in blagovnem prometu in zavira gospodarski razvoj
- ❖ razpršena poselitev in veliko število naselij
- ❖ neurejena romska naselja
- ❖ pomanjkanje komunalno opremljenih stavbnih zemljišč zlasti na podeželju
- ❖ demografsko ogrožena območja (ekonomsko in prometno slabše opremljena območja ter obmejna območja se praznijo)
- ❖ regija nima ene klasične metropole (Novo mesto je upravno in gospodarsko središče ožje

Dolenjske in Bele krajine, medtem ko Kočevsko-ribniško gravitira k Ljubljani)

- ❖ skromno in nepovezano kolesarsko omrežje
- ❖ nezadostna in pomanjkljiva informacijska infrastruktura
- ❖ komunalna infrastruktura ne sledi potrebam standardom opremljenosti in potrebam gospodarskega razvoja regije (na sistema za čiščenje odpadnih vod je priključenih manj kot 1/3 prebivalcev regije, kar zmanjšuje okoljsko vrednost regije in povečuje možnost onesnaževanja okolja, posebej na turističnih območjih, kjer obisk ni kontroliran)
- ❖ razen Novega mesta regija nima oskrbe s plinom iz plinovodnega omrežja
- ❖ na Kočevsko-ribniškem območju ni v celoti urejeno odlaganje odpadkov
- ❖ otežen razvoj območij v okviru Natura 2000 in drugih območji varstvenimi režimi

2.1.3. DEMOGRAFSKA SLIKA

Po stanju 1. 7. 2014 je bilo v Jugovzhodni Sloveniji 142.405 prebivalcev, kar predstavlja 6,9 % vseh prebivalcev Slovenije. Od tega je bilo 71.730 moških in 70.675 žensk (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Po popisu prebivalstva leta 2002 se je po narodnosti izreklo v Sloveniji za Rome 3.246 oseb (0,16 % prebivalcev Slovenije), približno enako kot pred 10 leti. Po materinem jeziku se je za Rome izreklo v Sloveniji 3.834 oseb. V Jugovzhodni Sloveniji so bili Romi poleg Hrvatov (4.486), Srbov (1.637) in Bošnjakov (873) najštevilčnejša narodnost. Po popisu prebivalstva leta 2002 je živel na območju Jugovzhodne Slovenije 1.074 Romov, kar je predstavljalo 0,8 % vseh prebivalcev Jugovzhodne Slovenije in 33 % v Sloveniji živečih Romov. Največ Romov je bilo v občinah Novo mesto (562), Kočevje (127), Šentjernej (98), Metlika (90), Črnomelj (85), Ribnica (49), Semič (47) in Trebnje (16).

Jugovzhodna Slovenija je podpovprečno poseljena. V njej je v prvi polovici leta 2014 na km² živel 53,2 prebivalcev (Slovenija - 101,7 prebivalci/km²) (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Med prebivalci Jugovzhodne Slovenije je bilo po stanju 1. 7. 2014 3,8 % tujih državljanov (SLO = 4,7 %). Največ tujcev (77,4 %) je bilo iz držav bivše Jugoslavije, 18,6 % iz EU ter 4 % iz drugih držav (Vir: SI-STAT, julij 2014). Osnovni razlog priselitve je bil ekonomski – zaposlitev.

V Jugovzhodni Sloveniji je bilo na dan 1. 1. 2011 53.611 gospodinjstev. Povprečno gospodinjstvo je štelo 2,6 članov (SLO = 2,5). Rodnost žensk je v Jugovzhodni Sloveniji večja (1,72) kot v povprečju v Sloveniji (1,58) (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Po podatkih iz leta 2013 glede na stopnjo izobrazbe prebivalcev starejših od 15 let regija v višjih stopnjah izobrazbe še vedno zaostajala za slovenskim povprečjem.

Tabela 5: Prebivalci stari več kot 15 let po stopnji izobrazbe v letu 2013

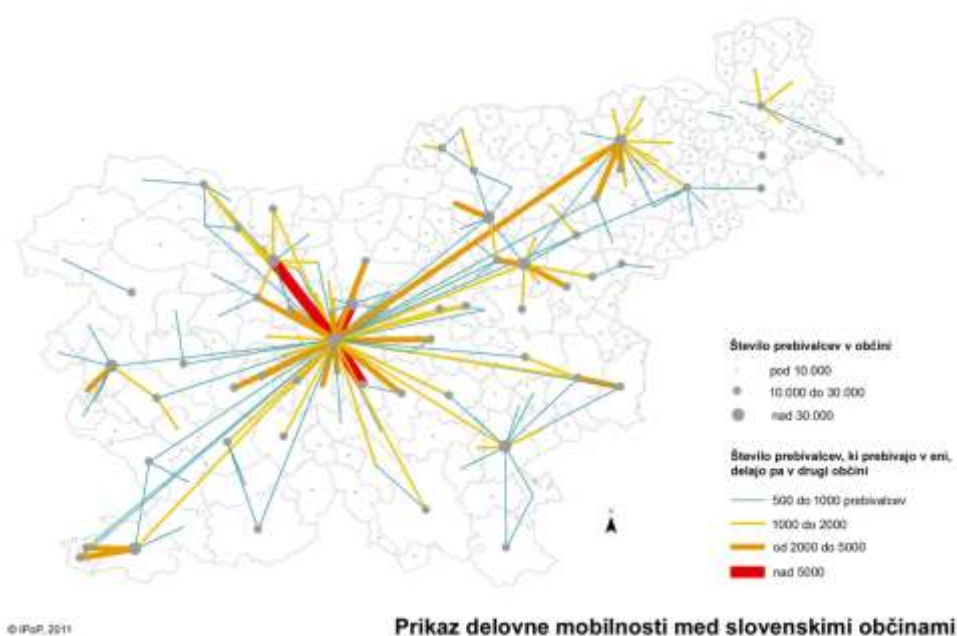
Stopnja izobrazbe	SLO %	JVS %
Brez izobrazbe	3,91	6,23
Osnovnošolska izobrazba	23,40	25,06
Nižja poklicna, srednja poklicna	22,70	24,39
Srednja strokovna, srednja splošna	30,57	27,59
Visokošolska - 1. stopnja	8,49	8,34

Visokošolska - 2. stopnja	9,38	7,53
Visokošolska - 3. stopnja	1,55	0,88

Vir: SI-STAT, julij 2014

Regija presega nacionalno izobrazbeno strukturo v osnovnošolski ter nižji poklicni in srednje poklicni izobrazbi. Zaostaja pa za nacionalno izobrazbeno strukturo od vključno srednje strokovne izobrazbe dalje. To je posledica pretekle hitre industrializacije regije in zaposlovanja velikega števila delavcev brez poklica (priučeni delavci) in zaostajanja regije na področju razvoja storitvenih dejavnosti in podjetništva.

Aktivnost prebivalcev Jugovzhodne Slovenije je bila do leta 2011 ugodna. V letu 2011 je bil zabeležen padec delovno aktivnega prebivalstva (ta je bil najnižji v Osrednjosloveniji in Jugovzhodni Sloveniji) in je regija zabeležila povečanje brezposelnosti, ki je bilo večje samo še v Notranjsko-kraški in Obalno-kraški regiji). Registrirana brezposelnost je bila v regiji v letu 2011 11,6 %, kar je bilo višje od slovenskega povprečja (SLO=11,3 %). Po podatkih iz aprila 2014 se je stopnja registrirane brezposelnosti še zvišala, in sicer v regiji na 14,3 % in na nivoju države na 12,9 %. V Jugovzhodni Sloveniji je bila v letu 2013 stopnja delovne aktivnosti prebivalstva najvišja v državi.

(VIR: SI-STAT,.....)

Regija ima že deset let pozitivni naravni prirast na 1000 prebivalcev. V letu 2013 je imela višji naravni prirast na 1000 prebivalcev (1,5) kot v povprečju Slovenija (0,9) in je bila med vsemi slovenskimi regijami po naravnem prirastu na 3. mestu (za Osrednjoslovensko in Gorenjsko regijo) (Vir: SI-STAT, julij 2014).

V letu 2012 je beležila regija Jugovzhodna Slovenija pozitiven naraven prirast (274 oseb je bilo več rojenih, kot umrlih) in negativen selitveni prirast s tujino (iz tujine se je priselilo 60 oseb manj, kot se jih je v tujino izselilo). Iz regije Jugovzhodna Slovenija se je odselilo v druge statistične regije 406 oseb več, kot se jih je priselilo vanjo iz drugih statističnih regij. Regija je tako imela v letu 2012 negativni skupni prirast za 192 oseb ali -1,3 osebe na 1000

prebivalcev, kar je manj kot je znašal skupni prirast Slovenije (1,6 na 1000 prebivalcev). Višji skupni prirast so imele Osrednjeslovenska (9,8), Obalno-kraška (4,6), Spodnjeposavska (0,5), Notranjsko-kraška (0,0), Savinjska (-0,1), Gorenjska (-0,4) in Podravska (-0,8) regija.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju demografije

RAZVOJNE PREDNOSTI - DEMOGRAFIJA

- ❖ ugodna demografska gibanja (več mladih in manj starejših prebivalcev kot velja v povprečju za Slovenijo, višja rodnost)
- ❖ kljub padanju delovne aktivnosti prebivalstva je aktivnost prebivalstva v primerjavi s Slovenijo ugodnejša
- ❖ največ zaposlitvenih možnosti v velikih izvoznih podjetjih
- ❖ pozitivni naravni prirast prebivalcev
- ❖ velik del prebivalstva živi na podeželju, kjer so možnosti za samooskrbo boljše

RAZVOJNE OVIRE – DEMOGRAFIJA

- ❖ neurejena romska problematika
- ❖ slabša (nezadostna) izobrazbena struktura prebivalstva (več prebivalcev brez izobrazbe in manj prebivalcev z visoko strokovno izobrazbo)
- ❖ nadaljnje povečevanje brezposelnosti (od podpovprečne brezposelnosti je regija v času gospodarske krize prešla v nadpovprečno brezposelnost, ki še narašča)
- ❖ velike razlike v brezposelnosti in zaposlitvenih možnostih znotraj regije (odstopata zlasti Bela Krajina in Kočevsko)
- ❖ nadaljevanje padanja aktivnosti prebivalstva in izguba zaposlitvenih možnosti zaradi propadanja celih panog (tekstilno predelovalna industrija, obutvena industrija, lesno predelovalna industrija, velik del gradbene dejavnosti), odpuščanja zaposlenih zaradi prilagajanja proizvodnje trgov in selitve proizvodnje v konkurenčnejša okolja
- ❖ velika koncentracija delovnih mest in odvisnost blaginje velikega dela prebivalstva regije od majhnega števila velikih izvoznih podjetij
- ❖ demografsko ogrožena območja, za katera so značilne slabše gospodarske možnosti, slabša infrastrukturna opremljenost in negativna demografska slika (staranje prebivalstva in odseljevanje mladih)
- ❖ dolgotrajna brezposelnost in brezposelnost mladih, ki je med brezposelnimi najvišja
- ❖ javni cestni prevoz in železniški osebni promet ne sledi potrebam dnevnih migrantov v večje zaposlitvene centre v okviru regije in izven nje
- ❖ ekonomska migracija mladih strokovnjakov in družin iz regije in zaposlovanje predvsem neizobražene cenejše delovne sile iz tujine
- ❖ zaznati je, da predvsem na območju Pokolpja izobražen in lažje zaposljiv kader (predvsem mladi) zapušča območje
- ❖ območje Pokolpja zaostaja za regijskimi kazalci (po izobrazbi, starosti, zaposlenosti in zaposlitvenih možnostih)

2.1.4. KONKURENČNOST IN TRG DELA

Konkurenčnost in trg dela

Slovenija ima velik zaostanek na področju visokotehnološkega izvoza. Zaradi krčenja nestoritvenih dejavnosti se je povečal delež storitvenih dejavnosti. V obdobju 2008 do tretjega četrtletja 2011 je Slovenija izgubila približno 15,6% deleža na svetovnem trgu blaga

in 7,5% deleža v največjih trgovinskih partnericah (Program državnih razvojnih prioritet in investicij Republike Slovenije za obdobje 2014 – 2017, prvi osnutek, marec 2013).

Bruto dodana vrednost

Najpogosteje uporabljen kazalnik, s katerim prikazujemo stopnjo razvitosti posameznih območij in razlike v njihovi ekonomski moči je regionalni bruto domači proizvod na prebivalca. Slabost tega kazalnika je, da ne pokaže vedno prave slike o dejanskem dohodku prebivalstva, saj ne upošteva deleža dnevnih migracij, zato je lahko v velikih gospodarskih središčih zelo visok. Prav tako ne upošteva poslovnih enot, temveč je BDV izračunan v regiji, kjer je sedež subjekta. Ta kazalnik se uporablja tudi kot ekonomski kazalnik blaginje prebivalstva (op: blaginja prebivalstva ni samo materialni standard prebivalstva).

Slovenske statistične regije se med seboj razlikujejo po obsegu in strukturi BDV. Najbolj izstopa Osrednjaslovenija. Ta je v letu 2012 ustvarila 36,8% vse slovenske BDV, kar 80% v storitvenem sektorju. Po ustvarjenem BDV v predelovalnih dejavnostih (in rudarstvu) pa so izstopale Koroška, Spodnjeposavska in Jugovzhodna Slovenija (SI-STAT, julij 2014).

Po letu 2000 so nastali pomembni premiki v strukturi BDV po regijah. Zmanjševal se je delež kmetijskega sektorja, istočasno pa se je, razen v Jugovzhodni Sloveniji in Spodnjeposavju, zmanjšal tudi delež industrijskega sektorja. Industrijski sektor se je najbolj zmanjšal v Zasavju (-5,9 strukturne točke) in na Gorenjskem (-5,0 strukturne točke). V letu 2012 se je v primerjavi z letom 2000 v povprečju zmanjšal obseg gradbeništva v skoraj vseh slovenskih regijah, v povprečju pa se je beležila rast v storitvenem sektorju (SI-STAT, julij 2014).

Tabela 6: Bruto dodana vrednost – struktura (v %) po dejavnostih, 2012

Dejavnosti	JVS	Vzhodna Slovenija	Slovenija
A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo, ribištvo	5,1	4,2	2,7
BCDE Industrijski sektor	42,2	33	25,2
od tega C Predelovalne dejavnosti	41,1	26,6	20,8
F Gradbeništvo	6,6	6,8	5,9
GHI Trgovina, promet in gostinstvo	13,8	17,2	20,4
J Informacijske in komunikacijske dejavnosti	1	1,9	4,3
K Finančne in zavarovalniške dejavnosti	2,2	3	4,5
L Poslovanje z nepremičninami	7,7	8,7	7,5
MN Strokovne, znanstvene, tehnične in d. pd.	6,2	7	9,1
OPQ Uprava, obramba, soc. varnost, izobraževanje, zdravstvo	14,1	16,5	17,8
RSTU Druge dejavnosti	1,2	1,7	2,7
Dejavnosti skupaj	100,0	100,0	100,0

Vir: SI-STAT, julij 2014

Jugovzhodna Slovenija je ustvarila največ BDV v industrijskem sektorju (42,2%), od tega 41,1% v predelovalnih dejavnostih in po tem odstopa tako od Vzhodne Slovenije kot slovenskega povprečja

Bruto družbeni proizvod

Edina regija, ki presega povprečno gospodarsko razvitost EU je osrednjeslovenska. Slovenski bruto domači proizvod na prebivalca po kupni moči je leta 2008 dosegel že 91% povprečja EU. Kot posledica gospodarske in finančne krize se je v letu 2009 skrčil za 8%, po rahlem okrevanju gospodarstva pa od leta 2010 ta znaša 84 % povprečja v EU-28 (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Jugovzhodna Slovenija je dosegala v letu 2000 93% slovenskega BDP na prebivalca in 74,5% (SLO=80,1%) BDP na prebivalca EU 27, v letu 2005 93,3% slovenskega BDP na prebivalca in 81,3% (SLO=87,1%) BDP na prebivalca EU 27 in v letu 2009 92,4% slovenskega BDV in 80,6% (SLO=87,2%) BDP na prebivalca EU 27. V letu 2009 se je zmanjševanje tega razkoraka ustavilo. (Vir: EUROSTAT, julij 2014).

V letu 2009 se je gospodarska aktivnost znižala v vseh slovenskih regijah. V letu 2012 je Jugovzhodna Slovenija dosegla 91,8 % BDP na prebivalca Slovenije (Vir: SI-STAT, julij 2014). Zmanjševanje razvojnih razlik do povprečja EU je bilo hitrejše kot zmanjšanje razlik razvitosti slovenskih regij. Regionalne razlike so v Sloveniji od leta 1998 postopoma celo naraščale. Podobno velja za razvojne razlike znotraj Jugovzhodne Slovenije. Kljub temu pa so regionalne razlike v Sloveniji manjše kot v EU.

V letu 2012 je dosegla Jugovzhodna Slovenija 91,8 % regionalnega bruto domačega proizvoda na prebivalca in je najmanj zaostajala za vsemi statističnimi regijami Vzhodne Slovenije za slovenskim povprečjem. Višji BDP na prebivalca od Jugovzhodne Slovenije sta imeli v letu 2012 Osrednjaslovenska (140,8%) in Obalno-kraška (102,2%). V primerjavi z letom 2001 je večina statističnih regij Slovenije v letu 2012 glede na povprečno rast celotne Slovenije poslabšala kazalnik ekonomske rasti (Jugovzhodna Slovenija za -3,4 odstotne točke). Zaostanek je najbolj povečala Goriška, za 6,6 odstotnih točk, izboljšale pa so ga Savinjska (+3,3 odstotne točk), Osrednjaslovenska (+2,8 odstotne točke), Podravska (+1,1 odstotne točke) (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Delovna aktivnost

V Jugovzhodni Sloveniji je bilo oktobra 2012 6,3% (50.617) aktivnega prebivalstva Slovenije po delovnem mestu (delovno aktivnih prebivalcev po prebivališču pa je bilo 57.244), od tega 87,25% zaposlenih in 12,25% samozaposlenih, med temi 6,89% samozaposlenih oseb - brez kmetov in 5,85% samozaposlenih oseb - kmetov. V primerjavi z republiškim povprečjem je bilo v Jugovzhodni Sloveniji več samozaposlenih, med temi kmetov. V primerjavi z januarjem 2005 se je delovno aktivno prebivalstvo v regiji znižalo za 5,6% (v SLO se je povečalo za 0,19%). Najbolj se je znižalo število zaposlenih, in sicer za 3.650, povečalo pa se je število samozaposlenih in sicer za 465 samozaposlenih in za 161 kmetov. Število brezposelnih oseb se je povečalo iz 8,6% (SLO=10,4%) januarja 2005 na 13,4% (SLO=12,1%) v oktobru 2012 (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Tabela 7: Stopnja registrirane brezposelnosti po regijah

Regija	01/2005	04/2014	Povečanje/zmanjšanje
Pomurska	18,5	17,7	-0,8 odstotne točke
Podravska	14,0	14,8	+0,8 odstotne točke
Koroška	11,1	13,5	+2,4 odstotne točke
Savinjska	12,7	14,3	+1,6 odstotne točke
Zasavska	14,1	18,3	+4,2 odstotne točke

Spodnjeposavska	11,9	14,9	+3 odstotne točke
Jugovzhodna Slovenija	8,6	14,4	+5,8 odstotne točke
Osrednjeslovenska	7,4	12,1	+4,7 odstotne točke
Gorenjska	7,5	10,1	+2,6 odstotne točke
Notranje-kraška	8,3	12,3	+4 odstotne točke
Goriška	6,6	11,5	+4,9 odstotne točke
Obalno-kraška	8,1	12,6	+4,5 odstotne točke
Slovenija	10,4	17,7	-0,8 odstotne točke

Vir: SI-STAT, julij 2014

V opazovanem obdobju se je stopnja registrirane brezposelnosti najbolj povečala v Jugovzhodni Sloveniji, saj so se stečaji in odpuščanje zaposlenih nadaljevali predvsem v gospodarstvu (industriji), tako pri fizičnih kot pravnih osebah. Po stopnji prostih delovnih mest v letu 2012 regija (0,6%) ni bistveno odstopala od drugih statističnih regij in republiškega povprečja (0,8%). Najnižjo stopnjo prostih delovnih mest so imele Zasavska, Notranjsko-kraška in Goriška z 0,5%. (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Brezposelnost

V Sloveniji se je dolgotrajna brezposelnost v letih 2010 in 2011 povečala bolj kot v povprečju držav članic EU, vendar pa je bila še vedno pod povprečjem držav članic EU. (Vir: Program državnih razvojnih prioritet in investicij Republike Slovenije za obdobje 2014-2017, prvi osnutek, marec 2013).

V letu 2014 je bila v Jugovzhodni Sloveniji rast števila brezposelnih najvišja med slovenskimi regijami, s čimer se je tudi stopnja registrirane brezposelnosti dvignila nad slovensko povprečje. V okviru Vzhodne Slovenije je ostala stopnja registrirane brezposelnosti pod slovenskim povprečjem samo še v notranjsko-kraški regiji.

Na trgu dela Jugovzhodne Slovenije delujeta dve območni službi za zaposlovanje, ZRSZ Območna služba Ljubljana in Novo mesto. Območna služba Ljubljana ima svoji enoti tudi v Kočevju (za občine Kočevje, Kostel in Osilnica) in v Ribnici (za občine Ribnica, Sodražica in Loški Potok). Občine ožje Dolenjske in Bele krajine vključuje Območna služba Novo mesto, ki ima svoje enote v Novem mestu, Črnomlju, Metliki in Trebnjem.

Stopnja registrirane brezposelnosti se je v regiji v primerjavi z aprilom 2005 aprila 2014 povečala na območju vseh uradov za zaposlovanje v JV Sloveniji, najbolj v Črnomlju, za 10,6 odstotno točko. Glede na stopnjo brezposelnosti v Sloveniji je bila najvišja stopnja brezposelnosti tako aprila 2005 kot 9 let kasneje na območju urada za zaposlovanje Črnomelj in Kočevje. Hkrati se povečujejo tudi razlike v stopnji brezposelnosti znotraj regije, saj je bila aprila 2005 razlika med najvišjo in najnižjo stopnjo brezposelnosti med uradi za zaposlovanje 9,7 odstotnih točk, aprila 2014 pa že 12,3 odstotne točke.

Stopnja registrirane brezposelnosti je bila v Jugovzhodni Sloveniji aprila 2014 14,4% (najvišja je bila v Zasavskem 18,3%, najnižja pa na Gorenjskem 10,1%) (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Tabela 8: Stopnja registrirane brezposelnosti po občinah

Občina	04/2011	04/2012	04/2013	04/2014
--------	---------	---------	---------	---------

Črnomelj	15	17,9	20,2	21,4
Dolenjske Toplice	7,7	12,2	13,2	12,3
Kočevje	19,3	20,2	22,9	23,7
Kostel	15,5	15,1	12	18,6
Loški Potok	8,9	8	11	12,4
Metlika	14,8	15,6	16,2	17
Mirna	-	10,3	11,1	11
Mirna Peč	8,2	7,4	9,4	10,3
Mokronog-Trebelno	8,7	9,1	10,1	9,7
Novo mesto	9,2	10,5	12,3	12,5
Osilnica	12,2	12,9	11,6	25,6
Ribnica	8,4	8	10,5	10,4
Semič	13,8	15,3	16	16,8
Sodražica	9,4	8,8	10,5	9
Straža	8,7	12,9	13,9	12,7
Šentjernej	8,8	9,3	10,8	10,9
Šentrupert	10,8	11,5	12,1	11,2
Škocjan	10,7	11,6	13,2	12,4
Šmarješke Toplice	6,6	6,3	7,5	7,7
Trebnje	9,1	8,7	11,5	10,8
Žužemberk	6	10,3	10,8	10,2
SLO	11,9	11,8	13,3	13,4

Vir: SI-STAT, julij 2014

Brezposlenost se najbolj povečuje v nekaterih občinah ORP Pokolpje, saj znaša ta v Kočevju 23,7%, Črnomlju 21,4%, Metliki 17,0% in Semiču 16,8%. Na območju ORP Pokolpja je brezposlenost višja od regijskega in državnega povprečja v vseh treh belokranjskih občinah in v Kočevju.

Plače

Jugovzhodna Slovenija je aprila 2014 med vsemi statističnimi regijami Vzhodne Slovenije najmanj zaostajala po povprečni mesečni bruto plači (-1,23%) za povprečno mesečno bruto plačo v Sloveniji. Najbolj je zaostajala Pomurska (-11,44%). Le v Osrednjsloveniji je bila povprečna mesečna bruto plača aprila 2014 višja od slovenskega povprečja. Vse druge statistične regije so za povprečno slovensko bruto plačo aprila 2014 zaostajale, še najmanj Gorenjska ter Jugovzhodna Slovenija.

Tabela 9: Povprečna mesečna plača za 04/2014 v EUR

Regija - Slovenija	BOD / mesec 04/2014	%	BOD / mesec SLO – Regija	EUR/uro 04/2014
Pomurska	1.356,36	88,56	-11,44	8,02
Podravska	1.399,10	91,35	-8,65	8,29
Koroška	1.414,95	92,39	-7,61	8,38

Savinjska	1.410,14	92,07	-7,93	8,37
Zasavska	1.386,35	90,52	-9,48	8,27
Spodnjeposavka	1.408,66	91,98	-8,02	8,33
Jugovzhodna Slovenija	1.512,66	98,77	-1,23	8,88
Osrednjeslovenska	1.696,68	110,78	10,78	10,04
Gorenjska	1.512,97	98,79	-1,21	8,9
Notranjsko-kraška	1.364,83	89,11	-10,89	8,06
Goriška	1.458,02	95,2	-4,8	8,64
Obalno-kraška	1.499,49	97,91	-2,09	8,93
Slovenija	1.531,56	100,00	0,00	9,06

Vir: SI-STAT, julij 2014

Glede na enako obdobje (april) 2010 je Jugovzhodna Slovenija zmanjšala zaostanek povprečne mesečne bruto plače za slovenskim povprečjem iz -4,3 odstotne točke na -1,27 odstotne točke. Najvišja bruto povprečna mesečna plača v Osrednjsloveniji je bila aprila 2014 višja od najnižje v Notranjsko-kraški za 30,42%, oktobra 2008 pa je bila povprečna mesečna bruto plača v Osrednjsloveniji za 25,09% večja kot v pomurski regiji.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju konkurenčnosti in trga dela

RAZVOJNE PREDNOSTI – KONKURENČNOST IN TRG DELA

- ❖ razvita izvozno usmerjena predelovalna dejavnost (industrija)
- ❖ nadpovprečni BDV iz kmetijstva in gozdarstva
- ❖ konkurenčnost industrijskega sektorja - največji del prihodkov ustvari veliko gospodarstvo na tujih trgih
- ❖ dohitevanje najrazvitejših slovenskih regij (po BDP/prebivalca, plačah)
- ❖ nadpovprečni delež kmetov med samozaposlenimi

RAZVOJNE OVIRE – KONKURENČNOST IN TRG DELA

- ❖ slabše razvit storitveni sektor
- ❖ zaustavitev dohitevanja najrazvitejših slovenskih regij in EU v razvoju
- ❖ notranje razlike na trgu dela so večje kot so razlike na trgu dela med slovenskimi regijami
- ❖ slabšanje razmer na trgu dela, zlasti v Beli krajini in na Kočevskem, kjer je brezposelnost največja in je manj prostih delovnih mest
- ❖ odseljevanje mladih in izobraženih prebivalcev, zlasti iz delov regije, kjer so velike razvojne težave in z obmejnega območja
- ❖ še vedno slabo razvito podporno okolje za podjetništvo
- ❖ neustrezna oz. pomanjkljiva izobrazba delavcev, ki so izgubili zaposlitev s prenehanjem industrijskih podjetij (tekstilna industrija, gradbeništvo, lesna industrija) in dolgotrajna brezposelnost

2.1.5. POSLOVNO OKOLJE

Poslovni subjekti:

V Jugovzhodni Sloveniji je bilo na dan 30.9.2012 10.065 poslovnih subjektov, od tega 1.662 (16,51%) društev, 642 (6,38%) drugih fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost, 2.545 (25,29%) gospodarskih družb, 216 (2,15%) pravnih oseb javnega prava, 4529 (45,0%)

samostojnih podjetnikov in 473 (4,70%) nepridobitnih organizacij – pravnih oseb zasebnega prava. (Vir: AJPES, Podatki iz letnih poročil 2008-2011).

Po številu podjetij v letu 2012, registriranih kot pravne ali fizične osebe, je Jugovzhodna Slovenija (8.326 podjetij ali 5,15%) na 7. mestu, po številu zaposlenih v podjetjih (45.087 zaposlenih ali 5,51%) na 5. mestu in po številu prihodkov, ki so jih v letu 2012 ustvarila podjetja 5.444.640 tisoč EUR ali 6,00%) prav tako na 5. mestu med 12-timi slovenskimi statističnimi regijami. V Vzhodni Sloveniji je bila Jugovzhodna Slovenija v letu 2011 po številu podjetij, zaposlenih v njih in ustvarjenih prihodkih podjetij na 3. mestu (za Podravsko in Savinjsko). Po številu zaposlenih na podjetje je Jugovzhodna Slovenija prva (5,42 zaposlenih) med statističnimi regijami Vzhodne Slovenije. Več zaposlenih na podjetje ima v Sloveniji samo Osrednjaslovenija (5,73 zaposlenih). (Vir: SI-STAT, julij, 2014).

Gospodarske družbe:

Po podatkih iz predloženih letnih poročil za leto 2013 je bilo v regiji 2.464 gospodarskih družb in 4.190 samostojnih podjetnikov. Gospodarske družbe so zaposlovale 24.981 (88,6%), samostojni podjetniki pa 3.215 (11,4%) delavcev. (Vir: AJPES Izpostava Novo mesto, Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Jugovzhodni Sloveniji v letu 2013)

Gospodarske družbe Jugovzhodne Slovenije so v letu 2013 ustvarile za 269.312.000 EUR čistega dobička in za 74.418.000 EUR čiste izgube. Neto čisti izid poslovanja gospodarskih družb v letu 2013 je znašal 194.894.000 EUR. (Vir: AJPES Izpostava Novo mesto, Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Jugovzhodni Sloveniji v letu 2013)

Samostojni podjetniki:

V primerjavi z letom 2008 zгодnja podjetniška aktivnost prebivalstva v Sloveniji upada. Leta 2008 se je med podjetnike podalo 6,4% prebivalstva, 3 leta kasneje pa le še 3,65%, kar je najmanj po letu 2004. Od 4.190 samostojnih podjetnikov v letu 2013 jih je imelo na območju celotne regije 3.590 (85,7%) do 1 zaposlenega. Večino čistih prihodkov (44,1% prihodkov samostojnih podjetnikov) so izkazali podjetniki, ki so izvajali dejavnost z od 2 do največ 9 zaposlenih. Največ samostojnih podjetnikov se je ukvarjalo z gradbeništvom (18,7%), predelovalnimi dejavnostmi (15,3%), trgovino, vzdrževanjem in popravilom motornih vozil (14,3%), prometom in skladiščenjem (8,0%) in gostinstvom (7,7%). (Vir: AJPES Izpostava Novo mesto, Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Jugovzhodni Sloveniji v letu 2013)

Po podatkih AJPESA je predložilo letna poročila v letu 2013 v regiji tudi 17 zadrug.

Gospodarska aktivnost po posameznih območjih Jugovzhodne Slovenije:

Gospodarska aktivnost je v regiji neenakomerno porazdeljena.

Na območju ožje Dolenjske je bilo v letu 2013 63,4% vseh gospodarskih družb v regiji. Ustvarile so 83,2% vseh prihodkov regije in zaposlovale 72,6% vseh zaposlenih. (Vir: AJPES Izpostava Novo mesto, Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Jugovzhodni Sloveniji v letu 2013)

Tabela 10: Razvrstitev gospodarskih družb po območjih Jugovzhodne Slovenije

Območje	Število gospodarskih družb	%	Zaposleni	%	Čisti prihodki v mio EUR	%	Sredstva 31.12.2011 v mio EUR	%
Dolenjska	1.562	63,4	18.126	72,6	3.524,1	83,2	3.918,8	85,3
Bela krajina	438	17,8	3.163	12,7	316,8	7,5	2931	6,4
Kočevsko-ribniško	464	18,8	3.691	14,8	395,9	9,3	384,9	8,4
Jugovzhodna Slovenija	2.464	100	24.981	100	4.236,8	100	4.596,9	100

Vir: AJPES Izpostava Novo mesto, Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Jugovzhodni Sloveniji v letu 2013

Največ gospodarskih družb (35,8%) je bilo v letu 2013 v Novem mestu. Ustvarile so 69,1% vseh prihodkov in imele 53,2% vseh zaposlenih v gospodarskih družbah v regiji. Več kot 10% gospodarskih družb (glede na vse v regiji) je bilo še v občinah Črnomelj (10,4%), Trebnje (10,1%) in Kočevje (10,0%). Več kot 5% gospodarskih družbe je bilo v občini Ribnica (6,5%). (Vir: AJPES Izpostava Novo mesto, Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Jugovzhodni Sloveniji v letu 2013)

Koncentracija gospodarske aktivnosti na ožjem Dolenjskem in v regijskem središču se nadaljuje. To povzroča velike dnevne migracije, na kočevsko-ribniškem v osrednjoslovensko regijo oz. v Ljubljano.

Gospodarske družbe Jugovzhodna Slovenija so v letu 2011 odstopale v primerjavi s Slovenijo zlasti po naslednjih gospodarskih kazalcih:

Tabela 11: Gospodarski kazalniki JV SLO glede na Slovenijo, 2011

Kazalnik	JV Slovenija : Slovenija %
Neto čisti dobiček	38,1
Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	12,1
Prihodki na zaposlenega	103,4
Neto dodana vrednost na zaposlenega	115,7
Neto čisti dobiček na zaposlenega	633,9
Povprečna plača na delavca na mesec	107,9

Vir: SI-STAT, julij, 2014

Gospodarske družbe so poslovale v letu 2011 bolje kot v Sloveniji, njihova zadolženost pa je bila manjša.

Vlaganja v razvoj:

Evropska inovacijska lestvica uvršča Slovenijo med inovacijske sledilce. Vlaganja v R&R dejavnost so v Sloveniji prvič v letu 2010 preseгла povprečje EU (2,00%). Poslovni sektor je prispeval 58,4% celotnih vlaganj (1,23% BDP), javni sektor pa 0,88% BDP. Skupno število raziskovalcev se je v letih 2005 – 2010 povečalo za 47%, kar je največje povečanje med vsemi članicami EU. Po številu patentnih prijav pa Slovenija zaostaja za povprečjem EU in

zaseda 14 mesto. (Vir: Program državnih razvojnih prioritet in investicij Republike Slovenije za obdobje 2014 – 2017, prvi osnutek, marec 2013)

Največ je vlagalo v razvoj Jugovzhodne Slovenije gospodarstvo (94,3% vseh vlaganj). Gospodarstvo Jugovzhodne Slovenije je prispevalo za R&R v regiji večji delež (94,3%) kot ga je namenilo v Sloveniji za to dejavnost slovensko gospodarstvo (80,1%). Vlaganja drugih v R&R dejavnost v regiji so šibka, zlasti vlaganja države v to dejavnost, pa tudi vlaganja tujcev, glede na gospodarske rezultate regije in tuje investicije v regiji.

Tabela 12: Delež izdatkov za raziskovalno-razvojno dejavnost v poslovnem sektorju po virih financiranja, Bruto domači izdatki za R&R, regije, 2013

Regija - Slovenija	Gospod. družbe	Državni viri	Zasebne nepridobitne organizacije	Viri iz tujine	Izdatki za R&R dej.
Pomurska	73,5%	26,5%	-	-	18.324
Podravska	45,0%	45,4%	-	7,5%	59.476
Koroška	76,2%	9,7%	-	13,2%	6.654
Savinjska	81,6%	15,4%	-	2,7%	83.909
Zasavska	93,0%	6,7%	-	0,4%	4.950
Spodnjeposavska	49,1%	7,4%	1,2%	39,9%	5.578
Jugovzhodna Slovenija	91,2%	4,3%	-	4,2%	118.074
Osrednjeslovenska	47,8%	40,7%	-	11,3%	444.468
Gorenjska	81,4%	10,0%	0,3%	7,9%	92.516
Notranjsko-kraška	56,7%	41,3%	-	2,0%	9.826
Goriška	71,4%	24,5%	-	4,1%	62.469
Obalno-kraška	49,2%	25,1%	2,8%	19,7%	22.062
Slovenija	62,2%	28,7%	0,1%	8,6%	928.306

Vir: SI-STAT, julij, 2014

Kmetijstvo:

V primerjavi z Vzhodno Slovenijo in državo ustvari Jugovzhodna Slovenija s kmetijstvom več bruto dodane vrednosti. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je imela statistična regija Jugovzhodna Slovenija leta 2013 10,62% vseh kmetijskih zemljišč v uporabi v Republiki Sloveniji. (Vir: ZRSZ, julij, 2014). Povprečna površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo je znašala v Jugovzhodni Sloveniji 5,89 ha, kar je nekoliko manj kot v povprečju v Sloveniji (6.91 ha). Povprečna starost gospodarja je med najstarejšimi v Sloveniji - 58 let. (Vir: ZRSZ, julij, 2014).

Možnosti za tržno pridelavo in razlike so po občinah velike. Najmanj kmetijskih gospodarstev se ukvarja s tržno pridelavo v občini Osilnica, največ pa v občinah Trebnje (48,4%), Mokronog –Trebelno (43,1%), Šentrupert (38,7%) – v trebanjski in mirenski dolini ter v občinah Mirna Peč (38,3%) in Kočevje (31,7%).

Gozdarstvo:

Les je strateška surovina Slovenije. Slovenija je 58,4% poraščena z gozdom in je za Finsko in Švedsko tretja najbolj gozdnata država EU. Za ohranjanje in sonaravni razvoj slovenskih gozdov in vseh njihovih funkcij skrbi Zavod za gozdove Slovenije. Razdeljen je na 14

območnih enot. V Jugovzhodni Sloveniji sta dve območni enoti, in sicer OE Kočevje in OE Novo mesto. OE Kočevje obsega območje od Turjaka do Kolpe in od Bloške planote do Roga. OE Novo mesto obsega krajevne enote Gorjanci, Novo mesto, Straža, Žužemberk, Podturn, Črnomelj, Adlešiči, Trebnje in Črmošnjice.

Tabela 13: Gozdnatost v letu 2012

	OE Kočevje	OE Novo mesto
Površina območja	117.997 ha	152.238 ha
Površina gozda	92.368 ha	97.329 ha
Gozdnatost območja	78,55%	64,13%
Lesna zaloga	319 m ³ /ha	284 m ³ /ha
Letni prirast	7,7 m ³ /ha	8,1 m ³ /ha
Krčitve gozdov v letu 2012	9,4 ha	43,0 ha
Letni možni posek	524.545 m ³	574.771m ³

Vir: Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2012, februar 2013

Po površini predstavljajo gozdovi v okviru OE Kočevje in OE Novo mesto skupaj 16,06% površine slovenskih gozdov. Gozdovi v Jugovzhodni Sloveniji so nadpovprečno gozdnati (gozdnatost SLO=58,4%) (Vir: Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2012). Zaradi opuščanja kmetijske rabe prostora se Jugovzhodna Slovenija zarašča. Po podatkih OE Novo mesto se je gozdnatost povečala iz 40% v letu 1896 na 63% v letu 2005.

V gozdovih Jugovzhodne Slovenije so poleg velike parkljaste in druge divjadi tudi vse tri velike zveri (rjavi medved, volk in ris), ki so v Sloveniji zavarovane živalske vrste.

Podjetja iz Jugovzhodne Slovenije, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, lovom in gozdarstvom poslujejo dobro. Kljub temu so letu 2011 ustvarila 1,23% vse regijske izgube.

Gradbeništvo:

V obdobju 2002/2011 je bilo v regiji največ zgrajenih stanovanj v letih do 2008, povprečno letno 462, po letu 2008 do 2011 pa povprečno 295 na leto, kar je za dobro tretjino manj. V letih 2002 do 2008 je bilo zgrajenih povprečno letno 51.750 m² stanovanj, po letu 2008 do 2011 pa le 43.516 m². (Vir: SI-STAT, julij 2014).

V letu 2010 je bilo v Jugovzhodni Sloveniji 59.443 stanovanj, od česar je bilo 63% dvo in trosobnih. V primerjavi z letom 2000 se je stanovanjski fond povečal za 3.328 stanovanjskih enot. Velika večina (97%) stanovanj ima vodovod, kanalizacijo in električno, več kot 70% pa tudi centralno gretje. Največ stanovanj je bilo zgrajenih med leti 1961 do 1990, pred letom 1918 je bilo zgrajenih 8.337 stanovanj. (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Trgovina:

V dejavnosti trgovine, vzdrževanja in popravila osebnih vozil je bilo v letu 2014 zaposlenih na območju Jugovzhodne Slovenije 6,7% vseh zaposlenih oseb (Vir: AJPES Izpostava Novo mesto, Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Jugovzhodni Sloveniji v letu 2013).

Z dejavnostjo trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil se je ukvarjalo v letu 2011 v regiji 622 podjetnikov oz. 14,4% vseh samostojnih podjetnikov. To je le nekaj manj, kot se jih ukvarja s predelovalnimi dejavnostmi. Zaposlovali so 12,1% vseh zaposlenih pri samostojnih podjetnikih, polovico manj kot samostojni podjetniki s področja predelovalnih dejavnosti in ustvarili 18,1% čistih prihodkov od prodaje, ki so jih v letu 2011 ustvarili samostojni podjetniki. (Vir: AJPES, Izpostava Novo mesto, Informacija o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Jugovzhodni Sloveniji v letu 2011)

Po zadnjih statističnih podatkih (leto 2005) je bilo v Jugovzhodni Sloveniji 6,02 trgovin na drobno na 1000 prebivalcev, kar je več kot povprečje Slovenije (5,85 trgovin na drobno / 1000 prebivalcev). Po velikosti trgovin na drobno (m² / 1000 prebivalcev) pa je bila regija s 1.253 m² na 1000 prebivalcev pod povprečjem Slovenije (1.322 m² / 1000 prebivalcev). Potrebno je upoštevati, da se je prodajna površina v regiji po letu 2005 povečevala, saj so sedaj prisotni v regiji vsi večji domači in tuji trgovci. Po velikosti je bilo v letu 2005 v regiji 38% klasičnih prodajaln in prav toliko samopostrežnih prodajaln. (Vir: SI-STAT, julij, 2014).

Turizem:

Regija je v preteklem programskem obdobju izvajala na področju turizma aktivnosti za izboljšanje turistične infrastrukture (pohodniške, kolesarske, jahalne in vodne tematske poti, informacijska turistična infrastruktura, regijska destinacijska organizacija, ...), dvig ravni kvalitete turistične ponudbe in storitev (razširitev nastanitvenih možnosti v zidanicah, privatnih apartmajih, vključevanje bogate naravne in kulturne dediščine v turistično ponudbo, novi tržno naravnani produkti in ponudba – »Drugačna doživetja«), povezovanje razdrobljene turistične ponudbe v celovite in tržno zanimive turistične programe (pet glavnih destinacijskih produktov: Zdravje in sprostitev, Aktivne počitnice, Po poteh dediščine, Turizem v zidanicah, Kulinarika in vino), povečanje prepoznavnosti in učinkovitejše trženje (vzpostavitev portala kot informacijskega, promocijskega in trženjskega orodja za povečanje obiska in podaljšanje bivanja domačih in tujih gostov, promocija destinacije in njene ponudbe na domačem trgu - Alpe Adria TIP Ljubljana in na mednarodnih sejmiših Utrecht, Stuttgart, Milano, Beograd, študijska potovanja za domače in tuje novinarje in touroperatorje). Proti koncu programskega obdobja je bila vzpostavljena regijska destinacijska organizacija (RDO), ki je izdelala strategijo in nadaljevala z aktivnostmi promocije in trženje destinacije. V preteklem programskem obdobju so bile v regiji na področju turizma v ospredju aktivnosti, ki so sledile izzivom in spremembam, ki jih prinaša globalizacija, spremenjeni demografski trendi in tehnološki razvoj. Razvoj turistične ponudbe regije je vključeval trende globalnega turizma, ki postavlja v ospredje naravo, individualni pristop, sprostitev, doživetja in povezovanje turizma z izročilom, kulturo in dediščino (kulturni turizem).

Zdraviliški in wellness turizem ostaja še naprej vodilna turistična ponudba regije, Terme Krka d.o.o. pa največji turistični ponudnik regije. Ob tem se v regiji krepi druga turistična ponudba, kot dopolnitev vodilni turistični ponudbi ali samostojna turistična ponudba, ki postaja vse bolj pomembna.

V letu 2012 je imela JVS 61.826 (55,6%) domačih in 49.317 (44,4%) tujih gostov, skupaj 111.143 gostov. Do leta 2008 je bilo v regiji nekaj več tujih kot domačih gostov, po letu 2008 pa se v regiji povečuje delež domačih gostov, v letu 2008 je bilo domačih gostov še 45,9%, v letu 2009 pa že več kot polovica oz. 52,0%. V letih 2010 in 2011 je delež domačih gostov še naraščal in je znašal v letu 2011 dobrih 57%, v letu 2012, ko je število vseh gostov v primerjavi z letom 2011 nekoliko upadlo, pa je bil 55,6%. V primerjavi z letom 2003, izhodiščnim letom priprave RRP JVS 2007-2013, se je v letu 2012 povečalo število gostov v regiji za 38.796 oz. za več kot tretjino.

Največ tujih gostov je obiskalo regijo v letu 2012 iz Italije (9.293), Nemčije (4.973), Avstrije (4.440), Izraela (4.102), Francije (2.855), Hrvaške (2.758), Srbije (2.336) in Nizozemske (2.106). JVS so v letu 2012 obiskali gostje iz vseh 52 držav, ki se statistično spremljajo.

Ponudba regije je raznolika in sorazmerno dobro razvita. Regija še vedno preslabo izkorišča svoje naravne vire in prepoznavnosti (Kolpa, Krka, Gorjanci, kočevski gozdovi, termalna voda, vinorodna območja), ima veliko zanimivosti (mestna, trška in vaška jedra, gradovi, arheologija, muzeji, park kozolcev, muzej na prostem), različne in dovolj namestitvenih kapacitet (hoteli, apartmaji, kampi, planinski domovi, zidanice), kvalitetne gostinske, wellness in ponudbe za zdravje ter dobro pilutje, že tradicionalnih prireditev (vigred, jurjevanje, straška jesen, viteške igre, pustni karneval, sejmov) in turistične - rekreativne infrastrukture (športna igrišča, tenis centre, golf igrišče, kopališča, tematske poti). Turistično-prometno infrastruktura ne ustreza pogojem za trajnostno mobilnost (neposodobljena železniška infrastruktura in promet, slabe cestne povezave, nerazvito kolesarsko omrežje, pomanjkanje postajališč in parkirišč za avtodome in počitniške prikolice, nezadovoljiva opremljenost s širokopasovnimi povezavami in internetnimi priključki) in slabo razvito lokalno (avtohtono) turistično ponudbo (domača hrana, izdelki, pridelki).

Dediščina:

Možnosti JV Slovenije pri razvoju turistične ponudbe so prepoznane z boljšim izkoriščanjem razvojnih potencialov, ki so povezani z značilnostmi in razvojnimi možnostmi ohranjene narave in bogate kulturne dediščine, nastanitvenimi možnostmi (z revitalizacijo stavbne dediščine, vključevanjem zidanic in kmečkih gospodarstev v turistično ponudbo) ter vključevanjem žive dediščine in kulture, ki preči skoraj vsa področja delovanja (regionalni razvoj, družbeno kohezijo, kmetijstvo, turizem, izobraževanje, raziskave in inovacije) v turistično ponudbo (prirejitve, razširitev ponudbe Term Krka d.o.o. z dopolnilno ponudbo, doživljajske počitnice in programi).

Z vključevanjem dediščine v celovite regijske turistične projekte je regija prepoznala kulturo in dediščino tudi kot možnost za podjetništvo, zaposlovanje, izobraževanje in usposabljanje, razvoj znanj, veščin in kompetenc, trajnostno rabo virov, povečanje kvalitete bivalnega okolja, kulturne krajine in kohezivnost, njeno prenavo pa kot celovit proces, ki ne vključuje le infrastrukture, temveč se osredotoča na inovativno ponudbo, kvalitetno interpretacijo in na ljudi. Dediščina je prepoznana kot pomembna možnost razvoja še posebej na podeželju, kjer je turizem in z njim povezane dejavnosti pomembna dopolnilna in osnovna gospodarska dejavnost ter pomemben dejavnik za trajnostni razvoj podeželja. Vpliv dediščine na razvoj je za razliko od veliko drugih dejavnikov dolgotrajnejši in se odraža v razvoju kulturnih in kreativnih industrij ter spodbujanju družbenih inovacij v različnih sektorjih, ustvarjanju nove in dodane vrednosti.

V razvojnih programih je obravnavano vključevanje in prenova kulturne dediščine v turistično ponudbo kot zahtevno in kompleksno sodelovanje različnih gospodarskih, družbenih in kulturnih dejavnikov, s pomočjo katerih se ob ustreznem prostorskem načrtovanju zagotovi ohranitev in oživljanje varovanega območja, kot celovit proces, ki ne obsega samo komunalnega in infrastrukturnega urejanja, ampak tudi ustrezno obnovljeno, dostopno in predstavljeno kulturno dediščino. V skladu s Strategijo prostorskega razvoja pa se daje prednost urejanju in prenovi obstoječe turistične infrastrukture in stavbne dediščine pred

novogradnjami. V pripravo in izvedbo prenove kulturne dediščine ter pri načrtovanju rekreativne in turistične rabe prostora v naravnih in varovanih območjih so obvezno vključene tudi OE ZVKDS kot OE ZRSVN ter pristojne službe za urejanje prostora.

Pri naravni dediščini so izpostavljene predvsem naravne vrednote, širša zavarovana območja in območja Natura 2000, ki so primerna za obisk javnosti z namenom spoznavanja narave, njenih pojavov, procesov in živega pa tudi neživega sveta. Naravne vrednote predstavljajo naravni pojavi ali deli žive in nežive narave, ekosistemi in krajina, ki ima poseben pomen zaradi svoje oblike, velikosti, zgradbe, slikovitosti in redkosti (drevesa, jame, soteske, vrhovi, ...). Širša varovana območja so narodni, regijski in krajinski parki. Območje Nature 2000 je posebno varstveno območje, ki je na ozemlju EU pomembno za ohranitev ugodnega stanja ptic in drugih živalskih vrst ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov.

Za JVS je značilna visoka stopnja naravne ohranjenosti prostora (kočevski gozdovi, Gorjanci, Ajdovska planota, dolina Krke in Kolpe s pritoki Čabranko in Lahinjo, Kočevsko-ribniško polje, ..). Za regijo je značilna velika biotska raznovrstnost ter prisotnost redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

Med naravnimi vrednotami prevladujejo kraške jame, brezna, hidrološka dediščina kraških izvirov in vodotokov, gozdna dediščina z pragozdnimi ostanki, gozdnimi rezervati ter drevesnimi velikani. Veliko naravnih vrednot ima spomeniški, rezervatni in znanstveno-raziskovalni ter izobraževalni pomen, ki je zanimiv za interpretacijo tudi širši javnosti. Vzpostavljene in predvidene so posebne ureditve kot so oznake, kažipot, razgledišča, opazovalnice, informativni in interpretativni panoji, tematske poti. Z odloki je posebej zavarovanih 82 naravnih vrednot.

Kot širši zavarovani območji sta zavarovana Krajinski park Kolpa (1998) in Krajinski park Lahinja (1998). Predvideno je tudi zavarovanje Regijskega parka Kočevsko – Kolpa, ki predstavlja enega najbolj ohranjenih velikih predelov Evrope in Krajinskega parka Gorjanci. Poleg varstva narave imajo varovana območja pomembno vlogo tudi za trajnostni razvoj.

Natura 2000 pomeni nadgradnjo varstva naravnih vrednot in širših zavarovanih območij in je odgovor na procese, ki potekajo v smeri globalizacije krajine, izgube identitete, biotske raznovrstnosti (v EU je ogroženih 38% ptic, 45% metuljev, 60% mokrišč, suha travišča, ...). V regiji je opredeljenih 38 območij Natura 2000, ki obsegajo več kot 40% območja JV Slovenije (v Sloveniji 37%). Prekrivajo ključne ekosisteme regije, ki so v večji meri že opredeljeni kot naravne vrednote ali širša zavarovana območja. V njih se zagotavlja varstvo redkih in ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ter življenjskih prostorov. Glede na to, da prihaja v Slovenijo 30% turistov zaradi naravnih lepot, so varovana območja s premišljenim vključevanjem v turistično ponudbo potencial za razvoj trajnostnega turizma, lahko pripomorejo k razvoju turistične infrastrukture na podeželju, spodbujanju zdravega in aktivnega preživljanja prostega časa v naravi, k boljšanju razumevanja trajnostnega razvoja in sodelovanju med deležniki, urejanju prostora in varstvu okolja, spodbujanju ekosistemskih storitev, povečevanju znanja in njegove nadgradnje ter k razvoju zelenih trženjskih znamk.

Območja Natura 2000 so v vseh lokalnih skupnostih JVS, in sicer: v Črnomlju je 48,51%, Dolenjskih Toplicah 69,74%, Kočevju 85,85%, Kostelu 99,85%, Loškem Potoku 85,24%,

Metliki 20,13%, Mirni Peči 8,0%, Mokronogu-Trebelnem 11,78%, Novem mestu 25,19%, Osilnici 99,81%, Ribnici 47,47%, Semiču 61,62%, Sodražici 32,49%, Straži 18,95%, Šentjerneju 74,17%, Šentrupertu 4,30%, Škocjanu 13,66%, Šmarjeških Toplicah 22,37%, Trebnjem 8,72% in Žužemberku 16,35% površine v območju Natura 2000 (vir: www.natura2000.gov.si).

Kulturno dediščino predstavljajo stvari in vrednote, ki so pomembne kot viri in pomniki človeške zgodovine, razvoja in ustvarjalnosti, ki se ohranja v javnem interesu zaradi kulturnega, zgodovinskega, umetniškega, znanstvenega, vzgojnega, družbenega in simbolnega pomena.

Za regijo je značilna izjemna arheološka dediščina, ki še vedno ni v celoti raziskana in predstavlja možnost za interpretacijo in prezentacijo v naravnem okolju na mestu najdb ter za vzpostavitev arheoloških poti oz. območij (primer območje Mihovo pod Gorjanci). Številni gradovi so po večini v ruševinah, nekateri pa so revitalizirani ali v fazi obnove (grad Otočec, grad Metlika, grad Grm, grad Struga, grad Kostel, grad Žužemberk, Stari grad, Hmeljnik, grad Črnomelj, grad Ribnica). Pri gradovih (Soteska, Gradac, Grm, Otočec, ...) so zanimivi primeri vrtnoarhitekturne dediščine, ki jo srečamo tudi drugod (pri samostanu Pleterje, Kettejev drevored v Novem mestu, ...) in je zanimiva za prezentacijo lokacij in objektov ob katerih se nahaja (parkovne zasnove in ureditve, drevesne in rastlinske vrte). Značilna so območja poselitve kočevskih Nemcev (povečini zapuščene kočevske vasi, ki jih drugje na območju Slovenije ni) na območju 6-tih občin, in sicer Črnomlja, Dolenjskih Toplic, Kočevja, Ribnice, Semiča in Žužemberka. Velik del te dediščine je uničen ali propada. Glede na to, da so Kočevjarji živeli na teh območjih 600 let je njihova zapuščina zanimiva za interpretacijo zgodovine, multikulturnost in odkrivanje korenin izseljencev in diaspore.

Velika večina stavbne profane dediščine je na podeželju in predstavlja, glede na ohranjenost in interpretativne vsebine, priložnost za revitalizacijo podeželja. Bolje je ohranjena je profana stavbna dediščina v mestnih in trških jedrih, kjer je opuščena ali revitalizirana za izvajanje kulturnih in drugih javnih storitev. Veliko število objektov stavbne sakralne dediščine, predvsem cerkva, je dobro ohranjenih in vzdrževanih. Naselbinska dediščina na podeželju je bolj ogrožena kot v mestnih in trških jedrih, ki pa se zaradi izgradnje velikih trgovsko poslovnih središč na obrobjih mest praznijo. Revitalizacija stavbne dediščine v mestnih in trških jedrih za nastanitev in izvajanje kulturnih ter drugih dejavnosti, povezanih s turizmom ter za prireditve predstavlja razvojni izziv in možnost za obnovo in oživljanje starih mestnih in trških jeder.

Med najbolj ogroženo dediščino je dediščinska kulturna krajina, ki predstavlja narodovo identiteto. V regiji je evidentirano preko 30 takšnih območij, med katerimi so tudi vinogradniška območja, ki so pogosto spremenjena do te mere, da jih ni več mogoče obravnavati kot posebno kakovost v prostoru (primer Trška gora). Zlasti nepremišljena urbanizacija in opuščanje kmetijske proizvodnje ter zaraščanje kmetijsko – poljedelske krajine predstavlja grožnjo ohranjanju kulturne krajine. V regiji so pomembnejša območja nacionalne prepoznavnosti dolina Kolpe pod Starim trgom, Gorjanci – Podgorje, dolina Soteska – Stare Žage, Mirenska dolina, Loški Potok. Zaradi medsebojnih razmerij kulturnih in prostorskih prvin imajo ta območja dodatno kulturno in turistično vrednost.

Dediščina ima veliko asociativno, simbolno, izobraževalno in znanstveno vrednost, ki je zaradi pomanjkljive in neustrezne promocije, interpretacije in informiranosti ter ozaveščenosti pogosto neizkoriščena ali celo ogrožena.

Na območju regije je evidentiranih 2.849 enot kulturne dediščine, 68 enot naselbinske dediščine, 31 območij dediščinske kulturne krajine, 24 kulturnih spomenikov državnega pomena, 8 pomembnejših območij nacionalne prepoznavnosti in 210 enot pomembnejše kulturne dediščine (vir RRP JVS 2007-2013).

Podobno kot za varstvo naravne dediščine skrbita za strokovno varstvo na področju varstva nepremične dediščine in z njo povezano premočno dediščino na Kočevsko-ribniškem ZVKDS OE Ljubljana, na območju Dolenjske in Bele krajine pa ZVKDS OE Novo mesto.

Po poteh dediščine je eden izmed petih glavnih produktov regije kot turistične destinacije. S projektom, ki je iniciral produkt in blagovno znamko HT (Heritage Trails) je bilo pripravljenih in vključenih v turistično ponudbo na območju regije več kot 50 lokacij naravne in kulturne dediščine. S projektom Regijska mreža tematskih poti je bilo ob 1.400 km pohodnih, kolesarskih, jahalnih in vodnih poteh vključenih v ponudbo 33 lokacij naravne in 67 lokacij kulturne dediščine ter 148 lokalnih ponudnikov ob teh poteh, prikazanih na spletnem in mobilnem portalu. Naravna in kulturna dediščina je bila tudi vitalni del turistične ponudbe v drugih celovitih regijskih turističnih projektih, kot Aktivna e-Dolenjska, Celostna in celovita turistična ponudba regije - Dolenjska.eu ter Izvajanje aktivnosti RDO, pas tudi posameznih identitet in ponudnikov (Park kozolcev, Skansen Pleterje, Rokodelski center Ribnica, Matjaževa domačija, ..). Dediščina je postala zaščitni znak destinacije - v logotipu turistične destinacije so upodobljene stilizirane steklene jagode, ki predstavljajo prepoznavno arheološko dediščino jugovzhodne alpske halštatske kulture, Novo mesto je Mesto situl.

Glede na to, da narašča povpraševanje po potovanjih in aktivnem preživljanju prostega časa, ki ima trajen učinek na pozitivni razvoj obiskane destinacije, se vključevanje naravne in kulturne dediščine v turistično ponudbo in trajnostno naravnan turizem od ponudnika pričakuje (predpostavlja). Trajnostni turizem in ohranjanje narave podpira večina Evropskih skladov (Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, Evropski sklad ribištvo, LIFE, strukturni skladi, ...). Dediščina (naravna in kulturna) omogoča JV Sloveniji kot turistični destinaciji razvoj visokokvalitetnih trajnostnih turističnih proizvodov in ustvarjanje zelenih sonaravnih produktov in delovnih mest (vodenje skupin po varovanih območjih narave, spoznavanje naravnih znamenitosti, doživljanje, spoznavanje in opazovanje rastlinskega in živalskega sveta, opazovanje in spoznavanje naravnih procesov, doživljanje in spoznavanje rek in njihovega pomena za življenje v in ob njih,).

Regija načrtuje v okviru programa »Turizem in dediščina« skupne aktivnosti, ki pomenijo:

- nove, inovativne turistične dediščinske produkte in storitve z višjo dodano vrednostjo, zanimive za domač in tuje trge, ki so rezultat sodelovanja javnega, zasebnega in nevladnega sektorja. Pomenijo ustvarjanje spodbudnega in učinkovitega podpornega okolja (RDO, mentorstvo, pospeševalniki) za omogočanje lažje izrabe novih idej na področju turizma, ki se odražajo v zaposlovanju in podjetništvu, uravnoteženemu regionalnem turističnem razvoju po načelih trajnostnega razvoja, zagotavljanju enakih možnosti, trajnosti rezultatov, obnovi in revitalizaciji obstoječe turistične infrastrukture in stavbne dediščine pred novogradnjami za čim boljši obisk;
- spodbujanje kakovostni zeleni turizem, ki temelji na aktivnem ohranjanju narave in kulturne dediščine, povezane z naravo, nadgradnjo rekreativne in turistične ponudbe za obiskovalce območij in varstva narave (Gorjanci, Kočevski rog, Krka, Kolpa, območja natura 2000, Belokranjski ravniki) z vidika kakovostnih vsebin, interpretacije in omogočitveno javno zeleno infrastrukturo za obisk in interpretacijo območij varstva narave in naravnih vrednot ter za možnost doživljanja narave, kulturne krajine in dediščine.

Celoviti regijski projekti v okviru RRP JVS 2014-2020 pomenijo prispevek k ciljem Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike 2014-2020, prednostnih osi 2.3 in 2.6.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju poslovnega okolja

RAZVOJNE PREDNOSTI – POSLOVNO OKOLJE

- ❖ podjetja v regiji zaposlujejo več delavcev kot povprečno v Sloveniji (več zaposlenih imajo samo podjetja v osrednjoslovenski regiji)
- ❖ nadpovprečno uspešne gospodarske družbe glede na ustvarjeni neto čisti dobiček, čiste prihodke od prodaje ne tujih trgov, prihodke na zaposlenega, neto dodano vrednost na zaposlenega, neto čisti dobiček na zaposlenega in povprečno mesečno neto plačo na zaposlenega
- ❖ najbolj izvozno slovensko gospodarstvo glede na delež prihodkov iz tujih trgov
- ❖ velike gospodarske družbe so za ekonomski in socialni razvoj regije velikega pomena
- ❖ gospodarstvo regije vlaga v R&R v primerjavi z državo in drugimi vlagatelji več kot v drugih regijah
- ❖ ohranjanje (velikega) deleža kmetijskih zemljišč v uporabi (možnost povečanja dnevne oskrbe z »doma« pridelano hrano)
- ❖ možnosti za razvoj dopolnilnih dejavnosti kmetijski dejavnosti
- ❖ gozdnatost in lesna zaloga je bogat in eden redkih naravnih virov v regiji
- ❖ možnosti za razvoj turizma kot osnovne in dopolnilne dejavnosti

RAZVOJNE OVIRE – POSLOVNO OKOLJE

- ❖ velik (prevladujoč) vpliv velikega gospodarstva na gospodarski in socialni razvoj regije
- ❖ slabše razvit podjetniški sektor
- ❖ velika odvisnost MSP od velikih podjetij
- ❖ neenakomerno porazdeljena gospodarska aktivnost (koncentracija na ožjem dolenjskem, okoli Novega mesta in še v nekaj večjih lokalnih središčih)
- ❖ število zaposlenih v gospodarskih družbah se zmanjšuje – velika izguba delovnih mest v delovno intenzivnih panogah (proizvodnja tekstila, konfekcije, pohištvena industrija, gradbeništvo)
- ❖ velike gospodarske družbe, ki se ukvarjajo s predelovalno dejavnostjo, so ustvarile tudi največ izgub
- ❖ vlaganja v R&R dejavnost se ne odražajo tudi v zaposlovanju v tej dejavnosti
- ❖ v R&R dejavnost vlaga manjše število velikih podjetij
- ❖ slabo razvita regijska R&R infrastruktura (v regiji ni tehnološkega parka ali tehnološkega centra)
- ❖ majhen delež kmetijske proizvodnje je namenjen prodaji (trgu)
- ❖ ni vzpostavljena regijska destinacijska organizacija (RDO) in destinacijski management
- ❖ turistična ponudba regije je še premalo povezana in preslabo predstavljena, zlasti tujim trgov
- ❖ slabše razvit storitveni sektor (veliko zaposlenih v industriji in kmetijstvu)
- ❖ podporno okolje za podjetništvo je vzpostavljeno vendar še ne dovolj razvito (šibka podjetniška iniciativa)
- ❖ šibko javno zasebno partnerstvo

2.1.6. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Velik delež aktivnega prebivalstva nima kvalifikacij, ki ustrezajo sodobnim potrebam trga dela. To narekuje vlaganja v usposabljanje za dvig kompetenc v vseh pomembnejših gospodarskih panogah in širše. Ob tem je prav tako pomembno ohranjanje visoke vključenosti v formalno izobraževanje in v različne oblike neformalnega izobraževanja. Dosežena stopnja najmanj srednje izobrazbe je eden ključnih dejavnikov za vključevanje v sodobno družbo. Za doseganje kakovostnega in učinkovitega izobraževanja je potrebno izboljšati opremljenost s sodobno tehnologijo. Poleg dviga ravni opremljenosti je potrebno vzpostaviti izobraževalno okolje za IKT.

Predšolska vzgoja:

Vključenost v predšolsko vzgojo pomembno vpliva na kasnejšo šolsko uspešnost, posebej ranljivih skupin. V Jugovzhodni Sloveniji je po podatkih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (vir: www.mizs.gov.si) 31 otroških vrtcev, od tega v MO Novo mesto 7, v Črnomlju 4, v Šentjernej, Trebnjem in Žužemberku 2, v ostalih občinah JV Slovenije pa po 1 vrtec, razen v Občini Osilnica, ki nima otroškega vrtca. Vsem v vrtce vključenim otrokom je bila v vrtcih zagotovljena tudi prehrana. V otroških vrtcih je bilo zaposlenih 356 vzgojiteljic in 392 pomočnic vzgojiteljic.

V primerjavi z letom 2006 se je bilo v letu 2013 na območju regije 13 vrtcev več in 1.803 oz. 44 % več vključenih otrok glede na leto 2006. Število vključenih otrok v otroški vrtec se je znižalo le v Kostelu in Osilnici, v vseh ostalih občinah pa se je povečalo.

Posebno problematiko predstavlja vključevanje romskih otrok in staršev v njihovo predšolsko vzgojo. Ljudska univerza iz Kočevja je skupaj s konzorcijskim partnerjem Zvezo Romov Slovenije, Fakulteto za družbene vede in RIC Novo mesto izvedla triletni projekt Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje, v katerega je bilo vključenih 31 šol in vrtcev iz Pomurja (15) in Jugovzhodne Slovenije (16). Projekt je vključeval delo romskih pomočnikov (26). Pri predšolski vzgoji je bil osnovni cilj, da se čim več romskih otrok vključi v mešane (integrirane) vrtce, kjer pa za to ni pogojev, pa v izvajanje predšolskih programov v romskih naseljih, z namenom načrtovanega prehoda v vrtec. (Vir: Zveza Romov Slovenije, Zbornik Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje, avgust 2011, www.pomurec.com, Lokalno, Donata Horvat, Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje,, 25. 8. 2012).

Osnovnošolsko izobraževanje:

V začetku šolskega leta 2013 je bilo v Jugovzhodni Sloveniji 61 osnovnih šol, ena več kot ob zaključku šolskega leta 2001 ter 4 šole oz. zavodi s prilagojenim programom. V šolskem letu 2013 je bilo v osnovnih šolah 12.010 otrok oz. 1.937 otrok manj kot pred desetimi leti. Število otrok se je v primerjavi s šolskim letom 2003 znižalo tudi v šolah in zavodih s prilagojenim programom, in sicer za 7 otrok.

Od 61 osnovnih šol je bilo v letu 2013 na območju regije 20 matičnih šol, 16 samostojnih šol in 25 podružničnih šol. Osnovnih šol s čistimi oddelki je bilo 47, 24 osnovnih šol pa je izvajalo programe v kombiniranih oddelkih.

Pokritost z osnovnimi šolami v regiji je zadovoljiva. Problematiko na področju osnovnega šolstva predstavljajo zlasti demografske razmere (manj otrok) in šolanje romskih otrok. V projektu Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje je sodelovalo 32 partnerskih

šol in vrtcev iz Pomurja in Jugovzhodne Slovenije, med temi tudi: OŠ Belokranjskega odreda Semič, OŠ Bršljin Novo mesto, OŠ Frana Metelka Škocjan, OŠ Loka Črnomelj, OŠ Metlika, OŠ Mirana Jarca Črnomelj, OŠ Ob Rinži Kočevje, OŠ Podzemelj Metlika, OŠ Šentjernej, OŠ Šmihel Novo mesto in OŠ Trebnje. (Vir: Zveza Romov Slovenije, Zbornik Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje, avgust 2011).

V regiji je bilo v letu 2013 več prebivalcev starih 15 in več let kot v Sloveniji z nepopolno osnovno šolo (6,23 %), samo z osnovnošolsko izobrazbo (25,06 %). V regiji ima tretjina prebivalcev, starih več kot 15 let, le nepopolno ali osnovnošolsko izobrazbo (SLO - 27,31 %) (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Srednje in višješolsko izobraževanje:

V Jugovzhodni Sloveniji je bilo med prebivalci starimi 15 let in več v letu 2013 24,39 % takšnih z nižjo poklicno šolo, s srednjo strokovno šolo pa 27,59%, kar je oboje več kot je povprečje v Sloveniji. Po srednji strokovni izobrazbi regija zaostaja za slovenskim povprečjem za 2,98 odstotnih točk.

Tabela 14: Prebivalci, stari 15 let in več, po doseženi izobrazbi, 2013

Regija / Slovenija	Skupaj	Nepopol. OŠ (%)	Popolna OŠ (%)	Nižja srednja (%)	Srednja (%)	VIŠ VŠ (%)
Pomurska	102.579	3,59	32,40	23,21	27,09	13,72
Podravska	280.642	3,71	22,73	24,12	31,88	17,57
Koroška	61.803	5,62	23,47	27,62	27,76	15,52
Savinjska	221.770	4,17	25,25	25,79	28,14	16,65
Zasavska	37.836	4,80	25,82	24,75	29,52	15,11
Spodnjeposavska	60.295	5,95	24,84	25,90	27,95	15,37
Jugovzhodna Slovenija	120.653	7.511 6,23 %	30.231 25,06	29.422 24,39	33.283 27,59	20.206 16,75
Osrednjeslovenska	458.763	2,50	19,94	18,53	33,63	25,40
Gorenjska	172.348	3,87	22,09	22,82	31,53	19,69
Notranjsko-kraška	44.762	5,02	25,12	23,85	28,03	17,97
Goriška	102.072	4,09	26,27	23,15	27,93	18,55
Obalno-kraška	97.203	4,76	22,50	21,53	31,26	19,96
Slovenija	1.760.726	3,91	23,40	22,70	30,57	19,42

Vir: SI-STAT, julij 2014

Prebivalcev, starih 15 let in več, z nižjo srednjo izobrazbo (poklicno šolo) je v Jugovzhodni Sloveniji več kot v Sloveniji, s srednjo strokovno šolo, višjo in visoko šolo pa manj.

Razlogi za zaostajanje izobrazbene ravni prebivalcev regije so predvsem v hitri rasti industrijskega sektorja in zaostajanju terciarnega sektorja, v propadu velikega števila industrijskih podjetij in celo panog v času privatizacije (tekstilna, obutvena, lesna, gradbena, ..), zaradi česar je upadla potreba in zanimanje za celo vrsto poklicev v teh panogah, slabo razviti R&R dejavnosti, pomanjkanju »kvalitetnih« delovnih mest, povečanju brezposelnosti in zaostajanju v razvoju podjetniškega sektorja. Razloge gre iskati tudi v zmanjšanem povpraševanju po delavcih, brezposelnosti med iskalci prve zaposlitve in mladimi in še vedno velikem povpraševanju po delavcih brez poklica.

Po podatkih Statističnega urada je bilo leta 2013 v Jugovzhodni Sloveniji 16,35 % vseh študentov, vpisanih na višje strokovne šole (redno in izredno). Regija je bila po številu vpisanih študentov na višje strokovne šole na 1000 prebivalcev nad slovenskim povprečjem (regija= 9,22 študentov višjih strokovnih šol na 1000 prebivalcev; SLO= 8,33 študentov višjih strokovnih šol na 1000 prebivalcev) (Vir: [SI-STAT](#), december, 2014). Iz Letnega poročila 2011 OS ZRSZ Novo mesto pa izhaja, da je bilo na območju službe takih potreb le 3%.

Največ izobraževalnih institucij in izobraževalnih programov je v regijskem središču.

Visokošolsko in podiplomsko izobraževanje:

V Novem mestu se je v zadnjem desetletju pospešeno razvijal visokošolski in univerzitetni prostor, ki odgovarja na potrebe regije in širše. Izvajajo se naslednji visokošolski in univerzitetni programi:

- Visokošolsko središče Novo mesto:

Visoka šola za upravljanje in poslovanje izvaja: študijska programa 1. stopnje Upravljanje in poslovanje in Informatika v upravljanju in poslovanju, program 2. stopnje Upravljanje in poslovanje

Visoka šola za tehnologije in sistema izvaja: študijski program 1. stopnje Tehnologije in sistemi in študijski program 2. Stopnje Tehnologije in sistemi v strojništvu

Fakulteta za zdravstvene vede Novo mesto izvaja: študijski program 1. stopnje Zdravstvena nega in študijski program 2. Stopnje Vzgoja in menedžment v zdravstvu.

Fakulteta za poslovne in upravne vede izvaja: univerzitetne študijske programe I., II. in III. stopnje Poslovna ekonomija

- Univerzitetno in raziskovalno središče Novo mesto:

Fakulteta za informacijske študije (FIŠ) izvaja programe: Informatika v sodobni družbi (VS), Informatika v sodobni družbi (UN), magistrski študij Informatika v sodobni družbi in doktorski študij Informacijska družba

Fakulteta za organizacijske študije (FOŠ) izvaja programe: Menagement kakovosti (VS), magistrski in doktorski študij Menagement kakovosti

Fakulteta za uporabne družbene vede (FUDŠ) izvaja programe: Socialni menagement (VS), Uporabne družbene študije (UN), magistrski študij Medkulturni menagement in Socialni menagement ter doktorski študij Sociologija.

Po podatkih iz leta 2013 je bila Jugovzhodna Slovenija med dvanajstimi statističnimi regijami po študentih vpisanih na visokošolske zavode s 47 študenti na 1000 prebivalcev skupaj z Goriško med regijami z največ študenti na 1000 prebivalcev, sledi ji Koroška s 46 študenti, medtem ko je slovensko povprečje znašalo 44 vpisanih študentov na visokošolske zavode na 1000 prebivalcev. Večina (78 %) študentov iz Jugovzhodne Slovenije je bilo vpisanih v reden program (SLO - 77,4 %) (Vir: [SI-STAT](#), december, 2014).

Tabela 15: Študentje po stalnem bivališču, 2011/2012

Regija / Slovenija	Vpisani na VIŠ	Št. vpisanih VIŠ /1000 preb.	Vpisani na VS	Št. vpisanih VS / 1000 preb.
Pomurska	972	8,16	4.400	36,98
Podravska	2.472	7,64	11.839	36,59

Koroška	741	10,23	3.109	42,96
Savinjska	2.368	9,09	10.990	42,43
Zasavska	424	9,65	1.711	38,95
Spodnjeposavska	601	8,56	2.935	41,83
Jugovzhodna Slo.	1.476	10,34	6.253	43,83
Osrednjeslovenska	3.976	7,41	22.989	43,01
Gorenjska	1.993	9,76	8.534	41,82
Notranjsko-kraška	457	8,72	2.189	41,80
Goriška	282	2,36	5.436	45,59
Obalno-kraška	484	4,34	4.052	36,36
Slovenija	17.124	8,33	86.879	42,24

Vir: SI-STAT, Statistični letopis 2012

V zadnjih desetih letih je regija izboljšala ponudbo visokošolskih študijskih programov. Na začetku prejšnjega programskega obdobja je bila v regiji ena visoka šola – Visoka šola za upravljanje in poslovanje Novo mesto. Sedaj ima regija tri visoke šole (poleg Visoke šole za upravljanje in poslovanje še Visoko šolo za tehnologijo in sisteme in Visoko šolo za zdravstvo) in štiri fakultete (Fakulteto za poslovne in upravne vede, Fakulteto za informacijske študije, Fakulteto za organizacijske študije in Fakulteto za uporabne družbene vede), ki dajejo tudi možnosti podiplomskega študija. Dodatna ponudba visokošolskih in univerzitetnih programov pozitivno vpliva na odpravljanje strukturnih neskladij, ki so prisotna na trgu dela. Na tem področju je bil narejen v regiji velik razvojni premik.

V tem obdobju se žal v Jugovzhodni Sloveniji niso nadaljevale aktivnosti za zagotavljanje prostorskih in drugih pogojev za kvalitetno izvajanje visokošolskih in fakultetnih programov ter za ustanovitev univerze v Jugovzhodni Sloveniji.

Izobraževanje odraslih:

Na področju izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja delujejo na območju regije zavodi, ki so jih s tem namenom ustanovile lokalne skupnosti in zavodi, ki se ukvarjajo tudi z izobraževanjem odraslih. V regiji delujejo štirje zavodi za izobraževanje odraslih z več kot 50-letno tradicijo, ki izvajajo programe za pridobitev izobrazbe (srednješolski programi, osnovna šola za odrasle, višješolski programi, nacionalne poklicne kvalifikacije, javno veljavne programe za odrasle, študijske krožke in programe splošnega neformalnega izobraževanja odraslih). Izvajajo tudi podporne dejavnosti za odrasle, kot npr. Svetovano središče Novo mesto, središča za samostojno učenje pri vseh izvajalcih, Borza znanja Novo mesto, Projektno učenje za mlade, ipd.

V Jugovzhodni Sloveniji deluje 11 izvajalcev (institucij) programov za izobraževanje odraslih: Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj, Gimnazija in srednja šola Kočevje, Ljudska univerza Kočevje, Ekonomska šola Novo mesto, Fakulteta za organizacijske študije v Novem mestu, GRM Novo mesto - Center biotehnike in turizma (Kmetijska šola Grm in biotehnična gimnazija Novo mesto, OE Srednja šola za gostinstvo in turizem Novo mesto, Višja strokovna šola Novo mesto), Razvojno izobraževalni center Novo mesto, Šolski center Novo mesto (Višja strokovna šola) Novo mesto ter Center za izobraževanje in kulturo Trebnje. (Vir: Andragoški center RS, 2014)

Na šolskem centru Novo mesto deluje Enota za izobraževanje odraslih, ki izvaja programe za izobraževanje odraslih za pridobitev prvega poklica, poklicne nadgradnje, dokončanja poklicnega izobraževanja, usposabljanja in prekvalifikacije nezaposlenih, funkcionalnega opismenjevanja in izpopolnjevanje znanja za delo in poklic.

Rokodelski center Ribnica in LICE že peto leto izvajata usposabljanja za vse starostne skupine na področju domače in umetnostne obrti (predvsem suha roba, vključno s programi NPK Suhorobar in lončarstvo) ter LICE na področju likovnega izobraževanja.

Splošno neformalno izobraževanje pokriva raznovrstna področja človekovega učenja in delovanja, zato velikokrat sega izven sektorja izobraževanja in usposabljanja, v resorje, ki jim to ni osnovni namen, zato ga je težko prepoznati in spremljati.

Po podatkih statističnega urada je bilo v Jugovzhodni Sloveniji leta 2012 v srednješolske izobraževalne programe vključenih 641 odraslih (3,24 % vključenih odraslih v srednješolske izobraževalne programe v Sloveniji), 243 odraslih pa je te programe v letu 2006 končalo. V rednih in izrednih programih terciarnega izobraževanja je bilo v letu 2013 s stalnim bivališčem v občinah Jugovzhodne Slovenije 6.692 študentov oz. 7,38 % vseh študentov terciarnega izobraževanja v Sloveniji. (Vir: www.stat.si, podatkovni portal, izobraževanje). V programe institucionalnega usposabljanja je bilo vključenih 389 brezposelnih oseb iz regije. (Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, letna poročila 2013). Ocenjujemo, da je v različne oblike izobraževanja in usposabljanja odraslih vključenih 10 do 15 % prebivalcev regije.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju vzgoje in izobraževanja

RAZVOJNE PREDNOSTI – VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE
<ul style="list-style-type: none"> ❖ pokritost z vzgojno izobraževalno infrastrukturo, ki je potrebna vzdrževanja in posodabljanja ❖ povezovanje izobraževalnih institucij z regijskim gospodarstvom ❖ široko poklicno in srednješolsko izobraževanje ❖ izboljšanje ponudbe za izobraževanje na visokih šolah in fakultetah v regiji ❖ dobra pokritost z institucijami in programi za izobraževanje odraslih ter usposabljanje za tretje življenjsko obdobje ❖ možnosti štipendiranja za potrebe delodajalcev
RAZVOJNE OVIRE – VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE
<ul style="list-style-type: none"> ❖ težavna integracija romskih otrok in mladine v vzgojne in izobraževalne programe ❖ premajhna vlaganja delodajalcev za usposabljanje zaposlenih ❖ povečevanje razlik pri zagotavljanju enakih možnosti do kvalitetne izobrazbe ❖ počasno prilagajanje izobraževalnih institucij in programov potrebam delodajalcev in zaposlitvenim možnostim ❖ premalo kvalitetnih delovnih mest za potrebe šolajočih generacij ❖ nadaljevanje šolanja zaradi nemožnosti zaposlitve, ki ne povečuje zaposlitvenih možnosti ❖ pomanjkljiva usposobljenost mladih za začetek dela in opravljanja poklica glede na ukinitve pripravništva ❖ izobraževanje v programih, ki niso usklajeni s potrebami delodajalcev in zaposlitvenimi možnostmi ❖ propad industrijskih podjetij in upad zanimanja za določene poklice ali gospodarske panoge

2.1.7. ZDRAVSTVENO VARSTVO IN SOCIALNA VKLJUČENOST

Zdravstveno varstvo:

Zdravstveno varstvo prebivalcev Jugovzhodne Slovenije se izvaja na primarni ravni v zdravstvenih domovih, katerih ustanoviteljice so občine:

- Zdravstveni dom Črnomelj izvaja primarno zdravstveno varstvo za prebivalce občin Črnomelj in Semič. V Semiču in Vinici sta zdravstveni postaji. (Vir: www.zd-crnomelj.si)
- Zdravstveni dom Kočevje zagotavlja s koncesionarji primarno zdravstveno varstvo za prebivalce občin Kočevje, Kostel in Osilnica. Zdravstvene postaje delujejo v Predgradu (Stari trg ob Kolpi), Vas-Fari (Kostel), Osilnici in Kočevski Reki. (Vir: www.zdkocevje.si)
- Zdravstveni dom Metlika opravlja osnovno zdravstveno službo, zobozdravstveno službo in specialistično zdravstveno dejavnost na območju občine Metlika in za Dom počitka v Metliki. (Vir: www.zd-metlika.si)
- Zdravstveni dom Novo mesto izvaja zdravstvene storitve s koncesionarji na primarni ravni na območju MO Novo mesto in občin ustanoviteljic: Šentjernej, Škocjan, Šmarješke Toplice, Žužemberk, Straža, Dolenjske Toplice in Mirna Peč (Vir: www.zd-nm.si)
- Zdravstveni dom dr. Janeza Oražma Ribnica izvaja primarno zdravstveno varstvo z izvajanjem nujne medicinske pomoči na območju občine Ribnice in občin ustanoviteljic v svojih enotah v Ribnici, Sodražici, Loškem Potoku in Velikih Laščah (www.zdribnica.si)
- Zdravstveni dom Trebnje izvaja primarno zdravstveno dejavnost v ambulantah v Trebnjem, Domu starejših občanov v Trebnjem in zdravstvenih postajah Mirna in Mokronog (Vir: www.zd-tr.si).

Sekundarno zdravstveno varstvo izvaja na območju ožje Dolenjske in Bele krajine Splošna bolnišnica Novo mesto. Je ena večjih bolnišnic v državi. Delno pokriva tudi potrebe občin v spodnjem Posavju (Krško, Brežice, Sevnica). Specialistično ambulantno dejavnost, bolnišnično dejavnost ter dejavnost primarnega zdravstva - ginekološki dispanzer izvaja za 132.000 prebivalcev. V letu 2011 se je zdravilo v bolnišnici 20.813 bolnikov. Bolnišnica je realizirala 107.189 bolniško oskrbnih dni v akutni bolnišnični obravnavi in 9.408 bolniških dni v neakutni bolnišnični obravnavi. Povprečna ležalna doba je bila v letu 2011 5,26 dni, povprečna zasedenost 377-tih postelj pa 85,74%. Specialistične ambulante so v letu 2011 beležile 172.741 obiskov na primarnem nivoju, v ginekološkem dispanzerju pa 8.631 obiskov. Izvedenih je bilo 1522 operacij in 16.848 dializ. V okviru bolnišnice še ni vzpostavljen oddelek za podaljšano zdravstveno nego.

Sekundarno zdravstveno varstvo za prebivalce Kočevsko-ribniškega območja se izvaja v Kliničnem centru v Ljubljani.

Javni zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto, katerega ustanoviteljica je država, izvaja v regiji in širše strokovno obravnavo problemov zdravstvenega varstva s področja socialne medicine, higijene, epidemiologije in zdravstvene ekologije.

Po podatkih Lekarniške zbornice Slovenije (www.lzs.si) je v letu 2014 na območju statistične regije 20 lekarn. Lekarne so v Dolenjskih Toplicah, Mirni, Mirni Peči, Mokronogu, Novem mestu (6), Straži, Šentjerneju, Škocjanu, Trebnjem in Žužemberku, v Črnomlju (3), Metliki, Semiču in na Vinici ter na območju Kočevsko-ribniškega 3 lekarn (lekarn so v Kočevju, Ribnici in Sodražici).

V letu 2012 je bilo v regiji izdanih 1.162.890 zdravniških receptov oz. 7,1 % vseh izdanih zdravniških receptov v Sloveniji. Po številu receptov na 1000 prebivalcev je bila regija med 12 statističnimi regijami na visokem 8. mestu. (Vir: www.ivz.si, Zdravstveni statistični letopis 2012).

Socialna vključenost:

Na področju izvajanja storitev socialnega vključevanja v regiji:

- Centri za socialno delo (CSD) v Črnomlju, Kočevju, Novem mestu, Ribnici in Trebnjem;
- Domovi za starejše občane (DSO) v Črnomlju, Kočevju, Loškem Potoku (enota DSO Grosuplje), Metliki, Novem mestu, Ribnici, Trebnjem in Penzion Sreča d.o.o. v Šmarjeških Toplicah, s skupno zmožnostjo nastanitve in oskrbe 1.282 stanovalcev, kar predstavlja 5,69% starejših prebivalcev regije od 65 let;
- Varstveni delovni centri v Črnomlju z enotama v Črnomlju in Vinici, Želva Podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, d.o.o. Ljubljana – enota v Kočevju in VDC Novo mesto, ki deluje v Novem mestu na dveh lokacijah in v Trebnjem;
- Društvo za pomoč žrtvam nasilja.

Skupni koeficient starostne odvisnosti v letu 2012, ki izraža obremenjenost delovno sposobnih prebivalcev s starostno odvisnimi »mladimi« prebivalci, v starosti od 0 do 14 let in »starimi« prebivalci 65 let in več, je znašal za Jugovzhodno Slovenijo 45,9 in je bil nekoliko nižji kot v Sloveniji (46,2). (Vir: SI-STAT, julij 2014).

V prvi polovici leta 2014 je število prebivalcev regije, ki so starejši od 65 let za 5,7 % presešlo število prebivalcev starih do 15 let.

Po podatkih iz letnega poročila Območne službe ZRSZ Novo mesto je bil v letu 2011 povprečen čas brezposelnosti 2 leti, 2 meseca in 21 dni in se je v enem letu podaljšal za 19 dni. Med brezposelnimi osebami narašča število starejših, mladih, prvih iskalcev zaposlitve in dolgotrajno brezposelnih.

Novembra 2011 je prejelo v Jugovzhodni Sloveniji denarno socialno pomoč 4,07% prebivalcev, kar je manj kot novembra 2010 (4,26%) in novembra 2009 (4,17%) in več kot novembra 2008 (3,29) in novembra 2007 (3,43%).

Tabela 16: Število upravičencev do denarne socialne pomoči, november 2011

Regija	Odrasli število	Odrasli % preb.	Otroci Število	Otroci % preb.	Skupaj Število	Skupaj % preb.
Osredsllov.	8.571	1,61	2.184	0,41	10.735	2,02
Obalno-kr.	2.482	2,24	546	0,49	3.028	2,73
Gorenjska	3.018	1,84	703	0,35	3.721	1,83
Goriška	1.692	1,42	231	0,19	1.923	1,61
Savinjska	9.218	3,55	2.162	0,83	11.381	4,38
JVS	3.972	2,79	1.826	1,28	5.798	4,07
Pomurska	5.519	4,63	1.439	1,21	6.958	5,84
Notr-kraš.	914	1,75	217	0,42	1.131	2,16
Podravska	13.046	4,04	3.500	1,08	16.546	5,12
Koroška	2.311	2,94	411	0,57	2.544	3,51
Podnjepos.	2.177	3,10	659	0,94	2.836	4,04
Zasavska	1.747	3,95	344	0,78	2.091	4,73
SLO	54.489	2,66	14.223	0,69	68.712	3,35

Vir: www.mdds.gov.si, Denarne socialne pomoči

Romi, ki živijo v regiji, so ena od ranljivih skupin prebivalstva. V povprečju živijo v največji revščini in še večji socialni izključenosti, nimajo niti izobrazbe niti zaposlitve. Razlike se pojavljajo med regijami (Romi v Pomurski regiji imajo boljši položaj od Romov v ostalih regijah), med naselji in tudi znotraj naselij. Tudi med sabo so Romi nepovezani in večinoma neorganizirani ter pogosto v lastni sredini ovirajo tiste posameznike, ki so začeli prevzemati norme in pravila večinskega prebivalstva. Odkar imajo v nekaterih občinah pravico do romskega svetnika, so vsaj formalno povabljeni k sodelovanju pri reševanju problemov lokalnih skupnosti, v katerih živijo.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju zdravstvenega in socialnega varstva

RAZVOJNE PREDNOSTI – ZDRAVSTVENO VARSTVO IN SOCIALNA VKLJUČENOST

- ❖ dobra dostopnost zdravstvenih storitev na primarni ravni na celotnem območju regije
- ❖ dobra dostopnost zdravstvenega varstva na sekundarnem nivoju prebivalcev ožje Dolenjske in Bele krajine
- ❖ dobra dostopnost in izboljšanje domskega varstva starejših prebivalcev regije
- ❖ večji del prebivalstva regije živi na podeželju, kjer so možnosti za pridelavo zdrave hrane boljše

RAZVOJNE OVIRE – ZDRAVSTVENO VARSTVO IN SOCIALNA VKLJUČENOST

- ❖ otežena dostopnost do zdravstvenih storitev sekundarnega zdravstvenega varstva prebivalcev Kočevsko-ribniškega
- ❖ staranje prebivalstva - število prebivalcev starejših od 65 let presega število prebivalcev starih do 15 let
- ❖ zaostrovanje razmer na področju zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja zaradi zaostrovanja gospodarskih razmer (neplačevanje zdravstvenih prispevkov, neplačevanje dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja)

- ❖ slabšanje socialno-ekonomskih pogojev povezanih z zdravjem (kot so revščina, socialna izključenost, nezaposlenost, bivalni pogoji)

2.1.8. KULTURA

Na območju Jugovzhodne Slovenije delujejo naslednje institucije kulturnega ustvarjanja in udejstvovanja:

- pokrajinski muzeji,
- mreža knjižnic,
- kulturni domovi in centri v občinskih središčih in
- več kulturnih domov izven občinskih središč (npr. Kulturni dom Bele cerkev, Kulturni dom Dobrnič itd.

V Novem mestu deluje javno gledališče Anton Podbevšek teater – APT, ki posreduje in ustvarja lastno produkcijo na področju uprizoritvenih umetnosti in organizira gostovanja na matičnem odru in gostovanjih. Na območju regije deluje tudi več amaterskih gledaliških skupin.

Po podatkih statističnega urada je bilo v letu 2012 na območju Jugovzhodne Slovenije 379 različnih prireditev, razstav in predstav, ki jih je obiskalo 61.506 obiskovalcev. (Vir: SI-STAT, julij, 2014).

Izbrana prepoznavna in dostopna kulturna dediščina na Dolenjskem in v Beli krajini je bila vključena v pilotni projekt EU »Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine« z namenom revitalizacije podeželja. Projekt je prepoznal bogato kulturno (in naravno) dediščino kot še neizkoriščeno možnost trajnostnega razvoja podeželja z njenim vključevanjem v turistično ponudbo. Projekt se je nadaljeval tudi na območju Kočevsko-ribniškega pod naslovom Po poteh dediščine od Idrijce do Kolpe. Potenciali kulturne (in naravne) dediščine so na območju celotne Jugovzhodne Slovenije in predstavljajo eno redkih razvojnih možnosti vseh lokalnih skupnosti in območij regije.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju kulture

RAZVOJNE PREDNOSTI – KULTURA

- ❖ dobra dostopnost do kulturnih institucij in storitev
- ❖ razvejana kulturna ponudba
- ❖ izredna in ohranjena ter prepoznavna kulturna dediščina
- ❖ prepoznavna blagovna znamka Heritage Trails
- ❖ razvejana društvena dejavnost

RAZVOJNE OVIRE – KULTURA

- ❖ oteženo in pomanjkljivo vzdrževanje kulturnih objektov in kontinuitete projektov v zaostrenih gospodarskih in ekonomskih razmerah
- ❖ zmanjševanje javnih in zasebnih sredstev za kulturo
- ❖ prepuščanje kulturnih znamenitosti nenadzorovanemu in nekontroliranemu obisku

2.1.9. ŠPORT IN REKREACIJA

Po podatkih Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport je na območju Jugovzhodne Slovenije naslednja športna infrastruktura (Vir: www.mizks.gov.si, seznam športnih objektov), ne glede na lastništvo (v lasti občin in v lasti drugih oseb):

- 109 športnih igrišč, od tega 62 v lasti občin, športna igrišča imajo vse lokalne skupnosti Jugovzhodne Slovenije;
- 35 telovadnic, od tega 31 v lasti občin (pri osnovnih šolah), telovadnic ni v občinah Osilnica in Šentjernej;
- 7 stadionov, vsi so v lasti občin, v občinah Črnomelj, Dolenjske Toplice, Kočevje, Ribnica, Straža in Šentjernej;
- 2 kegljišči, eno je v lasti občine, v občinah Črnomelj in Kočevje;
- 7 športnih dvoran, od tega jih je 5 v lasti občin, v občinah Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Šentjernej in Trebnje;
- 6 tenis igrišč, od tega je eno v lasti občine, v občinah Črnomelj, Dolenjske Toplice, Kočevje, Metlika in Osilnica;
- 3 fitnesi, v občinah Dolenjske Toplice, Kočevje in Novo mesto;
- pokrit bazen v občini Dolenjske Toplice;
- wellness v občini Dolenjske Toplice;
- športni dom v lasti občine Kočevje v Kočevju;
- 6 balinišč, od tega sta dva v občinski lasti, v občinah Kočevje, Kostel, Semič in Sodražica;
- 3 strelišča za zračno puško, dve sta v lasti občin, v občinah Kočevje in Trebnje
- poligon za dresuro konj v občini Kočevje, dvorana za jahanje v občini Novo mesto in menaž za dresuro konj v Ribnici;
- 2 športna parka, eden v lasti MO Novo mesto, oba v Novem mestu;
- velodrom v občini Novo mesto;
- 3 športno rekreacijski centri, dva sta v občinski lasti, v občinah Novo mesto, Osilnica in Ribnica
- vzletno pristajalna steza v občini Semič;
- moto kros steza v občini Semič in
- hipodrom v občini Šentjernej.

Seznam ministrstva ni popoln, saj ne vključuje npr. vzletišča in pristajalne steze v občini Dolenjske Toplice, vzletišča pri Miklavžu v občini Šentjernej, odprtega bazena v Šmarjeških Toplicah, smučišča Bela v Semiču, otroškega smučarskega parka Brunarica v Kočevju, smučišča v Sodražici, smučarske skakalnice na Mirni, kegljišča v Novem mestu in še nekaterih športno rekreacijskih objektov, kar kaže na raznoliko in bogato športno rekreacijsko infrastrukturo Jugovzhodne Slovenije.

Število subjektov, ki se v regiji ukvarja z dejavnostjo kulture, razvedrila in rekreacije (šifra dejavnosti R) narašča. Leta 2008 se je s to dejavnostjo ukvarjalo v Jugovzhodni Sloveniji 614 subjektov, septembra 2012 pa že 700 subjektov (6,95% vseh subjektov). S to dejavnostjo se ukvarja največ društev, samostojnih podjetnikov in drugih fizičnih oseb, ki opravljajo registrirano dejavnost. Od 1.662 društev v regiji se je po stanju september 2012 ukvarjalo z dejavnostjo kulture, razvedrila in rekreacije 448 društev ali 27%, kar je več kot četrtnina vseh društev v regiji. (Vir: AJPES, Podatki iz letnih poročil 2008-2011).

Celotna regija je prepletena z več kot 1.500 km tematskih poti, ki vključujejo kolesarske, pohodniške, konjeniške in vodne poti, v povezavi z naravno in kulturno dediščino ter ostalo turistično ponudbo regije. Tematske poti so predstavljene na spletnem in mobilnem portalu. Ponudba aktivnega oddiha je primerna za preživljanje dopusta in prostega časa tako za družine z otroci kot za rekreativce in aktivne športnike.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju športa in rekreacije

RAZVOJNE PREDNOSTI – ŠPORT IN REKREACIJA
<ul style="list-style-type: none"> ❖ raznolika in bogata športno rekreacijska infrastruktura ❖ dostopnost športno rekreacijske infrastrukture ❖ razvejana društvena dejavnost ❖ urejene regijske tematske poti (kolesarjenje, jahanja, pohodništvo in kolesarjenje) predstavljene na spletu v povezavi z naravno in kulturno dediščino in turistično ponudbo ob njih in lokalne ter gozdne tematske poti ❖ aktivni oddih je eden od petih turističnih produktov regije ❖ izdelani predlogi za ureditev plovnih režimov na rekah Kolpi in Krki
RAZVOJNE OVIRE – ŠPORT IN REKREACIJA
<ul style="list-style-type: none"> ❖ premalo ločenih kolesarskih poti, povezanih v kolesarsko mrežo in označenih kolesarskih poti ❖ preslabo predstavljene možnosti za športno rekreativno dejavnost na celotnem območju regije ❖ plovne poti na rekah Kolpi in Krki niso urejene (izdelan je plovni režim) ❖ zagotavljanje sredstev za urejanje in vzdrževanje športnih objektov ❖ zagotavljanje načel trajnostnega razvoja pri izvajanju športno rekreativnih dejavnosti v naravi ❖ malo pravih (tradicionalnih) množičnih športno rekreativnih prireditev na območju regije

2.1.10. ŽIVLJENJSKA RAVEN, BLAGINJA

Izobrazba, poklic in status delovne aktivnosti staršev ter finančno stanje gospodinjstva v mladosti vplivajo na materialno stanje otrok, ko odrastejo. Z višjo izobrazbo staršev se delež oseb pod pragom revščine ali prikrajšanih znižuje. Med osebami, ki so pod pragom tveganja revščine ali materialno prikrajšani je velik delež oseb, ki so finančno stanje gospodinjstva v času svoje mladosti ocenile kot slab.

Stopnja tveganja revščine je znašala leta 2012 v Sloveniji 13,5 %, kar je 0,1 odstotne točke manj kot leto pred tem. To pomeni, da je v Sloveniji pod pragom revščine v letu 2012 živel približno 271.000 oseb. Glede na to, da se gospodarske razmere še vedno slabšajo in da je revščina in dohodkovna neenakost v Sloveniji še vedno med najnižjimi v EU (stopnja tveganja revščine je bila v letu 2010 nižja v Češki, Nizozemski, Slovaški, Avstriji in Madžarski, najvišja pa v Romuniji in Latviji, kjer je presegala 20%), lahko pričakujemo poglobljanje slabšanje življenjskih razmer tudi v regiji.

BDP na prebivalca meri gospodarsko aktivnost posamezne regije in ga lahko uporabimo za primerjavo stopenj razvoja regij. Po BDP na prebivalca je Jugovzhodna Slovenija med bolj razvitimi slovenskimi regijami. Leta 2012 je dosegala 91,8 % slovenskega BDP na prebivalca

in je bila med 12 statističnimi regijami na 4. mestu. Najbolj razvita je bila osrednjaslovenska s 140,8% slovenskega BDP na prebivalca, najmanj razvita pa Zasavska regija s 64,2 % slovenskega povprečja.

Leta 2012 je Jugovzhodna Slovenija ohranila stopnjo razvitosti merjeno z BDP na prebivalca, pri čemer se je nekoliko znižalo preseganje BDP na prebivalca regije v osrednjeslovenski in povečalo v pomurski regiji. Višji BDP na prebivalca od Jugovzhodne Slovenije sta dosegli v letu 2012: Osrednjaslovenska (140,8) in Obalno-kraška (102,2), druge regije pa so bile po tem kazalcu slabše razvite. Jugovzhodna Slovenija je bila med vsemi statističnimi regijami Vzhodne Slovenije v letu 2012 po BDP na prebivalca regije najvišje (najbolj razvita).

Tabela 17: Regionalni BDP in BDP na prebivalca v letu 2012 ter razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca v letu 2011

Regije / Slovenija	BDP mio EUR	%	BDP/preb. EUR	%	Razp.doh. gosp./preb v letu 2011*	%
Slovenija	35.319	100	17.172	100	10.523	100,0
Z SLOVENIJA	19.769	56	20.319	118,3	-	-
Obalno-kraška	1.959	5,5	17.550	102,2	10.894	103,5
Goriška	1.878	5,3	15.751	91,7	11.097	105,5
Gorenjska	2.932	8,3	14.358	83,6	10.753	102,2
Osrednjeslovenska	13.000	36,8	24.170	140,8	11.266	107,1
V SLOVENIJA	15.550	44	14.347	83,5	-	-
Notranjsko-kraška	629	1,8	11.990	69,8	10.612	100,8
Jugovzh. Slovenija	2.251	6,4	15.768	91,8	10.339	98,2
Spodnjeposavska	1.051	3	14.969	87,2	10.147	96,4
Zasavska	483	1,4	11.022	64,2	10.187	96,8
Savinjska	4.099	11,6	15.730	91,6	10.199	96,9
Koroška	988	2,8	13.673	79,6	10.711	101,8
Podravska	4.640	13,1	14.359	83,6	9.780	92,9
Pomurska	1.408	4	11.872	69,1	9.008	85,6

*sektor gospodinjstvo sestavljajo posamezniki kot potrošniki ali samostojni podjetniki, ki imajo v regiji stalno bivališče. Izjema so študenti in dolgotrajni pacienti, ki živijo zunaj stalnega bivališča več kot eno leto in se prištevajo k regiji gostiteljici oz. k regiji dejanskega bivanja. Računi gospodinjstev po regijah zajemajo vse prihodke in odhodke primarne delitve dohodka (dohodek ustvarjen v proizvodnem procesu) in račune sekundarne delitve dohodka (davki in prispevki ter transferji). Razpoložljivi dohodek je skupni dohodek, ki ga imajo gospodinjstva na voljo po poplačilu različnih obveznosti in ga namenijo za nakup blaga in storitev ali za varčevanje.

Vir: SI-STAT, julij 2014

Ekonomski kazalci življenjske ravni prebivalstva regije so pomembni, zagotovo pa niso edini, ki vplivajo na življenjsko raven regije. Regija Jugovzhodna Slovenija izkazuje ekonomsko razvitost. To pa ne pomeni, da so ekonomsko in socialno enako razviti tudi vsi njeni deli. Prevelike notranje razlike (lahko) upočasnjujejo družbeni in siceršnji razvoj regije ter povzročajo ekonomske, socialne, okoljske in druge razlike, ki vplivajo na blaginjo prebivalstva. Blaginja je predpostavljala trajnostni razvoj in je eden izmed osrednjih izzivov in predmet različnih raziskav.

Študija Ocena kakovosti sestavljenih kazalcev blaginje na podlagi glavnih komponent (Vir: www.stat.si, avtorji Kaja Malešič, Statistični urad Republike Slovenije in Jože Rovan ter Lea Bregar, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, 20. statistični dnevi, 8.do10. november 2010, Radenci), ki upošteva stanje občin v Sloveniji v letu 2005 (v Jugovzhodni Sloveniji je bilo takrat še 16 občin, saj še niso bile ustanovljene občine Mokronog-Trebelno, Straža, Šmarješke Toplice, Šentrupert in Mirna) je 193 slovenskih občin s pomočjo 10 skupin in 49 socialnih, ekonomskih, demografskih in okoljskih kazalcev, ki so bili dostopni in merljivi, razvrstila na:

1. gospodarsko in družbeno visoko razvite občine (15 občin s 36.5 % prebivalci),
2. občine uravnotežene blaginje (56 občin z 22,4 % prebivalcev),
3. občine zmerne blaginje (70 občin s 33,5 % prebivalcev) in,
4. občine nizke blaginje (52 občin s 7,6 % prebivalcev).

Občine Jugovzhodne Slovenije so bile razvrščene po blaginji v skupine:

- MO Novo mesto med 15 gospodarsko in družbeno visoko razvitih slovenskih občin,
- občine Dolenjske Toplice, Ribnica in Sodražica med 56 slovenskih občin z uravnoteženo blaginjo,
- občine Kočevje, Črnomelj, Semič, Metlika, Mirna Peč, Šentjernej in Trebnje med 70 slovenskih občin z zmerno blaginjo in
- občine Loški Potok, Osilnica, Kostel. Žužemberk in Škocjan med 52 slovenskih občin z nizko blaginjo.

Študija je upoštevala sestavljene kazalce blaginje, ki so bili izračunani na podlagi glavnih komponent: gospodarska in družbena razvitost, družinska blaginja in urbana območja, demografska ogroženost območij.

Tudi iz te študije izhaja, da so glede na blaginjo v regiji velike razlike, saj so občine Jugovzhodne Slovenije razvrščene na podlagi enakih kazalcev blaginje v vse štiri skupine občin, od občine z visoko blaginjo do občin z nizko blaginjo. Občine nizke blaginje so značilne za Vzhodno Slovenijo in se ne pojavljajo v regijah Zahodne Slovenije. Največ občin z nizko blaginjo je v Prekmurju in Podravju.

Razvojne prednosti in ovire regije na področju življenjske ravni in blaginje

RAZVOJNE PREDNOSTI – ŽIVLJENJSKA RAVEN, BLAGINJA

- ❖ nadpovprečna delovna aktivnost prebivalstva
- ❖ uspešno izvozno gospodarstvo
- ❖ velika podjetja, ki zaposlujejo največ delavcev
- ❖ ohranjanje kmetijske dejavnosti
- ❖ večina prebivalcev živi na podeželju, kjer je večja možnost za samooskrbo in dopolnilne dejavnosti
- ❖ mobilnost prebivalcev (dnevna delovne migracije)
- ❖ prevladujoč realen (industrijski) sektor in še ne dovolj razvit storitveni sektor
- ❖ dostopnost Novega mesta in Ljubljane, regijskega in državnega središča, ki sta hkrati tudi močni gospodarski središči

RAZVOJNE OVIRE – ŽIVLJENJSKA RAVEN, BLAGINJA

- ❖ povečevanje notranjih razlik v gospodarski in družbeni razvitosti
- ❖ povečevanje števila brezposelnih in podaljševanje časa brezposelnosti
- ❖ ukinjanje delovne intenzivne industrije, ki je zaposlovala veliko delavcev brez ali z nižjo izobrazbo
- ❖ slabšanje demografske strukture
- ❖ slabše razvito podjetništvo
- ❖ drobno lastništvo, ki zmanjšuje možnosti socialnih transferjev
- ❖ nižja izobrazbena struktura

2.1.11. NEVLADNE ORGANIZACIJE (NVO)

Nevladni sektor - civilna družba, ki jo predstavljajo NVO postaja vedno bolj pomemben člen pri razvoju storitev (sociala, zdravje, družina, mladi, kultura, okolje...) in pri vključevanju občanov v razvoj družbe. Število nevladnih organizacij se povečuje. V primerjavi z letom 2010 se je v letu 2011 v Jugovzhodni Sloveniji povečalo število NVO za 71 ali 4,4%.

V regiji je 6,9% vseh slovenskih nevladnih organizacij. Največ je društev, ki predstavljajo 7,3% vseh društev v Sloveniji. Več društev je v Osrednji Sloveniji, v Podravju, v Savinjski regiji in na Gorenjskem, v ostalih regijah pa je društev manj.

Največ nevladnih organizacij deluje na področju sociale (26%), kulture (23%) in športa (17%). Med društvi prevladujejo športna društva (33,3%), društva za pomoč ljudem (17,2%) in kulturno-umetniška društva (15,4%). Večina NVO nima zaposlenih, v. NVO v Novem mestu (34), Kočevju (8), Črnomlju (5), Trebnjem (3), Ribnici (3), metliki (2), Dolenjskih Toplicah (1) in Kostelu (1) pa je bilo v letu 2010 skupaj 55 zaposlenih.

Regijski NVO center je pričel z delom leta 2008, kot projekt Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in se financira iz Evropskega socialnega sklada in Ministrstva za javno upravo RS. Z ostalimi centri tvori mrežo regionalnih stičišč za nevladne organizacije.

Namen regijskega NVO centra je zagotavljanje podpornega okolja za nevladne organizacije, krepitev usposobljenosti nevladnih organizacij, promocija in ozaveščanje javnosti in zagotavljanju trajnosti ter razvoja. V neformalno mrežo podpornikov Regijskega NVO centra je bilo v letu 2012 vključenih 151 NVO, 36 NVO pa podpira delovanje centra. Večina lokalnih skupnosti nima sklenjenih sporazumov z NVO (izjemi sta Kostel in Metlika), obstaja pa dobro sodelovanje z občinami (subvencioniran ali brezplačni najem prostorov, oglaševanje in objave v lokalnih medijih).

Razvojne prednosti in ovire regije na področju NVO

RAZVOJNE PREDNOSTI – NVO

- ❖ raznolikost in bogata ponudba vsebin
- ❖ sodelavci z različnimi kompetencami in znanji

- ❖ oprema za izvajanje dejavnosti
- ❖ pridobitna dejavnost
- ❖ prostovoljci
- ❖ izvajanje storitev, ki jih občani in družba potrebujemo
- ❖ s potrebami se povečuje število NVO
- ❖ slabše razvit storitveni sektor

RAZVOJNE OVIRE – NVO

- ❖ različna možnost za delovanje in izvajanje storitev v lokalnih okoljih
- ❖ slabše razvit storitveni sektor
- ❖ povečevanje brezposelnosti, zlasti na območju Bele krajine in Kočevske
- ❖ vrednotenje in spoštovanje NVO
- ❖ majhen interes zlasti zasebnega sektorja za sodelovanje
- ❖ zapleteni postopki sodelovanja z javnim sektorjem
- ❖ NVO nimajo urejenih finančnih pogojev za dolgoročno načrtovanje in delovanje

2.1.12. SODELOVANJE REGIJE V ČEZMEJNIH IN MEDNARODNIH PROJEKTIH

Jugovzhodna Slovenija je začela v letih 2004-2006 v partnerstvu SLO-HR-RA, ki ga sestavljajo slovenski partnerji RRA Notranjsko-kraške regije (Notranjsko-kraška regija), Regionalni razvojni center Koper (Obalno-kraška regija) in Razvojni center Novo mesto d.o.o. (ki predstavlja Jugovzhodno Slovenijo) ter hrvaški čezmejni partnerji Regionalna razvojna agencija Porin iz Reke (Primorsko-goranska županija), IDA, Istarska razvojna agencija iz Pule (Istarska županija) in Centar za poduzetništvo iz Karlovca (Karlovačka županija). Rezultat tega sodelovanja je priprava in več izvedenih skupnih čezmejnih projektov.

V okviru Programa pobude Skupnosti Interreg IIIA Sosedskega programa Slovenija-Madžarska-Hrvaška je bil v letih 2004-2006 izveden skupni projekt čezmejnega območja Slovenija-Hrvaška VZPOSTAVITEV ORGANIZACIJSKE STRUKTURE ZA ČEZMEJNO SODELOVANJE IN KREPITEV KADROVSKEGA POTENCIALA ČEZMEJNEGA OBMOČJA, v katerem je bila Jugovzhodna Slovenija partnerska regija. S projektom je bila vzpostavljena kadrovska in organizacijska struktura čezmejnega projektne območja in začeto sodelovanje, ki se še vedno nadaljuje. V letih 2006-2007 je bil na projektne območju SLO-HR-RA izveden projekt SLOHRA-HERITAGE, katerega cilj je bil razvoj čezmejnega turizma s povezovanjem naravne in kulturne dediščine ter avtohtonih proizvodov obmejnega projektne območja. Jugovzhodna Slovenija je bila v letih 2007-2008 partner v projektu čezmejnega sodelovanja SLOHRA ZONET, ki se je prav tako izvajal v okviru Pobude Skupnosti Interreg IIIA Sosedskega programa Slovenija-Madžarska-Hrvaška. Namen projekta je bil spodbujanje povezovanja poslovnih con, inkubatorjev in tehnoloških parkov v inovativno podjetniško mrežo obmejnega projektne območja.

V okviru Operativnega programa IPA SI-HR 2007-2013 je Jugovzhodna Slovenija v letih 2011-2013 sodelovala s partnerji projektne območja SLO-HR-RA, kot vodilni partner, v projektu MLADIEKOIN. Projekt je spodbujal podjetništvo med dijaki in študenti na projektne območju in njihovo medsebojno sodelovanje. V letih 2011-2012 se je projektne sodelovanje na projektne območju SLO-HR-RA nadaljevalo v okviru Operativnega programa IPA SI-HR 2007-2013 s projektom SLOHRA-GLOBALNET, v katerem je bila regija projektne partner.

Namen projekta je bila promocija globalne konkurenčnosti podjetnikov začetnikov na območju štirih slovenskih (Obalno-kraška, Notranjsko-kraška, Jugovzhodna Slovenija in Spodnje Posavje) ter treh hrvaških regij (Istrske, Primorsko-goranske in Karlovške). Projekt se je izvajal v letih 2011-2012.

Projektno sodelovanje na SLO-HR-RA območju se nadaljuje s pripravo novih skupnih projektov (MLADISOP, SLOHRA QUALIST BRANDS, SIHR NOMAD, SLOHRASOCIONET, CESTA SIRA, KAKO, STOP! OKUSI IN OBČUTI SLO IN HR).

V Programu Mediteran je bila regija partner v projektu MEDOSSIC, Sredozemska organizacija za krepitev inovacijskih kapacitet trajnostnega razvoja, ki se je izvajal v letih 2009 -2011. V projektu je sodelovalo deset organizacij iz sedmih držav. V okviru projekta so partnerji iz Slovenije, Hrvaške, Cipra, Italije, Španije, Grčije in Črne Gore ustvarili transnacionalno mrežo povezav s ciljem izboljšanja izvedbe regionalnih politik na področju inovacij in za povečanje podpore trajnostnemu razvoju z spodbujanjem eko-inovacij.

V letih 2009-2010 in 2011-2012 je Razvojni center Novo mesto d.o.o. izvajal projekta bilateralne mednarodne razvojne pomoči Republike Slovenije državam v razvoju na področju lokalne samouprave in regionalnega razvoja v Novi Varoši v Srbiji in na območju Nacionalnega parka Una ter SZ Bosne in Hercegovine. Partnerjem v Srbiji in Bosni in Hercegovini so bile prenesene izkušnje in predstavljeni primeri dobrih praks s področja sonaravnega razvoja podeželja z vključevanjem naravne in kulturne dediščine v turistično ponudbo Jugovzhodne Slovenije, v Novi Varoši pa tudi izkušnje regije pri urejanju in organizaciji regionalnega smučišča.

Vzpostavljeno je bilo sodelovanje s Kučo klastera v Nišu v Srbiji, ki deluje s finančno in strokovno pomočjo Danske.

2.2. Analiza prednosti, slabosti, nevarnosti, priložnosti za razvoj Jugovzhodne Slovenije

2.2.1. IDENTIFIKACIJA POTENCIALOV ZA RAZVOJ REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA

Upoštevajoč stanje in razmere v regiji, so potenciali za razvoj regije Jugovzhodna Slovenija:

1. UGODNO STANJE OKOLJA. Za Jugovzhodno Slovenijo je značilna naravna ohranjenost okolja in veliko število naravnih vrednot. Na posameznih območjih je visoka stopnja biotske raznovrstnosti. Vse lokalne skupnosti so vključene v varstveno območje Natura 2000. Posebej sta zavarovani območji Krajinskega parka Kolpa in Krajinskega parka Lahinja. Kljub intenzivnemu industrijskemu razvoju posamezne sestavine okolja ne odstopajo od povprečnih slovenskih razmer. Regija je glede na stanje okolja kvalitetno bivalno okolje in okolje za razvoj trajnostnega turizma.

2. NARAVNI POTENCIALI. Regija nima veliko, ima pa bogate naravne potenciale. Naravni potenciali regije so termalna voda (zdravilišča), površine za kmetijstvo (možnosti za boljšo in kvalitetnejšo samooskrbo s kmetijskimi pridelki in proizvodi) in gozd s svojo ekološko (hidrološko in biotopsko), socialno (varovanje narave, izobraževanje) in proizvodno (lesna predelava, lovstvo) funkcijo.

3. IZJEMNA NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA. Zavarovane naravne vrednote, območja ohranjanja narave, premična in nepremična ter živa kulturna dediščina so na območju celotne regije in v vseh lokalnih skupnostih Jugovzhodne Slovenije ter so ena izmed redkih razvojnih možnosti na celotnem območju regije. Dediščina predstavlja možnost za naložbe v podjetništvo, zaposlovanje, znanje, izobraževanje in usposabljanje, trajnostno rabo energije, izboljšanje kvalitete življenjskega okolja kar omogoča socialni razvoj. Največ naravne in kulturne dediščine je na podeželju, ki je gospodarsko slabše razvito. Ob pridelavi hrane, vina in predelavi lesa je turizem ena izmed najbolj pogostih osnovnih in dopolnilnih gospodarskih dejavnosti na podeželju. Z vključevanjem bogate in ohranjene naravne, kulturne in žive dediščine v obstoječo in novo ponudbo regije se povečujejo možnosti trajnostne regeneracije in razvoja podeželja.

4. GEOGRAFSKA LEGA, NAVEZAVA NA SLOVENSKE AVTOCESTNE KRIŽE IN IZGRADNJA PREČNIH POVEZAV. Dograditev slovenskega avtocestnega križa omogoča boljšo prometno, gospodarsko in družbeno povezanost regije z Ljubljano, Zahodno Slovenijo ter z zahodno Evropo in sosednjo Hrvaško ter Balkanom. Zaradi boljšega izkoriščanja razvojnih potencialov obmejnih delov regije in boljših prečnih prometnih povezav regije s severovzhodnim delom Slovenije ter Evrope z Istro in Jadranom ter zahodno BiH je za razvoj regije ključna čimprejšnja izgradnja 3. in 3.a razvojne osi, ki bosta z izboljšanjem dostopnosti, gospodarskih in institucionalnih povezav povečali konkurenčnost celotnega območja ob razvojnih oseh.

5. IZVOZNO GOSPODARSTVO. Kljub propadu več velikih podjetij, so velike izvozne gospodarske družbe za gospodarski in socialni razvoj regije velikega pomena. Zaposlujejo

največ prebivalcev, ustvarjajo največ prihodkov, vlagajo v razvoj, generirajo največ delovnih mest in realizirajo največ svojih prihodkov s prodajo izdelkov na tujih trgih. Zaposlujejo veliko manjših podjetij in podjetnikov. Gospodarstvo Jugovzhodne Slovenije je tradicionalno najbolj izvozno slovensko gospodarstvo, saj z izvozom ustvari več kot polovico vseh svojih prihodkov. Gospodarstvo, ki je sposobno tekmovati na zahtevnih tujih trgih je konkurenčno in uspešno. Prepoznavne trženjske znamke izvoznega gospodarstva omogočajo tudi boljše prepoznavnosti regije in njenih razvojnih možnosti. Zato je ustvarjanje pogojev za izvozno gospodarstvo (prostorske možnosti za razvoj, prometna, energetska, informacijska in komunalna infrastruktura, znanje) pomembno za razvoj celotne regije.

6. POVEČANJE ŠTEVILA IN RAST MAJHNH IN SREDNJE VELIKIH PODJETIJ. Zaradi hitrega industrijskega razvoja regija zaostaja pri kazalcih razvitosti podjetništva. Krepitev podjetniškega sektorja je v regiji potrebna zaradi prevelikega vpliva in tveganja majhnega števila velikih industrijskih podjetij na ekonomski in socialni razvoj regije na področjih in možnosti po prenehanju delovno intenzivnih podjetij (predelave lesa, tekstilije in konfekcija, gradbeništvo), ki so zaposlovala veliko število delavcev ter na področju razvoja storitev, ki so v regiji slabše razvite.

7. POVEČANJE SAMOOSKRBE Z ZDRAVO HRANO IN OBNOVLJIVI VIRI ENERGIJE. Kmetijska proizvodnja je še vedno pomemben del družbenega proizvoda regije. Regija ima še vedno desetino vseh kmetijskih zemljišč Slovenije. Zaradi opuščanja kmetijske proizvodnje se je veliko kmetijskih zemljišč zaraslo z gozdom. Skoraj polovico kmetijskih gospodarstev regije proizvaja kmetijske pridelke le za lastno potrebo. Kljub temu, da predstavljajo v regiji kvalitetna zemljišča za kmetijsko proizvodnjo le tretjino vseh kmetijskih površin, bi se lahko regija v večji meri oskrbovala s kmetijskimi proizvodi (vrtnine, sadje, krompir, ..) in na ta način prispevala tudi k ohranjanju kulturne krajine. Regija ne izkorišča v zadostni meri možnosti, ki jih daje lesna biomasa (sistemi za daljinsko ogrevanje na lesno biomaso so redki), sončne energije in uporabe drugih možnosti obnovljivih virov energije (npr. geotermalne energije).

8. NEZADOSTNA PREPOZNAVOST REGIJE IN NJENIH RAZVOJNIH MOŽNOSTI. Ugotavljamo, da slabo izkoriščamo svoje razvojne možnosti. Jugovzhodna Slovenija je najbolj izvozna slovenska regija. Ima več mednarodno uveljavljenih blagovnih znamk. Ima industrijsko tradicijo in tradicijo na področju zdraviliškega turizma. V regiji so tuje naložbe. Je gozdnata in nima kapacitete za predelavo lesa, ima pa tradicijo na področju lesne predelave. Boljša prepoznavnost in promocija regije na tujih trgih je pogoj za odpiranje novih trgov za obstoječe in nove konkurenčne proizvodne programe ter storitve in za vzpostavljanje partnerstev za vlaganja v zanimive tržne programe, projekte in podjetja.

2.2.2. SWOT ANALIZA REGIJE JUGOVZHODNA SLOVENIJA

Prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti za razvoj Jugovzhodne Slovenije za novo programsko obdobje 2014-2020 so:

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ uspešne velika gospodarska (industrijska) podjetja ❖ izvozno usmerjeno gospodarstvo (večino prihodkov je ustvarjenih na tujih trgih) ❖ regijskoredišče nacionalnega pomena je močno gospodarsko središče ❖ demografska rast (ugodna demografska gibanja) ❖ urbano – podeželski tip regije - veliko prebivalcev živi na podeželju ❖ ohranjeno naravno okolje in bogata ter ohranjena dediščina ❖ geostrateški položaj regije (slovenski avtocestni križ, obmejna regija s Hrvaško, schengen, prometni koridor proti Dalmaciji in Istri ter preko Bosne in Hercegovine na Balkan) ❖ izjemne naravne vrednote (kočevski gozd, Kolpa, Krka, kraški pojavi) in kulturna krajina ❖ možnosti za boljšo samooskrbo s povrtninami in sadjem ❖ termalni in zdraviliški turizem ❖ naravni viri (gozd, geotermalna energija, vodni viri, kmetijska zemljišča) ❖ družbena infrastruktura ❖ oblikovani in razviti destinacijski turistični produkti 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ povečevanje brezposelnosti zaradi prepočasnega prilagajanja tržnim razmeram - izguba velikega števila delovnih mest in trženjskih znamk v delovno intenzivnih gospodarskih panogah (tekstilna, obutvena, lesno predelovalna industrija) ❖ visok delež delavcev brez poklica (izobrazbe) ❖ pomanjkanje raziskovalne in inovacijske infrastrukture (razen v nekaj večjih podjetjih) ❖ premalo vlaganj v raziskave in razvoj (razen v nekaj večjih podjetjih) ❖ pomanjkanje kvalitetnih (ustvarjalnih) delovnih mest – selitev strokovnjakov v nacionalno središče in v tujino ❖ šibek podjetniški sektor ❖ pomanjkljiva in dotrajana infrastruktura (prometna, komunalna, energetska, informacijska) ❖ razdeljenost regije (upravna komunikacijska) med dve metropoli (Novo mesto in Ljubljano) ❖ zaraščanje, razdrobljena kmetijska posest ❖ premalo povezana in preslabo predstavljena turistična ponudba ❖ ni urejene sodobne turistične infrastrukture (kolesarske poti, vstopno-izstopne točke na vodnih poteh, enotna turistična signalizacija) ❖ težave pri prostorskem načrtovanju (OPN) ❖ nezadostna in nezanesljiva energetska oskrba regije ❖ pomanjkljiva navezanost regije z regijskimi središči Vzhodne kohezijske regije ❖ opuščanje kmetijstva in zmanjševanje števila kmečkih gospodinjstev ❖ slabo (ne)sodelovanje javnega, privatnega in nevladnega sektorja pri sprejemanju ključnih razvojnih odločitev

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ prepoznavne blagovne znamke (Krka, Revoz, Adria, Trimo, ...) kot možnost za boljšo prepoznavnost regije ❖ industrijska tradicija ❖ gozd s svojo ekološko, socialno in proizvodno funkcijo ❖ obnovljivi viri energije (biomasa, geotermalna energija, sončna energija) ❖ razvoj gospodarskega podpornega okolja (podjetniški inkubator, finančne sheme, podporne storitve) ❖ spin off podjetja ❖ razvoj storitev in socialno podjetništvo (kooperative) ❖ območja ob avtocestnih priključkih ❖ ustanovitev univerze ❖ sonaravni razvoj podeželja z vključevanjem naravnih potencialov in dediščine v ponudbo ❖ učinkovitejše vključevanje v SLO in EU gospodarski prostor in prometni sistem (III. in III.A razvojna os, posodobitev železniške infrastrukture, razvoj športnega letališča v javno letališče za mednarodni promet nižje kategorije) ❖ povečanje dnevne oskrbe z doma pridelano hrano ❖ podeželje kot kvaliteten življenjski in bivalni prostor – opremljanje tudi z informacijsko infrastrukturo ❖ varovanje okolja in območij (območja v okviru Natura 2000, krajinska parka) ter naravnih virov ❖ podjetništvo na podeželju z možnostjo razvoja dopolnilnih dejavnosti ❖ sonaravni in aktivi turizem ❖ vključevanje zidanic in obnovljive stavbne dediščine v turistično ponudbo ❖ vzpostavitev regijske destinacijske organizacije in destinacijskega menagementa ❖ nova tehnološka in rast obstoječih MSP ❖ vstop Hrvaške v EU 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ zaostrovanje razmer na EU in novih trgih (globalnem trgu) ❖ padanje gospodarske aktivnosti v državah EU ❖ selitev dejavnosti – proizvodnje v infrastrukturo bolj urejena in cenejša gospodarska okolja ❖ koncentracija zaposlenih in gospodarske aktivnosti le v dveh panogah (predelovalna industrija in proizvodnja ter trgovina z osebnimi avtomobili) ❖ brezposelnost med mladimi - beg mladih strokovnjakov v druga perspektivna okolja ❖ območja depopulacije (zlasti ob državni meji in v slabše gospodarsko razvitih okoljih) ❖ slaba dostopnost (navezanost) nekaterih delov regije ❖ onesnaženost okolja na območjih brez ustrezne komunalne opremljenosti ❖ izguba prepoznavne krajinske identitete ❖ negativni vplivi kmetovanja na okolje ❖ izpostavljenost občutljivih (zavarovanih) območij in habitatov ❖ težave pri razvoju urbanih območij, vključenih v zaščitena območja ❖ ni ustrezne razvojne pobude na obsežnih območjih varstva narave (potrebni so upravljavski načrti) ❖ razpršena pozidava in posegi na gozdna in kvalitetna kmetijska zemljišča ❖ neorganizirani obisk (preobremenjenost) na območjih varstva narave in naravnih vrednot ❖ intenzivna kmetijska pridelava, zlasti na vodovarstvenih območjih ❖ povečevanje števila prebivalcev, ki živijo pod pragom revščine in socialne izključenosti ❖ prepočasno urejanje romske problematike, zlasti kar zadeva bivalnih razmer v katerih živijo Romi

Razvojne prednosti:

Na gospodarski in socialni razvoj regije imajo odločilen vpliv velike gospodarske (industrijske) družbe, ki zaposlujejo polovico vseh zaposlenih, ustvarijo največ prihodkov in sicer več kot polovico teh s prodajo izdelkov na zahtevnih tujih trgih in največ prispevajo k gospodarskemu rezultatu regije. Kljub temu, da se je v zadnjih 20-tih letih industrijski sektor regije močno spremenil (propadla so velika podjetja, izgubljenih je bilo več kot 10.000 delovnih mest), dosega regija še naprej dobre gospodarske rezultate predvsem zaradi nadpovprečnega deleža prihodkov s prodajo na tujih trgih velikih gospodarskih družb.

Čeprav je večina velikih gospodarskih družb na območju Dolenjske, ustvarjajo pomemben del svojih prihodkov gospodarske družbe v vseh lokalnih skupnostih Jugovzhodne Slovenije.

Velika podjetja in visok delež izvoza omogočajo regijskemu gospodarstvu doseganje nadpovprečnih rezultatov in kazalcev.

V zaostrenih gospodarskih razmerah, ki se odražajo tudi na trgih, s katerimi poslujejo gospodarske družbe regije, beleži regija še vedno ugodne ekonomske kazalce, vendar pa se je njihov trend rasti po letu 2010 upočasnil in obrnil.

Regija je prešla iz podpovprečne v nadpovprečno brezposelnost, ki je še izrazitejša v lokalnih okoljih, kjer ni velikih gospodarskih družb oz. so te prenehale s poslovanjem ali zašle v težave.

Kljub industrijskemu razvoju regije je stanje okolja še vedno dobro. V regiji je veliko naravnih vrednot in danosti ter bogate in ohranjene dediščine, ki predstavljajo razvojni potencial zlasti za sonaraven razvoj podeželja.

Izgradnja avtoceste, ki poteka po severnem delu regije in je sestavni del slovenskega avtocestnega križa je izboljšala povezanost regije v smeri vzhod – zahod, slabše pa so notranje povezave in zunanje povezave regije v smeri sever – jug.

Med naravnimi potenciali, ki še niso ustrezno izkoriščeni in so razvojna prednost regije so na prvem mestu gozd, s svojo gospodarsko in proizvodno funkcijo, sorazmerno visok delež kmetijskih zemljišč, pa tudi geotermalna energija.

Razvojne priložnosti:

Če želi regija zmanjšati socialno in ekonomsko odvisnost velikega dela prebivalstva od vekih gospodarskih družb, ki poslujejo v ozkem poslovnem okolju (predelovalne dejavnosti, v okviru teh pa v farmacevtski in kemijski dejavnosti, proizvodnji vozil in kovinsko predelovalni dejavnosti), mora pospešiti ustanavljanje in rast zlasti tehnoloških MSP. Za to je potrebno povečati prepoznavnost regijskih potencialov na mednarodnih in novih rastočih trgih, odpreti nove prodajne poti MSP, ustvariti prostorske in infrastrukturne pogoje v lokalnih okoljih, povečati R&R ter inovacijsko dejavnost in okrepiti podporno okolje.

Za to je ključnega pomena dvig ravni znanja za razvoj in delo kreativnih gospodarstev z ustanovitvijo univerze.

Za skladnejši regionalni razvoj Jugovzhodne Slovenije sta ključni 3. in 3.a razvojni osi, ki nista zgolj infrastruktura, temveč pogoj za gospodarski in socialni razvoj Bele krajine in kočevsko-ribniškega območja. Dogovor o razvojni viziji omenjenih območij v okviru Jugovzhodne Slovenije brez ustrezne infrastrukturne povezanosti ni mogoč. Razvojni osi sta pomembni tudi za razvoj celotne regije v smeri njene boljše povezanosti z regijami Vzhodne kohezijske regije, s katerimi se povezuje in kot najbližji prometni koridor iz EU proti Dalmaciji in zahodni Bosni in Hercegovini ter na Balkan.

Naravna pestrost območja, bogata naravna in kulturna dediščina, zdravilišča in programi za aktivni oddih in dopust, razvoj dodatne ponudbe in dopolnilnih dejavnosti na podeželju so možnosti za večjo vlogo sonaravnega turizma. Razvojne priložnosti so v povezovanju turistične ponudbe in ponudnikov, vzpostavitvi regije kot destinacije in destinacijskega menagementa ter zlasti v povečanju prepoznavnosti regije kot turistične destinacije in njene ponudbe.

Les je največja naravna danost in prednost regije. Razvojne možnosti so les visoke kakovosti in predvsem povečanje (ponovno) njegove predelave v kvalitetne polizdelke, ki so tržno zanimivi, v končne izdelke visokega dizajna in višje dodane vrednosti, za stanovanjsko gradnjo in v povečanju njegove izkoriščenosti s produkti za energetske oskrbo. Les je redka »domača« surovina ali v produktih zanimiv za tuje trge.

Kljub nekaterim omejitvam (razdrobljena posest, malo kvalitetnih kmetijskih površin, staranje in upadanje kmetijskih gospodarstev, klimatske razmere, tržne razmere) je kmetijstvo s svojo stanovsko organiziranostjo z dopolnilnimi dejavnostmi ter podjetništvo, povezano s temi dejavnostmi, ključnega pomena za sonaraven razvoj podeželja. Poleg prireje mesa in mleka omogočajo danosti pridelavo povrtnin za dnevno oskrbo in sadjarstvo ter na večjem območju regije (Dolenjska in Bela krajina) vinogradništvo. Z dopolnilnimi dejavnostmi (turizem, izletništvo, predelava lesa, storitve z mehanizacijo, pridelava hrane ...) je lahko podeželje Jugovzhodne Slovenije, poleg zdraviliškega - termalnega turizma, največji ponudnik turističnih storitev, saj je na podeželju tudi največ naravne in kulturne dediščine, po tej kateri povprašuje dobra tretjina gostov. Polovico vseh obiskovalcev regije predstavljajo tuji gostje.

Razvojne slabosti:

Velika slabost in hkrati nevarnost, hkrati pa je tudi razvojna prednost regije, je velika odvisnost socialnega in gospodarskega razvoja regije od velikih gospodarskih družb, ki se praviloma težje hitro prilagajajo tržnim potrebam in razmeram in ki zaposlujejo veliko prebivalcev. Te družbe delujejo v ozkem segmentu dejavnosti, kar povečuje razvojno ranljivost regije, če se v posamezni gospodarski dejavnosti razmere posebej zaostrijo (kot so se v gradbeništvu, oblačilni industriji in še nekaterih predelovalnih dejavnostih). To je značilno tudi za avtomobilsko industrijo.

Večina velikih uspešnih podjetij je skoncentrirana na Dolenjskem in v regijskem središču. Tu so tudi boljše možnosti za gospodarski razvoj (avtocesta, boljša povezanost in navezanost). Veliko slabše pa so razvojne možnosti v ostalih delih regije, v Beli krajini in na kočevsko-ribniškem območju, kar se je odrazilo tudi v času slabšanja gospodarskih razmer po letu 2010.

Regija beleži velike dnevne migracije, ki so posledica neenakomernega razvoja. Te so otežene, saj so notranje komunikacije neustrezne (slabo vzdrževane, pa tudi pomanjkljive). Javni potniški in blagovni promet je slabo razvit (neustrezna železniška infrastruktura in potniški promet, slabe avtobusne povezave), kar prometno in ekološko dodatno obremenjuje regijo in povzroča višje stroške dela.

Regija po vlaganjih v R&R dejavnost ne odstopa negativno, vendar pa so ta vlaganja skoncentrirana v majhnem številu predvsem večjih podjetij. Tako prihaja tudi do razhajanj med sredstvi za R&R in zaposlenimi v regiji v tej dejavnosti (regije, ki vlagajo v R&R manj imajo več zaposlenih v tej dejavnosti). Regija nima tehnološkega parka, centra ali kompetenčnega centra. R&R dejavnost gospodarskih družbe je praviloma omejen na aplikativni razvoj.

Kljub napredku na področju prilagajanja izobraževalnih programov in vsebin potrebam gospodarstva, so razlike med povpraševanjem in ponudbo še vedno prisotne. K temu pripomore tudi ponudba, saj je novih kvalitetnih delovnih mest malo. Slabše pa je razvit tudi storitveni sektor.

Vedno bolj je izpostavljena problematika določenih skupin prebivalstva. Povečuje se njihova socialna izključenost. Med temi so Romi, brezdomci, odvisniki, dolgotrajno brezposelne osebe, upokojenci, invalidne osebe.

Veliko število naselij in razpršena poselitve ter pozidava pogosto vpliva na razvrednotenje kvalitetnih krajinskih in zlasti vinogradniških območij. Spreminjanje sekundarnih bivališče (vikendov, zidanic) v »najcenejša« stanovanja povzroča dodatne težave na področju komunalnega opremljanja oz. pri onesnaževanju območij, ki komunalno niso opremljena.

Opuščanje kmetovanja je v zadnjih desetletjih povzročilo zaraščanje kmetijskih zemljišč. Oskrba prebivalstva je vedno bolj odvisna od »zunanjih virov«. Večina tistih, ki se ukvarjajo s kmetijstvom proizvaja le še la lastne potrebe. Hkrati pa se intenzivna kmetijska pridelava pogosto pojavlja kot vzrok za prekomerno obremenjevanje okolja.

Regija še vedno preslabo izkorišča svoje naravne danosti in kulturno dediščino. Regija kot turistična destinacija, njeni produkti in ponudba so še vedno premalo poznani, zlasti na tujih trgih. Potenciali na področju razvoja sonaravnega turizma niso zadosti in ustrezno izkoriščeni.

Razvojne nevarnosti:

Velika odvisnost gospodarstva od farmacevtske in predvsem avtomobilske in kovinske industrije ter od malega števila velikih gospodarskih družbe je potencialna nevarnost za regijo, če se bodo razmere na izvoznih trgih v teh dejavnostih naglo poslabšale ali če se bo poslabševala konkurenčnost Slovenije in regije. Veliko število zaposlenih v malo velikih družbah in zaposlenih v podjetjih, ki delajo za ta podjetja, lahko pomeni hitro poslabšanje socialnih in ekonomskih razmer v regiji.

Koncentracija kreativnih (kvalitetnih) delovnih mest v maloštevilnih velikih podjetjih in premalo novih kvalitetnih delovnih mest povzroča ekonomsko migracijo v večja slovenska gospodarska in poslovna središča in v tujino, kjer so možnosti za zaposlovanje mladih strokovnjakov boljše.

Nadaljnji neenakomeren razvoj regije lahko povzroči slabšanje ekonomskih in socialnih razmer zlasti v Beli krajini in na kočevskem, praznenje obmejnega območja in spreminjanje kulture krajine ter velikega dela podeželja. Hkrati se bo povečala obremenitev gospodarsko najbolj razvitih delov regije, kar bo imelo za posledico slabšanje stanja okolja in bivalnih razmer v regiji kot celoti.

Slabo varovanje virov pitne vode, zastarelo vodovodne omrežje in izgube pitne vode in onesnaževanje virov pitne vode zaradi vplivov površinskih vod in padavin ogroža nemoteno oskrbo prebivalstva z neoporečno pitno vodo. Problemi v zvezi z odlaganjem odpadkov in odsotnost sistemov za odvajanje in čiščenje odpadnih voda povzročajo veliko nevarnost za poslabšanje ohranjenosti okolja. Potencialno nevarnost za okolje lahko pomeni tudi nenadzorovana širitev podjetništva na podeželju in v okoljih, kjer ni ustrezne komunalne infrastrukture. Potencialna nevarnost za ohranjenost naravnega okolja je tudi prekomerno obremenjevanje okolja zaradi kmetijske in s to povezanimi dejavnostmi, nenadzorovan ali neprilagojen obisk naravnih vrednost, posebej občutljivih naravnih območij, pa tudi pomanjkljivo in nezadostno usklajevanje med posameznimi razvojnimi sektorji.

SKLEPNA OCENA:

Navkljub navedenim pomanjkljivostim pa je izjemno pomembna usmeritev razvojnih prioritet regije v skladu z razvojno specializacijo, ki je prepoznana in tudi uveljavljena.

Z razvojno specializacijo izpostavlja regija ekonomsko, gospodarsko aktivnost (dejavnost), po kateri je regija prepoznavna, pomeni njeno primerjalno prednost pred drugimi slovenskimi regijami in je podlaga za novo ekonomsko aktivnost (rast ekonomskih kazalcev, zaposlovanje nova podjetja, nova podjetja, razvoj) in socialni razvoj.

Glede na velike razvojne razlike in cilj skladnejšega regionalnega razvoja je pomembno, da izbrana razvojna specializacija, ki pomeni »usmerjanja investicij iz javnih virov v določeno dejavnost, z namenom krepitve primerjalnih prednosti v obstoječih in novih področjih« (Vir: Analiza sektorjev in R&R dejavnosti za namen identifikacije področij pametne specializacije, dr. Partricia Kotnik, januar 2013) ne povzroča novih notranjih razvojnih razlik in da upošteva tudi razvojne možnosti posameznih geografskih območij v Jugovzhodni Sloveniji (geografski razvojni vidik).

Vse prednosti gospodarskega razvoja regije, krepitev in ustvarjanje nove ekonomske aktivnosti in regionalni razvojni vidik zaznamuje »izvozno gospodarstvo«, ki daje regiji prepoznavnost, ima dolgo tradicijo in vključuje razvojne potenciale: konkurenčnost gospodarstva in spodbujanje podjetništva, naravni in človeški viri novi (tretji) trgi in tuje neposredne investicije in geografski položaj regije.

Največ prihodkov ustvari regijsko gospodarstvo na tujih trgih s predelovalno dejavnostjo, s katero se ukvarja največ gospodarskih subjektov in kjer je tudi največ zaposlenih. Prihodke

na tujem trgu ustvarjajo poslovni subjekti na celotnem območju Jugovzhodne Slovenije, razen v občini Osilnica. Tudi v občini Osilnica pa so dani pogoji (turizem) za ustvarjanje prihodkov od tujih gostov.

2.2.3. SWOT ANALIZA – GOSPODARSTVO

Prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti za razvoj gospodarstva JZ Slovenije za novo programsko obdobje 2014-2020 so:

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> ❖ močna in svetovno konkurenčna industrija v naprednih proizvodnih in procesnih tehnologijah ter materialih (avtomobilska, farmacevtska, elektro industrija, predelava plastičnih mas, kemijska industrija, robotika) ❖ nadpovprečna izvozna usmerjenost industrije, mednarodna potrjena uspešnost ❖ zgledno sodelovanje in povezovanje med posameznimi nosilci v gospodarstvu in v združenjih ❖ strateška geografska lega v Podonavski regiji ❖ razvita vrednostna veriga z povezavami med podjetij - dopolnjevanje vrednostne verige od velikih in malih podjetij (sposobnost organiziranja in izvedbe) ❖ neokrnjene naravne danosti ❖ predanost ljudi delu in pripravljenost za osebni razvoj, izobraževanje ❖ tradicionalno dobra tehnična pismenost ❖ dobro razvita zdravstveno-zdraviliščna in gostinsko-turistična dejavnost ❖ dragocena kulturna dediščina in naravni viri (les, geotermalna voda). ❖ visoka stopnja regionalnih kvalitetnih produktov in dobre danosti samooskrbe ❖ dobro izhodišče za prehod v nizkoogljeno okolje (področje ni prenaseljeno, dobre naravne danosti) ❖ kompetence in kapacitete v industriji 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ slab dostop ostalih delov regije do regijskega središča-Novega mesta ❖ slabše razvit storitveni sektor ❖ ni infrastrukture za razvojno-raziskovalne dejavnosti ❖ pomanjkanje kadrov (predvsem inženirskega in tehničnega kadra) za prevzem podjetij s strani naslednje generacije ❖ za subregije velja pomanjkanje (kvalitetnih) delovnih mest in ekonomska migracija delovne sile ❖ podporno okolje za razvoj malih in srednjih podjetij ni ugodno razvito ❖ ni vzpostavljena vrednostna veriga na področju lesne industrije ❖ slaba podjetniška iniciativnost ❖ izobraževalni programi niso še v popolnosti razviti ❖ energetska nepokritost regije ❖ »Beg možganov« v center države ❖ nestabilno poslovno okolje ❖ slaba kakovost regionalnih cest in slaba prometna povezanost določenih sub-regij ❖ slaba povezanost na hrvaško stran in splošno regije navzven ❖ premajhno število širokopasovnih povezav in s tem majhen delež podjetij, ki izmenjujejo podatke preko računalniških omrežij s finančnimi institucijami, kupci in dobavitelji v ali pod povprečjem EU ❖ odvisnost od nižje zahtevnih tehnoloških industrij in nizka produktivnost (dela, energetska, snovna) ❖ prenizka dodana vrednost izdelkov in storitev

Prednosti	Slabosti
	<ul style="list-style-type: none"> ❖ nizka stopnja mrežnega in strateškega povezovanja doma in v tujini ❖ pomanjkanje vrhunskih menedžerskih znanj in izkušenj v MSP

Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> ❖ razvoj poslovnega okolja in podporne infrastrukture za razvoj (novih) oblik podjetništva (start-up ter ostale oblike) ❖ razvoj podpornega okolja za internacionalizacijo MSP (razvoj prodajne infrastrukture in ostalih storitev za razvoj ter rast MSP) ❖ razvoj MSP, ki so se z vezavo na velika podjetja razvila, lahko svoje sedanje poslovanje nadgradijo z novimi vsebinami. Spodbujanje spin off podjetništva ❖ razvoj kadrov in kompetenc zaposlenih (kompetenčni centri, razvoj znanja) glede na potrebe gospodarstva ❖ razvoj univerzitetnega prostora v regiji s programi za gospodarstvo (prilagodljivost programov in dvig kakovosti izobraževanja) ❖ razvoj in priprava (obstojećih) gospodarskih con za »vselitev« podjetij (zagotovitev pogojev za poslovanje). ❖ privabljanje tujih neposrednih investicij ter zagotavljanje podpore tujim investitorjem ❖ razvoj programov za prenos znanja in krepitev razvojnih oddelkov v podjetjih vključno z razvojem inovacij (tehnoloških in ne-tehnoloških) ❖ učinkovito gospodarjenje z lesom v celotni vrednostni verigi 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ struktura gospodarstva je netipična v korist velikih podjetij.; propad katerega od velikih gospodarskih subjektov predstavlja nevarnost za regijo ❖ zmanjšanje zaposlenosti v industriji zaradi selitve proizvodnje v države s cenejšo delovno silo ali zaradi selitve na druge trge z namenom zmanjšanja (transportnih) stroškov ❖ veliko število delovnih mest v delovno intenzivnih panogah ❖ slabi finančni pogoji ❖ poglobljanje Sive Ekonomije ❖ pretežna usmerjenost v tradicionalne trge oz. prevelika vezanost na malo število trgov ❖ upad domačega povpraševanja in povpraševanja na tradicionalnih trgih ❖ nestabilnost na največjih izvoznih trgih ❖ dvig cen energentov in surovin ❖ ovire za vstop na nove trge. Nezadostno znanje podjetij za internacionalizacijo in vstop na tuje trge ❖ poglobljanje gospodarske krize v EURO območju ❖ stroškovni pritiski na gospodarstvo zaradi majhnega trga in rastjo cen

Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> ❖ močno razviti regijski center z uravnoteženim razvojem vseh subregij ❖ omogočiti rast in razvoj podjetij s povečanjem prodaje proizvodov in storitev na trgih EU, Balkana in hitro rastočih trgih ❖ izkoriščanje tržnih priložnosti (tržnih niš) in tehnološke specializacije npr. na področju KET, zelenih tehnologij, novih materialov, procesov ter razvoj panog prihodnosti ❖ zagotoviti trajnostni princip pri razvoju energetike (raba obnovljivih virov – voda, les) ter zmanjšanje energetske intenzivnosti v podjetjih/regiji ❖ izboljšanje konkurenčnosti IKT industrije in povečanje ponudbe inovativnih e-storitev ❖ krepiti in izboljšati medsebojno povezovanje in mreženje podjetij, izobraževalnih institucij ter povezovanje z mednarodnimi organizacijami ❖ zagotoviti izgradnjo ceste - južni del 3. in 3a razvojne osi ❖ razširitev železniškega omrežja ❖ razvoj združniških oblik podjetništva ❖ mednarodno razvojno sodelovanje ❖ razvoj turizma in povezovanje zdraviliškega turizma z ostalimi oblikami turizma ❖ ureditev infrastrukture na obstoječih letališčih v regiji ❖ selitev državnih inštitucij v regijo (*MGRT v NM, Gozdarski inštitut v Kočevje) 	<p>strateških surovin in energentov</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ izguba in zaostajanje za trendi razvoja poklicev v kreativnih industrijah in drugih perspektivnih sektorjih ❖ slabšanje stanja državnih cest

Razvojne prednosti:

Na gospodarski razvoj imajo odločilen vpliv velike gospodarske družbe. Razvojna prednost regije je močna in svetovno konkurenčna industrija v naprednih proizvodnih in procesnih tehnologijah ter materialih (avtomobilska, farmacevtska, elektro industrija, predelava plastičnih mas, kemijska industrija, robotika) ter nadpovprečna izvozna usmerjenost industrije z mednarodno potrjeno uspešnostjo.

Regija se ponaša z zglednim sodelovanjem in povezovanjem med posameznimi nosilci v gospodarstvu in v združenjih. V drugih sektorjih je tudi v gospodarstvu pomembno povezovanje med podjetji ter dopolnjevanje vrednostne verige od velikih in malih podjetij.

Za gospodarski razvoj je pomembna tudi geostrateška lega regije ter naravne danosti geografske lege.

Povprečna površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo je znašala v Jugovzhodni Sloveniji 5,89 ha, kar je nekoliko manj kot v povprečju v Sloveniji (6.91 ha).

Les je strateška surovina Slovenije. Slovenija je 58,4% poraščena z gozdom in je za Finsko in Švedsko tretja najbolj gozdnata država EU.

Z dejavnostjo trgovine se je v letu 2011 ukvarjalo 14,4% samostojnih podjetnikov. To je le nekaj manj, kot se jih ukvarja s predelovalnimi dejavnostmi.

Regija ima dragoceno kulturno dediščino in naravne vire (les, geotermalna voda), ki se jih lahko primerno izkoristi za namene razvoja regije.

Pri vsem tem je pomembna splošna tehnična pismenost in predanost ljudi delu ter pripravljenost za osebni razvoj in izobraževanje.

Regija ima dobro izhodišče za prehod v nizkoogljično okolje, saj področje ni prenaseljeno in ima dobre naravne danosti. Predvsem ima s tem dobro izhodišče za razvoj turizma ter hkrati promocijo regionalnih kvalitetnih produktov in dobre danosti samooskrbe.

Razvojne priložnosti:

Regija ponuja razvojne priložnosti poslovnega okolja in podporne infrastrukture za razvoj (novih) oblik podjetništva kot je start-up in ostale oblike. Prav tako je primerna za razvoj podpornega okolja za internacionalizacijo. Glede na potrebe gospodarstva je potrebno izobraziti delovno silo ter razviti njihove kompetence za razvoj konkurenčnosti gospodarstva.

Zaželen je razvoj univerzitetnega prostora v regiji za gospodarstvo, razvoj in priprava obstoječih con za vselitev podjetij.

Priložnost razvoja ponujajo investicije predvsem tuje investicije, ki jih je potrebno pridobiti.

Odperte so vse možnosti za razvoj in rast močnih podjetij. Poskrbeti je potrebno za ustrezen kader ter podpora inovativnim rešitvam ter podjetništvu.

Situacijo regije bi izboljšala dobra cestna povezava in izkoriščanje tržnih priložnosti.

Razvojne slabosti:

Znotraj regije je slab dostop do ostalih delov predvsem do regijskega središča – Novega mesta. V regiji je razvita industrija, kmetijstvom gradbeništvo, slabše pa je razvit storitveni sektor, v lesni industriji pa ni vzpostavljena vrednostna veriga. Poleg tega primanjkuje infrastrukture za razvojno-raziskovalne dejavnosti.

Že vzpostavljena podjetja v regiji imajo problem pri prenosu poslov na naslednje generacije zaradi pomanjkanja kadrov, predvsem inženirskega in tehničnega kadra. Morda, ker izobraževalni programi niso še v celoti razviti. V sklopu zaposlovanja v subregijah velja pomanjkanje kvalitetnih delovnih mest, kar nato povzroča ekonomske migracije delovne sile. Prednosti in priložnosti razvoja regije je v podjetništvu, s tem ukrepom bi preprečili beg možganov in ustvarjanje novih delovnih mest, vendar podporno okolje za razvoj malih in srednjih podjetij ni ugodno razvito, to spremlja slaba podjetniška iniciativnost ter nestabilno poslovno okolje.

Slabo poslovno okolje spremlja še energetska nepokritost regije ter slabe regionalne ceste in slaba prometna povezanost določenih sub-regij.

EU promovira razvoj in širitev širokopasovnih povezav vendar JZ Slovenija v tem še zaostaja in je pod povprečjem EU s premajhnim številom širokopasovnih povezav in s tem manjšim deležem podjetij, ki izmenjujejo podatke preko računalniških omrežij s finančnimi institucijami, kupci in dobavitelji.

Razvojne nevarnosti:

Regijska gospodarska struktura je ustrezna za velika podjetja. Kar predstavlja nevarnost gospodarstvu regije, če katero od večjih podjetij propade, saj ima večje posledice na regijo kot propad manjšega podjetja. Vpliv na razvoj gospodarstva ima tudi celotno EU območje, ki je trenutno še v gospodarski krizi.

V industriji prihaja do zmanjšanja zaposlenosti v industriji zaradi selitve proizvodnje v države s cenejšo delovno silo ali zaradi selitve na druge trge z namenom zmanjšanja (transportnih) stroškov.

Proizvodnja je pretežno usmerjena v tradicionalne trge in je vezana na malo število trgov. Potrebno je razširiti trg, kamor so usmerjeni proizvodi. Po drugi strani pa je nevarnost nestabilnih večjih izvoznih trgov ter oviran dostop na nove trge. Podjetja imajo velikokrat nezadostno znanje za vstop na tuje trge. Slabi finančni pogoji poglobljajo sivo ekonomijo.

Regija se nahaja v zaostajanju gospodarstva za trendi razvoja poklicev v kreativnih industrijah in drugih perspektivnih sektorjih.

Kot že poprej omenjeno je tudi pri razvoju gospodarstva v regiji oteženo in omejeno zaradi slabših prometnih povezav.

SKLEPNA OCENA:

Regija ima potencial za gospodarski razvoj. Veliko je priložnosti za tehnološki razvoj in razvoj inovacij. Ohranjati je potrebno dober in izobražen kader ter privlačiti čim več tujih investicij. Prav tako je potrebno urediti prometne razmere.

2.2.4. SWOT ANALIZA – ČLOVEŠKI VIRI IN BLAGINJA

Prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti za razvoj na področju človeških virov in blagine za novo programsko obdobje 2014-2020 so:

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ dobra dostopnost do kulturnih institucij in storitev ❖ dobra dostopnost zdravstvenega varstva na sekundarnem nivoju prebivalcem Dolenjske in Bele Krajine ❖ dobra dostopnost zdravstvenih storitev na primarni ravni na celotnem območju regije ❖ dobra pokritost z institucijami in programi za izobraževanje odraslih ter usposabljanje za tretje življenjsko obdobje ❖ dobra splošna izobrazba prebivalcev ❖ mlajša generacija vključena v formalno izobraževanje na vseh ravneh ❖ močna vpetost bodočih članic Univerze v Novem mestu v lokalno okolje in aktivno delovanje v sklopu GZDBK ❖ možnosti štipendiranja za potrebe delodajalcev ❖ navezava na daljinsko kolesarsko pot ob reki Savi ❖ obstoj raznih kreativnih skupin in nevladnih organizacij, ki so konkurenčne v evropskem merilu ❖ povezovanje izobraževalnih institucij z regijskim gospodarstvom ❖ prostorska umeščenost Univerzitetnega kampusa v Drgančevju, ❖ razvejana kulturna ponudba 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ finančna šibkost in ranljivost bodočih članic Univerze v Novem mestu, ❖ izjemno velike razlike v razvitosti subregij, kar vpliva tudi na razmestitev srednješolskih programov in posledično povečuje strukturno neuskkljenost ❖ nadaljevanje šolanja zaradi nemožnosti zaposlitve, ki pa ne povečuje zaposlitvenih možnosti mladih, ❖ nastajajoča Univerza v Novem mestu nima tradicije in imena nacionalne in mednarodne veljave ❖ ne obstaja regijski konsenz o potrebi po univerzi ❖ krčenje splošne izobrazbe v šolah, ❖ nestabilnost ukrepov in politik - posameznik ali institucija težko sledi ali izkoristi ukrepe, če se stalno spreminjajo ❖ nezmožnost plačevanja starejših za nego na domu ❖ ni zagotovljenih načel trajnostnega razvoja pri izvajanju športno rekreativnih dejavnosti v naravi ❖ ni zagotovljenih sredstev za urejanje in vzdrževanje športnih objektov ❖ oteženo in pomanjkljivo vzdrževanje kulturnih objektov (med njimi tudi stavbe za internistično in pulmološko dejavnost bolnišnice)

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ razvit institucionalni sistem izobraževanja na vseh stopnjah, ❖ razvita društvena in ljubiteljska dejavnost ❖ regijski center za NVO ❖ sodobno in k potrebam zaposlovalcev naravnana zasnova študijskih programov bodočih članic Univerze v Novem mestu ❖ splošna razgledanost prebivalcev in znanje tujih jezikov ❖ splošna razvitost družbenih dejavnosti ❖ široko poklicno in srednješolsko izobraževanje ❖ urejene krajše regijske tematske poti (kolesarjenje, jahanja pohodništvo in kolesarjenje) so predstavljene na spletu v povezavi z naravno in kulturno dediščino in turistično ponudbo, ob njih in lokalne ter gozdne tematske poti ❖ večinoma zadostna infrastruktura v vrtcih, osnovnem in srednjem šolstvu, ki pa je potrebna vzdrževanja in obnove ❖ velika podjetja v regiji kot centri inovativnosti ❖ velika podjetja vlagajo v izobraževanje zaposlenih ❖ veliko število višješolskih in visokošolskih študijskih programov, pokrit je širok spekter poklicev ❖ zagotavljanje načel trajnostnega razvoja pri izvajanju športno rekreativnih dejavnosti v naravi 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ pasivnost mladih ❖ plovne poti na rekah Kolpi in Krki niso urejene (izdelan je le plovni režim) ❖ pomanjkanje baze človeških virov v regiji ❖ pomanjkanje sredstev za investicije v zdravstveno infrastrukturo in opremo ❖ pomanjkanje sredstev za spodbujanje množičnih športnih aktivnosti ❖ pomanjkljivo zagotavljanje sredstev za urejanje in vzdrževanje športnih objektov ❖ povečevanje brezposelnosti mladih in starejših od 50 let ❖ povečevanje brezposelnosti zaradi prepočasnega prilagajanja tržnim razmeram - izguba velikega števila delovnih mest in trženjskih znamk v delovno intenzivnih gospodarskih panogah (tekstilna, obutvena, lesno predelovalna industrija) ❖ povečevanje notranjih razlik v gospodarski in družbeni razvitosti, ❖ povečevanje števila brezposelnih in podaljševanje časa brezposelnosti ❖ premalo ločenih kolesarskih poti, povezanih v mrežo in premalo označenih in urejenih kolesarskih poti ❖ premalo tradicionalnih množičnih športno rekreativnih prireditev na območju regije ❖ premalo dodatne ponudbe na področju socialnega varstva (predvsem aktivnosti v zvezi s starejšo populacijo – dementno, invalidno) ❖ prepuščanje kulturnih znamenitosti nenadzorovanemu in

PREDNOSTI	SLABOSTI
	<p>nekontroliranemu obisku</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ preslabo predstavljene možnosti za športno rekreativno dejavnost na celotnem območju regije ❖ prilagajanje vzgojnih in izobraževalnih institucij demografskim in ekonomskim gibanjem ❖ propad industrijskih podjetij in upad zanimanja za določene poklice ali gospodarske panoge, ❖ regijska nepovezanost mladih ❖ slaba urejenost kolesarskih poti v mestih ❖ slabša dostopnost do zdravstvenih storitev prebivalcem regije iz krajev, ki so oddaljeni od Novega mesta ❖ slabšanje razmer na trgu dela, zlasti v Beli krajini in na Kočevskem, kjer je brezposelnost največja in je manj prostih delovnih mest ❖ slabšanje socialno-ekonomskih pogojev povezanih z zdravjem (kot so revščina, socialna izključenost, nezaposlenost, bivalni pogoji) ❖ slabše razvito podjetništvo ❖ nerazvito socialno podjetništvo ❖ staranje prebivalstva - število prebivalcev starejših od 65 let presega število prebivalcev starih do 15 let ❖ trenutno premalo matičnega raziskovalnega in pedagoškega kadra na visokošolskih zavodih ❖ trenutno skromna izkoriščenost programov mobilnosti za študente,

PREDNOSTI	SLABOSTI
	<p>pedagoško in raziskovalno osebje</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ ukinjanje delovne intenzivne industrije, ki je zaposlovala veliko delavcev brez ali z nižjo izobrazbo ❖ visok delež delavcev in brezposelnih brez poklica (izobrazbe) ❖ zaostrovanje razmer na področju zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja zaradi zaostrovanja gospodarskih razmer (neplačevanje zdravstvenih prispevkov, neplačevanje dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja) ❖ zmanjševanje javnih in zasebnih sredstev za kulturo ❖ zmanjševanje finančnih sredstev za javno šolstvo ❖ zmanjševanje števila novih srednješolskih in visokošolskih programov v regiji

PRILOŽNOSTI:	NEVARNOSTI:
<ul style="list-style-type: none"> ❖ akademsko povezovanje med EU in nosilci znanja v Podonavski regiji izven EU ❖ mednarodno povezovanje in mobilnosti ❖ načrtovanje in upravljanje kompetenc – prepoznavanje ključno potrebnih kompetenc in njihov razvoj ❖ nov program Erasmus + ❖ obmejno sodelovanje ❖ odziven sistem izobraževanja in usposabljanja – sprotne prenovne odprtega kurikulum, vključevanje podjetnosti in inovativnosti, ❖ ohraniti sistem javnega zdravstva, dostopnega vsem državljanom ❖ podjetništvo na podeželju z možnostjo razvoja dopolnilnih dejavnosti ❖ povečanje aktivnosti za spodbujanje vseživljenjskega učenja ❖ povečanje dnevnih migracij delavcev v službo s kolesom ❖ povečanje ugleda poklicnega šolstva, razvoj sistema NPK ❖ povezano sodelovanje višješolskega in visokošolskega sektorja v regiji na fleksibilno odzivanje na potrebe trga dela, ❖ razvoj storitev in socialno podjetništvo (kooperative) ❖ razvoj vodstvenih in podobnih kompetenc za samostojno poklicno pot, še posebej za mlade ❖ sonaravni in aktivni turizem se močno razvija v svetu 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ brezposelnost med mladimi - beg mladih strokovnjakov v druga perspektivna okolja ❖ dodatno naraščanje brezposelnosti in s tem povečevanje števila prebivalcev, ki živijo pod pragom revščine in socialne izključenosti ❖ manjša zaposlenost diplomantov zaradi gospodarskih razmer ❖ mladi ne bodo prepoznani kot problem v družbi ❖ negativen vpliv politike na ustanovitev in delovanje Univerze v Novem mestu ❖ negativna družbena klima za razvijanje kreativnosti ❖ neučinkovit politični sistem in neučinkovita zakonodaja na področju davčne politike ❖ neugodne spremembe določil Zakona o visokem šolstvu ❖ neugodni demografski trendi ❖ neurejena infrastruktura na področju izobraževanja odraslih ❖ neurejena zakonodaja in neurejeno sistemsko financiranje izobraževanja odraslih ❖ neustrezna zakonodaja na področju socialnih transferjev ❖ nepovezanost institucij s področja gospodarstva in javnega sektorja (tudi šolstva) v skupnih akcijah ❖ ni možno bolj uskladiti srednješolskih programov s potrebami gospodarstva zaradi slabe osnove v gospodarski dejavnosti, zato je trg dela in znanja neusklajen

PRILOŽNOSTI:	NEVARNOSTI:
<ul style="list-style-type: none"> ❖ spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja ❖ spodbujanje regijskega sodelovanja na področju človeških virov ❖ spodbujanje podjetniške naravnosti v izobraževanju ❖ spodbujanje socialne in delovne vključenosti ranljivih in težje zaposljivih ❖ start –up podjetja ❖ razvijanje bolj inovativnega pouka splošno izobraževalnih predmetov ❖ učinkovit prehod na trg dela in ustvarjanje novih delovnih mest– spin off, skladi tveganega kapitala, močna podpora za nastajanje novih delovnih mest ❖ vključevanje ranljivih ciljnih skupin v izobraževanje za potrebe dela in kakovosti življenja ❖ vključevanje v evropski prostor z namenom pridobivanja evropskih sredstev in tujih študentov ❖ z vseživljenjskim učenjem vseh generacij (formalno in neformalno) dvigniti raven ključnih kompetenc za potrebe gospodarstva in lastne blaginje ❖ za zaposlovanje in življenje atraktivna regija JV Slovenija, ❖ zagotavljanje ustrezne infrastrukture na področju človeških virov, ❖ zaposlovanje kadrov iz lastne regije 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ padanje gospodarske aktivnosti v državah EU ❖ poslabšanje dostopnosti do zdravstvenih storitev ❖ povečevanje nestrpnosti med večinskim in romskim prebivalstvom ❖ preveč višješolskih in visokošolskih programov na majhnem področju – večja konkurenčnost in tekmovanje namesto sodelovanja ❖ velike razlike v stanju gospodarskih dejavnosti in posledično razvoja človeških virov

Razvojne prednosti:

Po stanju 1. 7. 2014 je bilo v Jugovzhodni Sloveniji 142.405 prebivalcev, kar predstavlja 6,9 % vseh prebivalcev Slovenije. Od tega je bilo 71.730 moških in 70.675 žensk (Vir: SI-STAT, julij 2014).

Na področju izobraževanja regija zaostaja za nacionalno izobrazbeno strukturo od vključno srednje strokovne izobrazbe dalje vendar presega nacionalno izobrazbeno strukturo v osnovnošolski ter nižji poklicni in srednje poklicni izobrazbi. Na splošno v regiji prevladuje dobra splošna izobrazba in razgledanost prebivalcev. Mlajša generacije je vključena v formalno izobraževanje na vseh ravneh, saj je v regiji razvit institucionalni sistem izobraževanja na vseh stopnjah. Pokritost z osnovnimi šolami v regiji je zadovoljiva..

V fazah razvoja je Univerza v Novem mestu, ki stremi k sodobnim in k potrebam zaposlovalcev usmerjenim zasnovam študijskih programov bodičih članic Univerze v Novem mestu. S tem korakom bi se regija približala nacionalni izobrazbeni strukturi. Pomembno je povezovanje izobraževalnih institucij z regijskim gospodarstvom, za kar je v regiji dobro poskrbljeno. Omogočena tudi možnost štipendiranja za potrebe delodajalcev. Dobro je razvit sistem institucij in programov za izobraževanje odraslih ter usposabljanje za tretje življenjsko obdobje. Dobro dostopne so tudi kulturne institucije in storitve.

Na področju izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja delujejo na območju regije zavodi, ki so jih s tem namenom ustanovile lokalne skupnosti in zavodi, ki se ukvarjajo tudi z izobraževanjem odraslih.

K razvoju družbe v regiji prispevajo razne kreativne skupine, društva in ljubiteljske dejavnosti. Nevladne organizacije imajo prav tako pomembno vlogo v vsakdanjem življenju in razvoju regije. V regiji se nahaja tudi regijski center za nevladne organizacije. Nevladni sektor - civilna družba, ki jo predstavljajo NVO postaja vedno bolj pomemben člen pri razvoju storitev (sociala, zdravje, družina, mladi, kultura, okolje...) in pri vključevanju občanov v razvoj družbe. Število nevladnih organizacij se povečuje. V primerjavi z letom 2010 se je v letu 2011 v Jugovzhodni Sloveniji povečalo število NVO za 71 ali 4,4%.

Pomemben vidik poleg izobrazbe je dostopnost do zdravstvenih storitev. Regija ima dobro razvito dostopnost do zdravstvenega varstva tako na primarni ravni (6 zdravstvenih domov) na celotnem območju regije kot tudi na sekundarnem nivoju prebivalcem Dolenjske in Bele Krajine. V Novem mestu se nahaja Splošna bolnišnica Novo mesto, ki je ena večjih bolnišnic v državi.

Razvojne priložnosti:

Če želi regija povečati stopnjo izobrazbe na akademski ravni se mora na tej ravni vzpostaviti povezovanje med EU in nosilci znanja v Podonavski regiji izven EU ter povečati mednarodno povezovanje in mobilnost. Mednarodne aktivnosti so veliko bolj dostopne kot nekoč in v večji meri prispevajo k razvoju akademske sfere. Poleg tega se tekom mednarodne mobilnosti razvijajo določene ključne kompetence posameznikov, ki jih je v regiji potrebno prepoznati in omogočiti nadaljnji razvoj. Primeren program za tovrstne aktivnosti je Erasmus+, ki ga financira Evropska komisija.

Velik potencial ima obmejno sodelovanje z namenom promocije dobrega medsebojnega sodelovanja in prenosa dobrih praks.

Vključevanje in razvoj podjetnosti in inovativnosti je druga velika priložnost za razvoj regije, saj poleg povečanja konkurenčnosti izboljšuje tudi gospodarsko klimo regije ter preprečuje

odhod mladih in njihovega znanja v večja mesta. Potrebno je slediti start-up trendom ter razviti podjetništvo na podežlju z možnostjo razvoja dopolnilnih dejavnosti.

Problem odhajanja mladih v prestolnico (v večji meri) predstavlja izziv s katerimi se regija že nekaj časa sooča in se še bo v prihodnje. Posledice odhajanja so negativne za razvoj in prihodnost regije. Zato je potrebno povečati ugled poklicnega šolstva ter razvoj sistema NPK. Višje in visokošolstvo se mora odzivati na potrebe trga. Možne rešitve so v razvoju storitev in socialnem podjetništvu. Potreben je razvoj vodstvenih in podobnih kompetenc za samostojno poklicno pot, še posebej za mlade. Na področju izobraževanja je potrebno spodbujanje medgeneracijskega učenja in sodelovanja.

Kljub naravnemu bogastvu in razgibanosti regije, le-ta še skriva veliko drugih neizkoriščenih potencialov, ki jih je potrebno usmerjati s pomočjo prebivalcev in ustreznih politik. Nujno je potrebno povečati število zaposlitev, povečati je potrebno konkurenčnost gospodarstva v katerem se zaposluje prebivalce iz regije, vzpostaviti sistem vseživljenjskega učenja ter najti način za bolj inovativno učenje in k temu pridobiti tudi drugače socialno izključene.

Razvojne slabosti:

Velik delež aktivnega prebivalstva nima kvalifikacij, ki ustrezajo sodobnim potrebam trga dela. To narekuje vlaganja v usposabljanje za dvig kompetenc v vseh pomembnejših gospodarskih panogah in širše. Ob tem je prav tako pomembno ohranjanje visoke vključenosti v formalno izobraževanje in v različne oblike neformalnega izobraževanja.

Problematiko na področju osnovnega šolstva predstavljajo zlasti demografske razmere (manj otrok) in šolanje romskih otrok .

Bodoče članice Univerze v Novem mestu so finančno šibke in ranljive, poleg tega nastajajoča Univerza v Novem mestu nima tradicije in imena nacionalne in mednarodne veljave, kar pa je težko vzpostaviti glede na dejstvo, da ne obstaja regijski konsenz o potrebi po univerzi. Trenutno je tudi premalo matičnega raziskovalnega in pedagoškega kadra na visokošolskih zavodih.

Izjemno velike so razlike v razvitosti subregij, kar vpliva na razmestitev srednješolskih programov in posledično se povečuje strukturna neusklajenost. Zaradi nemožnosti zaposlitve se čas šolanja podaljšuje, kar pa ne povečuje zaposlitvenih možnosti mladih. Težavam dodaja težo nestabilnost ukrepov in politik, ki se izvajajo. Aktivno je potrebno reševati problem brezposelnosti tako mladih kot starejših oseb.

Potencial je med drugim v trajnostnem razvoju in razvoju športno rekreativnih dejavnosti v naravi, regijskih športnih dogodkov, ter zagotavljanju sredstev za urejanje in vzdrževanje športnih objektov ter priložnosti za športno udejstvovanje. S temi ukrepi bi lahko izboljšali povezanost mladih med regijami, ki so trenutno bolj odtujeni drug od drugega.

V regiji se povečujejo notranje razlike v gospodarski in družbeni razvitosti. Do tega prihaja zaradi pomanjkanja baze človeških virov v regiji, pomanjkanje sredstev za investicije, za zdravstveno infrastrukturo itd. Veliko število gospodarskih panog je bilo opuščeni

Regija ima velik potencial naravne in kulturne dediščine, ki pa ni izkoriščana v pravem smislu. Zaradi tega prihaja do izkoriščanja dediščine brez dodane vrednosti za razvoj regije. Turistični obiski so nenadzorovani in slabo izkoriščeni. Poleg tega so neurejene kolesarske poti kljub naravnim potencialom za vzpostavitev kolesarske poti.

V prvi polovici leta 2014 je število prebivalcev regije, ki so starejši od 65 let za 5,7 % presegljo število prebivalcev starih do 15 let. Poleg tega je prisotna nezmožnost plačevanja starejših za nego na domu.

Po številu podjetij v letu 2012, registriranih kot pravne ali fizične osebe, je Jugovzhodna Slovenija na 7. mestu, po številu zaposlenih v podjetjih na 5. mestu in po številu prihodkov, ki so jih v letu 2012 ustvarila podjetja 5.444.640 tisoč EUR ali 6,00%, prav tako na 5. mestu med 12-timi slovenskimi statističnimi regijami. Slabše je razvito podjetništvo in še vedno ostaja nerazvito socialno podjetništvo, visok delež delavcev in brezposelnih brez poklica (izobrazbe), prihaja do ukinjanja delovne intenzivne industrije, ki je zaposlovala veliko delavcev brez ali z nižjo izobrazbo, propadajo industrijska podjetja in upada zanimanje za določene poklice ali gospodarske panoge.

Zaradi gospodarske krize se zmanjšujejo finančna sredstva za javno šolstvo ter javna in zasebna sredstva za kulturo.

V letu 2014 je bila v Jugovzhodni Sloveniji rast števila brezposelnih najvišja med slovenskimi regijami, s čimer se je tudi stopnja registrirane brezposelnosti dvignila nad slovensko povprečje. V okviru Vzhodne Slovenije je ostala stopnja registrirane brezposelnosti pod slovenskim povprečjem samo še v notranjsko-kraški regiji.

Razvojne nevarnosti:

Stopnja brezposelnosti se lahko še povečuje, kar lahko poveča število prebivalcev, ki živijo pod pragom revščine in socialne izključenosti. Posledica pomanjkanja zaposlitvenih možnosti je odseljevanje mladih v druga perspektivna okolja v iskanju boljšega socialnega položaja, saj so predvsem diplomanti izpostavljeni manjši zaposljivosti zaradi gospodarskih razmer. Poleg tega ni možno bolj uskladiti srednješolske programe s potrebami gospodarstva zaradi slabe osnove v gospodarski dejavnosti, zato je trg dela in znanja neusklajen. Na področju javnega sektorja in gospodarstva bi se institucije morale povezovati v skupnih akcijah, ki bi pozitivno vplivale na vse vpletene in širšo okolico.

Potencialno nevarnost predstavljajo negativne in neustrezne politike in zakonodaja, kar vpliva na neugoden demografski trend, neurejeno sistemsko financiranje izobraževanja odraslih ter velike razlike v stanju gospodarskih dejavnosti in posledično razvoja človeških virov.

V družbi vlada negativna klima za razvijanje kreativnosti, povečuje se nestrpnost med večinskimi in romskimi prebivalstvom. Po popisu prebivalstva leta 2002 se je po narodnosti izreklo v Sloveniji za Rome 3.246 oseb (0,16 % prebivalcev Slovenije), približno enako kot pred 10 leti. Po materinem jeziku se je za Rome izreklo v Sloveniji 3.834 oseb. V Jugovzhodni Sloveniji so bili Romi poleg Hrvatov (4.486), Srbov (1.637) in Bošnjakov (873) najštevilčnejša narodnost.

SKLEPNA OCENA:

Problem se nahaja predvsem v odhajanju mladih in izobraženih iz regije. Potrebno je še naprej razvijati šolski sistem na vseh ravneh, predvsem višje in visokošolski sistem. Problem »bega možganov« je tudi v nezadostni ponudbi del za mlade in starejše. Zato se odločijo za dnevne migracije v Ljubljano ali večja mesta. Še naprej je potrebno spodbujati vseživljenjsko učenje, sodelovanje med generacijami ter spodbujanje mobilnosti mladih z namenom izobraževanja in izmenjave dobrih praks preko katerih mladi krepijo svoje kompetence.

2.2.5. SWOT ANALIZA – INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN PROSTOR

Prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti za razvoj na področju infrastrukture, okolja in prostora za novo programsko obdobje 2014-2020 so:

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ razmeroma čisto, neonesnaženo okolje ❖ veliko naravnih potencialov (les, termalna voda, vodni viri, krajinske vrednosti) ❖ veliko naravnih vrednot in kulturne dediščine kot potencialov za razvoj turizma in blagovnih znamk na področju kmetijstva ❖ številne prvine prepoznavnosti regije in njenih delov (Kočevski gozdovi, drobna strukturiranost kmetijskih krajin, Kolpa, Krka, arhitektura, dediščinski objekti) ❖ potek avtoceste prek regije ❖ gozdnatost regije (gozdnate je ¾ površine regije) ❖ okoljska in naravna ohranjenost regije ❖ umeščenost južnega dela 3 razvojne osi ❖ navezanost na slovenski avtocestni križ ❖ izboljšanje zanesljivosti in oskrbe regije z električno energijo ❖ območja za servisne in logistične storitve ob avtocesti Ljubljana – Brežice in priključkih nanjo 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ neugodna infrastrukturna opremljenost (pomanjkljiva, dotrajana) ❖ velika ranljivost kraškega sveta za onesnaženja ❖ območja depopulacije in opuščanja kmetovanja ❖ razpršena pozidava ❖ prevelika gostota pozidave, neustrezne namembnosti objektov na vinogradniških območjih in posledično razvrednotenje krajinskih kakovosti ❖ premajhna ozaveščenost glede racionalne rabe naravnih dobrin in energentov ter varovanja okolja ❖ lastniška razdrobljenost naravnih virov (kmetijskih zemljišč in kmetij, gozdov na dolenskem in belokranjskem delu) ❖ obsežna območja varstva narave ❖ vododeficitarna območja (Dolenjski kras ima skromne količine podzemnih voda) in hkrati 30% izgube pitne vode pri prenosu do uporabnikov ❖ odmaknjenost delov regije od glavnih prometnih tokov – neustrezne prečne cestne povezave v smeri sever – jug (projekt 3. In 3.a razvojne osi) niso zadostne glede na potrebe dnevnih migracij in blagovnega prometa, slabe prečne povezave regije z večino regij in upravnim središčem Jugovzhodne Slovenije ❖ neustrezne prometne razmere v številnih naseljih zaradi poteka glavnih prometnih poti skozi središča ❖ zastarela in neprimerna železniška infrastruktura ne more zagotavljati potreb po sodobnem javnem potniškem prometu in blagovnem prometu in zavira gospodarski razvoj ❖ razpršena poselitev in veliko število naselij ❖ neurejena romska naselja ❖ pomanjkanje komunalno opremljenih stavbnih zemljišč zlasti na podeželju

PREDNOSTI	SLABOSTI
	<ul style="list-style-type: none"> ❖ demografsko ogrožena območja (ekonomsko in prometno slabše opremljena območja ter obmejna območja se praznijo) ❖ regija nima klasične metropole (Novo mesto je upravno in ❖ gospodarsko središče ožje Dolenjske in Bele krajine medtem ko Kočevsko-ribniško gravitira k Ljubljani) ❖ skromno in nepovezano kolesarsko omrežje ❖ nezadostna in pomanjkljiva informacijska infrastruktura ❖ komunalna infrastruktura ne sledi potrebam standardom opremljenosti in potrebam gospodarskega razvoja regije (na sistema za čiščenje odpadnih vod je priključenih manj kot 1/3 prebivalcev regije, kar zmanjšuje okoljsko vrednost regije in povečuje možnost onesnaževanja okolja, posebej na turističnih območjih, kjer obisk ni kontroliran) ❖ razen Novega mesta regija nima oskrbe s plinom iz plinovodnega omrežja ❖ na Kočevsko-ribniškem območju ni v celoti urejeno odlaganje odpadkov ❖ otežen razvoj območij v okviru Natura 2000 in drugih območji varstvenimi režimi

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ skorajšnja dograditev avtoceste ➤ načrtovana 3. razvojna os kot možnost za skupne razvojne programe. ➤ Vse bolj celoviti programi varovanja okolja in trajnostne rabe naravnih virov ➤ zagotovljene površine za razvoj gospodarskih con v večjih središčih ➤ zagotovljene površine in začete aktivnosti za razvoj univerze v NM ➤ pridobitev prometno-logističnega terminala v Novem mestu ➤ upravljanje (management) okolja s trajnostnim razvojem kmetijstva in gozdarstva, v povezavi z varstvom narave in kulturne dediščine ➤ ugodna geografska lega (klima, relief, oddaljenost od Ljubljane in Zagreba) ➤ lega ob meji z R Hrvaško - možnost za mednarodno povezovanje 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ onesnaževanje okolja na območjih brez ustrezne komunalne opremljenosti ➤ naraščajoči prometni zastoji in zmanjševanje varnosti v tovornem in potniškem prometu zaradi prepočasne modernizacije prometnega omrežja ➤ slaba dostopnost nekaterih delov regije, oddaljenost od AC kot vzrok za depopulacijo in zaraščanje kulturne krajine ➤ slaba navezava Novega mesta na druge regije ➤ premajhna ponudba kakovostnih stanovanj v Novem mestu in drugih večjih središčih ➤ možne omejitve razvojnih pobud zaradi obsežnih območij varstva narave in varstva kulturne dediščine ➤ nadaljnja razpršena pozidava

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ povečanje vloge letališča Prečna 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nezadostno usklajevanje med sektorji (kmetijstvo, varstvo narave in kulturne dediščine, turizem) ➤ nekontroliran obisk in neustrezne oblike turizma in rekreacije na območjih varstva narave oz. občutljivih območji (habitati ogroženih vrst ipd.) kot vir okoljskih preobremenitev

Razvojne prednosti:

V prostorskem razvoju in okolja Jugovzhodne Slovenije se pomembno odražajo spremembe gospodarskih in družbenih razmer, ki so se v zadnjih dvajsetih letih dogajale v Sloveniji. Okoljska in naravna ohranjenost regije dokazujeta, da kljub gospodarskim in družbenim spremembam, regija ohranja razmeroma čisto in neonesnaženo okolje z veliko naravnih potencialov (les, termalna voda, vodni viri, krajinske vrednosti), kar se odraža tudi v visoki stopnji biotske raznovrstnosti in veliko naravnih vrednot ter kulturne dediščine kot potencialov za razvoj turizma in blagovnih znamk na področju kmetijstva. Poleg tega kar $\frac{3}{4}$ površine regije prekriva gozd. Naravni potenciali in vrednote, gozdnatost, okoljska in naravna ohranjenost regije prispevajo k prepoznavnosti regije in njenih delov kot so kočevski gozdovi, drobna strukturiranost kmetijskih krajin, Kolpa, Krka, arhitektura in dediščinski objekti. V primerjavi z večino drugih statističnih regij je kmetijstvo v povezavi z gozdarstvom v Jugovzhodni Sloveniji še vedno pomembna dejavnost. Obe dejavnosti sta z dopolnilnimi dejavnostmi ter naravno in kulturno dediščino pomembni zlasti za trajnostni razvoj podeželja. Pomembno razvojno prednost regije predstavlja potek avtoceste prek regije, ki zagotavlja in izboljšuje navezanost regije na slovenski avtocestni križ in s tem ustrezno cestno povezavo z osrednjeslovensko regijo, Ljubljano kot nacionalnim središčem, regijami ob slovenskem avtocestnem križu ter z zahodno EU. Poleg tega so pomembne tudi dobre notranje cestne povezave, saj skupaj z avtocesto predstavljajo lažji tranzit prebivalcev, ki jih zaradi opravljanje službe in drugih obveznosti štejemo med dnevne migracije.

Razvojne priložnosti:

Regija ponuja kar nekaj razvojnih priložnosti, ki bi odpravile ter pripomogle k izboljšanju trenutnih razmer v regiji. Med drugimi so priložnosti dograditve avtoceste ter načrtovana 3. razvojna os kot možnost za skupne razvojne programe. Priložnosti se nahajajo v vse bolj celovitih programih varovanja okolja ter trajnostne rabe naravnih virov, vključno z upravljanje okolja s trajnostnim razvojem kmetijstva in gozdarstva v povezavi z varstvom narave in kulturne dediščine. V večjih središčih so že zagotovljene površine za razvoj gospodarskih con, kar je potrebno nadaljevati v smeri razvoja ter nadaljevati začetne aktivnosti za razvoj univerze v Novem mestu, kar bi pripomoglo k manjšemu številu odseljavanja mladih iz regije. Velika pridobitev za regijo bil prometno-logističen terminal v Novem mestu, ki bi med drugim povečal število novih delovnih mest. Poleg tega je potrebno izkoristiti ugodno geografsko lego predvsem oddaljenost regije od Ljubljane in Zagreba ter lego ob meji z Republiko Hrvaško, kar je izhodišče za mednarodno povezovanje. K povečanju prometa, izvoza, izmenjavi storitev in dobrin bi pripomogla tudi povečana vloga letališča Prečna.

Razvojne slabosti:

Razvojna slabost regije se prične pri neugodni infrastrukturni opremljenosti, saj je ta velikokrat dotraja in pomanjkljiva. Ne zadostni in pomanjkljivi sta prav tako informacijska in komunalna infrastruktura. Slednja ne sledi potrebam standardom opremljenosti in potrebam gospodarskega razvoja regije saj je na sistem čiščenja odpadnih voda priključenih manj kot $\frac{1}{3}$ prebivalcev regije, kar zmanjšuje okoljsko vrednost regije in povečuje možnost onesnaževanja okolja še posebej na turističnih območjih, kjer obisk ni nadzorovan. Poleg tega primanjkuje komunalno opremljenih stavbnih zemljišč zlasti na podeželju. K

onesnaževanju okolja nato prispeva še neurejeno odlaganje odpadkov, ki lahko resno onesnažijo ter škodujejo ne samo naravnemu okolju vendar posredno tudi prebivalcem regije. Kraški svet je še posebej občutljiv za onesnaženje zato je tovrstni tematiki potrebno posvetiti še več pozornosti. Še posebej je problematično kočevsko-ribniško območje, kjer odlaganje odpadkov ni v celoti urejeno. Eden od način reševanja problema odpadkov in posledičnega onesnaževanja okolja je ozaveščanje prebivalcev glede racionalne rabe naravnih dobrin in energentov ter varovanje okolja, saj je moč opaziti premajhno ozaveščenost med prebivalci.

Pomemben vidik gospodarskega in družbenega razvoja predstavlja prometna ureditev in povezanost regije z drugimi deli Slovenije ter sosednjimi regijami, da se zagotovi lažji pretok ljudi, storitev, blaga in kapitala. Razen lesa regija nima pomembnejše lastne surovine. V regiji prevladuje predelovalna industrija. Večino prihodkov regije je ustvarjenih z izvozom. Zato je dobra dostopnost regije in izboljšanje njenih notranjih cestnih povezav ključnega pomena za gospodarski razvoj in tuje naložbe. Deli regije so precej odmaknjeni od glavnih prometnih tokov ter se soočajo z nezadostnimi prečnimi cestnimi povezavami v smeri sever-jug (projekt 3 in 3a razvojne osi) ter z upravnim središče Jugovzhodne Slovenije glede na potrebe dnevnih migracij in blagovnega prometa. Posledično prihaja do pojava oteženih prometnih razmer v številnih naseljih zaradi poteka glavnih prometnih poti skozi središča.

Nezadostne cestne povezave spremlja še zastarela in neprimerna železniška infrastruktura, ki bi potencialno lahko razbremenila otežene cestne razmere. Vendar tudi železniška infrastruktura ne more zagotavljati potreb po sodobnem javnem potniškem in blagovnem prometu, kar zavira gospodarski razvoj. Prav tako je skromno in nepovezano kolesarsko omrežje, kar zavira razvoj turizma, regija se namreč razvija kot priložnost za aktivni oddih, ki vključuje tudi kolesarjenje. Omenjena dejstva imajo nato posledice še na drugih področjih kot je na primer prebivalstvo. Regija se sooča z depopulacijo in opuščanjem kmetijstva, kar ima negativne posledice za sam razvoj regije. Predvsem so demografsko ogrožena območja, ki so ekonomsko in prometno slabše opremljena ter obmejna območja. Razvojna slabost regije je tudi velika razpršenost in veliko število naselij pa vendar hkrati prevelika gostota pozidave na samem podeželju, kar še dodatno obremenjuje okolje in infrastrukturo, ter lastniška razdrobljenost naravnih virov (kmetijskih zemljišč in kmetij, gozdov na dolenskem in belokranjskem delu). Poseben problem predstavljajo neurejena romska naselja ter neustrezne namembnosti objektov na vinogradniških območjih kar posledično razvrednoti krajinske kakovosti. Kar se tiče oskrbe regije z vodo se regija tudi tu srečuje s pomanjkljivostmi, saj gre za vododeficitarna območja, Dolenjski kras ima skromne količine podzemnih voda in hkrati 30% izgubo pitne vode pri prenosu do uporabnikov. Poleg tega regija nima oskrbe s plinom in plinovodnega omrežja oziroma ima to urejeno samo Novo mesto, ostala območja so iz tega izvzeta.

K slabostim lahko prištejemo tudi dejstvo, da regija nima metropole, saj je Novo mesto upravni in gospodarsko središče ožje Dolenjske in Bele krajine, medtem ko kočevsko-ribniško območje gravitira k Ljubljani.

V prejšnjem poglavju je kot razvojna prednost bila omenjena ohranjenost in neonesnaženost okolja, kar pa v tem odstavku opredelujemo tudi kot slabost, saj je zaradi velikih območij pod določenimi varstvenimi režimi otežen razvoj regij.

Razvojne nevarnosti:

Upoštevati je potrebno tudi morebitne nevarnosti razvojnega procesa regije. Kot morebitne nevarnosti se pojavlja onesnaževanje okolja na območjih brez ustrezne komunalne

opremljenosti in nekontrolirani obiski in neustrezne oblike turizma na območjih varstva narave kot vir okoljske obremenitve ter možne omejitve razvojnih pobud zaradi obsežnih območij varstva narave in varstva kulturne dediščine. V prejšnjih sestavkih je bila izpostavljena težava cestnih povezav, kar bi lahko povzročilo naraščajoče prometne zastoje in zmanjševanje varnosti v tovornem in potniškem prometu zaradi prepočasne modernizacije prometnega omrežja, slabe povezave Novega mesta na druge regije in posledično slabe dostopnosti nekaterih delov regije, kar je vzrok depopulacije in zaraščanja kulturne krajine. Odseljevanje prebivalcev iz regije je med drugim tudi premajhna ponudba kakovostnih stanovanj v Novem mestu in drugih večjih središčih. Med morebitni nevarnostmi so navedena tudi dejstva da se razpršena pozidava lahko nadaljuje ter nezadostno usklajevanje med sektorji (kmetijstvo, varstvo narave in kulturne dediščine, turizem). Povezovanje in sodelovanje med različnimi sektorji bi pripomoglo k odpravi marsikatere nevarnosti za razvoj regije.

SKLEPNA OCENA:

Regiji predvsem primanjkuje prometno razvita infrastruktura. Bližina slovenskemu cestnemu križu je prednost vendar ne zadostuje za rešitev vseh potreb. Predvsem je pomanjkljiva povezava znotraj regije. Transport je otežen in ovira razvoj regije. Celovit pristop je potreben tudi na področju reševanja problema depopulacije regije, saj »beg možganov« ne prinaša razvojnih priložnosti za regijo.

2.2.6. SWOT ANALIZA – KMETIJSTVO IN PODEŽELJE

Prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti za razvoj podeželja in kmetijstva za novo programsko obdobje 2014-2020 so:

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ obstoječa mreža izobraževalnih in podpornih institucij za prenos znanja na podeželju ❖ ustanovljen inštitut za trajnostni razvoj podeželja na območju JVS ❖ ugodni naravni pogoji (tudi klimatski) za razvoj deficitarnih izdelkov (vrtnine, zelenjava,..) in ekološke pridelave ❖ obstoječe oblike kmetovanja (sonaravno-trajnostno kmetovanje), ki ohranjajo kulturno krajino in biotsko raznolikost oz. varovana območje narave ❖ ohranjenost in površinska celovitost gozdov ❖ bogata zgodovina, tradicija gospodarjenja z gozdom, izkoriščanjem lesa in njegovo predelavo ❖ velik naravni potencial za izkoriščanje obnovljivih virov energije ❖ razgibana in zanimiva krajina, kjer se ni uveljavilo intenzivno kmetijstvo in gozdarstvo ❖ povečevanje števila dopolnilnih dejavnosti in mikropodjetij na podeželju ❖ obstoj tradicije zadružništva in povečevanje interesa za različne oblike povezovanja in združevanja, zlasti z namenom povezave kratkih prehranskih verig ❖ sosedska pomoč in druge oblike solidarnosti so še žive ❖ veliko število malih kmetij primernih za izvajanje socialno varstvenih programov na podeželju ❖ pridobljene izkušnje s povezovanjem in izvajanjem malih projektov na podeželju 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ nezadostna povezanost (vsebinska in organizacijska) izvajalcev izobraževanj, usposabljanj in podpornih služb na podeželju ❖ finančna in kadrovska podhranjenost strokovnih inštitucij (inštitut) za izvajanje specializiranih praktičnih izobraževalnih programov na podeželju ❖ slaba konkurenčnost kmetijske pridelave (posestna, starostna, izobrazbena struktura, ekonomska učinkovitost) ❖ prenizki obseg tržne pridelave na kmetijah, zlasti pa izredno nizek obseg vključevanja kmetijskih pridelkov v sheme kakovosti ❖ monopol nad izvajanjem del v državnih gozdovih in nizka realizacija del v gozdovih v zasebni lasti na nekaterih območjih ❖ izvoz lesa kot surovine - pomanjkanje primarne kot finalne predelave lesa ❖ premalo znanja in še vedno prešibek interes za izkoriščanje obnovljivih virov energije ❖ slabo oz. pomanjkljivo prenašanje usmeritev in smernic NATURE 2000 ❖ pomanjkanje razvojne iniciative (znanja in financ) za izvajanje nekmetijskih dejavnosti na podeželju ❖ premajhna tržna usmerjenost pri določenih proizvodih, zlasti v povezavi z visokokakovostnimi in ne sezonskimi proizvodi ❖ javni centri in storitve so centralizirani, zato ne dosegajo vseh socialno izključenih skupin na podeželju (Romi, migranti, invalidi, odvisniki, starejši, osebe s posebnimi potrebami) ❖ v regiji ni primerov dobrih praks izvajanja socialno varstvenih programov na podeželju ❖ težave društev in nevladnega sektorja pri zagotavljanju finančnih sredstev za izvajanje malih projektov na podeželju

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ spodbujanje sodelovanja med inštitucijami (na vsebinski in organizacijski ravni) za prenos znanja, informacij ter podpornih služb ❖ možnosti za praktično izobraževanje za prenos znanja in inovacij s ciljem razvoja, testiranja, uvajanja in diseminacije najsodobnejših tehnologij ❖ zmanjšanje vpliva podnebnih sprememb na kmetijsko pridelavo: namakanje, protitočna zaščita, učinkovito upravljanje z naravnimi viri ❖ vse večja osveščenost kupcev in povpraševanje po lokalnih produktov, pridelanih n sonaraven način ter proizvode iz nadstandardne reje ❖ regijski gozdni parki – razvojna priložnost za trajnostni, zeleni turizem, razvoj blagovnih znamk v širšem prostoru (primer: kočevski gozdni med) ❖ pospeševanje finalne predelave lesa- usmerjenost na predelavo kvalitetnega lesa v pol izdelke, les leseno ❖ porast cen energije in s tem potrebe po proizvodnji in rabi obnovljivih virov energije ter spodbujanja kogeneracije (proizvodnje elektrike in toplote z visokim izkoristkom) ❖ razvoj trajnostnih kmetijskih praks, zlasti pa razvoj ekološkega kmetijstva ❖ priložnosti za trženje izdelkov z blagovno znamko, za razvoj turizma, dopolnilnih dejavnosti in podjetništva ❖ prostovoljno delo podeželskega prebivalstva predstavlja možnost za trajnostni razvoj in ohranjanje podeželja ❖ socialno podjetništvo oz. izvajanje socialno varstvenih programov na podeželju priložnost za preživetje malih kmetij ❖ vpliv podeželskega prebivalstva na razvojno politiko podeželja 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ pomanjkanje interesov in/ali sredstev za prenos znanja, informacij ter podpornih služb ❖ pomanjkanje interesov med potencialnimi uporabniki za pridobivanje znanj s pomočjo praktičnega izobraževanje ❖ zahtevna dokumentacija in pomanjkanje sredstev za izvedbo potrebnih investicijskih vlaganj v namakanje, protitočno zaščito in učinkovito upravljanje z naravnimi viri ❖ zmanjševanje kupne moči potrošnikov in neorganizirana prodajna veriga, slaba kontrola kvalitete in zagotavljanja sledljivosti ❖ zmanjševanje deleža (tudi izumiranje) nekaterih drevesnih vrst – gorski brest, jelka... zaradi neusklajenega razmerja gozd – divjad ❖ izguba delovnih mest v gozdarstvu ter posledično lesni industriji ❖ visoki investicijski stroški naložb v dvig energetske učinkovitosti ❖ nezainteresiranost za prenos trajnostnih kmetijskih praks, zaradi pomanjkanja sredstev, znanj in neurejenega trga ❖ prevelika razpršenost in neučinkovitost in zagotavljanje trajnosti projektov

Razvojne prednosti:

Za pretežni del regije je značilna dokaj visoka stopnja naravne ohranjenosti in ugodni naravni pogoji (tudi klimatski) za razvoj deficitarnih izdelkov (vrtnine, zelenjava,...) in ekološke pridelave. Obstoječe oblike kmetovanja (sonaravno-trajnostno kmetovanje), ki ohranjajo kulturno krajino in biotsko raznolikost, v večji meri pripomorejo k trajnostnemu razvoju.

K trajnostnemu razvoju pripore izkoriščanje obnovljivih virov energije, ki jih regija premore. Kar $\frac{3}{4}$ regije prekriva gozd, ki regijo oskrbuje z naravnimi viri, zato je ohranjenost in površinska celovitost gozdov izjemnega pomena. Gospodarjenje z gozdom, izkoriščanje lesa in njegova predelava je del tradicije, ki definira regijo. Del tega je tudi obstoj združenjstva in povečevanje interesa za različne oblike povezovanja in združevanja, zlasti z namenom povezave kratkih prehranskih verig.

V regiji obstaja mreža izobraževalnih in podpornih institucij za prenos znanja na podeželju. Znanje omogoča izkoriščanje obnovljivih virov energije v katerih je prihodnost trajnostnega razvoja. Med drugim je bil ustanovljen inštitut za trajnostni razvoj podeželja na območju JV Slovenije.

Povečalo se je število dopolnilnih dejavnosti, mikropodjetij na podeželju ter manjših kmetij, ki so primerne za izvajanje socialno varstvenih programov na podeželju.

Razvojne priložnosti:

Ključnega pomena je spodbujanje sodelovanja med institucijami, tako na vsebinski kot na organizacijski ravni, za prenos znanja, informacij ter podpornih služb.

Možnosti praktičnega izobraževanja naj se usmerijo v ustvarjanje in prenos znanja in inovacij s ciljem testiranja, uvajanja in diseminacije najsodobnejših tehnologij.

Podnebje se vse bolj spreminja, kar vpliva predvsem na pridelovalne površine. Možnosti za zmanjšanje vpliva podnebnih sprememb v regiji na kmetijsko pridelavo je več, med drugimi je to namakanje, protitočna zaščita ter učinkovito in gospodarno upravljanje z naravnimi viri. Pomembna je proizvodnja v smeri trajnostnega razvoja ter prestop na ekološko kmetijstvo.

Tudi prebivalci sami lahko prispevajo k razvoju podeželja in kmetijstva s tem, da kupujejo lokalne izdelke in lokalno pridelano hrano.

Poleg poljedelskih pridelkov je v veliki količini dostopna surovina les iz katerega bi bilo potrebno izdelati pol izdelke, izdelke in jih primerno izvoziti in prodati in s tem ustvariti prihodke. Gozd poleg lesa zagotavlja tudi med, ki je prav tako uvrščen med naravne dobrine. V prejšnjih poglavjih je bila omenjena nezadostna oskrba z energijo. Cene energije se višajo kar predstavlja dodatno breme za poljedelce in kmetijce. Priložnost za rešitev problema in s tem pospeševanje razvoja je raba obnovljivih virov energije ter spodbujanje kogeneracije.

Male kmetije potrebujejo posebno pozornost, saj so bolj občutljive kot velike. Socialno podjetništvo oziroma izvajanje socialno varnostnih programov na podeželju je priložnost za preživetje malih kmetij.

Velikega pomena je vpliv podeželskega prebivalstva na razvojno politiko podeželja. Zato morajo zainteresirani deležniki vztrajati pri zastopanju svojih interesov, ki so najboljši za razvoj podeželja in kmetijstva.

Razvojne slabosti:

V poglavju prednosti je omenjena možnost izkoriščanja obnovljivih virov energije vendar je tudi na tem področju malo znanja in premajhen interes za izkoriščanje tovrstnih virov, kljub temu, da bi to pripomoglo k trajnostnemu razvoju regije.

Tudi na področju podeželja in kmetijstva se regija sooča s finančno in kadrovske podhranjenostjo. Predvsem je težava v pomanjkanju ustreznih financ in kadrov v strokovnih institucijah za izvajanje specializiranih praktičnih izobraževalnih programov podeželja.

Neustrezno znanje, kadri in finance se odraža v slabi konkurenčnosti kmetijske pridelave. Poleg tega je prenizek obseg tržne pridelave na kmetijah, ki bi prinesla večje dohodke in omogočila razvoj.

Vel del gozdnatih površin je v državni lasti, kar pomeni, da je nad izvajanjem del v teh delih gozdov monopoliziran, v privatnih gozdovih pa je nizka realizacija del, še posebej na določenih predelih.

Les je pomembna surovina za regijo, ki jo je v regiji v izobilju vendar primanjkuje primarne in finalne predelave lesa. Tu se ustavi proizvodnja in priložnost za končni izdelek, ki bi bil izvožen na trg.

Izdelki so v večji meri sezonski in premalo tržno usmerjeni. Predvsem to velja za visokokakovostne proizvode.

Smernice NATURE 2000 so slabo oziroma pomanjkljivo prenesene v prakso. Verjetno tudi zaradi pomanjkanja razvojne iniciative, znanja in financ.

Slabost je centraliziranost javnih centrov in storitev, saj jih socialno izključene skupine težje dosežejo. To so predvsem skupine na podeželju (Romi, migranti, invalidi, starejši, itd.).

Prav tako v regiji ni primerov dobrih praks izvajanja socialno varstvenih programov na podeželju.

Priložnost za razvoj predstavljajo društva in nevladni sektor za izvajanje malih projektov na podeželju, vendar imajo težave pri zagotavljanju finančnih sredstev.

Razvojne nevarnosti:

Nevarnosti se pojavljajo predvsem v obliki pomanjkanja interesa, sredstev, znanja in neurejenega trga. To se nadaljuje v nezainteresiranost med potencialnimi uporabniki za pridobivanje znanj s pomočjo praktičnega izobraževanja.

Za izvajanje navedenih priložnosti za razvoj regije je potrebno vlagati in financirati projekte. V veliko pomoč pri tem so evropska in druga sredstva, ki se jih lahko pridobi preko javnih razpisov. Vendar so javni razpisi velikokrat neizkoriščeni zaradi zahtevne dokumentacije. Poleg tega gre večji del investicij v naložbo za dvig energetske učinkovitosti.

Na splošno se je zaradi pomanjkanja služb zmanjšala kupna moč potrošnikov, kar pomeni zmanjšanje deleža od prodaje. Delovna mesta so izgubili tudi v gozdarstvu in posledično v lesni industriji, ki ne izkorišča do konca svojih potencialov.

SKLEPNA OCENA:

Regija ima velik potencial na področju poljedelstva in kmetijstva zaradi naravnih danosti. Ugodna je klima in lega regije, večji del regije prekriva gozd z dragocenimi virom – les. Za tovrstno dejavnostjo stoji dolgoletna tradicija, kar pomeni, da se regija lahko ponaša z dobrimi praksami in izkušnjami iz preteklosti.

Vendar je za potrebe razvoja potrebno slediti novim trendom, praksam in tehnologiji.

Tako je pomembno izobraževanje ustreznih deležnikov in vseh, ki se z dejavnostjo ukvarjajo. Potreben je prenos znanja med generacijami ter povezovanje med izobraževalnimi institucijami. Vlagati je potrebno tako znanje kot investicije v razvoj izkoriščanja obnovljivih virov, ki zagotavljajo trajnostni razvoj ter pripomorejo k večji energetske neodvisnosti regije.

2.2.7. SWOT ANALIZA – TURIZEM IN DEDIŠČINA

Prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti za razvoj na področju turizma in dediščine za novo programsko obdobje 2014-2020 so:

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov (glavni destinacijski produkti, CGP, destinacijski portal, RDO, promocija ponudbe in ponudnikov) ❖ izvozno gospodarstvo in prepoznavne blagovne znamke, ❖ turistični produkti v trendu globalnega turizma ❖ ohranjanje sožitja človeka z naravo in dejavnostmi povezanimi z naravo ❖ možnosti za razvoj turizma kot dopolnilne dejavnosti zlasti kmetijstvu, storitvenim dejavnostim na podeželju, gozdarstvu ❖ visoka stopnja ohranjenosti naravnega okolja in dediščine ❖ poseljenost podeželja in ohranjena kulturna krajina ❖ razvita ponudba za zdravje in dobro počutje (Terme Krka d.o.o.) ❖ varovana območja narave (Krajinski park Kolpa, Krajinski park Lahinja, območja Natura 2000) ❖ biotska pestrost ❖ možnosti vključevanja obstoječih kapacitet (revitalizirana dediščina, zidanice, gozdarske koče, vikendi, počitniška stanovanja) v turistično ponudbo ❖ naravni potenciali – gozd in termalna voda ❖ ohranjanje kmetijske dejavnosti ❖ izkušnje pri pripravi in izvajanju regijskih turističnih projektov ❖ geografska lega in makro prometna dostopnost ❖ šolanje kadrov za potrebe turizma 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ni enotne, prepoznavne identitete turizma ❖ premajhno zavedanje o pomenu turizma za razvoj in prepoznavnost regije ❖ neuskkljen razvoj celovite turistične ponudbe ❖ skromna ponudba storitev za doživetja, spoznavanje in razumevanje ter raziskovanje narave ❖ premajhna ozaveščenost prebivalstva o pomenu ohranjanja naravne in kulturne dediščine za trajnostni razvoj ❖ organiziranost turizma (odsotnost partnerstva javnih, zasebnih in nevladnih organizacij, upravljanja z destinacijo) ❖ slaba ali pomanjkljiva interpretacija naravne in kulturne dediščine za posamezne cilje skupine obiskovalcev ❖ sezonska nihanja ❖ ekološko neurejene kapacitete (kopališča, kampi, parkirišča, počivališča za avtodome, ..) ❖ nezadostno trženje in promocija turistične ponudbe ❖ ni oblikovanih turističnih produktov v okoljih, ki imajo naravne danosti (Kočevska) ❖ odsotnost spremljanja evidence o nastanitvi, spremljanju potreb, ocen, predlogov gostov in obiskovalcev ❖ slabo razvite sodobne prodajne poti in kanali ❖ pomanjkljivo neenotno označevanje in usmerjanje na turistične lokacije ❖ pomanjkljiva prometna povezanost in dostopnost (Bela krajina, Kočevska, velik vpliv 3. in 3.a osi)

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ❖ ohranjena narava in bogata kulturna dediščina ❖ povpraševanje po zelenih destinacijah ❖ obiskovalci z življenjskim slogom, ki je prijazen naravi ❖ potreba prebivalcev urbanih okolij po stiku z naravo ❖ doživljajski in raziskovalni turizem ❖ razvito podeželje, kjer je tudi največ naravne in kulturne dediščine ❖ geografska in prometna lega (navezava na slovenski avtocestni križ tranzitne poti proti Kvarnerju, Dalmaciji in JV Balkanu, bližina mednarodnih letališč) ❖ varovana območja narave (Krajinski park Kolpa, Krajinski park Lahinja, območja Natura 2000) ❖ vključevanje Adrie Mobil v turistično ponudbo regije (počitniške prikolice, avtodomi) ❖ izvozno gospodarstvo ❖ možnost revitalizacije stavbne dediščine za nastanitvene kapacitete in izvajanje turističnih in s turizmom povezanih dejavnosti ❖ vzpostavitev regijske destinacijske organizacije (RDO) ❖ povezovanje turizma s kmetijstvom, gozdarstvom in kulturo ❖ omogočanje samozaposlovanja in različnih oblik dela (zelena delovna mesta) ❖ lega ob meji ❖ možnost večje samooskrbe ❖ raznolikost ponudbe (odgovarja pestrosti lokalnih okolij) ❖ hitrejši prenos potencialov v produkte ❖ vpliv gospodarske krize na prilagajanje spremenjenim turističnim trendom 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ onesnaževanje okolja in preobremenjevanje naravnih in dediščinskih danosti ❖ krčenje dejavnosti, ki pomenijo izgubljanje identitete kulturne krajine ❖ onesnaževanje kmetijskih in vinogradniških območij zaradi intenzivne pridelave ❖ nesodelovanje z drugimi sektorji ❖ neupoštevanje interesov partnerjev – javnega, zasebnega in nevladnega sektorja ❖ nepremišljeno in nekontrolirano vlaganje v turistično infrastrukturo ❖ dajanje prednosti komercializaciji pred zagotavljanem trajnostnega razvoja ❖ dajanje prednosti atrakcijam pred varovanjem naravne in kulturne dediščine ❖ razhajanje regijskih potreb z nacionalnimi usmeritvami in ukrepi ❖ nezainteresiranost ponudnikov za povezovanje ❖ neučinkovita organiziranost in povezanost partnerjev ❖ slaba odzivnost na spremembe, ki so posledica finančne in gospodarske krize ❖ trajanje gospodarske krize, in počasnost odzivanja oblikovanja potencialov v produkte ❖ sprememba vloge države pri delovanju RDO

Razvojne prednosti:

Razvoj turistične ponudbe je sledil trendom globalnega turizma v ospredju katerega so neokrnjena narava, individualni pristop, sprostitvev, doživetja ter povezovanje turizma z izročilom, kulturo in dediščino. V letu 2013 so turisti ustvarili v JVS 373.660 nočitev (povprečno 3 dni na gosta), od tega 233.689 (62,5%) nočitev domači in 139.971 (37,5%) nočitev pa tuji gostje. Izvozno gospodarstvo in prepoznavne blagovne znamke v veliki meri doprinešajo k razvojnim možnostim. Razvojne prednosti tako predstavljajo povezovanje turistične ponudbe in ponudnikov (glavni destinacijski produkti, CGP, destinacijski portal, RDO, promocija destinacijske ponudbe in ponudnikov) ter turistični produkti v trendu globalnega turizma. Izpostavlja se predvsem ohranjanje sožitja človeka z naravo ter dejavnosti, ki so povezane z naravo. K razvoju turizma prispeva šolanje kadrov za potrebe turizma in poleg visoke stopnje ohranjenosti naravnega okolja, ohranjene kulturne krajine in dediščine tudi razvita ponudba za zdravje in dobro počutje (Terme Krka d.o.o.) ter naravni potenciali regije kot sta gozd in termalna voda in biotska pestrost. Turizem je hkrati ena od možnosti tudi kot dopolnilna dejavnost zlasti kmetijstvu, storitvenim dejavnostim na podeželju in gozdarstvo. Kar je odlično za krepitev medsektorskega sodelovanja in ohranjanje kmetijske dejavnosti. Primerno izhodišče za razvojne prednosti predstavlja možnost vključevanja že obstoječih kapacitet kot so zidanice in gozdarske kočje v turistično ponudbo. Regija ima prednost pri izvajanju projektov koristnih za območje, saj ima izkušnje pri pripravi in izvajanju regijskih turističnih projektov. Prednost so v tem primeru tudi varovana območja narave kot so Krajinski park Kolpa in Lahinja ter območja Natura 2000.

Razvojne priložnosti:

Jugovzhodna Slovenija ima potencial za razvoj turizma zaradi ohranjene narave in bogate kulturne dediščine. Globalni trendi turizma težijo k zelenemu turizmu, v čedalje večji meri se promovira vrnitev človeka k naravi ter zdrav način življenja. In prav to JZ Slovenija ponuja in je ena od razvojnih priložnosti regije. Povpraševanje po zelenih destinacijah se povečuje, obiskovalci iščejo življenjski slog, ki je prijazen naravi, saj jim je tako omogočen stik z naravo, ki jim ga v urbanih okoljih primanjkuje. Posebej primerna za obiske narave so varovana območja kot so Krajinski park Kolpa, Krajinski park Lahinja itd.) Potencial za razvoj ima doživljajski in raziskovalni turizem. JZ regija ni primerna samo zaradi naravne in kulturne dediščine temveč tudi zaradi pomembne geografske in prometne lege. Čez regijo namreč vodijo poti proti Kvarnerju, Dalmaciji in JV Balkanu. Nastanitvene kapacitete bi lahko povečali z revitalizacijo stavbne dediščine, turistično ponudbo bi lahko razširili ter povezovali s kmetijstvom, gozdarstvom in kulturo, kar bi omogočilo samozaposlovanje in različne oblike dela, posledično bi se povečala samooskrba regije.

Razvojne slabosti:

Kulturno dediščino predstavljajo stvari in vrednote, ki so pomembne kot viri in pomniki človeške zgodovine, razvoja in ustvarjalnosti, ki se ohranja v javnem interesu zaradi kulturnega, zgodovinskega, umetniškega, znanstvenega, vzgojnega, družbenega in simbolnega pomena.

Kljub možnostim za razvoj turizma se regija sooča s težavami, ki onemogočajo razvoj dejavnosti v svoji popolnosti. Negativni vpliv se prične že pri slabi prepoznavnosti regiji, ki izhaja iz premajhnega zavedanja o pomenu turizma za regijo temu pa sledi še neusklajena in skromna turistična ponudba ter slaba organiziranost turističnih struktur. Posledično prihaja do nezadostnega trženja in promocije turističnih destinacij. Verjetno tudi zato, ker veliko potencialnih turističnih kapacitet ni ustrezno urejenih in označenih. Glede na okolje, ki ponuja naravno in kulturno dediščino, se le-te ne izkoristijo v pravi smeri, pojavlja se pomanjkljiva interpretacija dediščine za posamezne ciljne skupine. Turistična sezona je odvisna od letnega časa in tako ni zagotovljen konstantni prihodek od turizma. Napredek turizma je

težko spremljati oziroma ga glede na potrebe izboljšati saj ni evidenc o nastanitvi, turističnih potrebah, ocenah, predlogih gostov in obiskovalcev v regiji.

Razvojne nevarnosti:

Razvoj turizma prinaša s seboj nekatere razvojne nevarnosti. Glavna skrb oziroma nevarnost je, da se razvoj turizma, ponudbe in atrakcij spreobrne v nepremišljeno in nekontrolirano vlaganje v turistično infrastrukturo, ki bi lahko vodila v pretirano izkoriščanje narave za namene komercializacije. Obstaja nevarnost povečane izrabe kmetijskih in vinogradniških območij zaradi intenzivne pridelave ter povečana onesnaženost okolja zaradi nezainteresiranosti ponudnikov. Poleg vprašljivih okoljskih vidikov je težava tudi v slabi odzivnosti na spremembe, ki so posledica finančne in gospodarske krize. Situacijo še poslabša počasna odzivnost, ki zavira oblikovanje potencialov v produkte. Tu je nevarnost razhajanja regijskih potreb, neupoštevanje interesov partnerjev – javnega, zasebnega in nevladnega sektorja z nacionalnimi usmeritvami in ukrepi, ki bi posledično zavirali razvoj regije na področju turizma.

SKLEPNA OCENA:

Ohranjenost in neonesnaženost narave, naravna in kulturna dediščina predstavljata velik potencial za razvoj turizma v regiji. Vendar zaradi neusklajenega razvoja, nerazvitih potencialov in premalo vložene energije turizem v regiji še ni popolnoma oživel. Pojavlja se tudi dvom v dobronamernost uporabe naravnega okolja in zaščitene območji za komercialne namene turizma.

2.3. Vizija in strateški razvojni cilji regije

Razvojna vizija JV Slovenije do leta 2020 je »**Izvozno gospodarstvo in odprta regija**«. Glede na izvedeno analizo stanja, prednosti in ovire, so v nadaljevanju podani **strateški razvojni cilji regije**, ki so hkrati tudi temelj za postavitev in utemeljitev vizije regije Jugovzhodna Slovenija, in sicer:

Cilj 1: ZDRAVA REGIJA

Dolgoročni cilj regije je trajnostni (sonaravni) razvoj, ohranjanje stanja okolja in zdravja regije ter ohranjanje naravnih in ustvarjenih vrednot. Vsi razvojni koraki regije se bodo preverjali z doseganjem tega cilja. Na področju ravnanja z okoljem bo regija uvedla spremljavo enega od instrumentov trajnostnega razvoja (primeroma: CO₂ odtis, ekološka stopinja) in vzpostavila informacijski sistem za spremljanje onesnaženosti okolja, ki bo vključeval sodelovanje javnosti (civilne družbe) v razreševanju okoljskih problemov regije.

Vsi prebivalci regije bodo oskrbljeni z zdravo in kvalitetno pitno vodo. S sanacijo dotrajanega vodovodnega omrežja bodo zmanjšane izgube pitne vode. Izvajala se bo sanacija obstoječih odlagališč odpadkov ter gradnja kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav.

Večji poudarek bo na ohranjanju in boljšem izkoriščanju kmetijskih površin, povečevanju pridelave »domače« hrane za potrebe prebivalstva ter spodbujanju vseh oblik dopolnilnih dejavnosti v kmetijstvu. Na področju gozdarstva bo spodbujan trajnostni razvoj gozdarstva z večjo proizvodno funkcijo gozdov, z upoštevanjem ekološke in socialne funkcije gozda.

Cilj 2: POVEZANA REGIJA

Vse tri geografske enote Jugovzhodne Slovenije, ožja Dolenjska, Bela krajina in Kočevsko-ribniška bodo ustrezneje povezane z Novim mestom, regijskim središčem nacionalnega pomena, Ljubljano kot državnim središčem in upravnim središčem kočevsko-ribniškega območja ter s središči sosednjih slovenskih in hrvaških regij. S povezovanjem znotraj regije in izven nje bo izboljššan položaj Jugovzhodne Slovenije v okviru države in s sosednjimi regijami, tudi čezmejnimi. Prostorski razvoj regije bo sledil enakim razvojnim možnostim na celotnem območju regije in policentričnemu razvoju mest in lokalnih središč v skladu z njihovo vlogo in pomenom za občino, regijo in državo. Poudarek bo tudi na krepitvi obmejnih območij, povezovanju urbanih središč, razvoju podeželja in zagotavljanju površin za nove neposredne domače in tuje investicije v regijskem in subregijskih gospodarskih središčih.

Z izgradnjo in vzdrževanjem prometnega omrežja bo regija izboljšala svoj tranzitni položaj. Ob avtocesti in drugih glavnih prometnicah bo zagotavljala pogoje za razvoj gospodarstva in blagovno-logistične storitve. Ohranjala bo povezanost težje dostopnih in obmejnih območij z lokalnimi središči in vzpostavila telekomunikacijsko omrežje na celotnem območju poselitve. S tem bo omogočeno hitrejše in učinkovitejše uvajanja telekomunikacijskih storitev za prebivalce, delo na podeželju in za obiskovalce regije.

Cilj 3: IZVOZNA REGIJA

Velike gospodarske industrijske družbe bodo ohranile prevladujoč vpliv na razvoj regije. Jugovzhodna Slovenija ima, glede na gospodarstvo regije, dobre razvojne možnosti, tisto, kar primanjkuje, je dogovor o razvojni viziji. Glede na geografsko koncentracijo

gospodarstva, vpliv velikih industrijskih družb na ekonomski in socialni razvoj regije, njihovo tradicionalno izvozno usmerjenost in glede na povečevanje gospodarskih in razvojnih razlik v regiji, bo razvoj regije temeljil na izvoznem gospodarstvu, ki je v vseh lokalnih skupnostih v regiji. Razvoj regije, ki bi temeljil na gospodarskem razvoju majhnega števila velikih uspešnih podjetij oz. panog v katerih delujejo, bi povzročil hitrejši razvoj že razvitega dela regije in še povečal zaostajanje ostalih delov regije. Cilj regije je ohraniti ter utrditi svoj položaj najbolj izvozne slovenske regije in s tem tudi konkurenčnosti regijskega gospodarstva na zahtevnih tujih trgih, na katerih je že prisotno in novih trgih. S prihodki od prodaje na tujih trgih bo gospodarstvo regije ustvarilo več kot 60% vseh prihodkov od prodaje*. Svoj izvozni položaj bodo okrepila mala in srednje velika podjetja in podjetniki.

Cilj 4: REGIJA S PREPOZNAVNO IDENTITETO

Regija bo povečala svojo prepoznavnost in identiteto, posebej v tujini. Promovirala in spodbujala bo izvozno gospodarstvo, že prepoznane in nove trženjske blagovne znamke, razvojne možnosti in možnostmi za neposredne naložbe, mednarodno sodelovanje na področju znanja in razvoja ter ponudbo, ki vključuje že prepoznavni zdraviliški in termalni turizem, naravno in kulturno dediščino ter ostalo ponudbo v okviru doživljajskega turizma. Za realizacijo tega cilja se bo regija ustrezno organizirala.

Cilj 5: REGIJA ZNANJA

Za realizacijo navedenih usmeritev je ključnega pomena zagotavljanje pogojev za izobraževanje in usposabljanje za zaposlene, za ranljive skupine prebivalcev, razvoj materialnih pogojev za izobraževanje, raziskovalno in strokovno delo ter za mednarodno sodelovanje na projektih kot z izmenjavo. Razkorak med rezultati izobraževanja, zlasti visokošolskega, ter potrebami družbe in gospodarstva, je potrebno zmanjšati, saj je med brezposelnimi vedno več mladih in težko zaposljivih diplomantov. Nadaljevale se bodo aktivnosti za ustanovitev univerze in krepitev človeških potencialov v čezmejnem (mednarodnem) prostoru ter za trajno vseživljenjsko učenje.

Cilj 6: REGIJA ODPRTIH LJUDI

Gospodarska rast in zaposlovanje sta predpogoja za gospodarski in družbeni razvoj, zato predstavljata, enako kot trajnostni razvoj regije, pomembna cilja regije v tem programskem obdobju. Do leta 2020 bo v regiji odprtih najmanj 2.700 novih delovnih mest, stopnja registrirane brezposelnosti pa bo nižja od 10%** . Socialna varnost in družbena vključenost prebivalcev pa nista odvisni samo od prihodkov, rasti BDP in ukrepov države. Za družbeni standard in blaginjo so pomembni tudi drugi kazalniki, kot: neenakost, revščina, ogroženost zaradi podnebnih sprememb (poplave, suša, ujme), dostop do kvalitetne pitne vode, urejenost komunalnih zadev, dostopnost javnih storitev, ... ki prav tako vplivajo na zadovoljstvo in standard prebivalcev regije.

Cilj 7: ENERGETSKO UČINKOVITEJŠA REGIJA

Cilj regije je povečati zavedanje o nujnosti večje samooskrbe. Dvigniti je potrebno zavest o energetske samooskrbi, zlasti z razpršenimi in obnovljivimi viri (sonce, veter, voda, geotermalna energija in biomasa), o nujnosti čim večje samooskrbe s hrano in o varčnejši rabi vseh vrst energije s spodbujanjem energetske sanacije stavb in nizkoenergetske gradnje. Izdelani bodo programi lokalne energetske samooskrbe in povečana izraba lokalnih alternativnih obnovljivih virov energije.

V regiji bo zagotovljena kakovostna in zanesljiva oskrba z električno energijo in preskrba regije z okoljsko sprejemljivejšimi viri energije, ki so v regiji že prisotni (plin).

Glede na izpostavljene cilje v tem programskem obdobju je **slogan regionalnega razvoja: »Zdrava in odprta regija«**. V sloganu simbolizira »Zdravje« stanje v regiji tako z vidika ohranjenih naravnih in ustvarjenih danosti, okolja ter gospodarskega razvoja, kot z vidika ukrepov ter usmeritev regionalnega razvoja v tem programskem obdobju. V času kriznih razmer, v katerih se nov RRP začne, ima termin še dodatni pomen – simbolizira zdrave razvojne osnove, kar regija ima. »Odprtost« izvozno gospodarstvo, tuje investicije in usmeritev za utrditev izvoznih rezultatov, povečanje sodelovanja (skupni projekti, novi trgi, tuje investicije, izmenjava) in prepoznavnosti regije kot turistične destinacije.

2.4. Opredelitev in utemeljitev razvojne specializacije regije

Z razvojno specializacijo izpostavlja regija ekonomsko, gospodarsko aktivnost (dejavnost), po kateri je regija prepoznavna, pomeni njeno primerjalno prednost pred drugimi slovenskimi regijami in je podlaga za novo ekonomsko aktivnost (rast ekonomskih kazalcev, zaposlovanje nova podjetja, nova podjetja, razvoj) in socialni razvoj.

Glede na velike razvojne razlike in cilj skladnejšega regionalnega razvoja je pomembno, da izbrana razvojna specializacija, ki pomeni »usmerjanja investicij iz javnih virov v določeno dejavnost, z namenom krepitev primerjalnih prednosti v obstoječih in novih področjih« (Vir: Analiza sektorjev in R&R dejavnosti za namen identifikacije področij pametne specializacije, dr. Partricia Kotnik, januar 2013) ne povzroča novih notranjih razvojnih razlik in da upošteva tudi razvojne možnosti posameznih geografskih območij v Jugovzhodni Sloveniji (geografski razvojni vidik).

Vse prednosti gospodarskega razvoja regije, krepitev in ustvarjanje nove ekonomske aktivnosti in regionalni razvojni vidik zaznamuje »izvozno gospodarstvo«, ki daje regiji prepoznavnost, ima dolgo tradicijo in vključuje razvojne potenciale: konkurenčnost gospodarstva in spodbujanje podjetništva, naravni in človeški viri novi (tretji) trgi in tuje neposredne investicije in geografski položaj regije.

Največ prihodkov ustvari regijsko gospodarstvo na tujih trgih s predelovalno dejavnostjo, s katero se ukvarja največ gospodarskih subjektov in kjer je tudi največ zaposlenih. Prihodke na tujem trgu ustvarjajo poslovni subjekti na celotnem območju Jugovzhodne Slovenije, razen v občini Osilnica. Tudi v občini Osilnica pa so dani pogoji (turizem) za ustvarjanje prihodkov od tujih gostov.

Razvojna specializacija regije: »Izvozno gospodarstvo«.

Utemeljitev:

- Razvojna specializacija izhaja iz največje primerjalne prednosti JVS (najbolj izvozna slovenska regija).
- Predpostavlja (so)investiranje v razvoj ključnih razvojnih primerjalnih prednosti, temelji na znanju in inovacijah, R & R dejavnosti, povečanju konkurenčnosti, rasti, zaposlovanju, kvalitetnih delovnih mestih, privabljanju tujega kapitala, izpostavlja najbolj napredna podjetja in dejavnosti, kjer je dovolj znanja in kompetenc, gradi na tem, kar najbolj obvladamo, združuje konkurenčne prednosti, razvojne kompetence in tržno učinkovitost.
- Razvojna specializacija je dovolj široka in omogoča vlaganja na različnih področjih (gospodarstvo in podjetništvo, ČV in blaginja, okolje in prostor, razvoj podeželja, turizem in dediščina), ki podpirajo tuje trge (izvoz) in partnerstva.

Izvozno gospodarstvo pomeni/predpostavlja:

- primerjalna prednost regije,
- tradicijo, že prepoznavne trženjske znamke, tuje naložbe v regiji,
- obstoječo industrijo, nove panoge, nova tehnološka in storitvena podjetja,

- rast, nova delovna mesta, nove izdelke in storitve, nova podjetja,
- konkurenčnost, znanje in strokovne kompetence, razvojna in raziskovalna dejavnost, inovativnost, podjetnost, urejenost,
- obstoječe, nove trge in investicije,
- sonaravni razvoj,
- turizem, naravne in ustvarjene danosti, doživetja, urejeno podeželje,
- možnost za skladnejši prostorski in družbeni razvoj regije,
- večjo vključenost.

2.5. Opredelitev in opis razvojnih prioritet regije s kvantificiranimi kazalniki in navedbo virov podatkov za spremljanje kazalnikov

Tabela 18: Predstavitev prioritet, področij in ukrepov regije Jugovzhodna Slovenija

PRIORITETE	PODROČJA	UKREPI
<p style="text-align: center;">Prioriteta 1</p> <p style="text-align: center;">PAMETNA IN TRAJNOSTNA RAST</p>	<p>Gospodarstvo</p>	<p>UKREP 1.1.2: Skupna predstavitev na izbranih tujih trgih na specializiranih dogodkih/sejmih in podpora novim tržnim priložnostim</p> <p>UKREP 1.2.1: Krepitev raziskovalne infrastrukture, razvojnih kompetenc in inovacijskih potencialov v proizvodnih in storitvenih dejavnostih</p> <p>UKREP 1.2.2: Promocija inovativnosti</p> <p>UKREP 1.2.3: Podpora razvoju in testiranju inovacij v praksi in komercializacija razvitih rešitev in spodbujanje povpraševanja</p> <p>UKREP 1.3.1: Vlaganje v raziskave in razvoj na področju inovativnih medicinskih sistemov in metod zdravljenja</p> <p>UKREP 1.4.1: Vzpostavitev sistema vse na enem mestu za domače izvoznike in tuje investitorje</p> <p>UKREP 1.5.1: Izdelava in posodabljanje promocijskega gradiva, spletnih strani in ostalih informacijskih orodij</p> <p>UKREP 1.5.2: Izvedba dogodkov za dvig prepoznavnosti regije (forumi, sejmi, itd.)</p> <p>UKREP 1.6.2: Izvajanje programov podpornega okolja na področjih, kjer so podjetja šibka</p> <p>UKREP 1.7.2: Promocija podjetništva in dvig podjetniške miselnosti pri mladih in ostalih skupinah</p> <p>UKREP 1.8.1: Povečati produktivnost, konkurenčnost in regijsko varnost</p> <p>UKREP 1.8.2: Nadgradnja sistema vrednosti, izboljšanje komunikacije, sodelovanja in motivacije</p>
	<p>Turizem in dediščina</p>	<p>UKREP 5.1.1: Učinkovit RDO in destinacijski management</p> <p>UKREP 5.1.2: Trajnostno upravljanje z destinacijo</p> <p>UKREP 5.2.1: Izgradnja »osebnosti« destinacije in povečanje njene prepoznavnosti</p> <p>UKREP 5.3.1: Nadgradnja obstoječih programov in ponudbe</p> <p>UKREP 5.3.2: Razvoj novih programov in ponudbe</p>

PRIORITETE	PODROČJA	UKREPI
		UKREP 5.3.3: Ustvarjanje možnosti za zaposlovanje in podjetništvo v turizmu, zlasti na podeželju, z revitalizacijo dediščine in urejanjem turistične in parkovne infrastrukture
	Infrastruktura, okolje in prostor	UKREP 3.4.1: Dograditev širokopasovnega omrežja in povečanje internetnih priključkov
Prioriteta 2 ZNAJJE IN KOMPETENCE	Človeški viri in blaginja	UKREP 2.1.1: Povezovanje izobraževanja in trga dela v JV Sloveniji UKREP 2.2.1: Center vseživljenjskega učenja JV regije
	Gospodarstvo	UKREP 1.4.3: Usposabljanje ključnih kadrov v organizacijah za »aktivno« internacionalizacijo UKREP 1.8.3: Ureditev sistema kompetenc, umestitev novih kompetenc in vplivanje na redne učne programe na potrebe panog UKREP 1.8.4: Promocija poklicev in panoge – povečanje vhodnega kadrovskega potenciala UKREP 1.9.1: Javno veljavni program za prekvalifikacijo kadrov v skladu s potrebami okolja
	Kmetijstvo in razvoj podeželja	UKREP 1.4.1: Višja stopnja usposobljenosti in učinkovitejši prenos znanja UKREP 1.4.2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetij in poslovnih subjektov na podeželju UKREP 1.4.3: Dvig samooskrbe s prehranskimi izdelki
Prioriteta 3 DOSTOPNOST, POVEZANOST IN OPREMLJENOST	Infrastruktura, okolje in prostor	UKREP 3.1.1: Nadgradnja in razvoj trajnostne mobilnosti UKREP 3.1.2: Vzpostavitev kolesarskega in peš omrežja UKREP 3.1.3: Letališča UKREP 3.2.1: Čiščenje in odvajanje odpadnih vod UKREP 3.2.2: Izboljšana oskrba s pitno vodo UKREP 3.2.3: Ravnanje z odpadki UKREP 3.2.4: Upravljanje voda v regiji UKREP 3.2.5: Ponovna uporaba odpadkov

PRIORITETE	PODROČJA	UKREPI
		<p>UKREP 3.3.1: Energetska gradnja in sanacija</p> <p>UKREP 3.3.2: Urejanje javne razsvetljave</p> <p>UKREP 3.3.3: Uvajanje sistema za upravljanje z energijo (energy management)</p> <p>UKREP 3.3.4: Izraba obnovljivih virov energije</p> <p>UKREP 3.5.1: Prostorsko načrtovanje in celovit sistem vodenja prostorskih evidenc</p>
	<p>Gospodarstvo</p>	<p>UKREP 1.1.1: Izboljšanje infrastrukture za gospodarstvo in promocija gospodarskih con ter objektov</p> <p>UKREP 1.6.1: Zagotovitev ustrezne infrastrukture podpornega okolja (mrežni inkubator, gospodarsko središče)</p> <p>UKREP 1.7.1: Razvoj infrastrukture in programov start-up podjetništva</p>
	<p>Kmetijstvo in podeželje</p>	<p>UKREP 1.4.4: Ohranjanje biotske raznovrstnosti in kulturne krajine ter varovanih območij</p> <p>UKREP 1.4.5: Intenzivnejše gospodarjenje z gozdovi, boljša izraba lesa in večanje dodane vrednosti v lesno predelovalni verigi.</p> <p>UKREP 1.4.6: Spodbujanje prehoda v nizkoogljično gospodarstvo</p>
<p>Prioriteta 4</p> <p>VKLJUČENOST</p>	<p>Človeški viri in blaginja</p>	<p>UKREP 2.3.1: Širša družbena vključitev ranljivih skupin</p>

Tabela 19: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP JV SLO 2014-2020 na ravni prioritet in ukrepov regije Jugovzhodna Slovenija

PRIORITETE/ PROGRAMI	UKREPI	KAZALNIKI (po prioritetah in ukrepih)
Prioriteta 1: PAMETNA IN TRAJNOSTNA RAST		K1:
Gospodarstvo Kmetijstvo in podeželje Turizem in dediščina		Npr. K1.1: K1.2: K1.3: K1.4: itd.
Prioriteta 2: ZNANJE IN KOMPETENCE		K2:
Človeški viri in blaginja Gospodarstvo		Npr. K2.1: K2.2: K2.3: K2.4: itd.
Prioriteta 3: DOSTOPNOST, POVEZANOST IN OPREMLJENOST		K3:
Infrastruktura, okolje in prostor Kmetijstvo in		

<p>podeželje Turizem in dediščina</p>		<p>Npr. K3.1: K3.2: K3.3: K3.4: itd.</p>
<p>Prioriteta 4: VKLJUČENOST</p>		<p>K4:</p>
<p>Človeški viri in blaginja Gospodarstvo</p>		<p>Npr. K4.1: K4.2: K4.3: K4.4: itd.</p>

2.5.1. Podrobnejši opis prioritet ter opredelitev ciljnih vrednosti kazalnikov

Prioriteta 1: PAMETNA IN TRAJNOSTNA RAST

Opis prioritete

V okviru prioritete 1 se bodo oblikovali programi in ukrepi za izvajanje naslednjih aktivnosti:

- Povečanje prepoznavnosti regije s pomočjo že uveljavljenih in novih trženjskih znamk
- Ustvarjanje proizvodnih in poslovnih mrež
- Proizvodi in storitve za zahtevne trge
- Povečanje naložb v R&R v javnem in poslovnem sektorju
- Ustvarjanje kompetenčnih centrov in mednarodnih povezav
- Odpiranje trgov za inovativna in rastoča MSP
- Programi za privabljanje tujih gostov, partnerjev in investitorjev – razvoj turizma na podeželju in v območjih Natura 2000
- Povečanje inovacijske aktivnosti – sodelovanje s tistimi, ki inovirajo, izdelki za nova znanja, ...
- Trajnostno gospodarjenje in upravljanje z naravnimi viri (prilagajanje kmetijstva okoljskim standardom, gozd, lesna masa, obnovljivi viri energije, ...)
- Dvig prehranske samooskrbe
- Nova kvalitetna delovna mesta
- Spodbujanje in subvencioniranje inovativne in R&R dejavnosti in projektov ter internalizacije podjetij
- Podpora pri iskanju novih trgov

Programi in ukrepi v okviru prioritete

Programi, ki se v okviru prioritete 1 prepletajo, so: Gospodarstvo, Kmetijstvo in podeželje, Turizem in dediščina.

Tabela 20: Kazalnik prioritete 1 za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1						

Prioriteta 2: ZNANJE IN KOMPETENCE

Opis prioritete

V okviru prioritete 2 se bodo oblikovali programi in ukrepi za izvajanje naslednjih aktivnosti:

- Ustvarjanje znanja, veščin in kompetenc za R&R in inovativnost
- Vzgoja za ustvarjalnost in podjetnost
- Učinkovitejši prehod na trg dela – razreševanje strukturnih problemov na trgu dela

- Usklajevanje med ponudbo in povpraševanje na trgu dela – implementacija kvalifikacij,
- Kompetenčni centri za oblikovanje, biotehnologijo, gozd in lesno maso
- Izpopolnjevanje znanja, veščin in kompetenc pri referenčnih institucijah v mednarodnem okolju in s pomočjo njih - zlasti visoko strokovnih profilov (notranje in zunanje evalvacije)
- Učinkovit in kakovosten sistem višjega in visokega šolstva za potrebe regijskega gospodarstva
- Povezovanje R&R oddelkov in institucij z izobraževalnimi institucijami, gospodarstvom in javnim sektorjem – aplikativni razvojni in raziskovalni projekti
- Povečanje naložb v R&R v prednostnih sektorjih (biofarmacija, zelene tehnologije, zdravstvo, obnovljivi viri energije,
- V učnih načrtih izpostaviti pomen ustvarjalnosti, inovativnosti, podjetništva

Programi in ukrepi v okviru prioritete

Programi, ki se v okviru prioritete 2 prepletajo, so: Človeški viri in blaginja, Gospodarstvo.

Tabela 21: Kazalnik prioritete 2 za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K2						

Prioriteta 3: DOSTOPNOST, POVEZANOST IN OPREMLJENOST

Opis prioritete

V okviru prioritete 3 se bodo oblikovali programi in ukrepi za izvajanje naslednjih aktivnosti:

- Prometna in povezanost regijskih lokalnih središč z regijskim središčem nacionalnega pomena (Novim mestom) in republiškim rediščem mednarodnega pomena (Ljubljano) – 3. in 3.a. os, 5. Razvojna os, modernizacija železnice, javni promet
- Opremljanje in širitev poslovnih površin za znane investitorje ter ob pomembnejših prometnicah
- Dograditev širokopasovnega omrežja in povečanje internetnih priključkov
- Okoljsko opremljanje podeželja, zlasti tam, kjer obstajajo turistične kapacitete in podjetniški ter potenciali za okoljsko odgovoren turizem (naravna in kulturna dediščina)
- Zanesljiva oskrba z energijo
- Izobraževalna, zdravstvena, oskrbna in druga družbena infrastruktura in storitve, dostopne prebivalcev regije
- Energetska gradnja in sanacija objektov
- Prostorsko načrtovanje

Programi in ukrepi v okviru prioritete

Programi, ki se v okviru prioritete 3 prepletajo, so: Infrastruktura, okolje in prostor, Kmetijstvo in podeželje, Turizem in dediščina.

Tabela 22: Kazalnik prioritete 3 za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3						

Prioriteta 4: VKLJUČENOST

Opis prioritete

V okviru prioritete 4 se bodo oblikovali programi in ukrepi za izvajanje naslednjih aktivnosti:

- Ukrepi za povečanje zaposljivosti in skrajševanje dolgotrajne brezposelnosti
- Spodbujanje nastajanja novih storitev za različne skupine prebivalstva (starejši, zdravstvo, preživljanje prostega časa...)
- Integracija najbolj ranljivih družbenih skupin (Romi, starejši, invalidi, mladi...) v aktivno družbo
- Preprečevanje tveganja revščine
- Učinkovito zdravstveno in socialno varstvo
- Medgeneracijsko sodelovanje in povezovanje
- Aktivno staranje, vseživljenjsko učenje, aktivacija, zaposlovanje, prostorska in stanovanjska politika
- Spodbujanje mobilnosti in razvoja mobilnih elektronskih storitev
- Učinkovita javna uprava
- Podporno okolje za razvoj nevladnih organizacij in civilne družbe
- Spodbujanje socialnega podjetništva in razvoja storitev za prebivalstvo regije

Programi in ukrepi v okviru prioritete

Programi, ki se v okviru prioritete 4 prepletajo, so: Človeški viri in blaginja, Gospodarstvo.

Tabela 23: Kazalnik prioritete 4 za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4						

2.6. Skupna okvirna finančna ocena vrednosti RRP

Financiranje vseh načrtovanih projektov, predstavljenih v okviru RRP JV SLO 2014-2020, se bo izvajalo s pomočjo različnih finančnih virov, tako nepovratnih in povratnih sredstev Evropske unije, državnega proračuna Republike Slovenije, kot tudi javnih in zasebnih sredstev nosilcev in partnerjev teh projektov.

Možni finančni viri za financiranje regijskih projektov, skupnih regionalnih projektov nacionalnega pomena, projektov teritorialnega čezmejnega sodelovanja so:

- ESRR - Evropski sklad za regionalni razvoj (EU in SLO del),
- ESS – Evropski socialni sklad,
- KS – Kohezijski sklad,
- EKSRP – Evropski sklad za razvoj podeželja,
- ESRP – Evropski sklad za ribištvo in pomorstvo,
- sredstva v okviru programov Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS) – čezmejni, transnacionalni, medregionalni programi,
- mednarodni finančni mehanizmi (Finančni mehanizem EGP, Norveški finančni mehanizem, Švicarski prispevek),
- drugi finančni instrumenti (npr. povratna sredstva EIB),
- sredstva državnega proračuna Republike Slovenije,
- sredstva občinskih proračunov,
- zasebna sredstva s strani subjektov gospodarstva, kmetijstva (gospodarske družbe, samostojni podjetniki, nosilci kmetijskih gospodarstev ipd.).

Na osnovi predloženih projektnih predlogov in opredeljenih razvojnih programov regije je bila pripravljena ocena vrednosti RRP JV SLO za obdobje 2014-2020. Okvirna finančna ocena je razvidna iz tabele v nadaljevanju.

Tabela 24: Okvirna finančna ocena vrednosti predloga RRP JV SLO 2014-2020 (v EUR)

Programi	Št. projektnega predloga	Naziv projekta	Lastna sredstva (v EUR)	Sredstva sofinanciranja (EU + SLO) (v EUR)	SKUPAJ (v EUR)
(1) Gospodarstvo	P1	Podjetniško podporno okolje JV SLO	/	/	13.188.000
	P2	Razvojni center za inovativne medicinske sisteme in metode zdravljenja RC IN.Medica	4.000.000	6.000.000	10.000.000
	P3	Kompetenčni center kovinskopredelovalne industrije za povečanje konkurenčnosti MSP iz kovinskopredelovalne dejavnosti v JV Sloveniji	553.840	1.854.160	2.408.000
	P4	Razvojno tehnološki center Kolpa	190.702	190.702	381.404
	P5	Vseživljenjsko učenje	/	/	1.260.000
	P6	Center razvoja raziskav in inovacij JV Slovenije			12.500.000
(2) Človeški viri in blaginja	P1	Center vseživljenjskega učenja JV regije	1.075.158	6.092.562	7.167.720
	P2	Socializacija in integracija Romov	682.000	2.279.008	3.411.260
	P3	Povezovanje izobraževanja in trga dela v JV Sloveniji	1.439.420	5.757.680	7.197.100
	P4	Starosti in invalidom prijazna regija	4.033.286	16.133.146	20.166.433
	P5	Vlaganje v zdravstveno in socialno infrastrukturo	1.351.600	8.606.400	10.758.000
	P6	Dostopnost rekreacijskih storitev	12.234.140	48.936.560	61.170.701
	P7	Dostopnost do kulturnih storitev	4.536.284	18.145.139	22.681.424
	P8	Univerza v Novem mestu in Univerzitetni kampus Drgančevje	9.000.000	36.000.000	45.000.000
(3) Infrastruktura, okolje in prostor	P1	Energetsko učinkovita gradnja javnih objektov	11.438.640	64.818.960	76.257.600
	P2	Energetsko učinkovita regija JV Slovenija	10.305.622,95	58.398.530,05	68.704.153,00
	P3	Izboljšanje in povečanje trajnostne mobilnosti v regiji	15.709.500	89.020.500	104.730.000
	P4	S kolesom ob Savi in Krki	1.200.000	6.800.000	8.000.000
	P5	Kolesarska povezava Predgrad – Dol in Prelesje – Fara	1.200.000	6.800.000	8.000.000
	P6	Trajnostna urbana strategija Novo mesto	2.700.000	15.300.000	18.000.000
	P7	Očiščena odpadna voda v regiji v manjših aglomeracijah	10.147.500	57.502.500	67.650.000

Programi	Št. projektnega predloga	Naziv projekta	Lastna sredstva (v EUR)	Sredstva sofinanciranja (EU + SLO) (v EUR)	SKUPAJ (v EUR)
	P8	Vrtina Bratnica s povezovalnim cevovodom in zamenjavo primarnega in sekundarnega omrežja	322.650	1.828.350	2.151.000
	P9	Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – Kanalizacijski sistem Trebnje – porečje Temenice in razširitev CČN Trebnje	1.201.800	6.810.200	8.012.000
	P10	Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – Kanalizacijski sistem Dobrnič – Dobrniška kotlina, novogradnja	362.370	2.053.430	2.415.800
	P11	Ravnanje z odpadki v regiji I faza odlagališča nenevarnih odpadkov Globoko	841.650	4.769.350	5.611.000
	P12	Ravnanje z odpadki v regiji	/	/	/
	P13	Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju občin Novo mesto, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice – NIVO 1 – obseg območij aglomeracij	27.999.917	64.324.133	92.324.049
	P14	Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju občin Novo mesto, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice – NIVO 2 – obseg območij aglomeracij	5.927.345	13.616.873	19.544.217
	P15	Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske – II. faza in ostali pripadajoči vodi, ki se vežejo nanj, ter pripadajoči vodi, ki se vežejo na projekt Suhokranjski vodovod	15.397.200	24.570.000	39.967.200
	P16	Ureditev komunalne infrastrukture v romskih naseljih	980.812,50	5.557.937,50	6.538.750
	P17	Oskrba s pitno vodo na območju Suhe krajine	12.138.854,79	26.926.230,22	39.003.653,27
	P18	Izboljšana oskrba s pitno vodo v regiji	4.585.612,50	25.985.137,50	30.570.750
	P19	Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske	5.354.359	20.937.105	26.291.464
	P20	Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica – Kočevje	10.650.257	25.505.291	36.155.548
	P21	Širokopasovna omrežja Dolenjske	1.050.000	5.950.000	7.000.000
	P22	Širokopasovna omrežja Pokolpja	6.759.000	10.009.000	16.768.000

Programi	Št. projektnega predloga	Naziv projekta	Lastna sredstva (v EUR)	Sredstva sofinanciranja (EU + SLO) (v EUR)	SKUPAJ (v EUR)
	P23	Učinkovit in celovit prostorski razvoj	270.000	1.530.000	1.800.000
	P24	Mreža postajališč za avtodome	2.249.500	2.002.500	4.252.000
(4) Kmetijstvo in podeželje	P1	Dežela gozdov in medveda- Regijski park Kočevsko	/	/	8.156.823
	P2	Eko- socialna kmetija, bivalna in dnevna enota na podeželju v občini Škocjan na Bučki	148.365	1.971.128	2.119.493
	P3	Lesni centri Dolenjske			191.000.000
	P4	CLLD – Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost			12.500.000
	P5	Izgradnja podpornega okolja za razvoj družbeno odgovornega podjetništva na območju JVS	500.000	2.000.000	2.500.000
(5) Turizem in dediščina	P1	Arheološki park Marof in Regijska arheološka pot	1.814.700	4.026.300	5.841.000
	P2	Povečanje izvoza kakovostnih turističnih produktov, implementacija standardov zelenega turizma ter enotna promocija konkurenčne ponudbe destinacije JV Slovenija na mednarodnih trgih	1.056.000	2.464.000	3.520.000
	P3	Krka – reka življenja	894.000	2.086.000	2.980.000
	P4	Mreža regijskih interpretativnih centrov kulturne dediščine	2.170.353,25	5.377.174,98	7.547,526,23
	P5	Razvoj lokalne znamke »Mirnska dolina« in njene ponudbe	2.240.000	3.360.000	5.600.000
	P6	Revitalizacija stavbne dediščine za nastanitev po vzoru razpršenega hotela ter za izvajanje turističnih in spremljajočih dejavnosti	4.658.844	12.673.956	17.332.800
	P7	Svet nature (teritorialno sodelovanje SI – Hrvaška, INTERACT)	594.094,50	1.386.220,50	1.980.315
	P8	Zgodba o Gorjancih – naravno in kulturno bogastvo Gorjancev	669.000	1.561.000	2.290.000
	P9	Urejanje zgornjega toka Kolpe za trajnostni turizem (projekt ORP Pokolpje)	1.107.300	2.583.700	3.691.000
Skupaj:					605.464.388

2.7. Opredelitev in podroben opis ukrepov po programih

2.7.1. Ukrepi v okviru programa 1: Gospodarstvo

❖ Specifični cilj 1.1: Izboljšanje infrastrukture za gospodarstvo

Za doseganje specifičnega cilja 1.1 se bosta izvajala naslednja ukrepa:
UKREP 1.1.1: Izboljšanje in načrtovanje infrastrukture za gospodarstvo in

UKREP 1.1.1: Izboljšanje infrastrukture za gospodarstvo

Cilji ukrepa

- Gospodarska infrastruktura, primerna za sprejem novih podjetij
- Privabljanje novih investorjev v regijo
- Ustvarjanje novih delovnih mest

Opis ukrepa

Regija ima veliko število gospodarskih con, ki so neustrezno infrastrukturno urejene (komunalna, cestna infrastruktura, širokopasovni internet, ipd). Da bomo lahko privabili domače in tuje investitorje, jih je potrebno ustrezno infrastrukturno urediti.

V okviru ukrepa se bo vzpodbujalo povezovanje na ravni občin v smeri vzpostavljanja večjih in bolj infrastrukturno opremljenih gospodarskih con, kar bo vodilo v dvig konkurenčnosti regije. V regiji se bodo razvijale posamezne gospodarske cone za različne namene (npr. gospodarska cona za zagotovitev dolgoročnih potreb regionalnega gospodarstva, večjo mednarodno konkurenčno industrijsko cono, podjetniško cono malega gospodarstva za spodbujanje razvoja delovnih mest itd.).

Aktivnosti ukrepa

- Popis gospodarskih con in pregled stanja le teh
- Popis gospodarskih con, zasedenosti in njihovih zmožnosti
- Preverjanje povpraševanja in potreb
- Skupno načrtovanje gospodarskih con
- Ureditev con

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Obdobje 2014-2020
- Finančni načrt ukrepa: cca 105.000.000 EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Ureditev poslovnih con v posameznih občinah Jugovzhodne Slovenije:

Tabela 25: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.1.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.1.1/a	Stopnja	%	50	2013	75	lastni

	zasedenosti gospodarskih con					
...						

Cilj ukrepa

- Večja prepoznavnost regije in njenih gospodarskih con
- Povečanje tujih investicij

Opis ukrepa

Priprava promocijskega materiala in udeležba na specializiranih sejnih in poslovnih dogodkih v Sloveniji in tujini. Organizirali se bodo dogodki za privabljanje TNI v tujini in Sloveniji oz. tam, kjer bo bolj primerno glede na ciljne skupine. Okrepiti je potrebno sodelovanje s SPIRIT Slovenija, gospodarskimi zbornicami in veleposlaništvu. V aktivnostih so predvideni tudi obiski grozdov (Avstrija, Nemčija, Italija Hrvaška in drugi) in vzpostavljanje partnerstev z njimi. Ponudbo regije bomo oglaševali v domačih in tujih specializiranih medijih.

Pri privabljanju investitorjev v regijo se bomo poslužili različnih sodobnih načinov (npr. program identifikacije tujih investitorjev – svetovalna podjetja v tujini, ki preučujejo JV Slovenijo kot lokacijo za njihovo prihodnjo investicijo, na takšen način bi prišli do ožjega nabora tujih investitorjev, ki bi bili pripravljene investirati v JV Slovenijo).

Vzpostavila se bo skupina zainteresiranih za TNI, v kateri bodo člani razvojnih institucij, zbornic, bank, zavarovalnic, upravitelji con, gradbenih podjetij in velikih podjetij. Skozi ves čas trajanja projekta se bodo izvajali obiski tujih investitorjev oz. priprave obiskov, izvajala se bodo svetovanja, spremljali se bodo zaključki poslov in informacije o faktorjih odločitve. Z investitorji in potencialnimi investitorji se bo vzdrževalo reden stik, nudila se jim bo pomoč pri reševanju težav in svetovanje.

Vzporedno z aktivnostmi priprave gradiv se bo organiziralo skupna srečanja regijskih družb z namenom povečanja blagovne menjave s posameznimi čezmejnimi regijami. Razvijali bomo izvozno usmerjenost regijskih družb in skupni nastop na tujih trgih. Smiselno je nastopiti na 3 ciljnih trgih letno. Investitorje se bo iskalo tudi v evropskih državah ter seveda naraščajočih svetovnih trgih.

Pri aktivnost Organizacije dogodkov doma in v tujini je smiselno povezovanje z organizacijami, ki tovrstne dogodke redno izvajajo (SPIRIT, SLOVENIA TIMES).

Pri obisku dobrih praks v tujini gre za organizirane dogodke, kjer se pelje zainteresirane podjetnike iz regije pogledat specifične primere dobrih praks. Za področje Avstrije in Nemčije je tu smiselno sodelovanje z Gospodarskimi zbornic na severu Slovenije, ki imajo nekatere tovrstne povezave že vzpostavljene.

Aktivnosti ukrepa

- izdelava brošur in ostalega predstavitvenega gradiva
- priprava strategije za nastop na trgih in predstavitev
- obisk tujih sejmov in predstavitev
- ohranjanje stikov s potencialnimi investitorji

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Obdobje 2014 – 2020

- Finačni načrt: 295.000 EUR/leto

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Podjetniško podporno okolje (2. Privabljanje tujih in domačih neposrednih investicij).

Tabela 26: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.1.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.1.2/a	Število novih tujih neposrednih investicij v regiji					
...						

❖ **Specifični cilj 1.2: Izboljšanje sistema inovacij in raziskav ter vzpostavitve inovacijskih procesov**

Za doseganje specifičnega cilja 1.2 se bodo izvajali naslednji ukrepi:

- ❖ UKREP 1.2.1: Krepitev raziskovalne infrastrukture, razvojnih kompetenc in inovacijskih potencialov v proizvodnih in storitvenih dejavnostih
- ❖ UKREP 1.2.2: Promocija inovativnosti,
- ❖ UKREP 1.2.3: Podpora razvoju in testiranju inovacij v praksi in komercializacija razvitih rešitev in spodbujanje povpraševanja
- ❖ UKREP 1.2.4: Vlaganje v raziskave in razvoj na področju inovativnih medicinskih sistemov in metod zdravljenja.

UKREP 1.2.1: Krepitev raziskovalne infrastrukture, razvojnih kompetenc in inovacijskih potencialov v proizvodnih in storitvenih dejavnostih

Cilj ukrepa

- Izboljšanje raziskovalno-inovacijske infrastrukture
- Sinergijski učinki na področju inovacij
- Izboljšana prenos znanja med raziskovalnimi organizacijami in podjetji
- Bolj mednarodno konkurenčen razvojno raziskovalni prostor
- Zaposlovanje visokostrokovnega, univerzitetno izobraženega kadra
- Ustvarjanje pogojev za proizvodnjo izdelkov z visoko dodano vrednostjo in čisto proizvodnjo

Opis ukrepa

Raziskovalna infrastruktura v regiji ni dovolj dobro razvita, oziroma je skoncentrirana znotraj velikih podjetij, ki imajo lastne razvojne oddelke. S tem je MSP-jem onemogočena raziskovalna dejavnost, saj si sami infrastrukture pogosto ne morejo zagotoviti. V regiji je tako potrebno zagotoviti lastno infrastrukturo (regionalni center), ki bo podpirala področje, ki so za našo regijo prioriteta in so zapisna tudi v Strategiji pametne specializacije ter bo široko dostopna. Pomembna funkcija takšne infrastrukture je tudi povezovanje gospodarstva in izobraževalnega sistema z ostalimi raziskovalnimi inštitucijami, s čimer bo omogočen hiter in

učinkovit prenos znanja. Na ta način bodo doseženi sinergijski učinki med različnimi akterji in izboljšanje kompetenc na področju inovacij.

Znotraj takšnega centra je potrebno zagotoviti tudi podorni sistem, ki bo različne akterje povezoval, jih usmerjal pri inovacijskem procesu in prenosu akumuliranega znanja. Kulturne in kreativne industrije lahko pripomorejo k dvigu dodane vrednosti izdelkov, zato jih je smiselno povezovati v raziskovalne in inovativne procese. Zagotovljeno mora biti povezovanje s tujimi raziskovalnimi inštitucijami, podjetji in ostalimi organizacijami ter področji znanosti.

Vzpostavitev takšnega centra se bo kazalo pri aktivnostih:

- Spodbujal izvajanje konkretnih industrijskih raziskav za gospodarstvo v JV Sloveniji s strani raziskovalnih ustanov, predvsem v panogah kjer ima regija konkurenčne prednosti;
- Spodbujal podjetniško aktivnost vseh mladih, ki so še v procesu izobraževanja oz. so ga zaključili in še iščejo svoje poslovne poti;
- Pospeševal dobre podjetniške ideje iz širše JV Evrope s ciljem, da se te ideje preizkušajo v regiji JV SLO;
- Spodbujal mlade za odločanje za poklice s področja naravoslovja in tehnike;
- Spodbujal znanstveno odličnost raziskovalcev na vključenih raziskovalnih ustanovah;
- Spodbujal uveljavljanje raziskovalcev na območju JV Evrope, še posebej tistega dela, ki spada v Podonavsko regijo;
- Spodbujal izmenjavo znanja med vsemi vključenimi ustanovami preko skupnih projektnih ekip ali raziskovalnih vavčerjev, s posebnim poudarkom na razvoju krajših programov za usposabljanje, ki bodo primerno ovrednoteni v sistemu ECTS in bodo v e-obliki dosegljivi širšemu krogu zainteresiranih ljudi.

Inovacije je potrebno usmrežati v področja, ki imajo velik potencial rasti in bodo lahko generirala nova delovna mesta, pri tem pa ima regija velik potencial tudi pri netehnoloških inovacijah (procesi, storitve).

Inovacijam prijazno okolje mora zagotoviti tudi podporo pri razvoju socialnih inovacij, ki so vse pomembnejši generator novih delovnih mest in reševanja socialnih problemov.

Aktivnosti ukrepa

- vzpostavitev infrastrukture (izgradnja, obnova, nabava opreme) za raziskave in razvoj, ki bo namenjena širšemu krogu raziskovalcev,
- oblikovanje razvojnega jedra na področju inoviranja, ki bo spodbujal razvojno in raziskovalno dejavnost v podjetjih in organizacijah v regiji,
- priprava in izvajanje skupnih programov in projektov temeljnih, aplikativnih in industrijskih raziskav, ki so v skupnem interesu gospodarstva,
- modeliranje izdelkov in tehnoloških proizvodnih procesov z uporabo sodobnih IT orodij,
- povezovanje različnih področij (znanost, kultura, kreativne industrije ter gospodarstvo),
- izvajanje storitev na raziskovalnem in razvojnem področju,
- prenos novih inovativnih tehnologij v proizvodne procese,
- povezovanje različnih organizacij regije v okviru posameznih projektov,

- svetovanje podjetjem, družbam glede razvoja izdelkov in tehnologij,
- sodelovanje pri prijavi in izvajanju študijskih programov na fakultetah v regiji,
- sodelovanje s podjetji in fakultetami pri izdelavi seminarov, projektnih, diplomskih in magistrskih nalog na teme, ki so v interesu podjetij v regiji,
- usposabljanje mentorjev za vodenje strokovne prakse v podjetjih,
- sodelovanje pri izvajanju različnih oblik izobraževanja, prenosa znanja, posvetov in strokovnih konferenc v regiji,
- izvajanje storitev za MSP v regiji,
- mednarodno sodelovanje,
- sodelovanje s podjetji v regiji pri oblikovanju novih in pri krepitevi obstoječih razvojnih oddelkov v podjetjih.

Časovni in finančni načrt ukrepa

- obdobje 2014-2020
- finančni načrt: 1.000.000 EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Center razvoja, raziskav in inovacij Jugovzhodne Slovenije
- projekt Raziskovalno središče NM
- razvojno tehnološki center Kolpa

Tabela 27: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.2.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.2.1/a	Število izpeljanih izobraževanj/delavnic/dogodkov	Število				Lastna evidenca
K1.2.1/b	Št. inovacij	Število				
K1.2.1/c	Št. podjetij, ki sodelujejo z raziskovalnimi inštitucijami	Število			135 (SLO)	Spremljanje MK
K1.2.1/d	Delež inovacijsko aktivnih podjetij	%	49,4 (SLO)	2008-2010	55 (SLO)	SURS
K1.2.1/e	Število raziskovalcev, ki delajo v izboljšani raziskovalni infrastrukturi	Število			150 (SLO) RTC Kolpa - 3	Spremljanje MIZŠ/MK
K1.2.1/f	Število raziskovalcev v podprtih entitetah	Število			150 (V SLO)	
K1.2.1/g	Delež sredstev iz tujine za financiranje vseh bruto domačih izdatkov za RRD	Delež	8,6	2012	Na povprečjem EU	SURS
K1.2.1/h	Delež sredstev iz tujine za financiranje izdatkov za RRD v poslovnem sektorju	delež	7,01	2012	Na povprečjem EU	SURS

UKREP 1.2.2: Promocija inovativnosti

Cilj ukrepa

- Večje število inovacijsko aktivnih podjetij

- Več tehnično usposobljenega inženirskega kadra
- Izboljšanje eko-inovativnosti in energetske učinkovitosti podjetij

Opis ukrepa

Potrebno je dvigniti ozaveščenost podjetij o inovacijskih procesih in možnosti razvoja podjetja v več smereh. Preko celega leta se bo z različnimi dogodki s področja inoviranja in razvoja doseglo različne ciljne skupine z namenom dviga ozaveščenosti in znanja o inoviranju. Promocijski dogodki bodo potekali celo leto.

Osrednji letni dogodek bo »Teden inovativnosti« v katerem bo organizirana serija različnih aktivnosti. Osrednjo dogajanje bo namenjeno podelitvi priznanj in nagrad najbolj inovativnih podjetjem in posameznikom v preteklem letu.

Dogodek bo ponudil aktivnosti tudi za mlade (dijaki, študentje), ki bodo lahko svoje inovativne ideje realizirali s pomočjo izkušenih mentorjev in tudi razvojnikov v podjetjih.

V okviru promocije bodo velikokrat izpostavljeni tudi primeri dobrih praks v regiji, ki bodo služili kot opomnik in zgled vsem ostalim podjetjem, da je inovacijska aktivnost pomembna za rast in razvoj.

Preko različnih platform, razpisov in nagrad, bo potekalo usmerjanje podjetij v inovativne procese in se jih s finančnimi sredstvi spodbujalo v nadgradnjo produktov in storitev.

Aktivnosti ukrepa

- dogodki z različnih področij za dvig inovacijske ozaveščenosti (predvsem področja opredeljena v SPS-u)
- finančni razpisi in nagrade za najbolj inovativne predloge in produkte

Časovni in finančni načrt ukrepa

Obdobje 2014-2020

Finačni načrt: 135.000 EUR – 335.000 EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Podjetniško podporno okolje – Del inovacije

Tabela 28: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.2.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.2.2/a	Delež inovacijsko aktivnih podjetij	%	49,4 (SLO)	2008-2010	55 (SLO)	SURS
K1.2.2/b	Št. dogodkov za promocijo inovacij in inovacijskih procesov	Dogodek				lastni

K1.2.2/c	Št. udeležencev na dogodkih	Udeleženec (oseba)				Lastni
K1.2.2/d	Število raziskovalcev v podprtih entiteta	Število			150 (V SLO)	
K1.2.2/e	Delež sredstev gospod. družb za financiranje raziskovalno razvojnih dejavnosti v BDP	%	1,76 (SLO)	2012	2 (SLO)	SURS

UKREP 1.2.3: Podpora razvoju in testiranju inovacij v praksi in komercializacija razvitih rešitev in spodbujanje povprševanja

Cilj ukrepa

- Vstop novih tehnologij na trg
- Komercializacija razvitih rešitev

Opis ukrepa

Ukrep bo naslavljal problematiko trženja zanimivih produktnih in storitvenih rešitev. Velikokrat se zgodi, da se v neko inovacijo, ki naj bi bila tržno zanimiva vložijo veliko sredstev, vendar se na koncu na trgu zadeva ne prodaja. Proces predstavljanja novosti na trgu je potrebno povsem obrniti. Z različnimi platformami in podprnim okoljem, bo vsaka novost na trgu predstavljena do te mere (prototip, demonstracija ali MVP), da bodo uporabniki lahko razumeli njegovo bistvo. Tako se bo najprej pišlo do odziva iz trga oz. se bo preverilo povpraševanje in v koliko se bo pojavilo zanimanje (lahko tudi že prednaročila), se takšno inovacijo razvije do konca.

Tako obrnjen proces inovacije je usmerjen k potrebam končnega uporabnika. Hkrati podjetje od uporabnikov dobi tudi povratno informacijo kaj pri produktu spremeniti oz. dopolniti. Tudi raziskovalna infrastruktura je na ta način bolj izkoriščena in s prodajo novih izdelkov, se visoki investicijski stroški v infrastrukturo lahko pokrijejo.

»Podprti bodo demonstracijski projekti za predstavitev, testiranje novih rešitev za neposredno uporabo v praksi in demonstracijo uporabe (kot so npr. Living Labs, internet stvari, računalništvo v oblaku, masovni podatki, za krepitev krativnosti kot npr. CreativeHubs, ipd).« - OP str 55

Aktivnosti ukrepa

- popoznati trge, kjer ima naša regija konkurenčno prednost,
- oblikovati platformo (podporno okolje, programe) za plasiranje inovacij na testiranje na trge.

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Obdobje 2014-2020
- Finančni načrt: 135.000 EUR – 335.000 EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Podjetniško podporno okolje – lahko vključimo v del inovacije

Tabela 29: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.2.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.2.3/a	Povečanje dodane vrednosti na zaposlenega v podjetjih prejemnikih sredstev	EUR / zaposlenega	48.100,00	2012		Lastni, SURS
K1.2.3/b	Št. podprtih podjetij, ki so uvedla nove proizvode oziroma izboljšanje izdelke ali storitve na trgu	Število			200 (SLO)	Lastni podatki
K1.2.3/c	Št. Vzpostavljenih (mednarodnih) razvojnih partnerstev	Število			4 (SLO)	Lastni podatki
K1.2.3/d	Število podjetij, ki sodelujejo s raziskovalnimi institucijami	Število			135 (SLO)	Spremljanje MIZŠ/MK

UKREP 1.2.4 Vlaganje v raziskave in razvoj na področju inovativnih medicinskih sistemov in metod zdravljenja

Cilji ukrepa

- Novi izdelki naprednih medicinskih naprav za merjenje in obvladovanje življenjskih funkcij
- Nov razvojni center bo izrazito razvojno usmerjen in bo pomembno vplival na obogatitev učne baze fakultet in visokih šol v regiji in slovenskem prostoru. Medicinski center bo močno vplival na dvig kakovosti izobraževanja, kar bo posledično imelo dolgoročen pozitiven vpliv na celotno panogo in celotno regijo.

Opis ukrepa

Raziskave in razvoj bodo potekali na področju razvoja inovativnih medicinskih sistemov in metod zdravljenja s pomočjo medicinskih pripomočkov, ki bodo presegli tradicionalna farmacevtska področja. Rezultat raziskav in razvoja bodo visoko tehnološki medicinski pripomočki, ki jih na trgu še ni, vendar za njih obstaja veliko povpraševanje in ki bodo pomembno prispevali k napredku v panogi medicinskih pripomočkov in medicine nasploh.

Delujoči razvojni center bo prispeval tudi k premostitvi t.i. doline smrti med znanstveno-raziskovalno sfero in raziskovalno-razvojno dejavnostjo v industriji, v njegovem sklopu bo vzpostavljeno sodelovanje z viri znanja v Sloveniji in tujini ter z industrijskimi partnerji v regiji, Sloveniji in tujini.

Aktivnosti ukrepa

Prvi sklop obsega dejavnosti raziskav in razvoja naprednih medicinskih naprav za merjenje in obvladovanje življenjskih funkcij, drugi pa raziskave in razvoj na področju podpornih sistemov za napredne medicinske naprave za merjenje in obvladovanje življenjskih funkcij.

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Januar 2015 – december 2018
- Finančni načrt: 10.000.000 EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Razvojni center In.Medica

Tabela 30: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.3.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.3.1/a	Prijava pravic intelektualne lastnine	Prijava pravic intelektualne lastnine	Prijavljen patent	23		40
K1.3.1/b	Povečanje števila zaposlenih	Povečanje števila zaposlenih	Zaposleni	34	45	

Specifični cilj 1.4: Spodbuditev internacionalizacije Za doseganje specifičnega cilja 1.4 se bodo izvajali naslednji ukrepi:

- ❖ UKREP 1.4.1: Vzpostavitev sistema vse na enem mestu za domače izvoznike in tuje investitorje,
- ❖ UKREP 1.4.2: Podpora za vključitev v mednarodne verige dodane vrednosti ter odpiranje in oblikovanje tima za internacionalizacijo in prodor na tuje trge,
- ❖ UKREP 1.4.3: Usposabljanje ključnih kadrov v organizacijah za »aktivno« internacionalizacijo.

UKREP 1.4.1: Vzpostavitev sistema vse na enem mestu za domače izvoznike in tuje investitorje

Cilj ukrepa

Zagotoviti kvalitetno podporo pri mednarodnem poslovanju

Opis ukrepa

Na enotni kontaktni točki je potrebno interesentom ponuditi kvalitetne, ažurne in hitre informacije o mednarodnih trgih, pravilih poslovanja itd. Podjetja je potrebno povezati s tujimi predstavništvi in specialisti za izvoz in pospeševanje prodaje. Izdelava posnetka stanja na terenu, koliko je izvoznih podjetij, katera so zainteresirana za tuje trge in s kakšnimi produkti. Na drugi strani je potrebno ponuditi kvaliteten servis za tuje investitorje. Z natančim popisom stanja, je potrebno priti do informacij o možnih investicijskih projektih, zgradbah, conah in jih v primerni obliki ponuditi tujim interesentom.

Aktivnosti ukrepa

- vzpostavitev točke
- Izdelava posnetka stanja na terenu, koliko podjetij, katera so zainteresirana za tuje trge in s kakšnimi produkti,
- pridobivanje vseh informacij in posredovanje/pomoč interesentom
- povezovanje s tujimi predstavništvi in širjenje mreže

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Obdobje 2014-2020
- Finančni načrt: v izdelavi

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- izvajanje s strani Gospodarske zbornice NM – v izdelavi

Tabela 31: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.4.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.4.1/a	Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	Delež	34,4 (SLO)	2013	38,4 (leto 2023) (SLO)	SURS, AJPES
K1.4.1/b	Število izvoznikov blaga	Število	19.714 (SLO)	2012	20.000 (SLO)	SURS
K1.4.1/c	Delež izvoza MSP v celotnem izvozu	Delež	34,4 (SLO)	2013	38,4 (leto 2023) (SLO)	
K1.4.1/d	Število uporabnikov storitve	Podjetja				Evidenca na kontaktni točki

UKREP 1.4.2: Podpora za vključitev v mednarodne verige dodane vrednosti ter odpiranje in oblikovanje tima za internacionalizacijo in prodor na tuje trge

Cilj ukrepa

- Vključitev podjetij iz regije v mednarodno sodelovanje.

- Večje sodelovanje s tujimi podjetji.
- Večja odprtost v evropske in druga tržišča
- Oblikovanje tima za internacionalizacijo

Opis ukrepa

Podjetja iz regije JV Slovenija imajo številne kvalitetne, inovativne produkte, s katerimi bi se lahko vključili v mednarodne tržne verige. Primankuje pa jim znanja o tujih trgih, povezav, kako na tuj trg vstopiti oz. se z večjo vrednostno verigo povezati. Vzpostaviti je potrebno podporno okolje, ki bo podjetjem omogočalo vstop v že vzpostavljene verige vrednosti in bo s povezovanjem različnih domačih in tujih podjetij bilo sposobno generirati nove vrednostne verige. Poiskati je potrebno podjetja zainteresirana za prodajo in povezovanje na tujih trgih (koliko obstoječih podjetij in katera so zainteresirana za izvoz v tujino in na katere trge), identificirati izdelke/storitve podjetij, primerne za izvoz v tujino, povečati promocijo in trženje že uveljavljenih blagovnih znamk JV Slovenije v tujini, identificirati tuje trge, zanimive za izvoz in povezovanje, prepoznati glavne ovire podjetij pri izvozu v tujino, prepoznati panoge, kjer je potencial za izvoz in oblikovati skupine podjetij glede na panogo ali glede na regionalne trge za trženje njihovih izdelkov in storitev. Oblikovati tim za internacionalizacijo oz. skupino ekspertov za prodor na tuje trge, ki bo utrla pot prodaji (pomoč pri trženju izdelkov in storitev podjetij v tujini in za skupne sejemske nastope podjetij v tujini). Na drugi strani je kar nekaj velikih podjetij iz naše regije že uveljavljenih na tujih trgih in s povezovanjem z njimi je vstop na tuje trge lahko hitejši in bolj učinkovit.

Aktivnosti ukrepa

- identifikacija podjetij, ki bi želeli sodelavati v mednarodnih verigah vrednosti
- identifikacija panog, kjer bi bila možna vključitev
- vzpostavitev kontakt s podjetji iz vrednostne verige in njihovo povezovanje
- povezovanje z domačimi (večjimi) podjetji, ki so na tujih trgih že prisotna
- nišni preboji,
- povezovanje kompetenc in deležnikov in skupen nastop
- vzpostavljanje razvojni partnerstev na različnih interesnih področjih

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Obdobje 2014-2020
- Finančni načrt: 90.000 € / leto

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Podporno podjetniško okolje – del INTERNACIONALIZACIJA

Tabela 32: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.4.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.4.2/a	Število podjetij vključenih v mednarodne vrednostne verige					

K1.4.2/b	Število podprtih podjetij					
K1.4.2/c	Delež izvoza MSP v celotnem izvozu	Delež	34,4 (SLO)	2013	38,4 (leto 2023) (SLO)	SURS
K1.4.2/d	Čisti prihodki od prodaje na tuje trge	Delež	34,4 (SLO)	2013	38,4 (leto 2023) (SLO)	SURS, AJPES
K1.4.2/e	Število izvoznikov blaga	Število	19.714 (SLO)	2012	20.000 (SLO)	SURS

UKREP 1.4.3: Usposabljanje ključnih kadrov v organizacijah za »aktivno« internacionalizacijo.

Cilj ukrepa

- Vključitev podjetij iz regije v mednarodno sodelovanje.
- Večje sodelovanje s tujimi podjetji.
- Večja odprtost v evropske in druga tržišča

Opis ukrepa

MSP v regiji JV Slovenija imajo težave pri internacionalizaciji zaradi pomanjkanja ustreznega znanja zaposlenih (neznanje tujih jezikov, zaradi česa imajo težave pri vzpostavljanju stikov s tujimi vlagatelji, kompleksnost upravljanja z dokumentacijo in postopki pri mednarodnem poslovanju), težavo predstavlja pomanjkanje razpoložljivih informacij za oceno in analizo tujih trgov, močna tuja konkurenca in financiranje izvoznih aktivnosti. MSP se tako v internacionalizacijo odpravljajo z omejenimi viri, pri čemer lahko igrata pomembno vlogo podjetnikov človeški kapital (izkušnje in spretnosti, zaznavanje okolja, mednarodna usmerjenost, managersko znanje) in družbeni kapital (poslovne zveze in poznanstva), kot pomembnejša strateška vira in vira dolgoročnih konkurenčnih prednosti. Pomembno vlogo igrajo lastnosti podjetja (velikost in starost podjetja) in lastnosti okolja (mikro in makro okolje).

Aktivnosti ukrepa

- prepoznati nivo znanja in potreb kadra
- oblikovanje programov za usposabljanje kadrov
- izvedba usposabljanj
- pomoč pri vzpostavljanju stikov s tujino

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Obdobje 2014-2020
- finančni načrt: 50.000 €/leto
-

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Podporno podjetniško okolje – del INTERNACIONALIZACIJA

Tabela 33: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.4.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
----	----------	--------------	---------------------	-----------------	--------------------------------	-----------------------------

K1.4.3/a	Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	Delež	34,4 (SLO)	2013	38,4 (leto 2023) (SLO)	SURS, AJPES
K1.4.3/b	Število izvoznikov blaga	Število	19.714 (SLO)	2012	20.000 (SLO)	SURS
K1.4.3/c	Delež izvoza MSP v celotnem izvozu	Delež	34,4 (SLO)	2013	38,4 (leto 2023) (SLO)	SURS
K1.4.3/d	Število izvoznikov blaga	Število	19.714 (SLO)	2012	20.000 (SLO)	SURS

❖ **Specifični cilj 1.5: Dvig prepoznavnosti in promocija Jugovzhodne Slovenije ter privabljanje tujih in domačih neposrednih investicij**

Za doseganje specifičnega cilja 1.5 se bosta izvajala naslednja ukrepa:

- ❖ UKREP 1.5.1: Izdelava in posodabljanje promocijskega gradiva, spletnih strani in ostalih informacijskih pripomočkov,
- ❖ UKREP 1.5.2: Dogodki za dvig prepoznavnosti regije (forumi, sejmi).

UKREP 1.5.1: Izdelava in posodabljanje promocijskega gradiva, spletnih strani in ostalih informacijskih pripomočkov

Cilj ukrepa

Večje število tujih partnerstev, večji delež izvoza v BDP, prepoznavnost regije v tujini.

Opis ukrepa

Dvig prepoznavnosti in promocija regije kot celote, kot področja z ustrezno infrastrukturo in pogoji za razvoj posla, bo usmerjena na raven Slovenije, širšo čezmejno regijo in ključne globalne trge. Trenutno regija nima ustreznega pristopa in gradiva za enotno predstavitev novim investitorjem, zato bodo začetne aktivnosti projekta namenjene izdelavi pristopa in kataloga »Gospodarstvo regije«. Pristop za dvig prepoznavnosti in promocije regije bo definiran na delavnicah in ciljnih usposabljanjih. Nov pristop bo zahteval jasno določene vloge in pristojnosti posameznih partnerjev. Katalog v slo. in ang. jeziku bo vseboval pregled celotne ponudbe regije JV Slovenija, ki jo sestavljajo gospodarski subjekti, podatki o poslovnih conah in razpoložljivih industrijskih zemljiščih, razpoložljivih zgradbah, ki so na razpolago za industrijsko/poslovno rabo, zasnovanih investicijskih in nepremičninskih projektih v regiji in človeških virih. Izpostavljene bodo ključne blagovne znamke, ključne dejavnosti in znotraj le teh ključne družbe našega gospodarstva, ki bodo prepoznale interes za sodelovanje s tujimi organizacijami. Predstavljeno bo podporno okolje (gospodarske zbornice, razvojni centri, ostali), ki razvijajo podjetništvo in povezujejo podjetja tudi z različnimi načini financiranja (razpisi, krediti). Za potrebe sejmskih dejavnosti, tiskovnih konferenc, okroglih miz in predstavitev se bo izdelalo različno gradivo: npr. scensko ozadje (pop-up stena?), roll up panoje, prospekte,. Postavljeno bo spletno mesto za promocijo regije, ki bo dopolnjevalo informacije kataloga in brošur. Gospodarstvo regije bo predstavljeno tudi v kratkem filmu v slovenskem in angleškem jeziku. Oblikovala se bodo promocijska darila za nastope na sejmih in ostalih dogodkih.

Aktivnosti ukrepa

- popis gospodarskih subjektov regije in ponudbe gospodarstva
- izdelava kataloga gospodarstvo JV Slo
- izdelava ostalih gradiv in informacijskega portala

Časovni in finančni načrt ukrepa

Obdobje 2014-2020

Finančni okvir: 210.000 EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Podjetniško podporno okolje – dvig prepoznavnosti in promocija JV SLO

Tabela 34: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.5.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.5.1/a	Št. Vzpostavljenih (mednarodnih) razvojnih partnerstev	Število			4 (SLO)	Lastni podatki
K1.5.1/b	Število novih tujih neposrednih investicij v regiji					
K1.5.1/c	Gospodarski katalog regije jv slo	število	0	2014	1	lastni
K1.5.1/d	Promocijsko gradivo	število				

UKREP 1.5.2: Dogodki za dvig prepoznavnosti regije (forumi, sejmi)

Cilj ukrepa

- vzpostavljanje partnerstva mest,
- večje število tujih partnerstev,
- izvoza v BDP in izvoznikov,
- dvig prepoznavnosti regije v tujini.

Opis ukrepa

V regiji se trenutno odvija malo dogodkov (sejmov, forumov), kjer se lahko lokalna podjetja predstavijo tako domačim, kakor tujim vlagateljem. Za boljšo prepoznavnost je potrebno organizirati več takšnih dogodkov in z izdelanimi gradivi, še podkrepiti predstavitev naše regije v gospodarskem smislu.

Dogodki v regiji:

Dogodke doma je potrebno skrbno načrtovati in jih tematsko organizirati. Na ta način bodo na dogodke prišli potencialni partnerji, ki jih poslovno področje dogodka zanima in bo veliko več možnosti, da se oblikujejo partnerske mreže tudi med domačimi in tujimi podjetji. V tujini

je potrebno poiskati tuje delegacije, ki so zainteresirane za partnerske povezave in jim predstaviti našo ponudbo in možnosti.

Dogodki v tujini:

Domačim podjetjem je potrebno omogočiti več obiskov tujih dogodkov, kjer se predstavlja tuja ponudba kjer bodo imeli možnost predstavitve svojih produktov in novosti. S tem se domača podjetja usmerja k odprtosti, v tujini se vzpostavlja partnerstva in mreže. Regija preko udeležbe na tovrstnih dogodkih postaja bolj prepoznavna in zanimiva za investicije.

Dogodke se bo organiziralo v različnih oblikah; sejemske dejavnosti, tiskovne konference, okrogle mize in ostale oblike.

Privabljanje investitorjev:

Organizirali se bodo dogodki za privabljanje TNI v tujini in Sloveniji oz. tam, kjer bo bolj primerno glede na ciljne skupine. Okrepiti je potrebno sodelovanje s SPIRIT Slovenija, gospodarskimi zbornicami in veleposlaništvu. V aktivnostih so predvideni tudi obiski grozdov (Avstrija, Nemčija, Italija Hrvaška in drugi) in vzpostavljanje partnerstev z njimi. Ponudbo regije bomo oglaševali v domačih in tujih specializiranih medijih.

Pri privabljanju investitorjev v regijo se bomo poslužili različnih sodobnih načinov (npr. program identifikacije tujih investitorjev – svetovalna podjetja v tujini, ki preučujejo JV Slovenijo kot lokacijo za njihovo prihodnjo investicijo, na takšen način bi prišli do ožjega nabora tujih investitorjev, ki bi bili pripravljene investirati v JV Slovenijo).

Vzpostavila se bo skupina zainteresiranih za TNI, v kateri bodo člani razvojnih institucij, zbornic, bank, zavarovalnic, upravitelji con, gradbenih podjetij in velikih podjetij. Skozi ves čas trajanja projekta se bodo izvajali obiski tujih investitorjev oz. priprave obiskov, izvajala se bodo svetovanja, spremljali se bodo zaključki poslov in informacije o faktorjih odločitve. Z investitorji in potencialnimi investitorji se bo vzdrževalo reden stik, nudila se jim bo pomoč pri reševanju težav in svetovanje.

Razvijali bomo izvozno usmerjenost regijskih družb in skupni nastop na tujih trgih. Smiselno je nastopiti na 3 ciljnih trgih letno. Investitorje se bo iskalo tudi v evropskih državah ter seveda naraščajočih svetovnih trgih.

Pri aktivnost Organizacije dogodkov doma in v tujini je smiselno povezovanje z organizacijami, ki tovrstne dogodke redno izvajajo (SPIRIT, SLOVENIA TIMES).

Pri obisku dobrih praks v tujini gre za organizirane dogodke, kjer se pelje zainteresirane podjetnike iz regije pogledat specifične primere dobrih praks. Za področje Avstrije in Nemčije je tu smiselno sodelovanje z Gospodarskimi zbornic na severu Slovenije, ki imajo nekatere tovrstne povezave že vzpostavljene.

Aktivnosti ukrepa

- priprava strategije za nastop na trgih in predstavitev
- obisk tujih sejmov in predstavitev
- ohranjanje stikov s potencialnimi investitorji

Časovni in finančni načrt ukrepa

Obdobje 2014-2020

- Finančni načrt: 350.000 EUR/leto

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Podjetniško podporno okolje – 1.del Dvig prepoznavnosti in promocija JV SLO ter 2.del Privabljanje tujih in domačih neposrednih investicij).

Tabela 35: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.5.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.5.2/a	Število tujih neposrednih investicij v regiji					
...						

❖ **Specifični cilj 1.6: Podjetniško podporno okolje**

Za doseganje specifičnega cilja 1.6 se bosta izvajala naslednja ukrepa:

- ❖ UKREP 1.6.1: Zagotovitev ustrezne infrastrukture podpornega okolja (mrežni inkubator, gospodarsko središče)
- ❖ UKREP 1.6.2: Izvajanje programov podpornega okolja na področjih, kjer so podjetja šibka

UKREP 1.6.1: Zagotovitev ustrezne infrastrukture podpornega okolja (mrežni inkubator, gospodarsko središče)

Cilj ukrepa

Vzpostavljane mreže inkubatorjev (regijski mrežni inkubator, mrežni inkubator Pokolpje)

Opis ukrepa

V mreži inkubatorjev naše regije je potrebno zagotoviti ustrezne infrastrukturne pogoje, ki bodo podjetjem omogočale lažji in uspešnejši začetek poslovanja ter njihov razvoj.

Takšna ustrezna infrastruktura bo omogočala izvedbo podpornih programov, s čimer bodo podjetja dobila pomoč na glavnih področjih, kjer so šibka: RRI, Prodaja/marketing in razvoj storitev oz. proizvoda.

Program podpornega okolja bo izpeljan skozi različne aktivnosti: osnovni mentorski programi, mentorski programi zunanjih izvajalcev, predavanja, delavnice.

Ključno pri zagotavljanju kvalitetnega mrežnega inkubatorja je tudi mreža svetovalcev. Mreža bo razdeljena na posamezne gospodarske panoge in v njo bodo vključeni izkušeni podjetniki regije. Ob začetnih težavah mladih podjetij se tako glede na panogo podjetja vključi ustreznega svetovalca, ki pomaga pri reševanju problema.

Pomembna funkcija podpornega okolja inkubatorjev je tudi prenos znanja, informacij in mreženje, tako podjetij in njihovega znanja, kakor tudi ostalih podpornih okolij, drugih regij in držav.

Aktivnosti ukrepa

- aktivacija prebivalstva in revitalizacija podjetniškega okolja
- najboljša podjetniška ideja

- podjetniške delavnice
- povezovanje in mreženje podjetij v regiji in izven
- povezovanje mrežnega inkubatorja z inkubatorji v sosednjih državah
- izvedba svetovanj in izobraževanj na področju kmetijstva, turizma, gozdarstva, lesarstva, itd.
- izvedba svetovanj in izobraževanj na področju grozdenja, združništva, kooperative

Časovni in finančni načrt ukrepa

Obdobje 2014-2020

Finančni načrt: 210.000 EUR/ leto

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- projekt Podjetniško podporno okolje – del Podporno okolje mrežnega inkubatorja

Tabela 36: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.6.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.6.1/a	Površine za inkubirana podjetja	m ²				
K1.6.1/b	Št. inkubiranih podjetij	podjetje				

UKREP 1.6.2: Izvajanje programov podpornega okolja na področjih, kjer so podjetja šibka

Cilj ukrepa

- zagotoviti učinkovito podporno okolje
- izboljšanje klime za podjetništvo in širitev informacij o podjetniških priložnostih
- boljše razumevanje podjetnosti, kot priložnost
- večje število hitrorastočih podjetij
- višja produktivnost

Opis ukrepa

Izvajanje podjetniških programov in dogodkov (forumov, seminarjev). Za vsa novonastala podjetja je ključnega pomena ustrezno podporno okolje, ki zagotavlja podjetniško, inovativno in finančno podporo za uspešen razvoj podjetij v zgodnjih fazah rasti, zato je potrebno zagotoviti enotno podjetniško točko.

Aktivnosti ukrepa

- pomoč pri prijavi na razpise
- povezovanje in grozdenje podjetij
- izvedba osnovnih podjetniških svetovanj in vavčersko svetovanje
- iskanje finančnih vzvodov in rešitev za podjetje in pomoč pri dostopu le teh
- pomoč pri prenovi poslovnih modelov
- nadgradnja obstoječega podpornega okolja

Časovni in finančni načrt ukrepa

Obdobje 2014-2020

Finančni okvir: 210.000 EUR/leto,

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Podporno okolje – del Mrežnega podjetniškega inkubatorja

Tabela 37: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.6.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.6.2/a	Število podprtih podjetij	Število		2014	5000 (SLO)	MGRT, MK, MIZŠ
K1.6.2/b	Število podprtih podjetij s povratnimi viri	Število		2014	3600 (SLO)	
K1.6.2/c	Število podjetij z ne-finančno podporo	Število		2014	2000 (SLO)	
K1.6.2/d	Število podprtih novonastalih podjetij	Število		2014	400 (SLO)	
K1.6.2/e	Zasebne investicije, spodbujene s subvencijami v podprtih podjetjih	mio EUR		2014	150 (SLO)	
K1.6.2/f	Zasebne investicije, spodbujene s povratnimi viri v podprtih podjetjih	mio EUR		2014	750 (SLO)	
K1.6.2/g	Povečanje zaposlenosti v podprtih podjetjih	Število		2014	1000 (SLO)	
K1.6.2/h	Število podprtih investicijskih projektov za fizično/poslovno infrastrukturo	Število		2014	12 (SLO)	
K1.6.2/i	Število podjetij, ki so uvedla ukrepe za učinkovito ravnanje z viri (vključuje ukrepe za povečanje energetske in snovne učinkovitosti)	število		2014	1000	

K1.6.2/j	Število uporabnikov Enotne poslovne točke	Število		2014	50.000	
K1.6.2/k	Število novo podprtih e-storitev za podjetja	Število		2014	68 (SLO)	
K1.6.2/l	Višja stopnja preživetja novonastalih podjetij	odstotek				
K1.6.2/m	Povečanje indeksa podjetniške aktivnosti (TEA indeks)	Indeks	6,45 (SLO)	2013	7 (SLO)	GEM

❖ Specifični cilj 1.7: Start-up podjetništvo

Za doseganje specifičnega cilja 1.7 se bosta izvajala naslednja ukrepa:

- ❖ UKREP 1.7.1: Razvoj infrastrukture in programov startup podjetništva
- ❖ UKREP 1.7.2: Promocija podjetništva in dvig podjetniške miselnosti pri mladih in ostalih skupinah

UKREP 1.7.1: Razvoj infrastrukture in programov startup podjetništva

Cilj ukrepa

- oblikovati učinkovito podporno okolje start-up podjetništva
- zagotoviti infrastrukturo in opremo za razvoj start-up podjetništva

Opis ukrepa

Na področju JV Slovenije je tako potrebno ustvariti okolje in podporo tovrstnim oblikam sodobnega podjetništva. Startup podjetništvo poleg priložnosti z novonastala delovna mesta ponuja tudi največjo stopnjo inovativnosti posameznika in ekipe, ki deluje v startup podjetju. V prvi fazi je potrebno zagotoviti ustrezno infrastrukturo in opremo, ki bo omogočala razvoj idej in bo povezovala različne interesne skupine (mladi, podjetja, šolske ustanove, raziskovalne organizacije).

Aktivnosti ukrepa

1. Podjetništvo

Programi namenjeni širjenju znanja, povezovanja in odpiranju priložnosti. Od začetne faze in potrebnega izobraževanja kot so npr. pospeševalniki startup podjetij, do omogočanje širitve podjetja na tuje trge, začetnega financiranja in povezovanja obstoječih gospodarskih družb z podpornim okoljem, študentom in mladim.

2. Dizajn

Ustvariti programe za spodbujanje kreativnosti, razvoj znanja in priložnosti dokazovanja na trgu. Programi ki bodo ustvarjali skupnost ljudi in jim ponuditi možnost razvoja znanja in svojega talenta na realnih primerih iz gospodarstva in javnih institucij.

3. Inženirstvo

Ustvariti programe za spobujanje inovacij, širjenje znanja in čimveč pridobljenega znanja iz prakse. Zagotoviti potrebno opremo za razvoj prvih produktov, protoipov.

Časovni in finančni načrt ukrepa
Obdobje 2014-2020
Finančni načrt: 160.000 EUR/leto

Načrtovani projekti v okviru ukrepa
 Projekt Podporno podjetniško okolje – del Startup podjetništvo

Tabela 38: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.7.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.7.1/a	Število podprtih novonastalih podjetij	Število		2014	400 (SLO)	
K1.7.1/b	Število podprtih podjetij	Število		2014	5000 (SLO)	MGRT, MK, MIZŠ
K1.7.1/c	Obstoj start-up podjetij	delež				
K1.7.1/d	število novih internetnih start-up podjetij					
K1.7.1/e	št. novih delovnih mest v startup podjetjih	Število				lastni

UKREP 1.7.2: Promocija podjetništva in dvig podjetniške miselnosti pri mladih in ostalih skupinah

Cilj ukrepa

- spodbuditi zanimanje za podjetništvo pri mladih in ostalih skupinah, kjer je podjetništvo premalo razvito,

Opis ukrepa

Okrepiti je potrebno aktivnosti za skupine, ki postajajo vse bolj pomemben generator inovacij, razvoja in novih zaposlitev, to so podjetniki začetniki, potencialni podjetniki, startup podjetja, študentje, dijaki in ostale skupine mladih v regiji.

Preko izvedbe različnih programov, kot so startup vikendi, podjetniški krožki in promocijski dogodki na šolah, fakultetah, programi za zagon podjetniške ideje, programi za izdelavo poslovnega modela (npr Kick Up), tečaji programiranja spletnih strani in podjetniški seminarji, je potrebno te ciljne skupine doseči in pri njih vzbuditi podjetniško zanimanje in jih bolj podjetniško ozavestiti.

Aktivnosti ukrepa

- oblikovanje in izvedba programov

Časovni in finančni načrt ukrepa

Obdobje 2014-2020

Finančni načrt: 160.000 EUR/leto

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Projekt Podporno podjetniško okolje – del Startup podjetništvo

Tabela 39: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.7.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.7.2/a	Št. Podprtih novonastalih podjetij	Število		2014	400 (SLO)	
K1.7.1/b	Število podprtih podjetij	Število		2014	5000 (SLO)	MGRT, MK, MIZŠ
K1.7.1/c	Obstoj start-up podjetij	delež				
K1.7.1/d	število novih internetnih start-up podjetij					
K1.7.1/e	št. novih delovnih mest v startup podjetjih	Število				lastni

❖ **Specifični cilj 1.8: Izboljšanje kompetenc zaposlenih in zmanjšanje neskladij med usposobljenostjo in potrebami trga dela**

Za doseganje specifičnega cilja 1.8 se bodo izvajali naslednji ukrepi:

- ❖ UKREP 1.8.1: Izboljšanje kompetenc zaposlenih v regiji
- ❖ UKREP 1.8.2.: Javno veljavni program za prekvalifikacijo kadrov v skladu s potrebami okolja in trga dela – varilec.

UKREP 1.8.1: Izboljšanje kompetenc zaposlenih v regiji

Cilj ukrepa

- dvig kompetenc v regiji

Opis ukrepa

Konkurenčnost evropske in slovenske industrije je v nekaterih panogah (kovinska industrija, ipd.) ogrožena zaradi pritiskov drugih hitro rastočih gospodarstev. Predpogoj za izboljšanje konkurenčnosti slovenske industrije so visoko usposobljeni delavci na vseh ravneh, opremljeni z najnovejšimi znanji, spodbujeni k inovativnosti in motivirani za delo - edino ti lahko poskrbijo za celovite sistemske spremembe. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje se nekateri poklici, ki so pomembni za industrijo, že uvrščajo med deficitarne. Zgodnejše upokojevanje mnogih izkušenih kadrov zaradi prihajajoče pokojninske reforme je vrzel še povečalo. Kljub veliki splošni brezposelnosti pa pogosto ni na razpolago dovolj mladih kadrov z ustreznimi znanji. Strateške spremembe zahtevajo skupinski pristop, zato se je razvoja modela kompetenc kadrov in usposabljanj najbolje lotiti v obliki projekta.

Aktivnosti ukrepa

- dvigu in poenotenju kompetenc kadrov,
- doslednejšemu izvajanju zakonodaje,
- varovanju zdravja in okolja pred negativnimi učinki obdelave kovin - kemijski varnosti in procesni varnosti,
- učinkovitejši in racionalnejši snovni in energetski bilanci industrije,
- boljšemu obvladovanju obstoječih tehnologij,
- prenosu in razvoju novih inovativnih izdelkov ter organizacijskim in tehnološkim izboljšavam,
- zadovoljstvu zaposlenih v kovinski industriji in partnerjev v njenih prodajno-dobavnih verigah,
- izboljšanem socialnemu položaju zaposlenih oziroma njihovi zaposljivosti,
- produktivnosti in konkurenčnosti,
- ureditev sistema kompetenc, umestitev novih kompetenc in vplivanje na redne učne programe na potrebe panog
- Promocija poklicev in panoge – povečanje vhodnega kadrovskega potenciala
- nadgradnji človeških in poslovnih vrednot – kodeks

Časovni in finančni načrt ukrepa

Obdobje 2014-2020

Finančni načrt: 602.000 EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- KOMPETENČNI CENTER KOVINSKOPREDELOVALNE INDUSTRIJE ZA POVEČANJE KONKURENČNOSTI MSP IZ KOVINSKOPREDELOVALNE DEJAVNOSTI V JV SLOVENIJI

Tabela 40: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.8.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.8.1/a	Delež udeležencev, ki so uspešno zaključili program za pridobitev	Delež	93,4 (SLO)	2014	98 (SLO)	

	kompetenc					
K1.8.1/b	Delež starejših od 45 let, ki so uspešno zaključili program za pridobitev kompetenc	delež	97,8 (SLO)	2014	98 (SLO)	
K1.8.1/c	Delež zaposlenih, ki so uspešno zaključili usposabljanje, dokvalifikacijo specializacijo, ali izvedli prekvalifikacije	Delež	80 (SLO)	2014	85 (SLO)	
K1.8.1/d	Delež šol, ki so uspešno izvedle strategije prožnih oblik učenja	Delež	15	2014	80 (V SLO)	
K1.8.1/e	Delež visokošolskih zavodov, ki so uspešno izvedli strategije prožnejših oblik učenja	Delež	64	2014	75 (V SLO)	
K1.8.1/f	Število udeležencev, ki so vključeni v programe za pridobitev kompetenc ter za dvig izobrazbene ravni	Število			25.740 (V SLO)	
K1.8.1/g	Število starejših 45 let, ki so vključeni v programe za pridobitev kompetenc ter za dvig izobrazbene ravni	Število			18.020 (V SLO)	
K1.8.1/h	Število vključenih v svetovalno dejavnost	Število			12.000 (V SLO)	
K1.8.1/i	Število vključenih v programe usposabljanj, specializacij, dodatnih kvalifikacij in prekvalifikacij	Število			35.600 (V SLO)	

K1.8.1/j	Število vzgojno izobraževalnih zavodov, vključenih v projekte	Število			270 (V SLO)	
K1.8.1/k	Število strokovnih delavcev, vključenih v programe za izboljšanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja in usposabljanja	Število			30.520 (V SLO)	
K1.8.1/l	Število mladih vključenih v štipendijske sheme	Število			3.053 (V SLO)	

UKREP 1.8.2: Javno veljavni program za prekvalifikacijo kadrov v skladu s potrebami okolja in trga dela - varilec

Cilj ukrepa

- uvesti javnoveljavni program

Opis ukrepa

Zagotoviti je potrebno lažji prenos znanja v prakso oz. izvedbeni kurikulum. Z ustrežno infrastrukturo in opremljenostjo se bo zmanjšala vrzel med izobraževalnimi in funkcionalnimi cilji (med teorijo in prakso). K programu je potrebno povezati lokalna podjetja in obrtnike ter prilagodili strokovne module potrebam okolja, trga dela. S tem se bo v regiji povečala zaposljivost. Z ustreznim programom in infrastrukturo se bo dvignila raven strokovnosti – kompetenčnosti, s čimer se bo posledično ustavil trend upadanja vpisa v poklicno in strokovno izobraževanje. Z omenjenimi ukrepi se bo pri mladih spodbudilo raziskovalno in inovativno dejavnost.

Aktivnosti ukrepa

- zmanjšati bi vrzel med usposobljenostjo delavcev in potrebami trga dela,
- povečati možnost zaposljivosti,
- zagotoviti ustrežno infrastrukturo za podporo programu,
- posameznikom bi omogoči osebno rast, dvig kompetenc in znanj,
- tesnejše povezovanje in sodelovanje z okoljem,
- krepitev izobraževalne inštitucije,
- poiskati nove izobraževalne programe, usposabljanja, ki bodo sledila razvojnim potrebam regije JV SLO.

Časovni in finančni načrt ukrepa

Časovni načrt ukrepa: 2015-2017

Finančni načrt: 1.260.000 EUR

Tabela 41: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 1.8.5

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.8.5/a	število ur izvedbenega kurikula	Ure				Lastni
...	število podjetij in obrtnikov so-vključenih v program	Število				lastni
	število udeležencev vključenih v program dvig	Število				lastni

2.7.2. Ukrepi v okviru programa 2: Človeški viri in blaginja

- ❖ **Specifični cilj 2.1: Ustvarjanje znanja, ki je prilagojeno potrebam regionalnega gospodarstva, podpira pametno specializacijo regije in zagotavlja večjo zaposljivost**

Za spodbujanje konkurenčnosti regionalnega gospodarstva bo potrebno izboljšati veščine in kompetence na ravni podjetij (vodstva in zaposlenih npr. upravljanje in vodenje, trženjska znanja, trajnostni razvoj ...) pa tudi med mladimi in drugimi ranljivimi skupinami. Posebna pozornost bo namenjena spodbujanju ključnih kompetenc in podjetniških kompetenc s poudarkom na ustvarjalnosti, podjetnosti in inovativnosti (UPI).

Prav tako bo potrebno nadgrajevati kakovost predšolske vzgoje in osnovnošolskega izobraževanja v smeri vrednot, ki spodbujajo podjetnost in samoorganizacijo ter nadaljevati prilagajanje poklicnega in strokovnega izobraževanja potrebam gospodarstva. Posebej pomembna naloga bo vzpostavitev visokošolskega in raziskovalnega prostora v jugovzhodni Sloveniji, ker bo povezano tudi z vlaganji v pedagoško in raziskovalno infrastrukturo. S tem se bodo vzpostavili tudi pogoji za zaposlovanje usposobljenega raziskovalnega kadra. Ob uspešnem izvajanju tega ukrepa in zastavljenih ciljev bomo v regiji odpravili težave s strukturno brezposelnostjo.

To bomo dosegli:

- z novimi ali ponovljenimi programi splošnega izobraževanja na novih in aktualnih vsebinskih področjih,
- s spodbujanjem neformalnega in formalnega izobraževanja zaradi povečanja zaposlitvenih možnosti, s pridobitvijo ključnih in poklicnih zmožnosti za vstop na trg dela ter uspešen razvoj kariere ter pridobitvijo višje ravni izobrazbe (skladno z opredelitvijo APZ), ob upoštevanju razvojnih usmeritev in projekcij, kot je pričakovano povečanje potreb po zelenih delovnih mestih,
- usposabljanjem odraslih s pomočjo registriranih izvajalcev usposabljanja skladno z Zakonom o urejanju trga dela,
- izvajanjem splošnih in posebnih oblik izpopolnjevanja, s katerim se širijo in poglobljajo že obstoječe znanje, spretnosti in zmožnosti posameznika,
- izvajanjem vseživljenjske karijerne orientacije za brezposelne in neaktivne, zaposlene in delodajalce,
- povezovanjem šol z gospodarstvom,
- krepitvijo vloge medpodjetniških izobraževalnih centrov (MIC) pri izvajanju programov usposabljanja za zaposlene in brezposelne.

Prednostne ciljne skupine: manj izobraženi zaposleni in brezposelni, mladi in starejši od 50 let ter zaposleni in brezposelni z izobrazbo, ki zaradi prestrukturiranja gospodarstva ter dolgoročnih razvojnih projekcij ni več ustrezna.

Za doseganje specifičnega cilja 2.1 se bo izvajal naslednji ukrep:

- ❖ UKREP 2.1.1: Povezovanje izobraževanja in trga dela v JV Sloveniji

UKREP 2.1.1: Povezovanje izobraževanja in trga dela v JV Sloveniji

Cilji ukrepa

- vzpostaviti pogoje za izobraževanje človeških virov za potrebe regije na dodiplomski in podiplomski stopnji (vključno z izpeljavo postopkov akreditacije visokošolskih institucij in študijskih programov, ki bodo prilagojeni potrebam regije ter z nadaljevanjem aktivnosti za izgradnjo univerzitetnega kampusa);
- vzpostaviti pogoje za zagon razvojno-raziskovalne dejavnosti v regiji;
- nadaljevati z usklajevanjem poklicnega izobraževanja s potrebami gospodarstva in motivirati učence za vpis v poklicno in tehnično srednje izobraževanje;
- spodbujati podjetniški duh in znanje;
- spodbujati vlaganje delodajalcev v razvoj človeških virov;
- oblikovati in izvajati programe za zagotavljanje enakih možnosti;
- spodbujati pogoje za uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij;
- motivirati Rome za njihovo izobraževanje z namenom povečevanja možnosti za zaposlovanje.

Opis ukrepa

Skladno s prednostno naložbo 10a - Vlaganje v izobraževanje, usposabljanje in poklicno usposabljanje za spretnosti in vseživljenjsko učenje z razvojem infrastrukture za izobraževanje in usposabljanje in izobraževanje, bomo zagotovili pogoje za kakovostno

izvajanje relevantnih izobraževalnih vsebin in programov, ki so potrebni za produkcijo ustreznih kadrov po katerih bo v prihodnosti s strani gospodarstva v regiji največ povpraševanja. Nove vsebine in programi bodo temeljili na povezavi dobrih praks in potrebah gospodarstva, ki se za doseganje poslovne učinkovitosti v svojih procesih dnevno srečujejo z novimi tehnologijami. Iz teh razlogov je nujno vlaganje v razvoj sodobne, zmogljivejše, dostopnejše in varnejše vzgojno izobraževalne infrastrukture in nadaljnjim razvojem e- storitev in e-vsebin se bo izboljšalo kakovost in učinkovitost izobraževanja in usposabljanja ter posledično prilagodljivost za spreminjajoče se potrebe na trg delu, ki zahtevajo vedno nove veščine s področja IKT.

Aktivnosti ukrepa

- Prenova kurikulumov v strokovnih in poklicnih programih v sodelovanju z delodajalci s poudarkom na prepoznavanju in razvoju kompetenc, ki omogočajo ustvarjanje novih delovnih mest (področja obnovljivih virov, nizko ogljične ekonomije in trajnostni razvoj, ipd.),
- Razvijanje ukrepov in programov za fleksibilen prehod med delom in izobraževanjem,
- Vključevanje podjetniških vsebin in znanj ter kompetenc s področja inovativnosti in podjetnosti v prenovljene programe SSI in SPI,
- Razvijanje splošnih kompetenc in poklicno specifičnih kompetenc,
- Spremljanje in zagotavljanje spremljanja kakovosti,
- Promocija strokovnega in poklicnega izobraževanja.

Časovni in finančni načrt ukrepa

Projektne aktivnosti se bodo izvajale v finančnem obdobju 2014 do 2023.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa:

- mladinski večnamenski center v Črnomlju,
- regijski izobraževalni mrežni center za domače obrti v Ribnici,
- center kreativne kulturne industrije LICE v Ribnici,
- ureditev izobraževalnega središča v Škocjanu,
- rokodelski center Bela krajina,
- posodabljanje izobraževalnih programov,
- Univerza v Novem mestu in univerzitetni kampus v Novem mestu ter ostali projekti, ki podpirajo regijske ukrepe s področja človeških virov.

Tabela 42: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 2.1.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K2.1.1/a	Število vključenih v programe usposabljanj, specializacij, dodatnih kvalifikacij in prekvalifikacij	število		2014		Spremljanje

K2.1.1/b	Število vzgojno izobraževalnih zavodov, vključenih v projekte	število		2014		Spremljanje
K2.1.1/c	Število visokošolskih zavodov, vključenih v projekte	število		2014		Spremljanje
K2.1.1/d	Število strokovnih delavcev, vključenih v programe za izboljšanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja in usposabljanja	število		2014		Spremljanje
K2.1.1/e	Število mladih vključenih v štipendijske sheme	število		2014		Spremljanje
K2.1.1/f	Delež učiteljev v OŠ, ki pri pouku več kot 25% uporabljajo IKT	%	40,00	2014	55,00	ICT in Education Country Profile: Slovenia, European Commission, MIZŠ
K2.1.1/g	Delež učiteljev v SŠ, ki pri pouku več kot 25 % uporabljajo IKT	%	51,00	2014	65,00	ICT in Education Country Profile: Slovenia, European Commission, MIZŠ
K2.1.1/h	Število novih e vsebin (e učbenikov, egradiv)	število		2014	15,00	ICT in Education Country Profile: Slovenia, European Commission, MIZŠ

❖ **Specifični cilj 2.2: Spodbujanje vseživljenjskega učenja in osebnega razvoja za vse generacije s krepitvijo dostopnosti vseživljenjskega učenja**

Ena ključnih težav na področju človeških virov je premajhna razvitost kulture vseživljenjskega učenja, rezultat česar je tudi nizka stopnja funkcionalne pismenosti, zato je potrebno oblikovati pogoje za vse vrste vseživljenjskega izobraževanja (izboljšanje prostorskih pogojev za vrtce, osnovne šole, srednje šole, ljudske univerze, knjižnice in delovanje mladinskih centrov) in vlagati v usposabljanje vseh generacij, še posebej na področjih ključnih kompetenc in pismenosti, trajnostnega razvoja in okoljsko ozaveščanje z namenom povečevanja osebne blaginje in blaginje celotne regije.

Posebno pozornost je potrebno nameniti potrebam ranljivih skupin, kot so starejši odrasli, starejši in manj izobraženi zaposleni, invalidi, osebe s posebnimi potrebami, brezposelni (še posebej mlajši, starejši od 45 let in ženske), Romi, ženske ipd, z namenom spodbujanja njihovega osebnega razvoja kot »neotipljivega« dejavnika razvoja.

Za doseganje specifičnega cilja 2.2 se bo izvajal naslednji ukrep:

- ❖ UKREP 2.2.1: Povezovanje izobraževanja in trga dela v JV Sloveniji

UKREP 2.2.1: Center vseživljenjskega učenja JV regije

Cilj ukrepa

- spodbujati vseživljenjsko učenje, še posebej vključevanje ranljivih skupin in na področju ključnih kompetenc in pismenosti,
- oblikovati pogoje za bogatitev športnih, kulturnih, zdravstvenih in socialnih storitev in njihovo dostopnost vsem prebivalcem,
- spodbujati učenje za uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij in s pomočjo teh tehnologij,
- zagotoviti ustrezno infrastrukturo na področju človeških virov in družbene blaginje.

Opis ukrepa

Na področju človeških virov je intelektualni kapital in osebni razvoj prebivalcem zelo pomemben za celotno gospodarstvo. Za pridobitev znanj, ki jih v regiji potrebujemo, da bi izvozno gospodarstvo povečevalo svoje zmogljivosti, bomo zagotavljali ustrezne pogoje za vse stopnje izobraževanja. V okviru tega projekta bomo na več lokacijah vzpostavili ustrezne prostorske pogoje za delovanje institucij na področju vseživljenjskega učenja in osebnega razvoja. Uredili bomo ustrezne prostorske pogoje za delovanje vrtcev, šol, centrov za mlade, knjižnic, javnih zavodov za izobraževanje odraslih in univerz. Vključenost v program vseživljenjskega učenja predstavlja v sodobni družbi ključni dejavnik, s katerim se zagotavlja usposobljenost udeležencev za uspešno vključevanje na trg delovne sile in družbo. Z ukrepom bomo povišali delež manj usposobljenih, nižje izobraženih in starejših od 45 let, ki so uspešno zaključili programe vseživljenjskega učenja in s tem izboljšali splošne, poklicne in kompetence digitalnih tehnologij.

Aktivnosti ukrepa:

- razvijanje in izvajanje programov za pridobivanje temeljnih zmožnosti, predvsem dvigovanje ravni pismenosti (bralne, matematične in dokumentacijske),
- razvoj programov in razširitev ponudbe kakovostnih oblik splošnega izobraževanja,
- izvajanje programov za osipnike in tiste, ki zgodaj opustijo šolanje,

- razvoj programov splošnega neformalnega izobraževanja za trajnostni razvoj, zaščito okolja, blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje,
- širitev preventivnih programov s področja zdravstva,
- izvajanje programov s področja kulture, kulturno-umetnostne vzgoje, kulturnih in kreativnih industrij,
- izvajanje programov aktivnega državljanstva,
- razvoj in izvajanje programov za povečanje digitalne pismenosti in vključenosti v informacijsko družbo,
- spodbujanje socialne vključenosti,
- sodelovanje lokalnih skupnosti za oblikovanje primerne ponudbe glede na specifičnosti okolja ter povečanje energetske in snovne učinkovitosti,
- spodbujanje medgeneracijskega učenja in sožitja.

Časovni in finančni načrt ukrepa

Projektne aktivnosti se bodo izvajale v finančnem obdobju 2014 do 2020.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 43: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 2.2.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K2.2.1/a	Delež udeležencev, ki so uspešno zaključili program za pridobitev kompetenc	odstotek	97,40	2014	98,00	lastni
K2.1.1/b	Delež starejših od 45 let, ki so uspešno zaključili program za pridobitev kompetenc	odstotek	97,80	2014	98,00	lastni
K2.1.1/c	Delež udeležencev, ki so uspešno zaključili izvedena svetovanja	odstotek	65,00	2014	75,00	lastni
K2.1.1/d	Delež zaposlenih, ki so uspešno zaključili usposabljanje, dokvalifikacijo specializacijo, ali izvedli prekvalifikacije	odstotek	80,00	2014	85,00	lastni
K2.1.1/e	Delež šol, ki so uspešno izvedle strategije prožnih oblik učenja	odstotek	98,00	2014	85,00	lastni
K2.1.1/f	Delež visokošolskih zavodov, ki so uspešno izvedli strategije prožnih oblik učenja	odstotek	100,00	2014	85,00	lastni
K2.1.1/g	Število udeležencev, ki so vključeni v programe za pridobivanje kompetenc	število		2014		lastni
K2.1.1/h	Število starejših od 45 let,	število		2014		lastni

	ki so vključeni v programe za pridobitev kompetenc					
--	--	--	--	--	--	--

❖ Specifični cilj 2.3.: Izboljšanje kvalitete življenja ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva

Kakovost življenja za vse generacije in družbene skupine ni le posledica uspešnega razvoja, ampak predstavlja tudi dejavnik, ki lahko pripomore k hitrejšemu razvoju regije. Kakovostno okolje, ki zagotavlja visoko stopnjo socialne varnosti in družbene blaginje, pripomore k boljšemu izkoriščanju obstoječih človeških virov preko zmanjševanja bolniških odsotnosti, višje stopnje motivacije delovne sile, integracije ranljivih skupin ter večjo družbeno kohezivnosti. Takšno okolje je tudi bolj privlačno za migracije s strani kakovostnih in visoko usposobljenih kadrov, ki jih posamezna področja razvoja regije potrebujejo

Za doseganje specifičnega cilja 2.3 se bo izvajal naslednji ukrep:

- ❖ UKREP 2.3.1: Širša družbena vključitev ranljivih skupin

UKREP 2.3.1: Širša družbena vključitev ranljivih skupin

Cilj ukrepa

- dvigniti raven kakovosti storitev socialnega vključevanja in zdravstvenih storitev,
- oblikovati pogoje za institucionalno varstvo v domovih starejših občanov, v dnevni centrih, v oskrbovanih stanovanjih in z drugimi oblikami ter spodbujati organiziranje starejših občanov v domačem okolju,
- ustvariti pogoje za lažje usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti obeh staršev, vključno z fleksibilnejšimi oblikami otroškega varstva ter zagotoviti konkurenčnost in nediskriminiranost staršev na trgu delovne sile,
- spodbujati integracijo romskih otrok v oddelke vrtcev v čim večjem številu,
- oblikovati preventivne programe in programe za rehabilitacijo odvisnikov in za vključevanje v aktivno življenje,
- zagotoviti ustrezno infrastrukturo za umeščanje družbenih dejavnosti (sociala, zdravstvo, kultura, šport ipd.),
- izboljšati bivalne razmere v naseljih, kjer živijo Romi,
- ozaveščati in izobraževati vse generacije o zdravju in zdravem načinu življenja tudi v povezavi s športnimi in rekreativnimi aktivnostmi (za povečevanje lastne delovne sposobnosti in blaginje).

Opis ukrepa

Skladno s prednostno naložbo 9a - Vlaganje v zdravstveno in socialno infrastrukturo, ki prispeva k razvoju na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, zmanjšanje neenakosti glede zdravstvenega stanja, spodbujanje socialnega vključevanja z lažjim dostopom do socialnih, kulturnih in rekreacijskih storitev in prehod z institucionalnih storitev na storitve v okviru lokalnih skupnosti se bodo v obdobju 2014-2020 izvajale aktivnosti vezane na zagotavljanje in urejanje bivalnih pogojev, celodnevno oskrbo starejših in invalidnih oseb ter pripravo vsebin, ki bodo neposredno vplivale na zvišanje kakovosti življenja starejših in drugih ranljivih skupin. Z ukrepom bomo razbremenili javne zavode za izvajanje institucionalnega varstva, saj bomo zagotovili pogoje za prehod v skupnostne oblike storitev s širitvijo mreže manjših

enot za podprto bivanje v skupinskih in individualnih stanvoavnjskih enotah. Med ranljive skupine širše družbene skupnosti z vsemi značilnostmi socialne izključenosti sodijo tudi Romi, saj ne razpolagajo znanji, veščinami, kulturnimi in delovnimi kompetencami, ki so pogoj za uspešno vključitev v družbo. Z ukrepom želimo omogočiti dostop do programov za opravnomočenje Romov vseh starostnih skupin ter jim približati prednosti ter priložnosti življenja v civilizirani družbi, ki jim posledično zagotavljajo človeka dostojno življenje.

Aktivnosti ukrepa:

- spodbujanje medgeneracijskega prenosa znanj in izkušenj med predstavniki različnih generacij,
- vzpostavitev delovanja medgeneracijskih centrov z enotami,
- aktivnosti vezane na večjo vključenosti starejših v družbo in njihovo aktivnost,
- izdelava regijske strategije za starejše,
- spodbujanje razvoja novih storitev (npr. razvoj dolgotrajne oskrbe na domu, dnevni centri za starostnike ...),
- odpravljanje arhitekturnih ovir v regiji (zagotavljanje dostopa do objektov in varnost starejšim in gibalno oviranim uporabnikom npr. pločniki, klančine, opremiti javne ustanove z dvigalom, ki bo omogočal gibanje tudi invalidom in starejšim osebam in ostalim).

Časovni in finančni načrt ukrepa

Projektne aktivnosti se bodo izvajale v finančnem obdobju 2014 do 2020.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Projekti vezani na medgeneracijsko povezovanje in socialno vključevanje starejših:

- širitev oz. dograditev VDC Črnomelj,
- center za izboljšanje kakovosti življenja invalidov in starostnikov Črnomelj,
- medgeneracijski center Črnomelj
- medgeneracijski center Mirnska dolina,
- medkulturna hiša Novo mesto,
- dom starejših občanov Osilnica,
- prostori za celodnevno oskrbo invalidnih oseb Ribnica,
- medgeneracijsko središče Kostel 1. Faza,
- dom starejših občanov Loški Potok,
- dom starejših občanov Semič - Izpostava VDC Semič,
- mesto Prijazno Invalidom in starejšim Ribnica,

Projekti s področja vlaganja v zdravstveno infastrukturo:

- vzpostavitev ustreznih prostorskih pogojev za delovanje ZD Črnomelj z enoto Vinica,
- dializni center Ribnica,
- izgradnja negovalne bolnice Ribnica,
- dializni center Bela krajina.

Projekti vezani na socializacijo in integracijo Romov:

- ureditev Romskih naselij,
- dnevni center za romske otroke,
- nogometna šola in igrišče za športne aktivnosti v romskem naselju Brezje,

- romano KHER Dolenjske, Bele krajine in Kočevske; Vrtec Romano in dnevni center za otroke in mladostnike Hudeje; Romski večnamenski center Kanižarica - Lokve

Projekti, ki se nanaša jo na družbeno povezanost ter spodbujanje socialnega vključevanja z lažjim dostopom do socialnih, kulturnih in rekreacijskih storitev:

- izgradnja knjižnice Črnomej,
- prenova kulturnega doma Črnomelj,
- delna prenova območja ribniškega gradu z odprtim prireditvenim prostorom,
- knjižnica Mirana Jarca Novo mesto,
- obnova konzuma za potrebe ureditve multimedijskega centra,
- kulturni center Marof,
- centri znanj,
- kulturni dom Sodražica,
- vrtec Sodražica,
- izgradnja večnamenskega objekta v naselju Hrib,
- zagotovitev prostorov za knjižnico Pavla Golije,
- zagotavljanje prostorov za glasbeno šolo Trebnje,
- zagotavljanje prostorov za OŠ Veliki Gaber,
- kulturno središče Bele krajine,
- večnamenski javni objekt pri Svetem Gregorju,
- večnamenski kulturni center v Škocjanu,
- kulturni dom Bela Cerkev,
- raziskovanje narečij Zgledi ustvarjajo zgodbe; Program ohranitve in oživitve Narodnega doma,
- izgradnja letnega gledališča.
- izgradnja športne dvorane Dolenjske Toplice; "Vzpostavitev ustreznih prostorskih pogojev za ŠRC; Vražji kamen Črnomelj – II. Faza",
- športno polje Sodražica,
- turistično-rekreativni center Izvir,
- regijski športno rekreacijski center Portoval,
- DC 16 Dolenja vas večnamenska dvorana,
- objekt TVD – Partizan Ribnica,
- rekreacijski prostor v OC Ugar,
- športno rekreacijski center Loka,
- velodrom Češča vas,
- zunanje nepokrite športne površine pri OŠ Ribnica,
- športni park Škocjan,
- športna dvorana Škocjan,
- športni park Metlika,
- ostali projekti, ki podpirajo regijske ukrepe s področja človeških virov.

Tabela 44: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 2.3.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K2.3.1/a	Delež oseb iz ranljivih skupin vključenih v iskanje	odstotek	22,00	2014	25,00	lastni

	zaposlite, izobraževanje/usposabljanje, pridobivanje kvalifikacij ali v zaposlitev ob izhod					
K2.3.1/b	Delež medgeneracijskih centrov in centrov za družine, ki izvajajo program 6 mesecev po zaključku podpore	odstotek	50,00	2014	50,00	lastni
K2.3.1/c	Delež zdravstvenih domov v katerih se bodo 6 mesecev po zaključku podpore izvajali predvideni ukrepi	odstotek	22,00	2014	50,00	lastni
K2.3.1/d	Število vzpostavljenih regionalnih mobilnih enot	število		2014	9,00	lastni
K2.3.1/e	Število trenerjev, ki bodo vključeni v usposabljanje	število		2014	192,00	lastni
K2.3.1/f	Število oseb iz ranljivih ciljnih skupin vključenih v program	število		2014	8550,00	lastni
K2.3.1/g	Število podprtih medgeneracijskih centrov in centrov za družino	število		2014	5,00	lastni

2.7.3. Ukrepi v okviru programa 3: Infrastruktura, okolje in prostor

❖ Specifični cilj 3.1: Izboljšanje dostopnosti in povečanje mobilnosti v regiji

Za doseganje specifičnega cilja 3.1 se bodo izvajali naslednji ukrepi:

- ❖ UKREP 3.1.1: Nadgradnja in razvoj trajnostne mobilnosti,
- ❖ UKREP 3.1.2: Vzpostavitev kolesarskega in peš omrežja,
- ❖ UKREP 3.1.3: Letališča.

UKREP 3.1.1: Nadgradnja in razvoj trajnostne mobilnosti

Cilj ukrepa

- Podpora projektom na področju razvoja novih tehnologij in storitev za povečanje trajnostne mobilnosti v regiji (npr. električna kolesa, električni avtobusi; zapiranje mestnih jeder za osebni potniški promet; učinkovita parkirna politika; ekomostovi za prečkanje prometne infrastrukture).
- Izboljšanje kakovosti ZRAKA (predvsem v mestih in ob cestah) s sonaravnimi načini (s pomočjo rastlinstva...).

- Zmanjšanje okoljskega HRUPA (predvsem v mestih in ob cestah) pri povzročitelju, na transmisiji in pri prejemnikih na sonaraven način.

Opis ukrepa

V okviru ukrepa 3.1.1 bo podpora namenjena predvsem razvoju trajnostne mobilnosti (manjše povpraševanje po mobilnosti, izdelava celostnih prometnih strategij, javni prevoz in druge oblike nemotoriziranega prevoza, postopen prenos tovora na železnico, posodobitev cestne infrastrukture za podporo avtobusnemu prevozu in energetsko učinkoviti vožnji, podpora uvedbi vozil z nižjimi in niskimi emisijami CO₂ in drugih onesnaževal, povečanje deleža OVE v prometu), vzpostavitvi in dograditvi linijskih avtobusnih prevozov ipd. Aktivnosti v okviru tega ukrepa bodo zagotavljale predvsem višjo raven storitev, manjšo porabo energije, manj onesnaževanja zaradi prometa, večjo kakovost bivanja, večjo prometno varnost v naseljih ter razvoj novih tehnologij za trajnostno mobilnost.

Aktivnosti ukrepa

V urbanih naseljih se bo izvedlo aktivnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in manjše emisije PM₁₀. Javni potniški promet se bo v regiji razvijal na dveh ravneh, mestni oziroma medmestni ter regionalni. Med posameznimi regionalnimi središči in njihovimi zaledji se bo vzpostavil učinkovit javni potniški promet, kar bo ključno vplivalo na razbremenitev cestne infrastrukture in povečalo pomen železniški infrastrukturi, spodbujala pa se bo tudi uporaba kolesarskega omrežja in pešpoti (v ožjih urbanih in lokalnih območjih). V središčih medobčinskega ali višjega pomena (Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Črnomelj, Metlika, Trebnje) se bodo razvili potniški terminali, ki so vozlišča oziroma prestopne točke med posameznimi prometnimi sistemi in kamor se stekajo potniški prometni tokovi. Posodobil se bo železniški potniški promet in izboljšale se bodo potniške avtobusne povezave med občinskimi in regijskim središčem.

Aktivnosti, ki so še posebej pomembne:

- Izdelava celostnih prometnih strategij
- Izgradnja in prenova prometne infrastrukture:
 - Vzpostavitev »park&drive« parkirišč
 - Izgradnja kolesarskih stez in kolesarnic
 - Ureditev izposojevalnic koles
 - Ureditev avtobusnih in železniških postajališč in postaj
 - Omejitve promet v mestnih jedrih za osebni promet
 - Postavitev polnilnih postaj za električna vozila
 - Izgradnja/rekonstrukcija cest, sprehajalnih stez, pešpoti
 - Izgradnja/rekonstrukcija podvozov, mostov, pločnikov
 - Ureditev prometne signalizacije
 - Aktivna prometna signalizacija
 - Izvajanje ukrepov za gibalno ovirane osebe
 - Ureditev nadomestnih cest ob železnici
 - Povezava turističnih točk s cestnim omrežjem
 - Izdelave mobilnostih načrtov
 - Ukrepi za izboljšanje mestnega in primestnega prometa
 - Vzpostavitev enotne vozovnice ter vzpostavitev povezovanja vseh vrst prometa
 - Uvajanje vozil v javnih službah na elektriko/plin

- Postavitev polnilnih postaj za električna vozila
- Izobraževalno ozaveščanje dejavnosti o trajnostni mobilnosti

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Izboljšanje in povečanje trajnostne mobilnosti v regiji

Tabela 45: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.1.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.1.1/a	vzpostavljene nove javne linije					
K3.1.1/b	razviti potniški terminali					

UKREP 3.1.2: Vzpostavitev kolesarskega in peš omrežja

Cilj ukrepa

- Fizično povezovanje kolesarskega in peš omrežja z lokalno ponudbo.

Opis ukrepa

V regiji bo vzpostavljeno omrežje daljinskih, glavnih in regionalnih kolesarskih poti, ki se bo navezalo na obstoječa in v posameznih občinah načrtovana omrežja kolesarskih poti. S tem bodo poleg zmanjšanja onesnaženosti okolja zaradi prometa (uporaba kolesa za prevoz na delo) povečani turistično – rekreacijski potenciali regije, ki se pomembno povezujejo s cilji ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine. Na območju Gorjancev, ob Kolpi, na Kočevskem in drugih območjih, primernih za pohodništvo, bo vzpostavljeno tudi omrežje pohodniških (peš)poti, pomembnih ne le za regijo, temveč tudi za čezmejno povezovanje.

Aktivnosti ukrepa

Podprle se bodo investicije za vzdrževanje in izgradnjo ustrezne prometno varne javne infrastrukture (pešpoti, kolesarske poti).

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Izboljšanje in povečanje trajnostne mobilnosti v regiji
- S kolesom ob Savi in Krki
- Kolesarska povezava Predgrad – Dol in Prelesje - Fara

Tabela 46: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.1.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.1.2/a	izgrajene kolesarske poti					
K3.1.2/b	izgrajene pešpoti					

UKREP 3.1.3: Letališča

Opis ukrepa

V okviru ukrepa se bodo izvedle investicije v smislu zagotavljanja varnosti in nemotenega delovanja javnih letališč ter odpiranja novih linij za povezovanje slovenskih letališč z drugimi mednarodnimi letališči.

Aktivnosti ukrepa

Športno letališče v Prečni pri Novem mestu bo prenovljeno in dograjeno, s čimer bo urejen status letališča kot javnega letališča za mednarodni zračni promet nižje kategorije. Urejene bodo vzletno-pristajalna in vozne steze, izvedene vodnogospodarske ureditve, zagotovljena potrebna tehnična sredstva in oprema, oskrba z elektriko, vodo, gorivom, ureditve in objekti za spremljajoče dejavnosti, poskrbljeno za izboljšanje varnosti.

Prav tako bo izvedeno podaljšanje sedanje vzletno-pristajalne steze in dograditev infrastrukture športnih letališč oz. vzletno-pristajalnih stez v Prilozju in v Novih Lazih pri Kočevski Reki ter v Ribnici.

Tabela 47: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.1.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.1.3/a						
...						

❖ **Specifični cilj 3.2: Izboljšanje opremljenosti z okoljsko infrastrukturo**

Za doseganje specifičnega cilja 3.2 se bodo izvajali naslednji ukrepi:

- ❖ UKREP 3.2.1: Čiščenje in odvajanje odpadnih vod,
- ❖ UKREP 3.2.2: Izboljšana oskrba s pitno vodo,
- ❖ UKREP 3.2.3: Ravnanje z odpadki,

❖ UKREP 3.2.4: Ponovna uporaba odpadkov.

UKREP 3.2.1: Čiščenje in odvajanje odpadnih vod

Cilji ukrepa

- Vzpostavitev regijske službe za učinkovito informiranje javnosti o kvaliteti hišnih oziroma mikro čistilnih naprav.
- Vzpostavitev učinkovitega izobraževanja in nadzora na področju uporabe individualnih čistilnih naprav in razumevanja njenega delovanja in nedelovanja. Sonaravno čiščenje komunalne odpadne vode.
- Izvedene ponikovalne čistilne naprave, ki poleg čiščenja vode opravljajo tudi funkcijo gojenja hrane
- Postavljene/zgrajene individualne čistilne naprave pretočnega tipa.
- Izvedeni deževni vrtovi.

Opis ukrepa

V Sloveniji kljub obsežnim vlaganjem v izgradnjo infrastrukture za zbiranje in čiščenje komunalnih odpadnih voda opremljenost ni zadovoljiva. Glede na zahteve Direktive o čiščenju komunalne odpadne vode (91/271/EGS) mora Slovenija do 31. 12. 2015 zagotoviti ustrezne sisteme odvajanja in čiščenja za komunalno odpadno vodo iz vseh območij poselitve s skupno obremenitvijo enako ali večjo od 2.000 PE, pri čemer je treba v skladu s 3. členom direktive zagotoviti priključenost prebivalcev na javno kanalizacijo, razen v primerih, če ureditev kanalizacijskih sistemov ni upravičena bodisi, ker ne bi bilo ustrezne koristi za okolje bodisi zaradi previsokih stroškov. V teh primerih se lahko v skladu z direktivo uporabijo individualni ali drugi primerni sistemi, ki dosežejo enako raven varstva okolja.² Z izvedbo infrastrukturnih projektov v obdobju 2007–2013 bo zagotovljeno, da bo z okoljsko infrastrukturo opremljena slaba polovica teh območij poselitve. Ostala območja poselitve in njihovo opremljanje z okoljsko infrastrukturo bodo v okviru izvedbe investicij državnega pomena in razpoložljivih sredstev obravnavana v prihodnje. Potrebo po oblikovanju ukrepov za pospešitev izgradnje infrastrukture za odvajanje in čiščenje odpadnih voda prepoznava tudi nacionalni reformni program 2013–2014. V finančni perspektivi 2014–2020 se bodo investicije prednostno osredotočile na izgradnjo teh sistemov (Partnerski sporazum).

Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda se bo nadaljevalo z izgradnjo kanalskih sistemov v večjih aglomeracijah, kjer je že zagotovljeno ustrezno čiščenje skladno z operativnimi programi posamezne skupnosti ter modernizacija obstoječih čistilnih naprav z novimi predpisi in zahtevami prilagoditve evropskim standardom. Posebno pozornost bo imela sanacija stanja na občutljivih območjih in območjih NATURE 2000, kakor tudi na območjih, kjer se predvideva intenzivnejši razvoj in razvoj turističnih produktov. Tu velja opozoriti da je predvideni razvoj le teh močno vezan na ohranjanje narave in vodnih teles ter uporaba le-teh kot kopalne vode ali ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Reševanje odvajanja in čiščenja odpadnih voda v ruralnem območju, kjer disperzija poselitve zahteva večja finančna sredstva na enoto, bo potrebno vzpostaviti skupni način reševanja manjših aglomeracij tako z nivoja časovne dinamike in racionalizacije sistemov.

² RS je z EK v postopku dogovarjanja posebnega dogovora o podaljšanju tega roka.

Prioriteto pri gradnji novih kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav se prednostno obravnavajo območja, kjer se varujejo vodni viri.

Kot skupni problem na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda se v celotni regiji ugotavlja končna dispozicija odvišnega blata, ki se bo reševala skladno z operativnim programom države ali na nivoju regije.

Glede na predvidena velika finančne obremenitve posamezne skupnosti v regiji na tem področju, se bodo ukrepi izvajali v naslednjih prednostnih sklopih nivojih:

NIVO 1:

- Zagotovitev primarne in sekundarne infrastrukture za zbiranje in za ustrezno stopnjo čiščenja komunalnih odpadnih voda v območjih poselitve s skupno obremenitvijo enako ali večjo od 2.000 PE, ki še ne izpolnjujejo zahtev Direktive 91/271/EGS,
- zagotovitev ustrezne infrastrukture za ovajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območjih za nadaljnjo poselitev ter širitev gospodarske dejavnosti,
- zagotovitev ustrezno urejene infrastrukture za odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na celotnem območju regije in zagotavljanje zanesljivosti delovanja posameznih sistemov z zmanjševanjem porabe energije ter obratocvalnih stroškov,
- izboljšanje kakovosti vode naravnih odvodnikov,
- Sistemi za odvajanje in čiščenje odpadnih voda naj se gradijo sočasno z novogradnjami oz. rekonstrukcijami vodovodnih sistemov.

NIVO 2:

- zagotovitev ustrezne infrastrukture za ovajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območjih za nadaljnjo poselitev ter širitev gospodarske dejavnosti,
- izboljšanje kakovosti vode naravnih odvodnikov.

Aktivnosti ukrepa

Zaradi celovitega reševanja problematika odvajanja in čiščenja odpadnih voda se v okviru regije predvidi skupno reševanja po posameznih prispevnih območjih:

- a) porečje reke Krke:
 - odvajanje in čiščenje odpadnih voda gornjega toka reke Krke z upoštevanjem izgradnje suhokranjskega vodovodnega sistema in hidravlične izboljšave dolenjskega vodovoda,
 - odvajanje in čiščenje odpadnih voda srednjega toka reke Krke z upoštevanjem izgradnje izboljšave dolenjskega vodovoda,
- b) Kočevsko ribniška subregija se vključi v skupni projekt odvodnje in čiščenje odpadnih voda na območju kot ga pokriva projekt SORIKO,
- c) sanacija in čiščenje odpadnih voda porečja reke Kolpe, kjer se vključuje tudi porečje reke Dobljčice in Krupe,
- d) odvodnja in čiščenje odpadnih voda porečja reke Temenice s pritoki.

Časovni in finančni načrt ukrepa

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Očiščena odpadna voda v regiji v manjših aglomeracijah

- Ureditev komunalne infrastrukture v romskih naseljih
- Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske
- Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica – Kočevje
- Oskrba s pitno vodo Suhe krajine
- Kanalizacijski sistem Trebnje – porečje Temenice in razširitev CČN Trebnje
- Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih vod osrednjega dela občine Loški Potok
- Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih vod osrednjega dela občine Loški Potok
- Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – Kanalizacijski sistem Dobrnič – Dobrniška kotlina, novogradnja
- Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju občin Novo mesto, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice – NIVO 1 – obseg območij aglomeracij
- Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju občin Novo mesto, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice – NIVO 2 – obseg območij aglomeracij

***opomba:** V sklopu področja se bodo pripravile študij in strategije odvajanja in čiščenja odpadne vode. V nadaljevanju izvajanja projekta bodo občine samostojno pripravile potrebno ustrezno projektno in tehnično dokumentacijo ter projekte združilo v sklopu izvajanja projekta Porečje reke Krke kot njegovo 4. Fazo.

Tabela 48: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.2.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.2.1/a	izvedeni kanalizacijski sistemi (čim krajši kanalizacijski sistemi)					
K3.2.1/b	izvedene čistilne naprave					
K3.2.1/c	očiščena (komunalna in industrijska) odpadna voda					
K3.2.1/d	število priklpov na javno kanalizacijsko omrežje glede na izhodiščno leto	število				
K3.2.1/e	število zgrajenih individualnih sistemov čiščenja komunalne	število				

	odpadne vode s poudarkom na rastlinskih čistilnih napravah					
--	--	--	--	--	--	--

UKREP 3.2.2: Izboljšana oskrba s pitno vodo

Cilj ukrepa

Dolgoročni cilji na področju oskrbe s pitno vodo so:

- zmanjšanje obstoječih vodnih izgub ter posledično optimiziranje stroškov (energija in vzdrževanje delovnih sredstev).
- hidravlična izboljšava vodovodnega sistema;
- zagotovitev ustrezne infrastrukture za oskrbo s pitno vodo za nadaljnjo poselitev ter širitev gospodarske dejavnosti;
- zagotavljanje požarne varnosti.

Opis ukrepa

Pri oskrbi s pitno vodo so potrebe po izgradnji ustrezne infrastrukture velike. Opremljenost z vodovodnim omrežjem se sicer izboljšuje, saj se povečujeta tako dolžina kot tudi število priključkov in uporabnikov. Kljub temu pa v nekaterih primerih ostaja problematična kakovost pitne vode v vodovodnih sistemih kot tudi visoke izgube pitne vode. Podatki rednega monitoringa pitne vode kažejo, da je problematično zagotavljanje mikrobiološke varnosti v malih sistemih, težava so tudi povišane koncentracije nekaterih kemijskih onesnaževal v pitni vodi.³ Prednostna naloga na področju voda bo v novi finančni perspektivi izgradnja ustrezne infrastrukture za vodooskrbo (novi sistemi in rekonstrukcija obstoječih), ki bo omogočala učinkovito, kakovostno in zanesljivo oskrbo s pitno vodo na območjih, kjer javni sistem vodooskrbe še ni zgrajen ali pa je neustrezen, in s tem tudi zagotovila oskrbo z zdravstveno ustrezno pitno vodo v skladu z Direktivo o pitni vodi (98/83/ES). Sredstva bodo namenjena tudi financiranju ukrepov za aktivno zaščito vodnih virov in vzpostavitev sistemov spremljanja kakovosti pitne vode ter pasivne zaščite vodnih virov.

Aktivnosti ukrepa

Izboljšave se bodo zagotavljale prek regionalnih vodovodnih sistemov na posameznem regionalnem območju. Prvenstveni nalogi na področju oskrbe z vodo so zagotovitev oskrbe v vseh naseljih (izgradnja novih objektov za eksploatacijo neoporečnih vodnih virov, optimizacija vodohranskih kapacitet, izgradnja novih vodovodnih omrežij, posodobitev opreme za procesno vodenje), izboljšanje kakovosti pitne vode, ter rekonstrukcija zastarelih in tehnično neustreznih cevovodov ob hkratnem zagotavljanju kvalitete (zagotovitev režimov v varstvenih pasovih) in izdatnosti vodnih virov. Pri načrtovanju razširitve in rekonstrukcije vodooskrbnih sistemov je treba zagotoviti usklajenost glede rabe prostora na območjih vodnih virov in zagotoviti take rešitve (ustrezne vodovarstvene režime), ki bodo prvenstveno varovale naravne vire in omogočale nemoteno oskrbo prebivalstva s pitno vodo. Predvsem v razpršenih naseljih regije bo potrebno zagotoviti oskrbo s pitno vodo za večje število naselij, ki so trenutno lokalno neustrezno in/ali nezadostno opremljena.

Časovni in finančni načrt ukrepa

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica – Kočevje
- Oskrba s pitno vodo Suhe krajine
- Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske
- Izboljšana oskrba s pitno vodo v regiji
- Ureditev komunalne infrastrukture v romskih naseljih
- Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske – II. faza in ostali pripadajoči vodi, ki se vežejo nanj, ter pripadajoči vodi, ki se vežejo na projekt Suhokranjski vodovod
- Vrtina Bratnica s povezovalnim cevovodom in zamenjavo primarnega in sekundarnega omrežja

***opomba:** Izvedla se bo celovita analiza potreb za rekonstrukcijo ali novogradnjo vodovodnih sistemov in evidentiranje razpoložljivih vodnih virov ter potrebni ukrepi za nadaljnjo uporabo, možnosti zagotovitve novih vodnih virov. Na podlagi prdlohdno izdelanega se bo pripravilo celovite projekte

Tabela 49: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.2.2

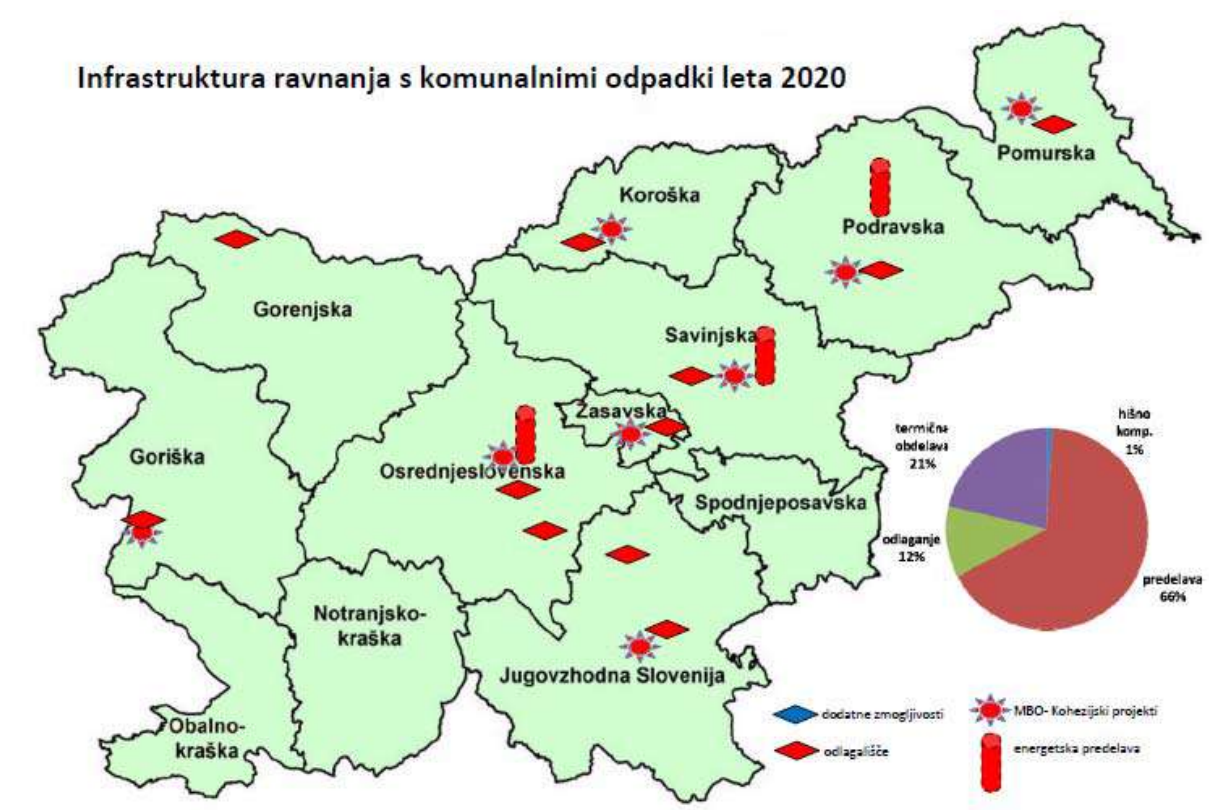
ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.2.2/a	izvedeno vodovodno omrežje					
K3.2.2/b	povečanje števila priključkov na vodovodno omrežje					
K3.2.2/c	zniževanje porabe pesticidov in mineralnih gnojil ter nitratov v okolju (kmetijske obdelovalne površine)					

UKREP 3.2.3: Ravnanje z odpadki

Opis ukrepa

Na pretežnem delu regije bo ravnanje z odpadki potekalo v okviru Centra za ravnanje z odpadki Dolenjske (CEROD), ki ga bo potrebno razširiti z MBO (mehansko - biološka

obdelava odpadkov), čistilna naprava za čiščenje izcedne vode, elektroenergetska izraba plina...). Na območju celotne regije je potrebno izgraditi podcentre (zbirne centre) za ravnanje z odpadki. V tem okviru se zagotavljata predelava in odlaganje tudi inertnih odpadkov ter vzpostavlja učinkovitejši sistem ločenega zbiranja odpadkov, hkrati pa tudi izvedba programov za zmanjševanja količine odpadkov na izvoru ter sanacija črnih odlagališč. Za Kočevsko-ribniško območje pa je potrebno zagotoviti primerno ravnanje in obdelavo odpadkov, z ustreznimi tehnologijami (npr. termična obdelava, ločeno zbiranje odpadkov, kompostiranje) in primerne lokacije za odlaganje odpadkov tudi inertnih. V celotni regiji je potrebno iskati načine energetske izrabe bio plina in drugih obnovljivih virov energije na obstoječih in novih odlagališčih.

VIR: Operativni program ravnanja s komunalnimi odpadki, marec 2013

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Ravnanje z odpadki v regiji
- Ravnanje z odpadki v regiji I. faza odlagališča nenevarnih odpadkov Globoko

Tabela 50: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.2.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.2.3/a						
...						

UKREP 3.2.4: Ponovna uporaba odpadkov

Opis ukrepa

S ponovno uporabo in recikliranjem komunalnih odpadkov se bo poskušalo izogniti nastajanju odpadkov in jih uporabljati za določene vire. S tem bo potrebno zagotoviti posamezne frakcije komunalnih odpadkov zaradi zagotavljanja možnosti visokokakovostnega recikliranja ter poenostavitve ali izboljšanja možnosti za predelavo, preden se dajo v postopke predelave, ločeno zbirati, če je to tehnično in okoljsko izvedljivo in ne povzroča nesorazmernih stroškov.

Aktivnosti ukrepa

- Vzpostavitev centra ponovne uporabe

Časovni in finančni načrt ukrepa

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Ravnanje z odpadki v regiji

Tabela 51: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.2.5

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.2.5/a	Centri ponovne uporabe					
...						

❖ **Specifični cilj 3.3: Povečanje učinkovitosti rabe energije**

Za doseganje specifičnega cilja 3.3 se bodo izvajali naslednji ukrepi:

- ❖ UKREP 3.3.1: Energetska gradnja in sanacija,
- ❖ UKREP 3.3.2: Urejanje javne razsvetljave,
- ❖ UKREP 3.3.3: Uvajanje sistema za upravljanje z energijo (energy management),
- ❖ UKREP 3.3.4: Izraba obnovljivih virov energije.

UKREP 3.3.1: Energetska gradnja in sanacija

Cilji ukrepa

- Energetsko učinkovita obnova in trajnostna gradnja stavb.
- Razvijanje tehnologij skladiščenja električne energije – podpora raziskavam in študijam.

Opis ukrepa

Zanesljivost oskrbe z energijo s povečanjem energijske učinkovitosti in investicije za doseganje najvišjega deleža uporabe obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne in

toplotne energije v EU, delujoč sistem razvoja, financiranja in izvedbe investicij v energijsko učinkovitost (energijska sanacija in obnova stavb v javnem in zasebnem sektorju).

Aktivnosti ukrepa

- Izvedba energetske sanacije javnih stavb
- Izvedba energetske sanacije večstanovanjskih objektov
- Vzpostavitev energetskih izkaznic v javnih in večstanovanjskih objektih
- vzpostavitev sheme subvencij za pridobitev energetskih izkaznic stavb
- vzpostavitev sheme subvencij za energetske sanacije večstanovanjskih stavb v zasebni oz. mešani lastnini
- Ozaveščanje prebivalstva o varčni in učinkoviti rabi energije
- Izdelave strokovnih podlag in mehanizmov za izboljšanje zraka

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Energetsko učinkovita regija JV Slovenija
- Energetsko učinkovita gradnja javnih objektov

Tabela 52: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.3.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.3.1/a	obnovljeni in sanirani objekti					
K3.3.1/a	zmanjšanje rabe energije					
K3.3.1/a	povečan delež rabe iz energije obnovljivih virov					
K3.3.1/a	Zmanjšanje okoljskih vplivov					
K3.3.1/b	Postavitev sodobnih individualnih kurišč na biomaso, izobraževanje oziroma osveščanje uporabnikov peči					

	na biomaso (večji izkoristki peči in hkrati manjše onesnaževanje zraka)					
--	--	--	--	--	--	--

UKREP 3.3.2: Urejanje javne razsvetljave

Cilj ukrepa

- Energijsko učinkovita obnova javne razsvetljave
- Zmanjšanje okoljskih vplivov s svetlobnim osneževanjem
- Učinkovito upravljanje javne razsvetljave preko centralnih nadzornih sistemov

Opis ukrepa

Zanesljivost oskrbe z energijo s povečanjem energijske učinkovitosti in investicije v izgradnjo in prenovo sistemov javne razsvetljave (zamenjava neučinkovitih ter vgradnjo novih učinkovitih električnih naprav in regulatorjev ter krmilnih sistemov javne razsvetljave).

Potrebno je izvesti energetske sanacije javne razsvetljave z zamenjavo obstoječih energetske potratnih svetilk s sodobnimi energetske učinkovitimi svetilkami, ki so okolju prijazne. Ključno je zmanjšanje rabe energije in zmanjšanje svetlobnega onesnaževanja, hkrati pa se splošna in prometna varnost ne sme zmanjšati.

Vzpostavitev centralnega nadzornega sistema upravljanja z razsvetljavo. Ciljno prilagajanje potreb osvetlitev glede na okoljske pogoje (vremenski vplivi, gostota prometa,...)

Aktivnosti ukrepa

- Prenova javne razsvetljave »zmanjšanje svetlobnega onesnaženja in izboljšanje energetske učinkovitosti«

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 53: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.3.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.3.1/a	obnovljena, energetske					

	učinkovita javna razsvetljava					
K3.3.2/a	zmanjšanje svetlobnega onesnaževanja					
K3.3.3/a	daljinsko nadziranje in upravljanje javne razsvetljave					
K3.3.2/a	izgrajena javna razsvetljava					
K3.3.2/b	prenovljeni sistemi javne razsvetljave					

UKREP 3.3.3: Uvajanje sistema za upravljanje z energijo (*energy management*)

Cilj ukrepa

- Zmanjšanje rabe energije
- Energetsko učinkovito upravljanje zgradb

Opis ukrepa

Potrebna je vzpostavitev sistemskega pristopa k nadzoru in zmanjšanju porabe energije. Ključno je zmanjšanje stroškov za energijo, kakovostno načrtovanje in vrednotenje izvedbe projektov URE v javnem sektorju in od lastnikov in upravljavcev stavb javnega sektorja zahteva vzpostavitev energetskega knjigovodstva in izvajanje nalog energetskega menedžerja (ciljno spremljanje rabe energije, vzpostavitev stroškovnih centrov, izvajanje energetskih pregledov v stavbah v javnem sektorju z uporabno tlorisno površino nad 250 m², pripravo javne baze podatkov o specifični porabi energije v stavbah, postavljanje ambicioznih letnih ciljev za URE ter opredelitev odgovornosti za načrtovanje, izvedbo in evidentiranje ukrepov URE).

Aktivnosti ukrepa

- Analiza Lokalnih energetskih konceptov občin
- analiza objektov z energetskega stališča in popis ter izvedba preliminarne pregleda vseh potencialnih javnih stavb in večstanovanjskih objektov
- preveritev skladnosti z občinskimi prostorskimi dokumenti
- vzpostavitev energetskega knjigovodstva

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Energetsko učinkovita regija JV Slovenija

Tabela 54: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.3.3

ID	Kazalnik	Merska	Izhodiščna	Izhodiščno	Ciljna	Vir podatkov
----	----------	--------	------------	------------	--------	--------------

		enota	vrednost	leto	vrednost (za leto 2020)	za spremljanje
K3.3.3/a	vzpostavljeno energetska knjigovodstvo v javnih objektih					
K3.3.3/b	prihranki končne energije v javnem sektorju					

UKREP 3.3.4: Izraba obnovljivih virov energije

Cilj ukrepa

- Povečanje deleža rabe energije iz obnovljivih virov
- Razvijanje tehnologij, podpora raziskavam in študijam rabe energije iz obnovljivih virov

Opis ukrepa

Zagotavljanje izrabe obnovljivih virov se bo izvajalo z izgradnjo energetske infrastrukture regijskega in lokalnega pomena (vetrne elektrarne, male HE, sončne elektrarne, SPTe na lesno biomaso, SPTe na bioplin). Izdelale se bodo sheme podpor za proizvodnjo toplote iz OVE za ogrevanje, izgradnja sistemov za ogrevanje (geotermalni, sončni kolektorji, kotli na lesno biomaso, daljinsko ogrevanje na lesno biomaso). Spodbujalo se bo izgradnje obratov za proizvodnjo biogoriv 2. in 3. generacije, spodbujalo polnilno infrastrukture na biogoriva in električno energijo. Po posameznih območjih je potrebno realizirati zahteve lokalnih energetskih konceptov ter spodbuditi prebivalce in gospodarske subjekte v regiji k varčni in učinkoviti rabi energije.

Aktivnosti ukrepa

- Izgradnja novih in rekonstrukcija obstoječih sistemov za ogrevanje
- izgradnja novih manjših objektov za proizvodnjo električne energije iz OVE

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Energetska učinkovita regija JV Slovenija

Tabela 55: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.3.4

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.3.4/a	povečanje rabe energije iz obnovljivih virov	kWh				

K3.3.4/b	povečanje učinkovitosti rabe energije					
-----------------	---------------------------------------	--	--	--	--	--

❖ **Specifični cilj 3.4: Izboljšanje komunikacijske infrastrukture**

Za doseganje specifičnega cilja 3.4 se bo izvajal naslednji ukrep:

- ❖ UKREP 3.4.1: Dograditev širokopasovnega omrežja in povečanje internetnih priključkov.

UKREP 3.4.1: Dograditev širokopasovnega omrežja in povečanje internetnih priključkov

Z ukrepom bo zagotovljen dostop do širokopasovnih elektronskih komunikacijskih storitev naslednje generacije na območjih, kjer širokopasovna infrastruktura še ni zgrajena in kjer hkrati ni tržnega interesa za njeno gradnjo. V projekte sofinanciranja bodo vključeni zasebni investitorji, lokalne skupnosti, izvajalci gradnje, upravljanja, vzdrževanja zgrajene infrastrukture in vsa zainteresirana javnost. Pri uporabi te infrastrukture bodo upoštevana področna pravila o regulaciji. Za čim večji učinek zgrajene infrastrukture se bodo uporabljala načela odprtosti za vse zainteresirane ponudnike širokopasovnih elektronskih komunikacijskih storitev in operaterje omrežij elektronskih komunikacij, s čimer se jim bo pod enakimi pogoji omogočil dostop do zainteresiranih končnih uporabnikov.

Opis ukrepa

Sodobni globalni razvojni trendi pred nas postavljajo izziv razvoja družbe znanja, ki bo med drugim temeljila na zmogljivi omrežni infrastrukturi elektronskih komunikacij, kot eni izmed ključnih infrastruktur digitalne družbe, ki mora omogočati kvaliteten dostop do interneta za vse. Internet kot vseprisotno komunikacijsko omrežje informacijskih virov omogoča enostavno dostopnost do raznovrstnih vsebin in storitev in s tem v temeljih spreminja načine delovanja sodobne družbe. Tako vse bolj oblikuje priložnosti posameznikov na vseh področjih zasebnega in javnega življenja. Enake daljnosežne vplive ima v gospodarstvu, javnem sektorju in civilni družbi. Dostopna širokopasovna infrastruktura na celotnem ozemlju regije omogoča enakomeren razvoj, zmanjšuje digitalno ločnico in povečuje vključenost vsakega posameznika v sodobne družbene tokove. Z vidika usmerjanja razvoja je internet strateški instrument za povečanje produktivnosti, za oblikovanje inovativnih poslovnih modelov, izdelkov in storitev, za bolj učinkovito komunikacijo in za večjo splošno učinkovitost družbe. Razvoj in uporaba interneta sta odvisna od širokopasovne infrastrukture, zato je pri usmerjanju razvojnih aktivnosti treba upoštevati dejstvo, da sta gospodarski in splošni razvoj v sodobni digitalni družbi neposredno povezana z razvojem visokokvalitetne širokopasovne infrastrukture.

Aktivnosti ukrepa

Gradnjo odprte širokopasovne infrastrukture naslednje generacije, ki bo omogočala dostop do širokopasovnih elektronskih komunikacijskih storitev na področjih, kjer ga operaterji ne zagotavljajo ter ne izkazujejo tržnega interesa za gradnjo take širokopasovne infrastrukture. V okviru ukrepa bodo zgrajena hrbtenična in dostopovna odprta širokopasovna omrežja, ki

bodo omogočala dostop do elektronskih komunikacijskih storitev vsem zainteresiranim končnim uporabnikom.

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva v višini 23.768.000,00 eur

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Širokopasovna omrežja Pokolpja
- Širokopasovna omrežja Dolenjske

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 56: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.4.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.4.1/a	izgrajeno širokopasovno omrežje					
K3.4.1/b	izvedeni internetni priključki					

❖ **Specifični cilj 3.5: Učinkovit in celovit prostorski razvoj**

Za doseganje specifičnega cilja 3.5 se bo izvajal naslednji ukrep:

- ❖ UKREP 3.5.1: Prostorsko načrtovanje in celovit sistem vodenja prostorskih evidenc.

UKREP 3.5.1: Prostorsko načrtovanje in celovit sistem vodenja prostorskih evidenc

Cilji ukrepa

- Racionalen in učinkovit prostorski razvoj (*učinkovit razvoj urbanih naselij, uporaba degradiranih zemljišč*), upoštevanje sedanjih in potencialnih prostorskih in okoljskih omejitev (*poplave, druge naravne nesreče*), varčnost z viri (*voda, energija, zemljišča*)
- Krepitev policentričnega urbanega sistema na regionalni ravni - krepitev središč (*konkurenčnost in privlačnost za prebivalce in gospodarstvo*)
- Funkcionalno dopolnjevanje urbanih in podeželskih območij - uporaba naravnih, krajinskih in dediščinskih potencialov za razvoj
- Priprava prostorskih podlag za investicije na državni, regionalni in lokalni ravni.
- Vzpostavitev celovitega in centraliziranega vodenja prostora s ustanovitvijo osrednje regijske institucije za prostor in investicije.

Opis ukrepa

Ukrep vključuje organizacijske ukrepe in pripravo regijskih strateških in izvedbenih projektov. Predvideva vzpostavitev regijske prostorske mreže, ki bo predvsem s strokovno podporo

občinam in z aktivnim vključevanjem v postopke prispevala k lažjemu uveljavljanju regijskih interesov v prostoru. Na področju strateškega prostorskega načrtovanja se predvideva izdelavo regijskega strateškega prostorskega plana (oz. aktualiziranje in redefiniranje osnutka RZPR JVS, 2006) kot vmesne ravni med SPRS in OPN, v katerem bodo glede na aktualne razvojne pobude in omejitve v prostoru določeni ključni regijski projekti po področjih, ki bodo ob upoštevanju vizije razvoja regije in prioritet prepoznana kot prednostna. Rezultati projekta bodo predstavljali prostorsko-načrtovalske vsebine pri izvajanju regionalnih razvojnih programov in neposredno podlago za vključevanje regionalnih vsebin v obstoječi sistem državnih in občinskih prostorskih aktov.

Aktivnosti ukrepa

Načrtovanje prostorskega razvoja regije je ena od najpomembnejših dejavnosti oz. nalog, ki jih je treba opraviti, da bi zagotovili skladen prostorski razvoj, ki bo omogočil uveljavljanje razvojnih ciljev in prioritet regije in ob tem ohranjanje bivalnih, naravnih in drugih vrednosti. Pri tem je treba upoštevati, da je prostor enkratna dobrina, ki nam omogoča iskanje ključnih rešitev za ključna razvojna vprašanja bivalno okoljskega standarda ljudi in podpornega okolja za družbeno gospodarski razvoj. V Sloveniji je (še zlasti po uveljavitvi lokalne samouprave z 211 občinami) vse bolj očitno, da odsotnost regionalne ravni na področju prostorskega načrtovanja oz. urejanja prostora nasploš onemogoča kakovostno strateško prostorsko načrtovanje in vodi v neracionalno rabo prostora in razporejanje funkcij v prostoru. Odsotnost regijske institucionalne ravni je mogoče premostiti z uvedbo prostorskih služb v okviru obstoječih regionalnih agencij, ki bi z visoko strokovno usposobljenostjo prevzele nekatere državne naloge in tudi nekatere naloge občin (zbiranje podatkov oz. spremljanje stanja v prostoru, vodenje zahtevnejše prostorsko-načrtovalskih postopkov zastopanje interesov regije v postopkih umeščanja državnih prostorskih ureditev, strokovna podpora občinam na področju urejanja prostora). Na ta način bi lahko pomembno razbremenili občine v regiji in jih tudi formalno bolj povezali v enovit, povezan in skladen prostorski sistem.

Aktivnosti, ki bi jih izpostavili so:

- Vzpostavitev podporne mreže za skupen prostorski razvoj regije (interdisciplinarnost, visoka strokovna usposobljenost, izkušnje z državnimi, regijskimi, občinskimi projekti)
- Pregled in dopolnitev Regionalne zasnove prostorskega razvoja Jugovzhodne regije s sprejetimi OPN-ji občin s poudarkom na analizi razvojnih možnosti glede na aktualne razvojne pobude, ob upoštevanju že izvedenih projektov oz. prostorskih ureditev in aktualnih omejitev v prostoru.
- Priprava strokovnih prostorskih podlag in izhodišč za nadaljnji razvoj regije
- Izdelava Regijskih prostorskih načrtov za posamezne regijske projekte izdelavo (in spremljanje njihovega izvajanja) za posamezna področja, ki se bodo izkazala kot ključna in zato uvrščena med prioritete (npr. regijske kolesarske povezave, regijske logistične cone, regijske gospodarsko-podjetniške cone, razvoj porečij v regiji, prostorski razvoj turizma, prostorski razvoj podeželja v regiji, prostorski razvoj na območjih dediščinskih in izjemnih krajin...)

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva v višini 1.800.000,00 eur

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

- Učinkovit in celovit prostorski razvoj

Tabela 57: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 3.5.1

ID	Kazalnik	Merska	Izhodiščna	Izhodiščno	Ciljna	Vir podatkov
----	----------	--------	------------	------------	--------	--------------

		enota	vrednost	leto	vrednost (za leto 2020)	za spremljanje
K3.5.1/a						
...						

2.7.4. Ukrepi v okviru programa 4: Kmetijstvo in podeželje

- ❖ **Specifični cilj 4.1: Višja stopnja usposobljenosti in učinkovitejši prenos znanja na podeželju**

UKREP 4.1.1: Višja stopnja usposobljenosti in učinkovitejši prenos znanja na podeželju

Cilj ukrepa: večja usposobljenost kmetijskih pridelovalcev, zelena delovna mesta

Opis ukrepa: Vedno večja specializacija v kmetijstvu zahteva tudi nova znanja, ki zahtevajo usposabljanja na tehnološkem, ekonomskem, okoljskem in številnih drugih področjih. Prenos znanja se odvija v tesni interakciji med različnimi akterji, ki tradicionalno ustvarjajo in skrbijo za prenos znanja ter končnimi uporabniki znanja. Razvojne in izobraževalne institucije v regiji skrbijo za prenos znanja in medsebojnega povezovanja, učenja in ustvarjalnosti, med različnimi deležniki na podeželju. Praktično znanje bo mogoče dodatno okrepiti s postavitvijo trening centrov za kmetijstvo, kjer se bodo lahko kmetje in ostali zainteresirani usposobili za uporabno novih tehnologij in pristopov v kmetijstvu

Aktivnosti ukrepa:

- Usposabljanja v obliki tečaje, mentorstva, delavnic, ki bodo vključevala teoretični in praktični del.
- Demonstracijski projekti za praktični prikaz uporabe mehanizacije, postopkov, tehnologij, strojev itd.

Časovni in finančni načrt ukrepa.

- Programsko obdobje 2014 – 2020
- Finančna sredstva: 1,5 mio EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa:

- Regionalni trening center za kmetijstvo in podeželje
- Regionalna iniciativna skupina za pripravo projektov (čezmejnega sodelovanja)
- Prenos inovacij in baze znanja na podeželskih območjih

Tabela 58: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.1.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost	Vir podatkov za
----	----------	--------------	---------------------	-----------------	-----------------	-----------------

					(za leto 2020)	spremljanje
K4.1/a	Št. trening centrov	Trening. Center	0	2014	2	Inštitut za trajnostni razvoj podeželja
	Št. čezmejnih projekotov sodevlovanj	Projekti čez.mejnega sodelovanja	0	2014	7	
	Št. inovacij in baz znanja	inovacije	0	2014	10	

❖ **Specifični cilj 4.2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetij in poslovnih subjektov na podeželju**

UKREP 4.2.1: Izboljšanje konkurenčnosti kmetij in poslovnih subjektov na podeželju

Cilj ukrepa: razvoj kmetijskih in nekmetijskih dejavnosti na podeželju, s ciljem ohranjanja in ustvarjanja novih delovnih mest.

Opis ukrepa: Zaostrene gospodarske razmere se odražajo tudi na podeželju. Brezposelnost je zelo izrazita zlasti med mladimi, med katerimi jih je veliko tudi visoko izobraženih. Mlade je potrebno spodbuditi, da si na kmetiji ustvarijo delovno mesto za poln delovni čas. Zaradi višje izobrazbene strukture so tudi bolj usposobljeni za delo na kmetiji in posledično s tem tudi bolj podjetniško naravnani in motivirani za uvajanje novih tehnologij, proizvodnih in organizacijskih, trženjskih sprememb in inovacij. Poudarek bo dan tudi na razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju, na ohranjanju obstoječih delovnih mest, pa tudi na ustvarjanju novih zelenih delovnih mest. Temu primerno je potrebno razviti tudi okolje, ki bo ponudbo pridelkov oz. izdelkov. Organizirana mreža lokalnih tržnic ob urejeni centralni tržnici znotraj regijskega središča bo pospešila lokalno izmenjavo.

Aktivnosti ukrepa.

- Pomoč za zagon dejavnosti za mlad kmete.
- Naložbe za vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti.

Časovni in finančni načrt ukrepa:

- Programsko obdobje 2014 – 2020
- Finančna sredstva: 17,0 mio EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa:

- Ureditev centralne tržnice in mreženje lokalnih tržnic
- Vzpostavljanje pogojev za konkurenčnost KMG
- Vzpostavljanje pogojev za konkurenčnost KMG in povečanje obsega trženja
- Vzpostavitev pogojev za konkurenčnost MSP
- Generacijski prenos KMG
- Zemljiške operacije

Tabela 59: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.2.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)
K4.2/a	Št. novih urejenih tržnic v regiji	Tžnica	0	2014	4
	št. novih ponudnikov kmet. Pridelkov	% novih ponudnikov		2014	+10%
	Št. novih ponudnikov nekmet pridelkov	% Nekmetijski ponudnikov		2014	+10%

❖ **Specifični cilj 4.3: Dvig samooskrbe s prehranskimi izdelki**

UKREP 4.3.1: Dvig samooskrbe s prehranskimi izdelki

Cilj ukrepa. Povečanje prehranske samooskrbe v regiji

Opis ukrepa: Šibka povezanost kmetijskih proizvajalcev zavira kmetijsko gospodarstvo pri doseganju večje participacije na trgu in ekonomiji obsega (velja predvsem za proizvode višje kakovosti, kot so npr. ekološki kmetijski proizvodi, kjer je količina proizvodov premajhni za trg). Zaradi nepovezanosti so in nezmožnosti dobave večjih količin proizvodov so primarni proizvajalci v podrejenem položaju z živilsko-preelovalno industrijo.

Aktivnosti ukrepa.

- Vzpostavljeni shem kakovosti.
- Sodelovanje v shemah certificiranja za kmetijske proizvode.
- Dejavnosti informiranja in promocije, ki jih izvajajo skupine proizvajalcev.

Časovni in finančni načrt ukrepa.

- Programsko obdobje 2014 – 2020
- Finančna sredstva: 6 mio EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa:

- Lokalna samooskrba
- Logistika trženja.
- Intenzivno povezovanje z zadrugami in ostilimi proizvajalci v regiji
- Vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo preko shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev (živilski in neživilski izdelki)

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.3:

Tabela 69: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.3.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.3/a	Št. regijskih shem kakovosti	Sheme kakovosti	0	2014	1	Kmetijski zavod OE Novo mesto
	Št. logističnih centrov	Logistični centri	0	2014	1	

❖ Specifični cilj 4.4: Ohranjanje biotske raznovrstnosti in kulturne krajine ter varovanih območij

UKREP 4.4.1: Ohranjanje biotske raznovrstnosti in kulturne krajine ter varovanih območij

Cilj ukrepa: ohraniti dobro naravovarstveno stanje in nadaljnji obstoj habitatov na območju Nature

Opis ukrepa: Velik del regije JV Slovenije sodi v območje Nature 2000. Kljub visoki stopnji ohranjenosti biotske raznovrstnosti, je tudi na tem območju opaziti poslabšanje stanja ohranjenosti habitatov. To velja zlasti za določene habitate in vrste vezane na kmetijsko krajino. Ogrožena so zlasti ekstezivna travišča, ki jih po eni strani ogroža intenzifikacija kmetijske rabe, po drugi strani pa zaraščanje.

Ohranjenost habitatov na območju kočevskega gozda omogoča prikaz visokokakovostnega za obiskovalce zanimivega pristopa interpretacije pomena ohranjanja biotske raznovrstnosti. Območje je uspelo ohraniti dobro naravovarstveno stanje, ki pa ga bo potrebo ohraniti s pomočjo vzpostavitve ustreznega upravljanja, ki bo omogočilo doseganje naravovarstvenih ciljev ter dosegalo ključne ekosistemске storitve.

Aktivnosti ukrepa.

- Vzpostavitev vzdrževanja dobrega naravovarstvenega stana na prednostnih območjih Nature 2000.
- Zagotovitev kakovostne interpretacije zgledno urejenih naravovarstvenih površin, s poudarkom na izobraževanju in ozaveščanju o ohranjanju narave, kulturne dediščine in krajine.

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Programsko obdobje 2014 – 2020
- Finančna sredstva: 9,0 mio EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa:

- Obnova, ohranjanje in povečanje biotske raznovrstnosti, vključno z Naturo 2000, ohranjanje kulturne krajine
- trajnostno gospodarjenje in upravljanje z naravnimi viri (prilagajanje kmetijstva okoljskim standardom)
- Ustanovitev regijskega parka Kočevsko v okviru meja Natura 2000
- Mreža malih čistilnih naprav na območju JVS (rastlinkse in biološke čistilne naprave)

Tabela 60: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.4.4

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.4/a	Zagotavljanje kakovostne interpretacije ohranjanja biotske raznovrstnosti in ohranjanja kulturne dediščen	Število.	0	2014	1	Zavod za varstvo narave

- ❖ **Specifični cilj 4.5: Intenzivnejše gospodarjenje z gozdovi, boljša izraba lesa in večanje dodane vrednosti v lesno predelovalni vergi**

UKREP 4.5.1: Intenzivnejše gospodarjenje z gozdovi, boljša izraba lesa in večanje dodane vrednosti v lesno predelovalni verigi

Cilj ukrepa: zvišanje dodane vrednosti lesu tudi s pomočjo ustvarjanja zelenih delovnih mest..

Opis ukrepa: Gozdarstvo in lesna predelovalna dejavnost v regiji predstavljata velik potencial. Podjetja bodo uspešna in konkurenčna na trgu le v primeru, da se bodo povezovala. Tako kot enoten nastop na trgu, pa je pomemben tudi razvoj novih tehnologij, dizajna, inovacij... Ob tem je nujno spodbuditi tudi izobraževanje kadra. Programe izobraževalnih inštitucij bo potrebno prilagoditi potrebam na trgu. Projekt v celoti sledi smernicam EU – odpiranje novih delovnih mest, zmanjšanje onesnaževanja okolja in zmanjševanje revščine. Skladen je tudi s specializacijo regije »Izvozno usmerjena regija«. Z razvojem predelovalne lesne industrije se bo zmanjšal izvoz manj obdelanega lesa, povečal pa se bo izvoz lesnih izdelkov z višjo dodano vrednostjo.

Aktivnosti ukrepa:

- Naložbe za posodobitev in obnov gozdne infrastrukture.
- Naložbe v gozdarsko tehnologijo ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov.
- Naložbe v posodobitev industrijske proizvodnje lesa.

- Oblikovanje povezav med institucijami znanja in lesno predelovalno industrijo.

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Programsko obdobje 2014 – 2020
- Finančna sredstva: 191,0 mio EUR

Načrovani projekti:

- Lesni centri Dolenjske.

Tabela 71: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.5.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.4/a	Št. lesnih centrov na območju JVS	Lesni center	1	2014	3	Gospodarska zbornica
	Št. oblikovanih centrov znanja za razvoj lesno predelovalne ind.	Centri znanja	0	2014	1	Gospodarska zbornica

❖ **Specifični cilj 4.6: Spodbujanje prehoda v nizkoogljično gospodarstvo**

UKREP 4.6.1: Spodbujanje prehoda v nizkoogljično gospodarstvo

Cilj ukrepa: povečanje deleža obnovljivih virov energije v končni rabi energije

Opis ukrepa:

Med predelavo lesa ostajajo lesni odpadki. Odslužen les predstavlja vir surovine za energetske rabe. Lesna masa predstavlja velik potencial za OVE. Strategija Slovenije je s spodbujanjem rabe OVE za proizvodnjo toplote v okviru daljinskih sistemov ogrevanja. Podprta bodo vlaganja v izgradnjo novih in rekonstrukcijo obstoječih sistemov za ogrevanje, ter spodbude za priklop novih uporabnikov na že obstoječe kapacitete, kotli na lesno biomaso v javnem sektorju, storitvenih dejavnostih in industriji, sistemi daljinskega ogrevanja na lesno biomaso. Velik potencial predstavljajo daljinski sistemi ogrevanja na lesno biomaso, kjer prihaja do sinergijskih učinkov med z vidika uporabe razpoložljivega energenta, zmanjšanja emisij prašnih delcev in izgradnjo lesno-predelovalne verige ter s tem povezano ustvarjanje novih delovnih mest.

Aktivnosti ukrepa:

- Naložbe v širitve, obnove, rekonstrukcije in modernizacije obstoječih sistemov za daljinsko ogrevanje na lesno biomaso

- Naložbe v gradnjo novih sistemov za daljinsko ogrevanje/hlajenje na lesno biomaso
- Naložbe v širitve, obnove, rekonstrukcije in modernizacije obstoječih kurilnih naprav in kogeneracijskih naprav na lesno biomaso s pripadajočo infrastrukturo.
- Naložbe v gradnjo novih kurilnih naprav, kogeneracijskih in trigeneracijskih naprav na lesno biomaso s pripadajočo infrastrukturo.
- Naložbe v gradnjo novih ter v prilagoditve obstoječih plinovodnih sistemov za transport sintetičnega metana iz lesne biomase.

Časovni in finančni načrt ukrepa:

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Programsko obdobje 2014 – 2020
- Finančna sredstva: 19,0 mio EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa:

- Naložbe v širitve, obnove, rekonstrukcije in modernizacije obstoječih sistemov za daljinsko ogrevanje na lesno biomaso
- Naložbe v gradnjo novih sistemov za daljinsko ogrevanje/hlajenje na lesno biomaso
- Naložbe v širitve, obnove, rekonstrukcije in modernizacije obstoječih kurilnih naprav in kogeneracijskih naprav na lesno biomaso s pripadajočo infrastrukturo.
- Naložbe v gradnjo novih kurilnih naprav, kogeneracijskih in trigeneracijskih naprav na lesno biomaso s pripadajočo infrastrukturo.
- Naložbe v gradnjo novih ter v prilagoditve obstoječih plinovodnih sistemov za transport sintetičnega metana iz lesne biomase.

Tabela 61: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.7.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.5/a	Delež rabe bruto končne energije iz OVE pri oskrbi s toploto	% regija				

- ❖ **Specifični cilj 4.7: Krepitev podeželskega gospodarstva in socialnega kapitala podeželja ter s tem enakomernejši razvoj podeželja – CLLD lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost**

UKREP 4.7.1: Krepitev podeželskega gospodarstva in socialnega kapitala podeželja ter s tem enakomernejši razvoj podeželja – CLLD lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost

Cilj ukrepa: spodbujanje socialne vključenosti, boj proti revščini, diskriminaciji, zmanjševanju regionalnih razvojnih razlik in gospodarski razvoj območij.

Opis ukrepa: Podeželje se srečuje s številnimi problemi in izzivi. Za zagotovitev skladnega in vzdržnega razvoja je potrebno poleg vlaganj v osnovno infrastrukturo potrebno vlagati tudi v razvoj kulturnih, prostočasnih in drugih dejavnosti, zlasti taki, ki prispevajo k večji socialni vključenosti. V regiji JV Sloveniji delujeta dve lokalni akcijski skupini: Lokalna akcijska skupina Dolenjska in Lokalna akcijska skupina Po poteh dediščine od Idrije do Kolpe. Akcijski skupini bosta na osnovi izdelane analize stanja pripravili Lokalno razvojno strategijo v kateri bodo identificirane vsebine, ki bodo podprte iz sredstev ESRR, EKSRP in ESPR. Sredstva bodo namenjena za dvig zaposlenosti, dvig inovativnosti in izboljšanje podjetniške aktivnosti, spodbujanju razvojnih partnerstev, socialnemu vključevanju ključnih ciljnih skupin, povečanju dostopnosti do osnovnih storitev ter zmanjševanju tveganja revščine

Aktivnosti ukrepa:

- Pripravljalna podpora, namenjena krepitvi institucionalne usposobljenosti, usposabljanju in mreženju za pripravo in izvedbo SLR.
- Podpora za izvedbo operacij SLR.
- Podpora za pripravo in izvajanje operacij sodelovanja LAS.
- Podpora za tekoče stroške in animajo.

Časovni in finančni načrt ukrepa:

Časovni in finančni načrt ukrepa

- Programsko obdobje 2014 – 2020
- Finančna sredstva: 12,5 mio EUR

Načrtovani projekti v okviru ukrepa:

- Projekti za ustvarjanje novih delovnih mest.
- Osnovne storitve na podeželju.
- Varstvo okolja in ohranjanje narave.
- Večja vključenost mladih in žensk in drugih ranljivih skupin.

Tabela 62: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 4.7.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.6/a	Št. vzpostavljenih LAS	LAS	2	2014	2	AKTRP
	Št. izdelanih LRS	LRS	2	2014	2	AKTRP

2.7.5. Ukrepi v okviru programa 5: Turizem in dediščina

❖ Specifični cilj 5.1: Upravljanje z destinacijo

UKREP 5.1.1: Učinkovit RDO in destinacijski management

Cilj ukrepa

Učinkovito upravljanje regijske destinacije

Opis ukrepa

Regija se je v preteklem programskem obdobju organizirala tudi kot Regionalna destinacijska organizacija (RDO). Pred vzpostavitvijo RDO so delovala v okviru posameznih integralnih turističnih projektov projektna javno zasebna partnerstva, ki so se nato praviloma z zaključkom projektov tudi prenehala. Z vzpostavitvijo RDO še ni bilo oz. ni vzpostavljeno učinkovito izvajanje vseh poslovnih funkcij RDO (razvojne, distribucijske, promocijske in operativne funkcije). Za učinkovito upravljanje regijske destinacije je potrebno vzpostaviti močno partnerstvo javnih – zasebnih – nevladnih deležnikov, ki imajo strokovne, upravljaljske in izvajalske kompetence na področju turizma v regiji, učinkovit destinacijski management in poslovno informacijski sistem RDO.

Ponudniki turističnih storitev ocenjujejo primarne procese (trženje, dogodki, turistični paketi, kopališča ob rekah, oglasni objekti, nastanitvene zmožljivosti, notranji transport, dostopne poti) v regiji kot še ne dovolj razvite ali srednje razvite (kakovost namestitve, razvitost turističnih objektov in turističnih paketov, dostopnost destinacije, dogodke). Te ugotovitve ne veljajo za ponudbo vodilnega regijskega ponudnika Term Krka, ki je dobro organizirana in razvita, vendar pa je še vedno preslabo povezana z ostalo turistično ponudbo regije. V regiji še ni vzpostavljena trajnosti (vzdrževanje, razvoj promocija, trženje) že izvedenih integralnih regijskih projektov (Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine, Po poteh dediščine od Idrijce do Kolpe, Celostna/celovita turistična ponudba regije – Dolenjska.eu, Aktivna e-Dolenjska) zato so rezultati teh slabši kot bi lahko bili.

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva v višini 400.000,00 EUR.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 63: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.1.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K5.1.1/a	št. obiskovalcev	št. obiskovalcev / leto	109.142	2013	150.000	SI-STAT
K5.1.1/b	št. nočitev	št. nočitev / leto	383.714	2013		SI-STAT
K5.1.1/c	povprečno	št. noči / leto	2,9	2013	3,85	SI-STAT

	trajanje bivanja					
--	------------------	--	--	--	--	--

UKREP 5.1.2: Trajnostno upravljanje z destinacijo

Cilj ukrepa

Povečanje konkurenčnosti ponudbe na področju trajnostnega turizma.

Opis ukrepa

Regija kot pomemben cilj izpostavlja povečanje konkurenčnosti turistične ponudbe kot razvojno priložnost ohranjeno naravo in bogato ter dobro ohranjeno naravno in kulturno dediščino in kot dolgoročni cilj trajnostni razvoj. V turistično ponudbo vključuje naravno in kulturno dediščino in jo »odpira« obiskovalcem. Na ta način odpira izzive v razmerjih med gospodarskimi, okoljskimi in družbeno-kulturnimi koristmi turističnega razvoja in vprašnji njegove prihodnosti. Regija odgovarja na te izzive s preveritvijo kazalnikov (za evropski turizem) za trajnostne destinacije in ohranjanjem biodiverzitete, ki vključuje tudi ozaveščanju o pomenu in ciljih trajnostnega razvoja in z izvajanjem monitoringa na najbolj vplivnih območjih rekreativnih in turističnih dejavnosti na varovanih območjih ter z ukrepanjem v primeru ugotovljenih škodljivih vplivov na okolje in biodiverzitetu. Obiskovalci so okoljsko vedno bolj osveščeni in vse bolj povprašujejo po »zelenih« destinacijah in produktih ter pričakuje tudi takšno ravnanje ponudnikov in lokalnega prebivalstva.

Osnovno načelo sistema kazalnikov trajnosti je, da se odgovornost za destinacijo, lastništvo in odločanje medsebojno delijo in predstavljajo pomoč pri trajnostnem upravljanju destinacije ter integralni pristop pri upravljanju destinacije. Po podatkih Eurostata opravijo Evropejci več kot milijardo potovanj, na potovanju pa povprečno porabijo 347 EUR (vir: Eurostat 2012; Turizem v Evropi). To se pozna pri zaposlovanju, prihodkih, povečevanju subjektov, ki se ukvarjajo s turizmom, odraža pa se tudi na ohranjenosti okolja in varovanju dediščine. Turizem je velik porabnik energije in naravnih virov. Zato je za dolgoročno vitalnost turizma nujno trajnostno upravljanje destinacij. Čeprav turizem v regiji ni glavna dejavnost, je potrebno upoštevati, da načrtuje destinacija rast števila gostov, da se mora prilagajati njihovim potrebam in pričakovanjem s širitvijo ponudbe, kakor tudi, da so obiskovalci in turisti vedno bolj okoljsko, energetske in drugače osveščeni in informirani ter pričakujejo tudi takšno ravnanje. Ne le zaradi gostov, obiskovalcev in turistov, trajnostno upravljanje z destinacijo je potrebno tudi zaradi ohranjanja kvalitetnega bivalnega okolja in prebivalcev.

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva v višini 430.000,00 EUR.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 64: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.1.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
----	----------	--------------	---------------------	-----------------	--------------------------------	-----------------------------

K5.1.2/a	preverba uresničevanja/izvajanja kazalnikov za evropski turizem in trjanostne destinacije					RDO
K5.1.2/b	vzpostavljen monitoring na najbolj vplivnih rekreativnih in turističnih območjih					RDO

❖ **Specifični cilj 5.2: Povečanje prepoznavnosti in tržno pozicioniranje destinacije in njene ponudbe**

UKREP 5.2.1: Izgradnja »osebnosti« destinacije in povečanje njene prepoznavnosti

Cilj ukrepa

Pozicioniranje destinacije na domačem in tujih trgih in s tem povečati prepoznavnost na specifičnih področjih turistične ponudbe.

Opis ukrepa

Uveljavljanjem uporabe trženjske znamke na destinacijskih proizvodih in pri ponudnikih (trženjska znamka mora postati osrednji povezovalni element in stičišče produktov in lokalnih identitet) in »navzven«, s povečevanjem prepoznavnosti destinacije na turističnem trgu in pri kupcih. Cilj destinacije je zagotoviti visoko doživljajsko izkušnjo, ki temelji na pričakovanjih, zahtevah in povpraševanju gostov. Doživljajska izkušnja pomeni realizacijo obljube destinacije gostu (slogan destinacije so Drugačna doživetja). Regija Jugovzhodna Slovenija ima raznolik razvojni potencial turističnih proizvodov, ki še ni izkoriščen. Ponudba dobro »deluje« na ravni posamezne aktivnosti, premalo pa v okviru glavnih turističnih produktov.

Za povečanje prepoznavnosti bo destinacija uporabljala obstoječe prodajne poti (individualne prodajne poti), ki so že uveljavljene, krepila vključevanje v tour operaterske in retail prodajne poti slovenskih in tujih partnerjev in razvijala neposredne prodajne poti, zlasti on-line prodajo (rezervacijski sistemi). Prepoznavnost se želi povečati na domačem trgu, zlasti v Osrednji Sloveniji in v najbolj turistično razvitih slovenskih regijah (Gorenjska in Primorska) ter na tujih trgih, prioriteto v vseh sosednjih državah (Avstrija, Italija, Madžarska, Hrvaška), državah z največ gosti (Nemčija, Francija, Skandinavija), na turistično vedno pomembnejših trgih (Rusija), v državah bivše Jugoslavije (Srbija, Bosna in Hercegovina) in na oddaljenih trgih (v sodelovanju z nacionalno turistično organizacijo in drugimi Regionalnimi destinacijskimi organizacijami).

Prepoznavnost se želi povečati v segmentih avtentičnosti (kultura, arheologija, zgodovina, narava), zdravja in dobrega počutja, aktivnega preživljanja prostega časa, tematskih produktov in kulinarike. Trženje se bo osredotočalo na manjše tržne segmente (iskanje tržnih niš). Cilj destinacije je, da se na primarnih trgih uvrsti med zelene – prepoznavne destinacije.

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva v višini 5.603.464,10 EUR.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 65: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.2.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K5.2.1/a	število obiskovalcev	št. obiskovalcev / leto	109.142	2013	150.000	SI-STAT
K5.2.1/b	število nočitev	št. nočitev / leto	383.714	2013		SI-STAT
K5.2.1/c	povprečna doba bivanja	št. noči / leto	2,9	2013	3,85	SI-STAT

- ❖ **Specifični cilj 5.3: Vzpostavitev raznovrstne in raznolike doživljajske ponudbe, ki vključuje dediščino in ustreza povpraševanju domačih in tujih gostov ter izpolnjuje njihova pričakovanja**

UKREP 5.3.1: Nadgradnja obstoječih programov in ponudbe

Cilj ukrepa

Uvedba novih turističnih produktov.

Opis ukrepa

Storitve, ki jih JV Slovenija že ponuja v okviru obstoječih destinacijskih produktov (5) in produktov lokalnih identitet (8) odgovarjajo na povpraševanje in potrebe gostov, vendar pa še niso dovolj razvite kot doživljajske atrakcije, ki oblikujejo povpraševanje na emitivnih trgih. Ponudba vodilnega regijskega turističnega ponudnika Term Krka odgovarja na povpraševanje po atraktivni ponudbi, ostalo ponudbo pa je potrebno nadgraditi in jih inovirati z avtentičnimi doživetji. Obstoječo ponudbo je potrebno razširiti zlasti z vsebinami za obiskovalce območij varstva narave (omrežje Natura 2000, varovana območja), z vidika kakovosti vsebin (informiranje, ozaveščanje, izobraževanje, raziskovanje), interpretacije (za različne ciljne skupine gostov) in pomena ohranjanja narave, biodoverzitet in kulturne dediščine. Posodobiti in izpopolniti je potrebno obstoječo javno in zasebno infrastrukturo (signalizacija, označevanje, počivališča, razgledišča, urbana infrastruktura, parkirišča za mobilne goste (avtodomi), izvesti valorizacijo in označevanje lokacij dediščine, vključevati sodobnih IKT pripomočke in pristope, ...).

Razširiti je potrebno dostopnost turistične destinacije in privabiti skupine gostov, ki obišejo Slovenijo. Regija že nekaj let izvaja skupne projekte na področju turizma, ki vključuje dediščinsko ponudbo (Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine, Po poteh dediščine Od

Ildrijce do Kolpe, Regijska mreža tematskih poti – Heritage Trails Net, Aktivna e-Dolenjska, Celostna in celovita ponudba Jv Slovenije – Dolenjska.eu, Park Kozolcev, Svet Kolpe, Geografska in turistična označba na območjih Nature 2000, Kolpa, Evropska destinacija odličnosti 2010, ...).

Lokalne skupnosti namenjajo turizmu velik pomen pri razvoju, Dolenjske in Šmarješke Toplice sta turistični destinaciji. Kljub temu ponudniki turističnih proizvodov in storitev ugotavljajo pomanjkljivosti, zlasti na področju procesov produkcije (kakovosti namestitve, razvitosti turističnih objektov in paketov, dostopnosti destinacije, dogodkov, organiziranosti in povezovanja – skupnega nastopanja na trgih), kar je potrebno popraviti (vir: Strategija RDO, julij 2012). Pri nadgradnji turistične ponudbe bodo upoštevani rezultati evalvacija ponudbe z vidikov: povezanosti ponudnikov, stroškovne učinkovitosti skupnega nastopanja, povečanja kvantitativnih ciljev (nočitve, dolžina bivanja, prihodi, prihodki), prepoznavnosti trženjskih znamk in povezovanja javnih, zasebnih in nevladnih deležnikov).

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva v višini 2.000.000,00 EUR.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 66: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.3.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K5.3.1/a	Število obiskovalcev	št. obiskovalcev / leto	109.142	2013	150.000	SI-STAT
K5.3.1/b	Število nočitev	št. nočitev / leto	383.714	2013		SI-STAT
K5.3.1/c	Povečanje števila tujih gostov	št. nočitev tujih gostov / leto	49.118	2013	54.030	SI-STAT

UKREP 5.3.2: Razvoj novih programov in ponudbe

Cilj ukrepa

Priprava novih atraktivnih turističnih programov.

Opis ukrepa

Ukrep je namenjen razvoju zlasti »zelenega« turizma v naravi in dediščinskega turizma, ki vključuje okoljske, socialno – kulturne in gospodarske vidike turizma. Ukrep je namenjen implementiranju vsebin, ki spodbujajo trajnostni in inovativni razvoj turizma ter ohranjanje ugodnega stanja varovanih vrst, habitatov in ekosistemske storitve. Priložnosti so v povezovanju z ostalimi turističnimi regijami (Posavje, Osrednja Slovenija), skupnih projektih z mejno Hrvaško in oblikovanje novih atraktivnih turističnih programov. Pri oblikovanju novih programov bodo upoštevane spremembe v turizmu, ki so posledice finančne in gospodarske krize (vsebine, produkti, cenovna politika in trajanje potovanj).

Ponudba bo usmerjena v boljše izkoriščanje turističnih prednosti (naravni in kulturni potenciali, prometna lega, tradicija zdravilišč, lokalna pestrost) in boljšem izkoriščanju priložnosti (poudarek na turizmu ob rekah, ustvarjanje pogojev za podjetništvo v turizmu, razvoj doživljajskih in izobraževalnih vsebin povezanih z gozdom in lesom, pestrost lokalnih okolij in ponudbe, dinamične vsebine in oblikovanje zanimivih turističnih paketov, interpretacija za različne ciljne skupine gostov, tudi potomce izseljencev).

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva v višini 10.287.283,50 EUR.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 67: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.3.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K5.3.2/a	Število obiskovalcev	št. obiskovalcev / leto	109.142	2013	150.000	SI-STAT
K5.3.2/b	Število nočitev	št. nočitev / leto	383.714	2013		SI-STAT
K5.3.2/c	Povečanje števila tujih gostov	št. nočitev tujih gostov / leto	49.118	2013	54.030	SI-STAT

UKREP 5.3.3: Ustvarjanje možnosti za zaposlovanje in podjetništvo v turizmu, zlasti na podeželju, z revitalizacijo dediščine in urejanjem turistične in parkovne infrastrukture

Cilj ukrepa

Nova doživljajska ponudba, nova delovna mesta in sproščanje podjetniških iniciativ v okviru integralnih regijskih turističnih projektov, oblikovanje javno zasebnih razvojnih partnerstev, prenos dobrih praks, razvoj lokalnega znanja (dodane vrednosti), oblikovanje novih trženjskih znamk in skupnih produktov, inovativno oblikovanje in trženje ter aktiviranje še ne izkoriščenih razvojnih priložnosti na področju turizma z vključevanjem povečini obstoječih, opuščenih ali slabo izkoriščenih objektov in prostora.

Opis ukrepa

Posamezne lokalne skupnosti so v kriznih razmerah prepoznale možnosti na področju turizma kot priložnost za podjetništvo in nova delovna mesta oz. razvoj dopolnilnih dejavnosti ter za izboljšanje kvalitete bivalnega okolja in pogojev življenja na podeželju. Oskrbne in storitvene dejavnosti, med temi tudi turizem, v povezavi s kmetijstvom, so prepoznane kot realna priložnost. Povečuje se zanimanje za podeželje, kjer je večina dediščine in kapacitet in za aktivno preživljanje prostega časa in oddiha v naravnem okolju.

Na ogroženih demografskih območjih je veliko počitniških objektov (zidanice, vikendi, počitniška stanovanja), ki so slabo izkoriščeni ali pa se spreminjajo v sekundarna bivališča in jih je možno vključiti v turistično ponudbo. Hkrati pa so razvojni potenciali naravne in kulturne dediščine ter rekreacijske infrastrukture za preživljanje prostega časa še vedno preslabo izkoriščeni in ne dovolj in ustrezno predstavljeni ter interpretirani gostom. Brez trajnostnega razvoja podeželja se bo še naprej spreminjala kultura krajine, hkrati pa bodo ostale možnosti, po katerih povprašuje vedno več gostov še naprej neizkoriščene (preživljanje prostega časa na kmetijah, v zidanicah, kampih (avtodomi), vikendih, počitniških stanovanjih), aktivno preživljanje prostega časa in počitnic (kolesarjenje, jahanje, čolnarjenje, pohodništvo) s ponudbo atrakcij in doživetij (glamping, ljudsko izročilo, oživljanje tradicije in življenja lokalnih prebivalcev, lokalne dediščine, narave, biodiverzitete, zdravega načina življenja). Zato bodo posamezne občine, poleg podpore obstoječim podjetjem (urejanje poslovnih površin in infrastrukture) odpirale nove poslovne priložnosti na področju turizma, z urejanjem javne turistične infrastrukture, spodbujanjem javno zasebnega partnerstva ter tako odpirale možnosti za zaposlovanje in nove podjetniške iniciative.

Zasebni sektor v turizmu še ni zaznal realnega razvojnega potenciala, zato ga je potrebno spodbuditi z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej, razvojem zanimivih (inovativnih, doživljajskih) turističnih proizvodov in storitev ob upoštevanju načel vzdržnega razvoja ter z vključevanjem javnega sektorja pri vzpostavljanju prostorskih in infrastrukturnih pogojev za realizacijo novih iniciativ.

Časovni in finančni načrt ukrepa

V obdobju 2015 do 2020 bodo za ta ukrep namenjena sredstva v višini 28.713.893,40 EUR.

Načrtovani projekti v okviru ukrepa

Tabela 68: Kazalniki za spremljanje uspešnosti izvajanja ukrepa 5.3.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K5.3.3/a	število novih zaposlitev	delovna moč			izhodišče + 84	Poročila o izvedbi posameznih projektov
K5.3.3/b	število novih subjektov	poslovni subjekt			izhodiščna vrednost - + 14	Poročila o izvedbi posameznih projektov
K5.3.3/c	nove revitalizirane poslovne površine	m ²			izhodiščna vrednost - + 17.367 m ²	Poročila o izvedbi posameznih projektov
K5.3.3/d	povečanje števila obiskovalcev	št. dnevnih obiskovalcev			izhodiščna vrednost - + 94.200	Poročila o izvedbi posameznih projektov

2.8. Sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja RRP

V postopek priprave RRP so vključene naslednje razvojne institucije, organi in širša javnost na ravni regije, ki bodo hkrati zadolžene za spremljanje, vrednotenje in organizacijo izvajanja RRP:

- Razvojni center Novo mesto, d.o.o.,
- odbori Regionalnega razvojnega sveta,
- Razvojni svet regije JV Slovenija,
- svet regije JV Slovenija,
- razvojni partnerji v regiji (regijske institucije, nevladne organizacije, iniciative),
- državne institucije,
- najširša javnost.

Za izvajanje RRP bodo zadolžene projektne skupine in odbori, ki bodo izvajali posamezne naloge in so specializirani za področja, kot so človeški viri, gospodarstvo, okolje in prostor z infrastrukturo, podeželje s kmetijstvom in turizem, človeški viri ter sociala.

Vodilno vlogo oz. koordinacijo pri izvedbi spremljanja in vrednotenja RRP JV SLO 2014-2020 bo izvajala regionalna razvojna agencija Razvojni center Novo mesto, d.o.o., ki vodi, usmerja in koordinira aktivnosti za pripravo RRP in obenem izvaja strokovne, tehnične, administrativne naloge in druga opravila za pravočasen sprejem RRP. V sodelovanju z drugimi razvojnimi institucijami pa RRA aktivno sodeluje pri pripravi področnih programov in projektov ter njihovih prioritet.

Način in sistem spremljanja in vrednotenja RRP določa Uredba o regionalnih razvojnih programih. Za zagotovitev učinkovitega spremljanja mora RRP vsebovati:

- opredelitev in opis razvojnih specializacij regije in strateških razvojnih ciljev regije,
- opredelitev in opis razvojnih prioritet regije s kvantificiranimi kazalniki in navedbo virov podatkov za spremljanje kazalnikov,
- opredelitev in podroben opis ukrepov v okviru posamezne prioritete s prikazom kvantificiranih kazalnikov in virov spremljanja kazalnikov,
- predstavitev najpomembnejših regijskih projektov po prioriteti z utemeljitvijo, pri čemer mora biti vsak projekt okvirno predstavljen tako, da vsebuje opis kazalnikov ter navedbo virov podatkov za spremljanje kazalnikov.

Za spremljanje uspešnosti izvajanja RRP so v programu opredeljeni kvantificirani kazalniki tako na ravni identificiranih prioritet, kot na ravni posameznega ukrepa oz. projekta. Kazalniki izkazujejo izhodiščno vrednost, ki jo JV SLO na podlagi v RRP opredeljenih aktivnosti in projektov želi doseči ob koncu leta 2020. Vsi kazalniki morajo imeti tudi opredeljen vir podatkov za spremljanje kazalnika, ki je preverljiv, enostavno dostopen oz. omogoča izračunavanja kazalnikov. RRA spremlja kazalnike RRP za izvajanje dogovorov za razvoj regij z informacijskim sistemom ministrstva, v katerega RRA vnese podatke iz sprejetega RRP, dogovora in projektov.

Za spremljanje izvajanja RRP in uresničevanje zastavljenih ciljev RRP je odgovoren **Razvojni svet regije JV Slovenije**, ki sprejema letna poročila in končno poročilo o izvajanju RRP. Tako letna kot končna poročila bo pripravljala RRA, t.j. RC Novo mesto, d.o.o.

Po potrebi lahko razvojni svet regije JV Slovenije predlaga tudi spremembe RRP. Za postopek priprave sprememb RRP se smiselno uporabljajo določbe Uredbe, ki urejajo postopek priprave RRP.

Vrednotenja RRP izvaja RRA na tak način, da se za posamezne vsebine ali celoten program zagotovijo izvajalci vrednotenja.

2.9. Sistem informiranja in obveščanja javnosti o načrtovanju in izvajanju RRP

Za pripravo RRP je vključevanje in sodelovanje javnosti ključnega pomena, saj krepi usposobljenost in pripravljenost vseh sodelujočih za soustvarjanje skupnih razvojnih ciljev in ukrepov, s tem pa tudi povečuje soodgovornost za njihovo izvajanje. Sodelovanje predstavnikov različnih področij, zanimanj in območij prispeva k uravnoteženim razvojnim usmeritvam, saj omogoča zadovoljitev interesov večjega števila ljudi, upoštevanje več pogledov, mnenj, izkušenj in znanj. Vključevanje in sodelovanje javnosti zahteva tudi Uredba Komisije Evropske Skupnosti (št. 1159/2000) o ukrepih za informiranje in obveščanje javnosti, ko gre za finančno pomoč državam članicam iz strukturnih skladov.

Za zagotavljanje partnerskega sodelovanja pri pripravi in izvajanju RRP smo v regionalne aktivnosti že vključevali:

- regionalne, območne in lokalne upravne organe in institucije,
- predstavnike civilne družbe in nevladnih organizacij in institucij, odgovornih za spodbujanje enakosti med spoloma,
- gospodarske, socialne, finančne in okoljske institucije,
- strokovne, razvojne, izobraževalne in raziskovalne institucije,
- institucije resornih ministrstev in Vlade Republike Slovenije.

Cilj informiranja in komuniciranja javnosti pri pripravi RRP:

Opredelitev odgovornih organov za izvajanje informiranja in obveščanja:

Ključni organ, odgovoren za pripravo RRP ter informiranje in obveščanje javnosti o načrtovanju in izvajanju RRP, je Razvojni center Novo mesto, d.o.o. Projektne skupine in odbori, ki sodelujejo pri pripravi RRP, sestavljeni iz različnih razvojnih institucij (gospodarske in nevladne organizacije, lokalne skupnosti, strokovne javnosti, regijske institucije, izobraževalne institucije, zdravstvene institucije, razvojne agencije itd.), in tako predstavljajo dodaten komunikacijski organ za vse izvajane aktivnosti, povezane z RRP.

Opredelitev ciljnih skupin:

Aktivnosti vključevanja javnosti pri pripravi in izvajanju RRP:

RRA bo skrbela za predstavljanje programa in obveščanje javnosti o vseh aktivnostih pri pripravi in izvajanju programa.

Naloge RRA na področju obveščanja in vključevanja javnosti:

Z vključevanjem sodelavcev v pripravo RRP ter strokovne in širše javnosti je vzpostavljeno sodelovanje zainteresiranih nosilcev razvoja in interesov v regiji in spodbujeno njihovo sodelovanje oz. interes za sodelovanje pri implementaciji regijskih razvojnih projektov.

Ključna komunikacijska sredstva:

Najpomembnejše sredstvo komuniciranja z javnostjo je spletna stran Razvojnega centra Novo mesto, d.o.o. <http://www.rc-nm.si>, kjer bodo objavljena vsa delovna gradiva RRP

(sklep o pripravi RRP, program priprave RRP, sprejet RRP, najave dogodkov, obvestila, poročila o dogodkih, opisi regijskih projektov, različne predstavitve, vabila, zapisniki ipd.) in zabeležke o aktivnostih pri pripravi RRP. Preko spletne strani bo omogočeno tudi vključevanje zainteresirane javnosti v pripravo RRP. Informacije o poteku priprave RRP 2014-2020 bodo prav tako posredovane preko strokovnih dogodkov (konferenc, posvetov, delavnic, srečanj z novinarji), priprave gradiv (članki in prispevki za novinarje, strokovne javnosti), izdaje publikacij (brošur, zloženk, letakov), podajanja informacij medijem (novinarske konference, sporočila in gradiva za medije). Nekatere informacije bodo vključene tudi na spletnih straneh vseh občin v jugovzhodni regiji.

Načrt komuniciranja z javnostjo bo pripravila RC Novo mesto. V njem bodo opredeljeni strategija informiranja in obveščanja javnosti v času izvajanja RRP, sistem za stike z javnostjo in celostne podobe RRP in RRA, ki naj bi se uporabljale pri komunikacij z mediji. RRA bo vzdrževala spletno stran in na različne načine sodelovala z mediji.

Smernice za obveščanje:

V vseh tiskanih objavah se bo uporabljal znak Razvojni center Novo mesto, d.o.o. in upoštevala določila celostne grafične podobe. Pri projektih, ki bodo sofinancirani iz več virov, se bodo upoštevala veljavna pravila za promocijo v javnosti.

3. PROGRAMSKI DEL

3.1. Predstavitev programov ter opredelitev kazalnikov na ravni specifičnih ciljev v okviru posameznega programa

3.1.1. Gospodarstvo

Gospodarstvo regije ima velik razvojni potencial pri specializiranju v panogah, ki so že sedaj prevladujoče, uspešne in izvozno usmerjene, zlasti na področju farmacije, avtomobilske in kovinske industrije (Krka, Revoz, Adria, TPV).

Z vlaganjem v raziskovanje in razvoj pri obstoječih prevladujočih panogah in vlaganje v razvoj drugih perspektivnih panog z visoko dodano vrednostjo bo regija Jugovzhodne Slovenije postala gonilna sila tehnološkega razvoja. V perspektivnih panogah se mora oblikovati mreža mikro, malih in srednje velikih podjetij, ki bodo podpirala paradna podjetja regije in hkrati tudi samostojno prodirala na evropska in svetovna tržišča ter tako še dodatno okrepila izvozni potencial regije.

Glede na geografsko koncentracijo gospodarstva, vpliv velikih industrijskih družb na ekonomski in socialni razvoj regije, njihovo tradicionalno izvozno usmerjenost in glede na povečevanje gospodarskih in razvojnih razlik v regiji, bo razvoj regije temeljil na izvoznem gospodarstvu, ki je v vseh lokalnih skupnostih v regiji. Razvoj regije, ki bi temeljil na gospodarskem razvoju majhnega števila velikih uspešnih podjetij oz. panog v katerih delujejo, bi povzročil hitrejši razvoj že razvitega dela regije in še povečal zaostajanje ostalih delov regije.

Vse načrtovane aktivnosti bodo prispevale k spodbujanju dviga dodane vrednosti proizvodov in storitev, ter zmanjševanju razlik v regiji. Svojo izvozno usmerjenost bodo okrepila mala in srednje velika podjetja in podjetniki.

Vizija programa:

Izvozno gospodarstvo z mednarodno prepoznavnostjo regije.

Cilj programa:

Cilj regije je ohraniti ter utrditi svoj položaj najbolj izvozne slovenske regije in s tem tudi konkurenčnosti regijskega gospodarstva na zahtevnih tujih trgih, na katerih je že prisotno in novih trgih. S prihodki od prodaje na tujih trgih bo gospodarstvo regije ustvarilo več kot 60% vseh prihodkov od prodaje.

Regijski projekti, ki prispevajo k doseganju cilja programa:

Državni/sektorski projekti, ki prispevajo k doseganju cilja programa:

Specifični cilji v okviru programa Gospodarstvo:

- ❖ Specifični cilj 1.1: Privabljanje tujih in domačih neposrednih investicij

- ❖ Specifični cilj 1.2: Dvig števila inovacij in raziskav
- ❖ Specifični cilj 1.3: Razvojni center za inovativne medicinske sisteme in metode zdravljenja
- ❖ Specifični cilj 1.4: Spodbuditev internacionalizacije
- ❖ Specifični cilj 1.5: Dvig prepoznavnosti in promocija Jugovzhodne Slovenije
- ❖ Specifični cilj 1.6: Podjetniško podporno okolje
- ❖ Specifični cilj 1.7: Start-up podjetništvo
- ❖ Specifični cilj 1.8: Dvig kompetenc zaposlenih
- ❖ Specifični cilj 1.9: Program Vseživljenjsko učenje

Specifični cilj 1.1: Privabljanje tujih in domačih neposrednih investicij

Tako kot Slovenija ima tudi regija Jugovzhodne Slovenije še vedno težave s prepoznavnostjo in posledično s pritegnitvijo večjega števila tujih neposrednih investicij. Velike in močno izvozno usmerjene družbe morajo delovati tudi kot glasnik regije in tako prispevati k privabljanju tujih investicij.

Investicijska področja:

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.1:

Tabela 69: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.1/a	stopnja zasedenosti gospodarskih con					
K1.1/b	št. TNI v regiji					

Specifični cilj 1.2: Dvig števila inovacij in raziskav

V regiji je prisotnih več močnih in svetovno konkurenčnih podjetij. Predvsem so dobro zastopane napredno-proizvodne in procesne tehnologije ter proizvodni materiali na področjih avtomobilske ter farmacevtske industrije, elektro industrija, predelave plastičnih mas, kemijske industrije in robotike. Z nadaljnjim razvojem in vlaganjem sredstev v raziskave in razvoj ter inovacije bo regija ohranila svoj primat na področju razvoja in konkurenčnosti ter ga tudi nadgradila.

Investicijska področja:

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.2:

Tabela 70: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.2/a						
...						

Specifični cilj 1.3: Razvojni center za inovativne medicinske sisteme in metode zdravljenja

Investicijska področja:

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.3:

Tabela 71: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.3/a						
...						

Specifični cilj 1.4: Spodbuditev internacionalizacije

Regija je glede na raven države nadpovprečno izvozno usmerjena. Obstoječa velika in mala podjetja, ki delujejo na tujih trgih imajo potrjeno mednarodno uspešnost. V obstoječe mednarodno poslovanje je smotno vključiti tudi nove in manjša podjetja, ki bodo tako z že obstoječimi povezavami laje in hitreje dosegla nove trge.

Investicijska področja:

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.4:

Tabela 72: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.4

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.4/a	št. izvozno usmerjenih podjetij					
K1.4/b	zagotavljanje kreativne in inovativne odprte					

	tehnologije					
--	-------------	--	--	--	--	--

Specifični cilj 1.5: Dvig prepoznavnosti in promocija Jugovzhodne Slovenije

Regija ima odlično strateško geografsko lego v Podonavski, Alpski in Jadranski regiji, kar ji omogoča hiter pretok blaga in informacij. Potrebno je okrepiti cestne povezave subregij, s čimer bo mogoče večje gospodarsko povezovanja podjetij v regiji in izkoriščanje vseh potencialov, razvojnih, kadrovskih, ki jih regija ima.

Investicijska področja:

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.5:

Tabela 73: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.5

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.5/a	več interesentov, turistov v regiji					
K1.5/b	več TNI v regiji					
K1.5/c	več mednarodnih povezav in sodelovanja					

Specifični cilj 1.6: Podjetniško podporno okolje

Investicijska področja:

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.6:

Tabela 74: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.6

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.6/a	št. podjetij vključenih v svetovanje					
K1.6/b	št. novoustanovljenih podjetij s pomočjo podpornega okolja					

Specifični cilj 1.7: Start-up podjetništvo

Mikro, mala in srednje velika podjetja, ki so se z navezavo na velika podjetja razvila, lahko svoje sedanje poslovanje nadgradijo z novimi vsebinami. Spodbujati je potrebno start-up podjetništvo. Nadgraditi je potrebno tudi povezovanje med podjetji – vzpostavitev dopolnjevanje vrednostne verige velikih in malih podjetij (sposobnost organiziranja in izvedbe večjih projektov).

Investicijska področja:**Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.7:**

Tabela 75: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.7

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.7/a						
...						

Specifični cilj 1.8: Dvig kompetenc zaposlenih

Na področju trga dela je potrebno povečati produktivnost in konkurenčnost regije. Nadgraditi je potrebno sistem vrednot, izboljšati komunikacijo, sodelovanje in motivacijo. Postopoma je potrebno urediti sistem kompetenc, umestitev novih in vplivati na prilagoditev rednih učnih programov potrebam posameznih panog. S promocijo poklicev in specifičnih panog je potrebno povečati vhodni kadrovski potencial. Potrebna je prilagoditev kadrov potrebam okolja in trga dela.

Investicijska področja:**Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.8:**

Tabela 76: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.8

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.8/a						
...						

Specifični cilj 1.9: Program Vseživljenjsko učenje

Investicijska področja:

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.9:

Tabela 77: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 1.9

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K1.9/a						
...						

3.1.2. Človeški viri in blaginja

Človeški vir je eden najpomembnejših potencialov pri katerem tudi v JV regiji obstajajo številne še neizkoriščene priložnosti. Glede na demografsko sliko regije so najbolj izpostavljene starostne skupine mladi, starejši in pripadniki romske skupnosti. Pri mladih je pomemben predvsem vidik prehoda na trg dela in njihova usposobljenost (odzivnost) zadostiti potrebam trga dela, pri starejših ohranjanje njihove produktivnosti, daljše aktivnosti in vključevanje neaktivnih starejših v aktivno življenje, pri Romih pa dvig splošne poučenosti, aktivnejše vključevanje v večinsko družbo, dvig izobrazbene ravni ter z vstopom na trg dela zmanjšanje odvisnosti od denarno socialnih pomoči. Aktivizacija vseh teh skupin s sistematičnim vlaganjem v njihove kompetence in znanje predstavlja velik potencial za višjo zaposlenost. Premalo izkoriščeno je tudi znanje starejših generacij, ki je dobra podlaga za razvoj medgeneracijskega sodelovanja, prenosa znanja in usposobljenosti od starejših na mlade ter obratno (npr. s pomočjo vajeništva, mentorstva, promocija informacijske pismenosti, z znanjem in izkušnjami na področju zelenega gospodarstva, obrti in tradicije...). Neizkoriščene priložnosti obstajajo tudi na področju priznavanja neformalno pridobljenega znanja, ki lahko olajša mladim vstop na trg dela, odraslim pa skrajša čas formalnega izobraževanja ali omogoča lažjo zaposlitev in razvoj kariere.

K stabilni gospodarski rasti bo prispevalo pametno izkoriščanje znanja, saj so znanje, veščine in kompetence ljudi tisti ključni dejavniki, ki omogočajo, da se raziskovalni, razvojni, izvozni in tržni potenciali bolje izkoristijo in prispevajo k povečevanju ustvarjalnosti, produktivnosti in inovativnosti. Ponudba znanja se mora odzivati na povpraševanje na trgu dela na ravni konkretnih znanj, veščin in kompetenc, ki nastajajo in se spreminjajo zaradi tehnoloških, poslovno-organizacijskih in drugih sprememb, hkrati pa mora zagotavljati tudi programe in oblike vseživljenjskega učenja za vse odrasle prebivalce regije, še posebej za vse ranljive skupine prebivalstva.

Gospodarski razvoj, rast družbene blaginje ter kakovosti življenja so komplementarni cilji za uresničitev katerih je potrebno oblikovati celovit in kakovosten sistem podpornih institucij za razvoj človeških virov. Za to bo potrebno še nadgraditi področja, ki so do sedaj razmeroma kakovostno pokrita (predšolska vzgoja, osnovno, srednje, višje in visoko šolstvo, kultura, šport, zdravstvo in sociala) ter investirati v znanstveno-raziskovalno dejavnost in v širjenje izobraževanja v okviru podjetij in ostalih institucij. Potrebno bo vzpostaviti in nadgrajevati programe za vse ranljive skupine (vseživljenjsko učenje, medgeneracijsko sodelovanje, programi za socializacijo in integracijo Romov, vključevanje mladih na trg dela ...), načrtno vlagati v področje splošnega izobraževanja, razvoj in nadgradnjo podpornih dejavnosti, kar pomembno prispeva k premoščanju družbenih, medgeneracijskih in prostorskih razlik, socialni vključenosti, aktivnemu državljanstvu, kulturni razgledanosti in strpnosti do

drugačnosti, na daljši rok pa prispeva tudi k dvigovanju izobrazbene ravni prebivalstva, odpravljanju neskladnosti na trgu dela, trajnostni potrošnji in proizvodnji, večji intenzivnosti znanja in inovativnosti na vseh področjih delovanja in pa k povečevanju kakovosti življenja, kar bo vplivalo na privlačnost regije za kakovostno regionalno, slovensko in tujo delovno silo.

Vizija programa:

Regija bo razvila učinkovit in kakovosten sistem razvoja človeških virov, ki podpira ustvarjalnost, konkurenčnost in izvozno naravnost gospodarstva ter prispeva k povečevanju družbene blaginje in kakovosti življenja za vse.

Cilji programa:

Glavni cilj regije na področju razvoja človeških virov v obdobju 2014 – 2020 je ustvarjanje znanja in kompetenc, ki je prilagojeno potrebam regionalnega gospodarstva in podpira pametno specializacijo regije. Potrebno bo:

- Zagotavljati višjo zaposlenost (aktivizacija delovno sposobnega prebivalstva, nova delovna mesta, enakost možnosti, socialna vključenost, spodbujanje samozaposlovanja).
- Odpraviti strukturna neskladja med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela (vpisna mesta na izobraževalnih institucijah, povečanje deleža diplomantov naravoslovja in tehnike, krajše oblike usposabljanja za opravljanje deficitarnih poklicev, določitev izobraževalnih programov, ki se jih dodatno spodbuja, spremljanje zaposljivosti diplomantov, karierna orientacija za vse skupine delovno sposobnega prebivalstva).
- Zagotavljati stimulatívno delovno okolje, spodbujanje ustvarjanja delovnih mest na novih področjih, kot so zelena in bela delovna mesta.
- Vključevanje ranljivih skupin v različne oblike vzgoje in izobraževanja in na trg dela oziroma ohranjanje zaposlitve in posebni ukrepi za zagotavljanje enakih možnosti posameznih ranljivih skupin na trgu dela (socialna vključenost).
- Usposabljanje in krepitev profesionalnega kapitala izobraževalcev na vseh nivojih izobraževanja (nove učne metode, razvoj kompetenc, dobre prakse, uporaba IKT tehnologij).
- Promocija in krepitev ustvarjalnosti, podjetnosti in inovativnosti kot vrednote na vseh stopnjah izobraževanja (povezovanje sistema izobraževanja in dela za večjo konkurenčnost, sodelovanje z gospodarstvom pri prenovi izobraževalnih programov in novi programi).
- Prožnejše učne poti (medsebojno priznavanje formalnega, neformalnega izobraževanja in priložnostnih znanj, fleksibilna organizacija pouka, prehodi med oblikami izobraževanj, e-učenje, učenje na daljavo).
- Dvig ravni bralne pismenosti za vse ciljne skupine, razvijati in omogočiti javno dostopnost jezikovnih virov in tehnologij.
- Spodbujati vseživljenjsko učenja s krepitvijo dostopnosti vseživljenjskega učenja tako z vidika posameznika kot delodajalcev, z informiranjem in svetovanjem v

izobraževanju odraslih ter razvijanjem sistema priznavanja neformalno pridobljenega znanja, krepitev digitalne pismenosti, vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj kot del vseživljenjskega učenja.

- Dvig ključnih in poklicnih kompetenc (sistem vajeništva, pripravništva in mojstrstva, povečanje števila kadrovske študijske in regijske študijske sheme, pedagoške strategije za dvig kompetenc, poklicno usmerjanje in karierna orientacija).
- Prenova programov poklicnega izobraževanja in povečanje ugleda poklicnih šol.
- Razvoj in implementacija sistema priznavanja kvalifikacij.
- Učinkovitost in kakovost visokega šolstva (znižanje osipa, skrajšanje študijskih let, izboljšanje razmerja med številom študentov in profesorjev, skrb izvajalcev programov za kakovostno izvajanje izobraževanja in posodabljanje programov, infrastruktura in oprema izobraževalnih institucij, karierno svetovanje, nadgradnja in izboljšanje sistema notranjih in zunanjih evalvacij, povezovanje sistema izobraževanja in dela za večjo konkurenčnost).
- Mobilnost dijakov, študentov in profesorjev znotraj izobraževanja v povezavi s trgom dela ter v mednarodno okolje odprt sistem izobraževanja ter hkrati mednarodna mobilnost delovno aktivnega prebivalstva, še posebej mladih (kroženje možganov).
- Spodbujanje internacionalizacije znanosti in visokega šolstva ter vzpostavitev spodbudnega okolja za pritegnitev odličnih domačih in tujih strokovnjakov.
- Spodbujanje odlične znanosti, aplikativnih raziskovalnih in razvojnih projektov v skladu s prioritetami regije, ki dajejo konkretne rezultate in so uporabne v gospodarstvu. Razvoj in nadgradnja raziskovalne infrastrukture.
- Izboljšanje kvalitete življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti (kohezije) in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva.
- Zmanjševanje tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva.
- Aktivno politiko zaposlovanja usmeriti v kratkoročno in dolgoročno učinkovite ukrepe za povečanje zaposljivosti ranljivih skupin prebivalstva in prejemnikov socialnih transferjev ter zmanjševanje dolgotrajne brezposelnosti.
- Spodbujati večjo družbeno in socialno vključenost (aktivno vključevanje starejših, upoštevanje njihovih potreb in pobud, osebna in premoženjska varnost, izboljšanje socialnega položaja na podeželju).
- Povečati dostopnost do kakovostnih in učinkovitih zdravstvenih storitev, socialnovarstvenih storitev, storitev za otroke in mladino, storitev za invalide in storitev dolgotrajne oskrbe, ki izhajajo iz potreb uporabnikov in so finančno vzdržne.
- Vzpostaviti integriran in finančno vzdržan sistem dolgotrajne oskrbe, ki temelji na medgeneracijski solidarnosti in sodelovanju ter posebej spodbuja razvoj storitev v domačem okolju.

- Spodbujati aktivno staranje, ne le med starejšimi, ampak pri vseh generacijah (aktivno in zdravo življenje, zaposlovanje in kvalitetno delovno okolje, vseživljenjsko učenje in vključevanje starejših vanj, kulturno udejstvovanje, športno udejstvovanje, ohranjanje mentalne aktivnosti in fizičnega zdravja).
- Spodbujati povečanje informacijske pismenosti ter izboljšanje dostopa do IKT in veščin za večjo uporabo IKT.
- Krepitev zmogljivosti NVO.

Specifični cilji v okviru programa Človeški viri in blaginja:

- ❖ Specifični cilj 2.1: Ustvarjanje znanja, ki je prilagojeno potrebam regionalnega gospodarstva, podpira pametno specializacijo regije in zagotavlja večjo zaposljivost,
- ❖ Specifični cilj 2.2: Spodbujanje vseživljenjskega učenja in osebnega razvoja za vse generacije s krepitvijo dostopnosti vseživljenjskega učenja,
- ❖ Specifični cilj 2.3: Izboljšanje kvalitete življenja ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva.

Specifični cilj 2.1: Ustvarjanje znanja, ki je prilagojeno potrebam regionalnega gospodarstva, podpira pametno specializacijo regije in zagotavlja večjo zaposljivost

Za spodbujanje konkurenčnosti regionalnega gospodarstva bo potrebno izboljšati veščine in kompetence na ravni podjetij (vodstva in zaposlenih npr. upravljanje in vodenje, trženjska znanja, trajnostni razvoj ...) pa tudi med mladimi in drugimi ranljivimi skupinami. Posebna pozornost bo namenjena spodbujanju ključnih kompetenc in podjetniških kompetenc s poudarkom na ustvarjalnosti, podjetnosti in inovativnosti (UPI).

Prav tako bo potrebno nadgrajevati kakovost predšolske vzgoje in osnovnošolskega izobraževanja v smeri vrednot, ki spodbujajo podjetnost in samoorganizacijo ter nadaljevati prilagajanje poklicnega in strokovnega izobraževanja potrebam gospodarstva. Posebej pomembna naloga bo vzpostavitev visokošolskega in raziskovalnega prostora v jugovzhodni Sloveniji, ker bo povezano tudi z vlaganji v pedagoško in raziskovalno infrastrukturo. S tem se bodo vzpostavili tudi pogoji za zaposlovanje usposobljenega raziskovalnega kadra. Ob uspešnem izvajanju tega ukrepa in zastavljenih ciljev bomo v regiji odpravili težave s strukturno brezposelnostjo.

Ciljne skupine: manj izobraženi zaposleni in brezposelni, mladi in starejši od 50 let ter zaposleni in brezposelni z izobrazbo, ki zaradi prestrukturiranja gospodarstva ter dolgoročnih razvojnih projekcij ni več ustrezna.

Investicijska področja:

- novi ali ponovljeni programi splošnega izobraževanja na novih in aktualnih vsebinskih področjih,
- neformalno in formalno izobraževanje zaradi povečanja zaposlitvenih možnosti, s pridobitvijo ključnih in poklicnih zmožnosti za vstop na trg dela ter uspešen razvoj kariere ter pridobitvijo višje ravni izobrazbe (skladno z opredelitvijo APZ), ob

upoštevanju razvojnih usmeritev in projekcij, kot je pričakovano povečanje potreb po zelenih delovnih mestih,

- usposabljanje odraslih s pomočjo registriranih izvajalcev usposabljanja skladno z Zakonom o urejanju trga dela,
- izvajanje splošnih in posebnih oblik izpopolnjevanja, s katerimi se širijo in poglobljajo že obstoječe znanje, spretnosti in zmožnosti posameznika,
- izvajanje vseživljenjske karijerne orientacije za brezposelne in neaktivne, zaposlene in delodajalce,
- povezovanje šol z gospodarstvom,
- medpodjetniški izobraževalni centri (MIC) za krepitev vloge pri izvajanju programov usposabljanja za zaposlene in brezposelne,
- izobraževanje človeških virov za potrebe regije na dodiplomski in podiplomski stopnji (vključno z izpeljavo postopkov akreditacije visokošolskih institucij in študijskih programov, ki bodo prilagojeni potrebam regije ter z nadaljevanjem aktivnosti za izgradnjo univerzitetnega kampusa in Univerze v Novem mestu),
- vzpostavitev pogojev za zagon razvojno-raziskovalne dejavnosti v regiji;
- usklajevanje poklicnega izobraževanja s potrebami gospodarstva in motacija učencev za vpis v poklicno in tehnično srednje izobraževanje,
- spodbujanje podjetniškega duha in znanja,
- spodbujanje vlaganja delodajalcev v razvoj človeških virov,
- oblikovanje in izvedba programov za zagotavljanje enakih možnosti,
- zagotavljanje pogojev za uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij,
- motiviracija Romov za njihovo izobraževanje z namenom povečevanja možnosti za zaposlovanje.

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.1:

Tabela 78: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K2.1/a	Število vključenih iz ciljnih skupin v izobraževanje in usposabljanje	število				
K2.1/b	Moški	število				
K2.1/c	Od tega starejših od 55 let	število				
K2.1/d	Ženske	število				
K2.1/e	Od tega starejše od 55 let	število				
K2.1/f	Število vključenih mladih v usposabljanja ali izobraževanja	število				
K2.1/g	Moški	število				
K2.1/h	Ženske	število				
K2.1/i	Število vključenih	število				

	mladih v spodbude za zaposlovanje					
K2.1/j	Moški	število				
K2.1/k	Ženske	število				
K2.1/l	Število posameznikov z izboljšano situacijo na trgu dela	število				
K2.1/m	Število posameznikov s pridobljenimi kompetencami	število				
K2.1/n	Število vključenih v programe usposabljanja	število				

Specifični cilj 2.2: Spodbujanje vseživljenjskega učenja in osebnega razvoja za vse generacije s krepitvijo dostopnosti vseživljenjskega učenja

Ena ključnih težav na področju človeških virov je premajhna razvitost kulture vseživljenjskega učenja, rezultat česar je tudi nizka stopnja funkcionalne pismenosti. Zato je potrebno oblikovati pogoje za vse vrste vseživljenjskega izobraževanja (izboljšanje prostorskih pogojev za vrtce, osnovne šole, srednje šole, ljudske univerze, knjižnice in delovanje mladinskih centrov) in vlagati v usposabljanje vseh generacij, še posebej na področjih ključnih kompetenc in pismenosti, trajnostnega razvoja in okoljsko ozaveščanje z namenom povečevanja osebne blaginje in blaginje celotne regije.

Posebno pozornost je potrebno nameniti potrebam ranljivih skupin, kot so starejši odrasli, starejši in manj izobraženi zaposleni, invalidi, osebe s posebnimi potrebami, brezposelni (še posebej mlajši, starejši od 45 let in ženske), Romi, ženske ipd, z namenom spodbujanja njihovega osebnega razvoja kot »neotipljivega« dejavnika razvoja.

Investicijska področja:

- vseživljenjsko učenje, še posebej vključevanje ranljivih skupin ter na področju ključnih kompetenc in pismenosti,
- zagotovitev pogojev za bogatitev športnih, kulturnih, zdravstvenih in socialnih storitev in njihovo dostopnost vsem prebivalcem,
- učenje za uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij in s pomočjo teh tehnologij,
- ustrezna infrastrukturo na področju človeških virov in družbene blaginje.

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.2:

Tabela 79: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto)	Vir podatkov za spremljanje
----	----------	--------------	---------------------	-----------------	---------------------------	-----------------------------

					2020)	
K2.2./a	Število posameznikov, ki so vključeni v VŽU	število				
K2.2./b	Delež/število odraslih v starosti od 25 do 64 let, vključenih v splošno izobraževanje	delež/število				
K2.2./c	Delež/število starejših (55-64) vključenih v VŽU	delež/število				
K2.2./d	Delež/število mladih (osipnikov) vključenih v programe usposabljanja	delež/število				
K2.2./e	Število podprtih projektov/modelov	število				
K2.2./f	Število vključenih v programe povezovanja izobraževanja z družbenim okoljem (gospodarskim in negospodarskim)	število				
K2.2./g	Število vključenih oseb po dogovorjenih ranljivih skupinah	število				
K2.2./h	Število vključenih oseb v informiranje in svetovanje	število				
K2.2./i	Število vključenih oseb v priznavanje neformalno pridobljenega znanja	število				
K2.2./j	Število vključenih ...	število				

Specifični cilj 2.3: Izboljšanje kvalitete življenja ter povečanje družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva

Kakovost življenja za vse generacije in družbene skupine ni le posledica uspešnega razvoja, ampak predstavlja tudi dejavnik, ki lahko pripomore k hitrejšemu razvoju regije. Kakovostno okolje, ki zagotavlja visoko stopnjo socialne varnosti in družbene blaginje, pripomore k boljšemu izkoriščanju obstoječih človeških virov preko zmanjševanja bolniških odsotnosti, višje stopnje motivacije delovne sile, integracije ranljivih skupin ter večjo družbeno

kohezivnosti. Takšno okolje je tudi bolj privlačno za migracije s strani kakovostnih in visoko usposobljenih kadrov, ki jih posamezna področja razvoja regije potrebujejo.

Investicijska področja:

- dvig kakovosti socialno varstvenih storitev in zdravstvenih storitev,
- pogoji za institucionalno varstvo v domovih starejših občanov, v dnevnih centrih, v oskrbovanih stanovanjih in z drugimi oblikami ter organizacija starejših občanov v domačem okolju,
- pogoji za lažje usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti obeh staršev, vključno z fleksibilnejšimi oblikami otroškega varstva ter zagotovitev konkurenčnosti in nediskriminiranosti staršev na trgu delovne sile,
- integracija romskih otrok v oddelke vrtcev v cim večjem številu,
- preventivni programi in programi za rehabilitacijo odvisnikov ter za vključevanje v aktivno življenje,
- infrastruktura za umeščanje družbenih dejavnosti (sociala, zdravstvo, kultura, šport ipd.),
- bivalne razmere v naseljih, kjer živijo Romi,
- ozaveščanje in izobraževanje vseh generacij o zdravju in zdravem načinu življenja tudi v povezavi s športnimi in rekreativnimi aktivnostmi (za povečevanje lastne delovne sposobnosti in blaginje).

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.3:

Tabela 80: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 2.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K2.3./a	Število projektov, ki jih delno ali v celoti izvedejo NVO	število				
K2.3./b	Število udeležencev v projektih, ki jih izvedejo NVO	število				
K2.3./c	Število postelj v negovalnih bolnišnicah	število				
K2.3./d	Število izgrajenih objektov za kvalitetno preživljanje prostega časa	število				

3.1.3. Infrastruktura, okolje in prostor

Vizija programa:

Vizija razvoja področja infrastrukture, okolja in prostora je ustvariti takšne razmere v regiji, ki bodo omogočile uravnoteženo rabo prostora, boljšo povezanost in dostopnost regije,

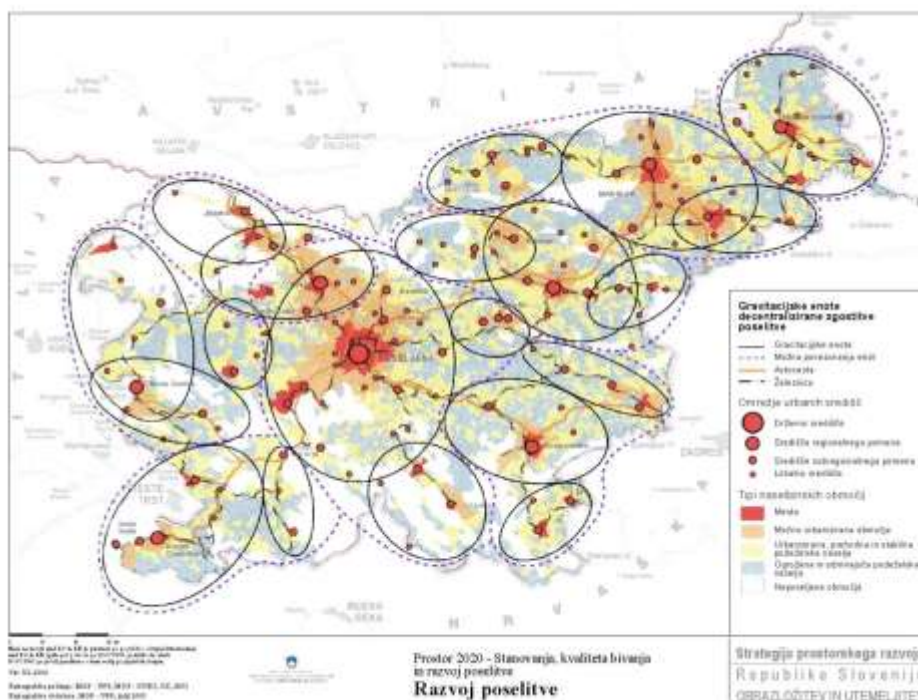
enakomeren gospodarski, socialni in demografski razvoj ter kakovostno življenje na celotnem območju regije.

»Infrastrukturni, okoljski in prostorski razvoj regije bo temeljil na boljši povezanosti in dostopnosti regije, vzdržnem, uravnoteženem in policentričnem razvoju vseh prostorskih struktur in dejavnosti v regiji.«

Cilj programa:

Strateški cilji prostorskega razvoja regije, ki temeljijo na vzdržnem, uravnoteženem in policentričnem razvoju vseh prostorskih struktur in dejavnosti v celotni regiji, so:

- zagotavljanje racionalne rabe prostora in učinkovitega prostorskega razvoja,
- vzpostavitev uravnoteženega urbanega omrežja z jasno opredeljeno vlogo posameznih središč ter smotrno razporeditvijo dejavnosti v prostoru, ki bo vodila k zmanjševanju razvojnih razlik v regiji in zagotavljala kakovosten razvoj mest in drugih naselij,
- vzpostavitev novega in dograditev obstoječega prometnega in telekomunikacijskega omrežja za zagotavljanje enakovredne dostopnosti in mobilnosti v regiji ter povezave z ostalimi regijami v Sloveniji in na Hrvaškem, s čimer bodo omogočeni tudi hitrejši razvoj obmejnih območij, učinkovitejše čezmejno sodelovanje ter učinkovito vključevanje regije v informacijsko družbo,
- zagotavljanje varstva okolja z izbiro primernih lokacij, tehnologij, dejavnosti in rabe prostora ter z izboljšanjem komunalne opremljenosti,
- vzpostavitev novih in rekonstrukcijo obstoječih infrastrukturnih omrežij za zagotavljanje enakovredne komunalne in energetske opremljenosti in učinkovitega varstva okolja v regiji ob upoštevanju omejitev, ki izhajajo iz dejstva, da gre za vododeficitarno območje,
- dvig življenjske ravni in zagotovitev izvedbe predvidenih razvojnih programov v regiji,
- intenzivnejši urbani razvoj v večjih urbanih središčih.

VIR: SPRS

Za zmanjšanje razlik v razvoju regije, vzpostavitev ustrežnejšega urbanega omrežja, omogočanje gospodarskega razvoja, dvig bivalne ravni ter izboljšanje stanja okolja bodo zagotovljena nova, oziroma bodo prenovljena obstoječa infrastrukturna omrežja in sistemi (nove oziroma prenovljene cestne in železniške povezave, ukrepi trajnostne mobilnosti, telekomunikacijske povezave, energetska omrežja, sistemi za oskrbo s pitno vodo ter odvodnjavanje in čiščenje odpadnih voda, ravnanje z odpadki), pri čemer je pomembno kvalitetno izboljšanje oskrbe razvojnih središč (Trebnje, Novo mesto, Črnomelj, Metlika, Kočevje, Ribnica, idr.) ter zagotavljanje minimalnega infrastrukturnega (komunalnega) standarsda manj razvitim območjem.

Regijski projekti, ki prispevajo k doseganju cilja programa:

- Oskrba s pitno vodo na območju Suhe krajine
- Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske
- Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica - Kočevje (Vodovod SORIKO)
- Energetsko učinkovita gradnja javnih objektov
- Energetsko učinkovita regija JV Slovenija
- Izboljšanje in povečanje trajnostne mobilnosti v regiji
- S kolesom ob Savi in Krki
- Kolesarska povezava Predgrad – Dol in Prelesje – Fara
- Trajnostna urbana strategija Novo mesto
- Očiščena odpadna voda v regiji v manjših aglomeracijah
- Vrtina Bratnica s povezovalnim cevovodom in zamenjavo primarnega in sekundarnega omrežja
- Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – Kanalizacijski sistem Trebnje – porečje Temenice in razširitev CČN Trebnje
- Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – Kanalizacijski sistem Dobrnič – Dobrniška kotlina, novogradnja
- Ravnanje z odpadki v regiji I faza odlagališča nenevarnih odpadkov Globoko
- Ravnanje z odpadki v regiji
- Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju občin Novo mesto, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice – NIVO 1 – obseg območij aglomeracij
- Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju občin Novo mesto, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice – NIVO 2 – obseg območij aglomeracij
- Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske – II. faza in ostali pripadajoči vodi, ki se vežejo nanj, ter pripadajoči vodi, ki se vežejo na projekt Suhokranjski vodovod
- Ureditvev komunalne infrastrukture v romskih naseljih
- Izboljšana oskrba s pitno vodo v regiji
- Širokopasovna omrežja Dolenjske
- Širokopasovna omrežja Pokolpja
- Učinkovit in celovit prostorski razvoj
- Mreža postajališč za avtodome po Sloveniji

Državni/sektorski projekti, ki prispevajo k doseganju cilja programa:

- 3. in 3a razvojna os
- 5. razvojna os
- Posodobitev železnice
- Novogradnje in rekonstrukcije državnega cestnega omrežja
- Državno kolesarsko omrežje
- Energetske sanacije objektov osrednje oz. ožje vlade
- Ureditev romskih naselij

Specifični cilji v okviru programa Infrastruktura, okolje in prostor:

- ❖ Specifični cilj 3.1: Izboljšanje dostopnosti in povečanje mobilnosti v regiji,
- ❖ Specifični cilj 3.2: Izboljšanje opremljenosti z okoljsko infrastrukturo,
- ❖ Specifični cilj 3.3: Povečanje učinkovitosti rabe energije,
- ❖ Specifični cilj 3.4: Izboljšanje komunikacijske infrastrukture,
- ❖ Specifični cilj 3.5: Učinkovit in celovit prostorski razvoj.

Specifični cilj 3.1: Izboljšanje dostopnosti in povečanje mobilnosti v regiji

Razvoj prometne infrastrukture je eden ključnih elementov podpore povečanju konkurenčnosti regije. Zagotoviti je potrebno ugodno prometno povezavo, namanjeno dnevnim regijskim migracijam ter s tem zagotoviti ustrezno povezavo do Novega mesta, kot nacionalnega prometnega vozlišča in policentričnega središča regije. Odpraviti je potrebno slabšo dostopnost do Kočevskega in Bele krajine. S tem specifičnim ciljem se bodo povečale možnosti za gospodarski razvoj, izboljšana bo kakovost bivanja. Z vzpostavitvijo novega in dograditvijo obstoječega prometnega in telekomunikacijskega omrežja bosta zagotovljeni enakovredna dostopnost in mobilnost v regiji, izboljšane pa bodo tudi povezave z ostalimi regijami v Sloveniji in Hrvaški. S tem bodo omogočeni tudi hitrejši razvoj obmejnih območij, učinkovitejše čezmejno sodelovanje ter učinkovito vključevanje regije v informacijsko družbo. Razlike med urbanimi območji in podeželjem bodo zmanjšane, prav tako bodo zmanjšane razlike med razvitejšimi in manj razvitimi deli regije. Izboljšane bodo povezave znotraj regije, npr. povezave med občinskimi središči in navezave teh središč na avtocesto ter druge državne ceste.

Investicijska področja:

- nadaljevanje v zvezi z aktivnostmi 3. in 3a. razvojne osi ter 5. razvojne osi
- uvedba učinkovitejšega sistema javnega prometa,
- spodbujanje in promocija trajnostne mobilnosti,
- dvig kakovosti bivanja z urbano prenovo v regiji,
- posodobitev cestnega (regionalnega in lokalnega) in železniškega omrežja,
- začetek aktivnosti za umestitev intermodalnega prometnega terminala,
- razvoj komunikacijske tehnologije.

Z izvedbo zgoraj omenjenih aktivnosti želi JV Slovenija doseči:

- z izboljšanjem prostorske in prometne dostopnosti povečanje možnosti za gospodarski razvoj,

- zmanjševanje razlik v prometno - infrastrukturni opremljenosti med urbanimi območji in podeželjem ter med razvitejšimi in manj razvitimi deli regije,
- izboljšanje povezav znotraj regije in medregijskih ter čezmejnih povezav.

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.1:

Tabela 81: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.1/a	dolžina novozgrajenih in posodobljenih državnih in občinskih cest	km				
K3.1/b	dolžina posodobljenega železniškega omrežja	km				
K3.1/c	dolžina novozgrajenih kolesarskih, peš in drugih (turističnih) poti	km				
K3.1/d	število rednih potniških linij	število				
K3.1/e	število prepeljanih potnikov v javnem prevozu – cestni in železniški javni prevoz	število				

Specifični cilj 3.2: Izboljšanje opremljenosti z okoljsko infrastrukturo

Opis

Oskrba regije z ustrežno okoljsko infrastrukturo zagotavlja prebivalcev v regiji, še posebej na območju razpršene poselitve, dostojno kakovost bivanja. V urbanih območjih je razvoj okoljske infrastrukture v zelo veliki povezavi z gospodarskim razvojem. V naslednjem programskem obdobju se bomo zavzemali za izboljšanje stanja okolja zaradi zagotavljanja ustreznih vodnih virov, potrebne okoljske infrastrukture, obvladovanja toka odpadnih voda in odpadkov z namenom izboljšanja kakovosti bivanja ter varovanja okolja.

Investicijska področja:

- vlaganje v izgradnjo in obnovo okoljske infrastrukture
- preprečevanje nastajanja odpadkov na izvoru in obvladovanje tokov odpadkov

- vlaganje v osveščanje in informiranje prebivalstva o pravilnem ravnanju z odpadki
- aktivnosti ozaveščanja in informiranja na vseh ravneh

Z izvedbo zgoraj omenjenih aktivnosti želi JV Slovenija doseči:

- zgraditi ustrezno vodno in komunalno infrastrukturo
- višjo kakovost bivanja in delovnega okolja v regiji

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.2:

Tabela 82: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.2/a						
...						

Specifični cilj 3.3: Povečanje učinkovitosti rabe energije

Opis

Zanesljiva oskrba z energijo, energetske storitve z učinkovitejšo rabo energije ter večanjem deleža obnovljivih virov energije je ključni element k čim bolj energetsko učinkoviti regiji.

Investicijska področja:

- vlaganje v projekte energetske učinkovitosti in izkoriščenosti OVE ter v energetske sanacije stavb
- energetska sanacija javne razsvetljave
- uvajanje učinkovitih sistemov za upravljanje z energijo v javnem in zasebnem sektorju
- Dvig kakovosti bivanja
- Zmanjšanje emisij in delcev PM10
- Zmanjšanje svetlobnega onesnaževanja
- Ozaveščanje prebivalstva
- razvijanje tehnologij, podpora raziskavam in študijam učinkovite rabe energije in pridobivanje energije iz obnovljivih virov

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.3:

Tabela 83: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.2/a	zmanjšanje rabe energije	kWh				
K3.3/a	povečan delež	kWh				

	rabe iz energije obnovljivih virov					
K3.3/a	zmanjšanje okoljskih vplivov					
K3.3/a	zmanjšanje svetlobnega onesnaževanja					
...						

Specifični cilj 3.4: Izboljšanje komunikacijske infrastrukture

Opis

V regiji je zlasti v odročnih in podeželjskih območjih pomamjkanje opremljenosti z IKT infrastrukture. Z izboljšanjem dostopnosti do širokopasovnih omrežij z visoko hitrostjo, se bo spodbudila produktivnost podjetij in posameznikom v odročnih območjih.

Investicijska področja:

- Nadaljevanje vzpostavljanja širokopasovnih komunikacijskih omrežij

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.4:

Tabela 84: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 3.4

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K3.4/a	pokritost regije z IT komunikacijo					
K3.4/b	obseg in število neopremljenih območij					

Specifični cilj 3.5: Učinkovit in celovit prostorski razvoj

Opis

Namen specifičnega cilja je izboljšanje pogojev bivanja in delovanje na ogroženih območjih, sanacija in revitalizacija degradiranih območji. Strmeti je potrebno k celovitem in trajnostnem načrtovanju in upravljanju prostora ter zagotavljanju trajnostnega razvoja na varovanih in drugih območjih.

Investicijska področja:

- izboljšanje poplavnne varnosti,
- sanacija in revitalizacija degradiranih območji,

- celovito preprečevanje in obvladovanje posledic suše,
- sanacija oz. ukrepi za varstvo pred plazovi,
- zavarovana kmetijska zemljišča,
- priprava Trajnostne urbane strategije Novega mesta in izvedba celotnih teritorialnih naložb (CTN),
- krepitev vloge regijskega prostorskega načrtovanja,
- združevanje in optimizacija procesov načrtovanja in upravljanja s prostorom za boljše trajnostno načrtovanje in racionalno upravljanje s prostorom.

3.1.4. Kmetijstvo in podeželje

Vizija programa: Trajnostni razvoj podeželja temelječ na ohranjanju in ustvarjanju zelenih delovnih mest, na pridelavi zdrave hrane, povečanju socialne vključenosti, s poudarkom na ohranjanju naravne in kulturne dediščine.

Cili programa: **povečanje delovnih mest, spodbujanje socialne vključenosti, samooskrbe prebivalstva na podeželju, ohranjanje naravne in kulturne dediščine.**

Regijski projekti: dvig prehranske samooskrbe, konkurenčnejše kmetijstvo, ustvarjanje lesno – gozdnih verig, ohranjanje biotske raznolikosti, varstvo okolja in narave, zmanjševanje socialnih razlik..

Državni/sektorski projekti, CLLD - Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost

Specifični cilji v okviru programa Kmetijstvo in podeželje:

- ❖ Specifični cilj 4.1: Višja stopnja usposobljenosti in učinkovitejši prenos znanja na podeželju
- ❖ Specifični cilj 4.2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetij in poslovnih subjektov na podeželju
- ❖ Specifični cilj 4.3: Dvig samooskrbe s prehranskimi izdelki
- ❖ Specifični cilj 4.4: Ohranjanje biotske raznovrstnosti in kulturne krajine ter varovanih območij
- ❖ Specifični cilj 4.5: Intenzivnejše gospodarjenje z gozdovi, boljša izraba lesa in večanje dodane vrednosti v lesno predelovalni industriji-
- ❖ Specifični cilj 4.67 Spodbujanje prehoda v nizkoogljično gospodarstvo
- ❖ Specifični cilj 4.6: Krepitev podeželskega gospodarstva in socialnega kapitala podeželja ter s tem enakomernejši razvoj podeželja

Specifični cilj 4.1: Višja stopnja usposobljenosti in učinkovitejši prenos znanja na podeželju

Vedno večja specializacija v kmetijstvu zahteva tudi nova znanja, ki zahtevajo usposabljanja na tehnološkem, ekonomskem, okoljskem in številnih drugih področjih. Prenos znanja se odvija v tesni interakciji med različnimi akterji, ki tradicionalno ustvarjajo in skrbijo za prenos znanja ter končnimi uporabniki znanja. Razvojne in izobraževalne institucije v regiji skrbijo za prenos znanja in medsebojnega povezovanja, učenja in ustvarjalnosti, med različnimi deležniki na podeželju. Praktično znanje bo mogoče dodatno okrepiti s postavitvijo trening

centrov za kmetijstvo, kjer se bodo lahko kmetje in ostali zainteresirani usposobili za uporabno novih tehnologij in pristopov v kmetijstvu

Investicijska področja:

- Regionalni trening center za kmetijstvo in podeželje
- Regionalna iniciativna skupina za pripravo projektov (čezmejnega sodelovanja)
- Prenos inovacij in baze znanja na podeželskih območjih

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.1:

Tabela 85: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.1/a	Št. trening centrov	Trening. Center	0	2014	2	Inštitut za trajnostni razvoj podeželja
	Št. čezmejnih projektov sodelovanj	Projekti čez.mejnega sodelovanja	0	2014	7	
	Št. inovacij in baz znanja	inovacije	0	2014	10	

Specifični cilj 4.2: Izboljšanje konkurenčnosti kmetij in poslovnih subjektov na podeželju

Zaostrene gospodarske razmere se odražajo tudi na podeželju. Brezposelnost je zelo izrazita zlasti med mladimi, med katerimi jih je veliko tudi visoko izobraženih. Mlade je potrebno spodbuditi, da si na kmetiji ustvarijo delovno mesto za poln delovni čas. Zaradi višje izobrazbene strukture so tudi bolj usposobljeni za delo na kmetiji in posledično s tem tudi bolj podjetniško naravnani in motivirani za uvajanje novih tehnologij, proizvodnih in organizacijskih, trženjskih sprememb in inovacij. Poudarek bo dan tudi na razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju, na ohranjanju obstoječih delovnih mest, pa tudi na ustvarjanju novih zelenih delovnih mest. Temu primerno je potrebno razviti tudi okolje, ki bo ponudbo pridelkov oz. izdelkov. Organizirana mreža lokalnih tržnic ob urejeni centralni tržnici znotraj regijskega središča bo pospešila lokalno izmenjavo.

Investicijska področja:

- Ureditev centralne tržnice in mreženje lokalnih tržnic
- Vzpostavljanje pogojev za konkurenčnost KMG
- Vzpostavljanje pogojev za konkurenčnost KMG in povečanje obsega trženja
- Vzpostavitev pogojev za konkurenčnost MSP
- Generacijski prenos KMG
- Zemljiške operacije

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.2:

Tabela 86: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.2/a	Št. novih urejenih tržnic v regiji	Tžnica	0	2014	4	Kmetijski zavod OE Novo mest
	št. novih ponudnikov kmet. Pridelkov	% novih ponudnikov		2014	+10%	
	Št. novih ponudnikov nekmet pridelkov	% Nekmetijski ponudnikov		2014	+10%	

Specifični cilj 4.3: Dvig samooskrbe s prehranskimi izdelki

Ponudba proizvodov iz ekološke pridelave na zadošča povpraševanju. Potrošniki tudi čedalje bolj povprašujejo po izdelkih, ki so vključeni v sheme kakovosti. Te predstavljajo veliko neizkoriščeno priložnost, zlasti v smeri trženja, s tem pa tudi možnost za izboljšanje ekonomskega položaja kmetij. V regiji nimamo logističnega centra za zbiranje in predelavo (razrez in pakiranje) zelenjave. Potrošniki vse bolj posegajo po že očiščeni in pripravljene zelenjavi. Urejen logističnih center bo omogočal tudi skrajšanje dobavnih verig in povečanje zelenih javnih naročil, ki so še vedno premalo izkoriščena. Pogosto je vzrok, da se javni zavodi ne odločajo za nakup lokalno pridelane zelenjave, tudi v premalo pripravljene(očiščeni in razrezani zelenjavi).

Investicijska področja:

- Lokalna samooskrba
- Logistika trženja
- Intenzivno povezovanje z zadrugami in ostilimi proizvajalci v regiji
- Vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo preko shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev (živilski in neživilski izdelki)

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.3:

Tabela 87: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.3/a	Št. regijskih shem kakovosti	Sheme kakovosti	0	2014	1	Kmetijski zavod OE Novo mesto
	Št.logističnih centrorov	Logistični centri	0	2014	1	

Specifični cilj 4.4: Ohranjanje biotske raznovrstnosti in kulturne krajine ter varovanih območij

Velik del regije JV Slovenije sodi v območje Nature 2000. Kljub visoki stopnji ohranjenosti biotske raznovrstnosti, je tudi na tem območju opaziti poslabšanje stanja ohranjenosti habitatov. To velja zlasti za določene habitate in vrste vezane na kmetijsko krajino. Ogrožena so zlasti ekstezivna travišča, ki jih po eni strani ogroža intenzifikacija kmetijske rabe, po drugi strani pa zaraščanje.

Ohranjenost habitatov na območju kočevskega gozda omogoča prikaz visokokakovostnega za obiskovalce zanimivega pristopa interpretacije pomena ohranjanja biotske raznovrstnosti. Območje je uspelo ohraniti dobro naravovarstveno stanje, ki pa ga bo potrebo ohraniti s pomočjo vzpostavitve ustreznega upravljanja, ki bo omogočilo doseganje naravovarstvenih ciljev ter dosegalo ključne ekosistemске storitve.

Investicijska področja:

- Obnova, ohranjanje in povečanje biotske raznovrstnosti, vključno z Naturo 2000, ohranjanje kulturne krajine
- trajnostno gospodarjenje in upravljanje z naravnimi viri (prilagajanje kmetijstva okoljskim standardom)
- Ustanovitev regijskega parka Kočevsko v okviru meja Natura 2000
- Mreža malih čistilnih naprav na območju JVS (rastlinkse in biološke čistilne naprave)

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.4:

Tabela 88: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.4

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.4/a	Zagotavljanje kakovostne interpretacije ohranjanja biotske raznovrstnosti in ohranjanja kulturne dediščen	Število.	0	2014	1	Zavod za varstvo narave

Specifični cilj 4.5: Intenzivnejše gospodarjenje z gozdovi, boljša izraba lesa in večanje dodane vrednosti v lesno predelovalni industriji

Na območju JV Slovenije je kar 16% vseh slovenskih gozdov. Vendar je posek premalo izkoriščen. Vzrok je v slabo razviti lesni tehnologiji in v nadaljevanju tudi v slabi predelavi lasi. Nujno so potrebne naložbe za trajnostno gospodarjenje z gozdom, krepitev gozdno-lesnih

verig, povečanju dodane vrednosti lesa, večjo profesionalizacijo in varnost dela v gozdovih in potencialno ustvarjanje novih delovnih mest.

Pomembne so tudi naložbe v industrijsko predelavo lesa. Posodabljanje proizvodnih procesov z novo tehnologijo, ustvarjanje novih dizajnov in kreativnost pri oblikovanju lesnih izdelkov, bo ustvarjalo večjo dodano vrednost lesu in s tem tudi večjo konkurenčnost na trgu. Konkurenčnost malih in srednjih podjetij bo možno spodbuditi le s pridobitvijo novih znanj s področja inovacijskega managementa in s pomočjo razvoja blagovnih znamk, patentov in modelov, ki so nujno potrebni za uspešno poslovanje podjetij. Brez povezovanja podjetij lesne industrije z institucijami znanja v prostoru, ni milno pričakovati uspeha.

Investicijska področja:

- Naložbe za posodobitev in obnov gozdne infrastrukture.
- Naložbe v gozdarsko tehnologijo ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov.
- Naložbe v posodobitev industrijske proizvodnje lesa.
- Oblikovanje povezav med institucijami znanja in lesno predelovalno industrijo.

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.4:

Tabela 89: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.4

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.4/a	Št. lesnih centrov na območju JVS	Lesni center	1	2014	3	Gospodarska zbornica
	Št. oblikovanih centrov znanja za razvoj lesno predelovalne ind.	Centri znanja	0	2014	1	Gospodarska zbornica

Specifični cilj 4.6: Spodbujanje prehoda v nizkoogljično gospodarstvo

Med predelavo lesa ostajajo lesni odpadki. Odslužen les predstavlja vir surovine za energetska raba. Lesna masa predstavlja velik potencial za OVE. Strategija Slovenije je s spodbujanjem rabe OVE za proizvodnjo toplote v okviru daljinskih sistemov ogrevanja. Podprta bodo vlaganja v izgradnjo novih in rekonstrukcijo obstoječih sistemov za ogrevanje, ter spodbude za priklop novih uporabnikov na že obstoječe kapacitete, kotli na lesno biomaso v javnem sektorju, storitvenih dejavnostih in industriji, sistemi daljinskega ogrevanja na lesno biomaso. Velik potencial predstavljajo daljinski sistemi ogrevanja na lesno biomaso, kjer prihaja do sinergijskih učinkov med z vidika uporabe razpoložljivega energenta, zmanjšanja emisij prašnih delcev in izgradnjo lesno-predelovalne verige ter s tem povezano ustvarjanje novih delovnih mest.

Investicijska področja:

- Povečanje izkoriščenosti kvalitetnega lesa v območju (s ciljem, da Kočevje postane središče sprva primarne, kasneje tudi finalne predelave lesa)
- Mrežni regionalni biomasni logistični center
- Razvoj gozdno-lesnih verig
- OVE na kmetijah
- Učinkovita raba vode v kmetijstvu

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.5:

Tabela 90: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.5

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K4.5/a	Delež rabe bruto končne energije iz OVE pri oskrbi s toploto	% regija				

Specifični cilj 4.6: Krepitev podeželskega gospodarstva in socialnega kapitala podeželja ter s tem enakomernejši razvoj podeželja – CLLD Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost

Podeželje se srečuje s številnimi problemi in izzivi. Za zagotovitev skladnega in vzdržnega razvoja je potrebno poleg vlaganj v osnovno infrastrukturo potrebno vlagati tudi v razvoj kulturnih, prostora in drugih dejavnosti, zlasti taki, ki prispevajo k večji socialni vključenosti. V regiji JV Sloveniji delujeta dve lokalni akcijski skupini: Lokalna akcijska skupina Dolenjska in Lokalna akcijska skupina Po poteh dediščine od Idrije do Kolpe. Akcijski skupini bosta na osnovi izdelane analize stanja pripravili Lokalno razvojno strategijo v kateri bodo identificirane vsebine, ki bodo podprte iz sredstev ESRR, EKSRP in ESPR. Sredstva bodo namenjena za dvig zaposlenosti, dvig inovativnosti in izboljšanje podjetniške aktivnosti, spodbujanju razvojnih partnerstev, socialnemu vključevanju ključnih ciljnih skupin, povečanju dostopnosti do osnovnih storitev ter zmanjševanju tveganja revščine.

Investicijska področja:

- Nova delovna mesta.
- Osnovne storitve na podeželju.
- Varstvo okolja in ohranjanje narave.
- Večja vključenost žensk, mladih in drugih ranljivih ciljnih skupin.

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.6:

Tabela 91: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 4.6

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost	Vir podatkov za spremljanje
----	----------	--------------	---------------------	-----------------	-----------------	-----------------------------

					(za leto 2020)	
K4.6/a	Št. vzpostavljenih LAS	LAS	2	2014	2	AKTRP
	Št. izdelanih LRS	LRS	2	2014	2	AKTRP

3.1.5. Turizem in dediščina

Zaradi visoke stopnje ohranjenosti okolja in narave, kulturne krajine, ugodne geografske in prometne lege ter bogate naravne in kulturne dediščine je turizem kot osnovna in dopolnilna dejavnost realna razvojna možnost regije. V prid regijskemu razvoju turizma gredo tudi globalni turistični trendi:

- rast kratkih potovanj, vikend izletov in krajših večkratnih počitnic,
- povpraševanje po cenovno ugodnejših turističnih destinacijah oz. cenejših potovanjih in počitnicah,
- več vrednosti za manj denarja,
- rast povpraševanja po avtentičnih doživetjih in nastanitvi z visoko stopnjo udobja (individualni pristop, gostoljubje),
- povpraševanje po »še neznanem« kot alternativni klasičnim, že prepoznavnim destinacijam,
- aktivno preživljanje počitnic in rast »mobilnega turizma«
- rast individualnih potovanj v lastni organizaciji,
- pri skupinskih potovanjih premik v smeri manjših in fleksibilnih skupin,
- naraščanje zavesti o zdravju in zdravem načinu življenja,
- oblikovanje ponudbe za »telo, um in dušo« (Wellness filozofija),
- porast turistične ponudbe, ki vključuje umetnost, kulturo, zgodovino in duhovnost,
- poudarjanje varovanja okolja in narave v turistični ponudbi,
- rast on-line rezervacij in uporabe sodobnih tehnologij v turizmu,
- porast »last-minute« rezervacij,
- nove e-priložnosti za turistične agente,
- večji delež starejših gostov in mladih popotnikov,
- porast specializirane (butične) ponudbe in segmentacije,
- povečanje skrbi za varnost pri izbiri turistične destinacije.

Navedeni trendi turizma ustrezajo možnostim JV Slovenije, saj regija nima kapacitet in možnosti za razvoj »masovnega turizma«. Možnosti za razvoj turizma v JV Sloveniji povečuje tudi spoznanje, da se stopnja zvestobe samo eni (tradicionalni, že znani) destinaciji zmanjšuje in da vedno več turistov povprašuje po novih, manj znanih destinacijah, med katerimi je tudi Dolenjska, Bela krajina in Kočevsko-ribniška.

Vizija programa:

S Slovenijo postaja tudi JV Slovenija del globalnega turističnega trga. Upoštevajoč položaj Slovenije in JV Slovenije na globalnem turističnem trgu, trende v globalnem turizmu, razvitost

in strategijo regionalne destinacijske organizacije (maj 2012), je vizija destinacije do leta 2020:

Dolenjska z Belo krajino in Kočevsko-ribniško je ponovno prepoznavna pokrajina med Ljubljano in Zagrebom in na turistični karti iz severne in srednje Evrope proti Jadranu. Prepoznavna je po ponudbi za zdravje in dobro počutje, doživetjih v naravi, dediščini in avtentičnosti. Dolenjska, Bela krajina in Kočevsko-ribniška so:

»Destinacija za obisk in dopust«

Destinacija odgovarja na trende v turizmu z ohranjeno naravo, kvaliteto bivanja in življenja ter avtentično ponudbo, po kateri se razlikuje od drugih ponudnikov. Gostu omogoča tako krajši počitek ali izlet kot daljše bivanje in preživljanje dopusta. Razvija ponudbo, ki bo prepričala gosta, da se zadrži dan dlje in da se ponovno vrne. tem upošteva načela trajnostnega razvoja. Gostu lahko ponudi tudi obisk vrhunskih prireditev in ponudbe v Ljubljani in Zagrebu. Ustvarjala bo pogoje za izboljšanje življenjskega in bivalnega okolja, ohranjanje avtentičnosti in kulturne krajine ter doživetja (zgodbe), ki odpirajo možnosti za zaposlovanje in podjetništvo v turizmu, z vključevanjem naravne in kulturne dediščine v ponudbo.

Cilj programa:

Cilj JV Slovenije kot turistične destinacije je uresničiti obljubo gostu po »drugačnih doživetjih«, kot jih lahko gostje doživijo v drugih turističnih destinacijah in ga na ta način zadržati dlje ter prepričati, da se ustavi med svojim potovanjem zadrži za dlje časa in se ponovno vrne.

Glede na to, da je regija kot turistična destinacija, še gradi je pripadnost lokalnim identitetam (Bela krajina, Dolenjska, Kočevsko-ribniška, Mirenska dolina, Ribnica, Suha krajina) še večja kot skupni destinaciji. RDO bo krepila vlogo in identiteto z:

- produktnim pozicioniranjem lokalnih identitet v okviru destinacije,
- boljšim izkoriščanjem bližine ter povezovanjem z Ljubljano in Zagrebom, drugimi bližnjimi prepoznavnimi turističnimi središči ter turističnih poti proti Kvarnerju in Dalmaciji za povečanje prepoznavnosti in obiska destinacije,
- povezovanjem in oblikovanjem turistične ponudbe z različnim trajanjem in za različne ciljne skupine (gostje v tranzitu, enodnevni in vikend obiskovalci, gostje, ki preživljajo krajši dopust ali počitnice, gostje, ki povprašujejo po oddihu, zdravljenju in sprostitvi),
- boljšim izkoriščanjem obstoječih danosti za prepoznavnost celotnega območja,
- predstavitvijo in povezanostjo znamenitosti z dodatno ponudbo, interpretacijo in krožnimi tematskimi potmi in doživetji,
- učinkovitim upravljanjem turistične destinacije in
- skupno promocijo in trženjem destinacije, glavnih produktov, ponudbe in ponudnikov.

Namen je razviti destinacijo, prepoznavno v okviru Slovenije po avtentični ponudbi, bogati z naravno in kulturno dediščino, ki odgovarja na izzive razvoja z:

- naravnim okoljem, varstvom narave in ohranjanjem biotske pestrosti,
- revitalizacijo dediščine za potrebe turizma in s turizmom povezanih dejavnosti,
- Naturo 2000 kot priložnostjo za iskanje razvojnih priložnosti na področju kmetovanja, turizma, rekreacije, zaposlovanja in podjetništva,

- uporabo okoljskih virov, ki prispevajo k ohranjanju naravne dediščine in biotske raznovrstnosti,
- pošteno porazdelitvijo socialno – ekonomskih koristi turizma med vse deležnike,
- spoštovanjem pristnosti gostujoče skupnosti,
- dostopom lokalnega prebivalstva do vseh informacij in z možnostjo enakopravnega sodelovanja,
- presojo vplivov razvoja na okolje na najbolj izpostavljenih turističnih lokacijah,
- povečanjem dodane vrednosti z vključevanjem kulture, umetnosti ter kreativnih industrij v turistično ponudbo,
- učinkovito regijsko destinacijsko organizacijo kot promotorjem turističnega razvoja regije.

Regijski projekti, pomembni za razvoj turizma in posledično na vpliv turizma na gospodarski razvoj regije in bolj enakomeren regionalni razvoj:

- 3. in 3.a razvojna os je pogoj za boljšo povezanost Dolenjske z regijami V Kohezijske regije, boljšo dostopnost bele krajine in Kočevsko-ribniške ter povezanost z Dalmacijo in Reko ter Kvarnerjem
- Izgradnja širokopasovnega podatkovnega omrežja na celotnem območju regije je pogoj za konkurenčni in dinamični razvoj turizma s krepitvijo internetnih povezav in vsebin in vključevanjem varovanih območij, kulturne dediščine ter podeželja v turistično ponudbo.
- Navezava regijskih kolesarskih tematskih poti in izgradnja evropskega kolesarskega omrežja v okviru projekta »Sava – Krka bike«.
- Posodobitev javne prometne infrastrukture na glavnih prometnih oseh in prioritarno urejanje postajališč za mobilne goste v tranzitu. Urejena počivališča za avtodome in počitniške prikolice so pogoj za zaustavitev tranzitnih gostov in zadržanje v destinaciji kakšen dan več.
- Izobraževanje in usposabljanje za potrebe turizma.
- Investiranje v kulturo, umetnost in kreativne industrije.

Specifični cilji v okviru programa Turizem in dediščina:

- ❖ Specifični cilj 5.1: Upravljanje z destinacijo
- ❖ Specifični cilj 5.2: Povečanje prepoznavnosti in tržno pozicioniranje turistične destinacije in njene ponudbe
- ❖ Specifični cilj 5.3: Raznovrstna in raznolika doživljajska ponudba, ki vključuje dediščino in ustreza povpraševanju domačih in tujih gostov ter izpolnjuje njihova pričakovanja

Specifični cilj 5.1: Upravljanje z destinacijo

Z vzpostavitvijo Regijske destinacijske organizacije JV Slovenije (RDO) so vzpostavljeni pogoji za povezovanje turistične ponudbe, ponudnikov, javnih (lokalne skupnosti, strokovne službe, javni zavodi), zasebnih (gospodarstvo) in civilnih (društva, zveze) na nivoju regije. Pred vzpostavitvijo RDO so bila vzpostavljena javno – zasebna – nevladna partnerstva v

okviru posameznih projektov (Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine). Na nivoju regije ni bilo nobene druge organizacije, ki bi povezovala turistično ponudbo in ponudnike. Oblikovanje in predstavitev regijske ponudbe na turističnih prireditvah, predvsem na domačem trgu, je potekala neposredno ali preko Kompassa Novo mesto d.o.o.. Z vzpostavitvijo RDO je bilo to stanje preseženo, vendar pa upravljanje z destinacijo še ni vzpostavljeno v celoti in potrebnem obsegu. Vzpostavljena je funkcija destinacijskega vodje v okviru Razvojnega centra Novo mesto d.o.o., ni pa še razvojno partnerstvo javnih, zasebnih in nevladnih deležnikov, ki delujejo v regiji na področju turizma. Ni še jasno članstvo RDO. Prav tako še ni vzpostavljeno upravljanje vseh funkcij RDO (promocija in nastopanje na trgih, vključevanje v obstoječe in nove distribucijske poti, razvoj, oblikovanje integralnih turističnih proizvodov) oz. so posamezne aktivnosti prešibke (načrtovanje in moderiranje razvoja turistične destinacije, skrbništvo turističnih proizvodov in programov, odpiranje prodajnih poti, administriranje turističnih vsebin, zlasti portalov z destinacijsko ponudbo). Povezovanje s strateškimi in izvedbenimi partnerji pri izvedbi strateških in operativnih nalog destinacije in upravljanju z njo (destinacijski management) ter članstvo v RDO sta do leta 2020 izpostavljeni razvojni nalogi RDO.

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.1:

Tabela 92: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.1

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K5.1/a	vzpostavljeno partnerstvo deležnikov javnega, zasebnega in nevladnega sektorja (destinacijski management)					RDO
K5.1/b	RDO vključuje ponudnike, ki predstavljajo 60% vseh nastanitvenih kapacitet (število ležišč) v regiji					RDO
K5.1/c	vzpostavljen poslovni informacijski sistem, ki vključuje tudi beleženje dnevnik gostov in obiskovalcev					RDO

Specifični cilj 5.2: Povečanje prepoznavnosti in tržno pozicioniranje turistične destinacije in njene ponudbe

JV Slovenija se je oblikovala kot turistična destinacija sorazmerno pozno, zato na turističnem trgu še ni prepoznavna. Bolj je prepoznavna po zdraviliščih in programih za dobro počutje, ki predstavljajo tudi največji del njene ponudbe (po številu gostov, nočitvah, kapacitetah, prihodkih iz turizma). Svojo trženjsko znamko je dobila šele pred 3 leti. Regija velja za mlado, še ne odkrito in varno destinacijo, ki je bolj prepoznana po lokalnih identitetah (Bela krajina, Suha krajina, Temeniška dolina, Novo mesto, Otočec, Dolenjske Toplice, Šmarješke Toplice, Kostel, Dolina gradov, Kolpa, Krka, Kočevski rog), mednarodno že uveljavljenih industrijskih blagovnih znamkah (Krka d.d., Revoz d.d., Adria Mobil d.d.), ki pa so, vsaj nekatere, tudi povezane tudi s turistično ponudbo (Terme Krka d.o.o. so glavni turistični ponudnik regije, Adria Mobil d.o.o. je eden večjih evropskih proizvajalcev počitniških mobilnih hišic, prikolic in avtomobov) in vrednotah, na katerih velja graditi destinacijo (zelena valovita pokrajina, gostoljubnost in domačnost, razvito podeželje, vinska trta, tradicija, dediščina).

JV Slovenija kot regija in kot turistična destinacija nima prepoznavne blagovne znamke, s katero bi se identificirali njeni prebivalci in ponudniki. Kot destinacija predstavlja geografsko območje zanimivo za obiskovalce in območje, ki se promovira kot destinacija. Krovna blagovna znamka predstavlja zlasti celostno ponudbo JV Slovenije kot turistične destinacije z ambicijo, da se z njo poenoti čim več turističnih ponudnikov in področij, povezanih s turizmom. Zato bodo aktivnosti tržnega komuniciranja do leta 2020 usmerjene v izgrajevanje in utrjevanje blagovne znamke v okviru destinacije (uveljavljanje aplikacije simbola turistične destinacije) in navzven (promocija destinacije). JV Slovenija se bo kot turistična destinacija pozicionirala na domačem in tujih trgih kot naravna, varna in zelena destinacija z izjemno dediščino in kulturo, polna doživetij, ki jo je potrebno odkriti. Glede na razvojne usmeritve predstavljajo ponudbo doživetja z lokalnim pridihom in domačnostjo.

Investicijska področja:

- promocija in trženje destinacije, ponudbe in ponudnikov,
- dosledna uporaba krovne blagovne znamke pri turističnih ponudnikih in ponudbi regije,
- posodobitev in razvoj novih turističnih produktov z visoko doživljajsko izkušnjo,
- krepitev prepoznavnosti destinacije,
- večja vključenost turističnih ponudnikov.

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.2:

Tabela 93: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.2

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K5.2/a	v segmentu avtentičnosti,					družbeno omrežje

	narave, zdravja in kulture med TOP 3 destinacijami na domačem trgu po številu »všečkov«					Facebook
K5.2/b	povprečno število obiskovalcev / leto	število			109.142/leto	SURS
K5.2/c	število dnevni gostov	število			150.000	RDO
K5.2/d	povprečno število nočitev / leto	število			383.714/leto	SURS
K5.2/e	povprečno število obiskovalcev destinacijskega portala / leto	število			100.000/leto	RDO

Specifični cilj 5.3: Raznvrstna in raznolika doživljajska ponudba, ki vključuje dediščino in ustreza povpraševanju domačih in tujih gostov ter izpolnjuje njihova pričakovanja

Raznvrstnost in raznolikost doživljajske ponudbe bo dosežena z razširitvijo, izboljšavo in novimi turističnimi proizvodi in storitvami za obstoječe in vključevanje novih trgov. Razvojna prioriteta predpostavlja inovativnost, kreativnost in sledenje trendom. Diverzifikacija je nujna zaradi večje mobilnosti in odpiranja trgov, zmanjšanja sezonske odvisnosti in tveganj na globalnih trgih, rasti in vpliva, ki ga ima turizem na regijsko gospodarstvo in zaradi boljšega izkoriščanja danosti. Krepitev raznvrstnosti in raznolikosti doživljajske ponudbe, ki vključuje dediščino, bo okrepljena z medorganizacijskim in sektorskim sodelovanjem v turizmu. S širitvijo in vključevanjem raznvrstne ponudbe se povečujejo možnosti za odpiranje novih podjetij in delovnih mest ter vstopanje novih komplementarnih dejavnosti v turizmu ter povečujejo možnosti za širitev trgov.

Prioritetno bo razvoj turizma usmerjen v nadgradnjo obstoječih proizvodov in storitev (inoviranje, posodobitev, razvoj, izboljšanje kvalitete, privlačnost, mreženje, povezovanje, sestavljanje, tehnološka podpora, podporne storitve, interpretacija) ter povečevanje dodane vrednosti. Na ta način se želi bolj obvladovati spremembe v povpraševanju in prilagoditi nacionalnim usmeritvam na področju turizma ter okrepiti že prepoznavne prednosti obstoječe ponudbe in možnosti.

Ravnanje bo usmerjeno na odpravljanje ključnih in prepoznanih izzivov (problemov in pomanjkljivosti) pri izvajanju integralnih regijskih naložb (zagotavljanje trajnosti) in pri oblikovanju destinacijske ponudbe. Na ta način se želi povečati prepoznavnost ponudbe destinacije in njena konkurenčnost v okviru Slovenije kot turistične destinacije in pri

samostojnem nastopanju na turističnih trgih ter bolje izkoriščati prednosti, priložnosti in vire regije kot destinacije in njenih lokalnih identitet.

Specifični cilj vključuje prevzemanje pomembnejše (še bolj prepoznavne) vloge regije kot turistične destinacije v določenih segmentih turistične ponudbe (zdravje in dobro počutje, turizem v zidanicah, turizem, ki vključuje arheološko, tradicionalno stavbno dediščino, avtohtone proizvode in kulinariko). Raznovrstna turistična ponudba vključuje tako izletniški kot stacionarni turizem kot oblikovanje cenovno konkurenčne ponudbe. JV Slovenija bo oblikovala turistične proizvode v skladu s svojimi lokalnimi posebnostmi (odkrivanje novih doživetij v naravnem okolju z interpretacijo dediščine) in ki omogočajo vključevanje v obstoječe in nove prodajne poti Slovenije. Regija bo prioritarno razvijala turistično ponudbo, ki spodbuja trajnostni turizem.

Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.3:

Tabela 94: Kazalniki za spremljanje uspešnosti doseganja specifičnega cilja 5.3

ID	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna vrednost	Izhodiščno leto	Ciljna vrednost (za leto 2020)	Vir podatkov za spremljanje
K5.3/a	posodobljeni in nadgrajeni ITP-ji	število			5	RDO
K5.3/b	nadgrajeni ali novi ITP-ji z visoko doživljajsko izkušnjo				2	RDO
K5.3/c	vzpostavljena mreža interpretativnih centrov dediščine					RDO
K5.3/d	nadgrajeni ali novi ITP-ji za obiskovalce območij varstva narave z vidika kakovosti vsebin in interpretacije				2	RDO

3.2. Predstavitev najpomembnejših regijskih projektov:

Tabela 95: Predstavitev ključnih elementov najpomembnejših regijskih projektov Jugovzhodne Slovenije za obdobje 2014-2020 (po programih)

Zap. št.	Naziv projekta	Ukrep RRP, v katerega se projekt uvršča	Nosilec projekta	Vrednost projekta (v EUR)	Viri financiranja	Skladnost z OP
Človeški viri in družbena blaginja						
1.	Center vseživljenjskega učenja JV regije		LU Kočevje ZIK Črnomelj CIK Trebnje RIC Novo mesto	7.167.720	Lastna sredstva 1.075.158 Sredstva sofinanciranja: 6.092.562	10 - Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost
2.	Socializacija in integracija Romov		Občine JV Slovenije NVO Zavodi za izobraževanje odraslih	3.411.260	Lastna sredstva 682.000,00 Sredstva sofinanciranja: 2.279.008	09 - Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine
3.	Povezovanje izobraževanja in trga dela v JV Sloveniji		Srednje in osnove šole v JV Sloveniji Zavodi za izobraževanje odraslih ZRSZ, RC NM, MIC	7.197.100,00	Lastna sredstva: 1.439.420 Sredstva sofinanciranja: 5.757.680	10 - Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost
4.	Starosti in invalidom prijazna regija		Občine JV Slovenije, Javni zavodi za izobraževanje odraslih, NVO	20.166.43319	Lastna sredstva: 4.033.286,60 Sredstva sofinanciranja: 16.133.146,40	09 - Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine
5.	Vlaganje v zdravstveno in socialno infrastrukturo		Občine JV Slovenije, Javni zdravstveni zavodi	10.758.000,00	Lastna sredstva: 1.351.600,00 Sredstva sofinanciranja: 8.606.400,00	09 - Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine
6.	Dostopnost rekreacijskih storitev		Občine JV Slovenije	61.170.701,00	Lastna sredstva: 12.234.140 Sredstva sofinanciranja:	09 - Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja

					48.936.560	revščine
7.	Dostopnost do kulturnih storitev		Občine JV Slovenije, Javni kulturni zavodi	22.681.424,72	Lastna sredstva: 4.536.284,94 Sredstva sofinanciranja: 18.145.139	09 - Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine
8.	Univerza v Novem mestu in Univerzitetni kampus Drgančevje		Mestna občina Novo mesto, URS	45.000.000,00		10 - Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost
Gospodarstvo						
1.	Podjetniško podporno okolje JV SLO		RC Novo mesto GZDBK RIC BK RC Kočevje Ribnica Start Up Novo mesto Območno obrtno-podjetniška zbornica Novo mesto	13.188.000	/	(3) Dinamično in konkurenčno podjetništvo za zeleno gospodarsko rast
2.	Razvojni center za inovativne medicinske sisteme in metode zdravljenja RC IN.Medica		Novoline Družba IN.Medica	10.000.000	ESRR: 6.000.000 Druga sredstva (sofinancerji/kupci): 4.000.000	(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij
3.	Kompetenčni center kovinskopredelovalne industrije za povečanje konkurenčnosti MSP iz kovinskopredelovalne dejavnosti v JV Sloveniji		Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine.	2.408.000	ESS: 1.854.160 Zasebni kapital: 553.840	(10) Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost
4.	Razvojno tehnološki center Kolpa		Kolpa d.d. Metlika	381.404	Kohezijski sklad: 190.702 Zasebni kapital: 190.702	(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij
5.	Vseživljenjsko učenje		Srednja šola Črnomelj	1.260.000	/	(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij
6.	Center razvoja, raziskav in inovacij JV Slovenije		FIŠ, FOŠ, FINI, VŠ GRM, RC NM, ŠC NM, Center biotehnike in turizma, Ekon.	12.500.000	/	(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij

			š. NM, Gimnazija NM in Kočevje, mreža inkubatorjev v JV SLO			
Kmetijstvo in podeželje						
1.	Dežela gozdov in medveda- Regijski park Kočevsko		Občina Kočevje	8.156.823	Kombinacija povratnega in nepovratnega sofinanciranja	
2.	Eko- socialna kmetija, bivalna in dnevna enota na podeželju v občini Škocjan na Bučki		Občina Škocjan	2.119.493	Lastna sredstva: 148.365 Sredstva sofinanciranja: 1.971.128	09 - Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine
3.	Krepitev podeželskega gospodarstva in socialnega kapitala podeželja ter s tem enakomernejši razvoj podeželja - CLLD lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost		LAS Dolenjska in Bela krajina LAS Po poteh dediščine od Idrije do Kolpe	12.500.000	ESRR EKSRP ESPR 70%	09 - Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine
4.	Lesni centri Dolenjske		Občina Kočevje Lesni center Straža Lesni center Šentrupert Lesni center Kočevje Srednje šole JVS Viksoke šole JVS Rokodelski center	191.000.000	EKSPR 40 – 100% ESRR Kombinacija povratnih in nepovratnih sredstev	01 - Mednarodna konkurenčnost raziskav, inovacij... 03 –Dinamično in konkurenčno podjetništvo 04-Trajnostna raba in proizvodnje energije 09-Spodbujanje socialne vključenosti
5.	Izgradnja podpornega okolja za razvoj družbeno odgovornega podjetništva na območju JVS		RC Novo mesto	2.500.000	Lastna sredstva 500.000 Sredstva sofinanciranja: 2.000.000	09 - Socialna vključenost in zmanjševanje tveganja revščine
Turizem in dediščina						
1.	Arheološki park Marof in Regijska arheološka pot		Arheološki park Marof Novo mesto – MO Novo mesto Izbrane lokalne skupnosti,	5.841.000,00	Lastna sredstva: 1.814.700 Sredstva sofinanciranja (ESRR):	

			povezane z regijsko arheološko potjo		4.026.300	
2.	Povečanje izvoza kakovostnih turističnih produktov, implementacija standardov zelenega turizma ter enotna promocija konkurenčne ponudbe destinacije JV Slovenija na mednarodnih trgih		RC Novo mesto Regionalna destinacijska organizacija JV Slovenija	3.520.000	Lastna sredstva: 1.056.000 Sredstva sofinanciranja (ESRR): 2.464.000	
3.	Krka – reka življenja		RC Novo mesto	2.980.000	Lastna sredstva: 30% Sredstva sofinanciranja (ESRR): 70%	
4.	Mreža regijskih interpretativnih centrov kulturne dediščine		RC Novo mesto d.o.o., izvajalec skupnih vsebin	7.547,526,23	Lastna sredstva: 2.170.353,25 Sredstva sofinanciranja (ESRR): 5.377.174,98	
5.	Razvoj lokalne znamke »Mirnska dolina« in njene ponudbe		Občina Mokronog Trebelno	5.600.000	Lastna sredstva: 2.240.000 Sredstva sofinanciranja (ESRR): 3.360.000	
6.	Revitalizacija stavbne dediščine za nastanitve po vzoru razpršenega hotela ter za izvajanje turističnih in spremljajočih dejavnosti		RC Novo mesto	17.332.800	Lastna sredstva: 4.658.844 Sredstva sofinanciranja (ESRR): 12.673.956	
7.	Svet nature (teritorialno sodelovanje SI – Hrvaška, INTERACT)		Občina Kostel	1.980.315	Lastna sredstva: 30% Sredstva sofinanciranja (SI – Hrvaška, INTERACT): 70%	
8.	Zgodba o Gorjancih – naravno in kulturno bogastvo Gorjancev		Javni zavod za turizem Novo mesto	2.290.000	Lastna sredstva: 669.000 Sredstva sofinanciranja (ESRR):	

					1.561.000	
9.	Urejanje zgornjega toka Kolpe za trajnostni turizem (projekt ORP Pokolpje)		RC Kočevje Ribnica d.o.o.	3.691.000	Lastna sredstva: 30% Sredstva sofinanciranja (ESRR): 70%	
Infrastruktura, okolje in prostor						
1.	Energetsko učinkovita gradnja javnih objektov		Občine in javni zavodi v regiji JV Slovenija	76.257.600	Lastna sredstva: 11.438.640 Sredstva sofinanciranja: 64.818.960	(4) Podpora prehodu v nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih
2.	Energetsko učinkovita regija JV Slovenija		Občine regije JV Slovenija Upravljalci večstanovanjskih objektov in javni zavodi v regiji JV Slovenija	68.704.153,00	Lastna sredstva: 10.305.622,95 Sredstva sofinanciranja: 58.398.530,05	(4) Podpora prehodu v nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih
3.	Izboljšanje in povečanje trajnostne mobilnosti v regiji		Občine regije JV Slovenija	104.730.000	Lastna sredstva: 15.709.500 Sredstva sofinanciranja: 89.020.500	(4) Podpora prehodu v nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih
4.	S kolesom ob Savi in Krki		Razvojni agenciji: RRA Posavje in RC Novo mesto Občine iz posavske regije in regije JV Slovenija	8.000.000	Lastna sredstva: 1.200.000 Sredstva sofinanciranja: 6.800.000	(4) Podpora prehodu v nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih
5.	Kolesarska povezava Predgrad – Dol in Prelesje - Fara		Občine Pokolpje	8.000.000	Lastna sredstva: 1.200.000 Sredstva sofinanciranja: 6.800.000	(4) Podpora prehodu v nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih virov
6.	Trajnostna urbana strategija Novo mesto		Mestna občina Novo mesto	18.000.000	Lastna sredstva: 2.700.000 Sredstva sofinanciranja: 15.300.000	4) Podpora prehodu v nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih virov (6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
7.	Očiščena odpadna voda v regiji v manjših		Občine JV Slovenija	67.650.000,00	Lastna sredstva:	(6) Varstvo okolja in

	aglomeracijah		Komunalna podjetja (Novo mesto, Trebnje, Metlika, Črnomelj, Kočevje, Ribnica)		10.147.500,00 Sredstva sofinanciranja: 57.502.500,00	spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
8.	Vrtina Bratnica s povezovalnim cevovodom in zamenjavo primarnega in sekundarnega omrežja		Občina Trebnje JP Komunala Trebnje	2.151.000	Lastna sredstva: 322.650 Sredstva sofinanciranja: 1.828.350	(6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
9.	Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – Kanalizacijski sistem Trebnje – porečje Temenice in razširitev CČN Trebnje		Občina Trebnje JP Komunala Trebnje	8.012.000	Lastna sredstva: 1.201.800 Sredstva sofinanciranja: 6.810.200	(6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
10.	Povečanje stopnje priključenosti na obstoječe sisteme – Kanalizacijski sistem Dobrnič – Dobrniška kotlina, novogradnja		Občina Trebnje JP Komunala Trebnje	2.415.800	Lastna sredstva: 362.370 Sredstva sofinanciranja: 2.053.430	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
11.	Ravnanje z odpadki v regiji I faza odlagališča nenevarnih odpadkov Globoko		Občina Trebnje, Mirna, Šentrupert, Mokronog-Trebelno, Šmartno pri Litiji, Kostak (Piran in Logatec) ter v prihodnosti Občina Krško	5.611.000	Lastna sredstva: 841.650 Sredstva sofinanciranja: 4.769.350	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
12.	Ravnanje z odpadki v regiji		Občine JV Slovenija	/	/	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
13.	Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju občin Novo mesto, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice – NIVO 1 – obseg območij aglomeracij		Mestna občina Novo mesto Občine: Šentjernej, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža, Šmarješke Toplice	92.324.049	Lastna sredstva: 27.999.917 Sredstva sofinanciranja: 64.324.133	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
14.	Odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda na območju občin Novo mesto, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža in Šmarješke Toplice – NIVO 2 – obseg območij		Mestna občina Novo mesto Občine: Šentjernej, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža,	19.544.217	Lastna sredstva: 5.927.345 Sredstva sofinanciranja: 13.616.873	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov

	aglomeracij		Šmarješke Toplice			
15.	Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske – II. faza in ostali pripadajoči vodi, ki se vežejo nanj, ter pripadajoči vodi, ki se vežejo na projekt Suhokranjski vodovod		Mestna občina Novo mesto Občine: Šentjernej, Škocjan, Mirna Peč, Dolenjske Toplice, Žužemberk, Straža, Šmarješke Toplice	39.967.200	Lastna sredstva: 15.397.200 Sredstva sofinanciranja: 24.570.000	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
16.	Ureditev komunalne infrastrukture v romskih naseljih		Občine regije JV Slovenija Republika Slovenija	6.538.750	Lastna sredstva: 980.812,50 Sredstva sofinanciranja: 5.557.937,50	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
17.	Oskrba s pitno vodo na območju Suhe krajine		Občine: Žužemberk Dolenjske Toplice, Dobrepolje, Mirna Peč, Kočevje	39.003.653,27	Lastna sredstva: 12.138.854,79 Sredstva sofinanciranja: 26.926.230,22	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
18.	Izboljšana oskrba s pitno vodo v regiji		Občine JV Slovenija, Komunala Novo mesto, Komunala Trebnje, Komunala Metlika, Komunala Črnomelj, Hydrovod Kočevje	30.570.750	Lastna sredstva: 4.585.612,50 Sredstva sofinanciranja: 25.985.137,50	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
19.	Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske		Mestna občina Novo mesto Občine: Šentjernej, Škocjan, Straža, Šmarješke Toplice	26.291.464	Lastna sredstva: 5.354.359 Sredstva sofinanciranja: 20.937.105	6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
20.	Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica – Ribnica - Kočevje		Občina Kočevje Občina Ribnica Občina Sodražica	36.155.548	Lastna sredstva: 10.650.257 Sredstva sofinanciranja: 25.505.291	(6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite in trajnostne rabe virov
21.	Širokopasovna omrežja Dolenjske		Mestna občina Novo mesto Občina Šentjernej Občina Škocjan Občina Šmarješke Toplice ter ostale občine regije JV Slovenija	7.000.000	Lastna sredstva: 1.050.000 Sredstva sofinanciranja: 5.950.000	(2) Izboljšanje dostopa do informacijsko komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti
22.	Širokopasovna omrežja Pokolpja		Občine: Kočevje, Črnomelj, Dobrepolje, Ribnica,	16.768.000	Lastna sredstva: 6.759.000	(2) Izboljšanje dostopa do informacijsko

			Kostel, Metlika, Osilnica, Sodražica		Sredstva sofinanciranja: 10.009.000	komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti
23.	Učinkovit in celovit prostorski razvoj		RC Novo mesto Mreža strokovnih sodelavcev Občine JV SLO	1.800.000	Lastna sredstva: 270.000 Sredstva sofinanciranja: 1.530.000	(12) Tehnična pomoč (13) Tehnična pomoč
24.	Mreža postajališč za avtodome po Sloveniji		Občina Mirna Benedikt, Bled, Črnomelj, Dolenjske Toplice, Gornji Grad, Idrija, Jesenice, Kočevje, Koper, Kostanjevica na Krki, Krško, Ljubno, Lukovica, Metlika, Miren-Kostanjevica, Ormož, Postojna, Radenci, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Razkrižje, Semič, Slovenj Gradec, Šentjernej, Šentjur, Šentrupert, Škocjan, Šmarješke Toplice, Trebnje, Velenje, Vrhnika, Zreče, Žalec, Žužemberk. V začetku leta 2015 se bo projektu pridružilo po napovedih še 16 občin. Gre za odprto partnerstvo, tako da se projektu lahko občina/investitor priključi v kateremkoli trenutku.	4.252.000	Lastna sredstva: 2.249.500 Sredstva sofinanciranja: 2.002.500	
SKUPAJ						

Podrobnejša predstavitev najpomembnejših regijskih projektov je v Prilogi 2.

3.3. Predstavitev skupnih regionalnih projektov nacionalnega pomena

Tabela 96: Predstavitev ključnih elementov skupnih regionalnih projektov nacionalnega pomena za obdobje 2014-2020

Zap.št.	Naziv projekta	Nosilec projekta	Vrednost projekta (v EUR)	Viri financiranja	Skladnost z OP
I.	Regionalne garancijske sheme	RC NM	3.3 mio	ESRR	Ukrep OP 2.3.1. Spodbujanje podjetništva, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij, vključno s podjetniškimi inkubatorji
II.	Podjetno v svet podjetništva	RC NM	5.016.009,25	ESRR	Ukrep OP 2.3.1. Spodbujanje podjetništva, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij, vključno s podjetniškimi inkubatorji
III.	Enotne regijske štipendijske sheme	RC NM	5.155.636,00	ESRR, občine, podjetja	Ukrep OP 2.10.1. Krepitev enake dostopnosti vseživljenjskega učenja za vse starostne skupine v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju, izpopolnjevanje znanj, spretnosti in kompetenc delovne sile ter spodbujanje prožnih možnosti učenja, vključno prek poklicnega usmerjanja in validiranja pridobljenih kompetenc
IV.	Izvajanje EU iniciative »Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost« CLLD	Lokalne akcijske skupine (LAS) v SLO	153.360.294,00	EKSRP (Leader), ESRP, ESRR,	

Zap.št.	Naziv projekta	Nosilec projekta	Vrednost projekta (v EUR)	Viri financiranja	Skladnost z OP
				ESS namenjena za razvoj regij, lastna sredstva	
V.	Sofinanciranje razvojnih projektov za nastajanje novih start-up podjetij in inovativnih proizvodov ter spodbujanje njihove globalne rasti	Združenje inkubatorjev in tehnoloških parkov Slovenije, GIZ	17.257.100	ESRR, državna sredstva	Ukrep OP 2.3.1. Spodbujanje podjetništva, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij, vključno s podjetniškimi inkubatorji
VI.	REGIONALNO PROSTORSKO NAČRTOVANJE - Trajnostni razvoj Slovenije	RRA, regijski načrtovalci prostora in občine	7 mio	ESRR, državna sredstva	Ukrep OP 2.6.4. Ukrepi za izboljšanje urbanega okolja, oživitev mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč (vključno z območji, na katerih poteka preobrazba), zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa
VII.	Podpora manjšim projektom NVS	RC NM, CNVOS, regionalna stičišča nevladnih organizacij po posameznih regijah	36.100.000	ESS, državna sredstva	Ukrep OP 2.11.1. Naložbe v institucionalne zmogljivosti ter v učinkovitost javne uprave in javnih storitev na nacionalni, regionalni in lokalni ravni za zagotovitev reform, boljše zakonodaje in dobrega upravljanja
VIII.	RDO	RRAji, občine, turistično gospodarstvo	18 mio	ESRR, občine, državna sredstva	Ukrep OP 2.9.1. Aktivno vključevanje, vključno s spodbujanjem enakih možnosti in dejavnega sodelovanja ter

Zap.št.	Naziv projekta	Nosilec projekta	Vrednost projekta (v EUR)	Viri financiranja	Skladnost z OP
					izboljšanje zaposljivosti oz. 2.9.4. Spodbujanje socialnega podjetništva in poklicnega vključevanja v socialna podjetja ter socialnega in solidarnega gospodarstva, da bi vsem olajšali dostop do zaposlitve
IX.	Karierni kompetenčni model	RRAji in strokovne institucije, Zaavod za zaposlovanje	5 mio.	ESRR, ESS, državna sredstva	Ukrep OP 2.8.1. Dostop do delovnih mest za iskalce zaposlitve in neaktivne osebe, vključno z dolgotrajno brezposelnimi in osebami, ki so oddaljene od trga dela, tudi prek lokalnih pobud za zaposlovanje in spodbujanje mobilnosti delavcev
X.	Kolesarske povezave	RRA		ESRR/KS, občine	Ukrep OP 2.3.2. Razvoj in izvajanje novih poslovnih modelov za MSP, zlasti za internacionalizacijo

Podrobnejša predstavitev skupnih regionalnih projektov nacionalnega pomena je v Prilogi 3.

3.4. Čezmejno sodelovanje regije Jugovzhodna Slovenija

3.4.1. Evropsko teritorialno sodelovanje

Izmed štirih programov čezmejnega sodelovanja spada območje regije Jugovzhodna Slovenija v programsko območje evropskega teritorialnega sodelovanja med Slovenijo in Hrvaško. Ker operativni program za čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško za obdobje finančne perspektive 2014-2020 še ni pripravljen, tako še ni znana dokončna višina sredstev, ki bo na razpolago za projekte, ter njihova porazdelitev po letih.

Ker program še ni pripravljen, niso znani tudi programski cilji, kljub temu pa morajo čezmejni programi upoštevati:

- čezmejno specifiko – reševanje skupnih izzivov in hkrati izmenjava izkušenj pri reševanju,
- dodatna vrednost projekta glede skupnega pristopa pri izvajanju,
- trajnost z vidika čezmejnih povezav.

Glede na usmeritve Evropske komisije v novi finančni perspektivi bo poudarek na **trajnostnih vidikih projektov** in vključitvi **mikro, malih in srednje velikih podjetij**.

Za Jugovzhodno statistično regijo bodo po naboru tematskih ciljev pripravljene projekti (kot so Zgodba o Gorjancih, Valis Colapis, Krka-Sava bike, ipd).

3.4.2. Makroregionalne strategije

PODONAVSKA STRATEGIJA:

Podonavska strategija, katere del je tudi celotno ozemlje Republike Slovenije, predstavlja Makroregionalno strategijo EU za podonavski bazen. Njena namena sta poglobitev sodelovanja med državami in drugimi akterji v Podonavju in krepitev trajnostnega razvoja in konkurenčnost tega dela Evrope. Makroregionalni pristop spodbuja mreženje in številne skupne pobude, kot je na primer projekt preprečevanja poplav v Podonavju, ki zagotavlja skupne podatkovne baze in kartiranje poplavnih območij. Pozitivni vidik strategije je tudi združevanje nepovratnih sredstev in posojil, npr. prek sklada za spodbujanje naložb v zahodni Balkan, ki je pomemben korak naprej, zlasti za države nečlanice EU.

Strategija temelji na ugotovitvah, da je potrebno **modernizirati prometne povezave in izboljšati dostop do informatike**. Z boljšimi povezavami in nadomestnimi viri, lahko energija postane cenejša in varnejša. Razvoj in varovanje okolja se lahko uravnotežita s pristopom **trajnostnega razvoja**, v skladu s pravnim redom Skupnosti o okolju. S tem se posledično **zmanjša tveganje naravnih nesreč**, kot so poplave, suše in industrijske nesreče. Z izkoriščanjem precejšnjih perspektiv na področju raziskav in inovacij lahko Podonavje postane **vodilno v trgovini in podjetništvu EU**. Razlike v izobraževanju in zaposlovanju se lahko premagajo in Podonavje lahko postane varno območje, kjer se ustrezno obravnavajo konflikti, marginalizacija in kriminal.

Strategija stremi k temu, da bodo do leta 2020 vsi državljani Podonavja na domačem območju uživali boljše možnosti za **visokošolsko izobrazbo, zaposlovanje in blaginjo**. S Podonavsko strategijo mora to območje postati regija 21. stoletja v pravem pomenu besede, torej varna, z zaupanjem v prihodnost ter ena najprivlačnejših regij v Evropi.

JADRANSKO-JONSKA STRATEGIJA:

Jadransko-jonsko makroregijo sestavlja 8 držav, med katere spada tudi Slovenija. Gre za zelo aktualno strategijo, saj so se posvetovanja o njenem nastanku zaključila februarja 2014, Evropski svet pa jo bo predvidoma sprejel oktobra 2014. Osrednji fokus strategije sta, glede na specifične značilnosti območja, morje in zaledje. V sklopu strategije so identificirana štiri prioriteta področja, od katerih so za regijo Jugovzhodne Slovenije pomembna tri področja, in sicer:

- **Povezovanje regije** – posebna pozornost je namenjena ruralnim območjem, katerih napredek je odvisen od boljšega upravljanja kopenskih in morskih koridorjev, energetskih omrežij ter razvoja okolju prijaznih oblik transporta in preskrbe z energenti;
- **Ohranjanje, zaščita in izboljšanje kakovosti okolja** – v okviru tega področja se bo spodbujalo zlasti projekte, usmerjene v regionalne ekosisteme, s ciljem zaščite njihove biotske raznovrstnosti. Kot prednostna območja na tem področju so zlasti navedeni zaščita zdravja ljudi, zmerna in smiselna raba naravnih virov;
- **Povečanje privlačnosti celotne regije** – spodbujali se bodo ukrepi, usmerjeni v spodbujanje zalednega turizma na trajnostni način s poudarkom na ohranjanju in promociji kulturne dediščine.

Obe zgoraj omenjeni makroregionalni strategiji dokazujeta svojo strateško in politično ustreznost. Jasni rezultati v smislu projektov in bolj integriranega oblikovanja politik so že vidni, čeprav so nujno potrebne nadaljnje izboljšave pri izvajanju in načrtovanju.

V Novem mestu, december 2014

PRILOGE

PRILOGA 1: PODROBNEJŠA ANALIZA REGIONALNIH RAZVOJNIH POTENCIALOV

PRILOGA 2: PODROBNEJŠA PREDSTAVITEV NAJPOMEMBNEJŠIH REGIJSKIH PROJEKTOV

PRILOGA 3: PODROBNEJŠA PREDSTAVITEV SKUPNIH REGIONALNIH PROJEKTOV NACIONALNEGA POMENA